TERRY PRATCHETT

SERIA LUMEA DISC

ZEI MĂRUNŢI

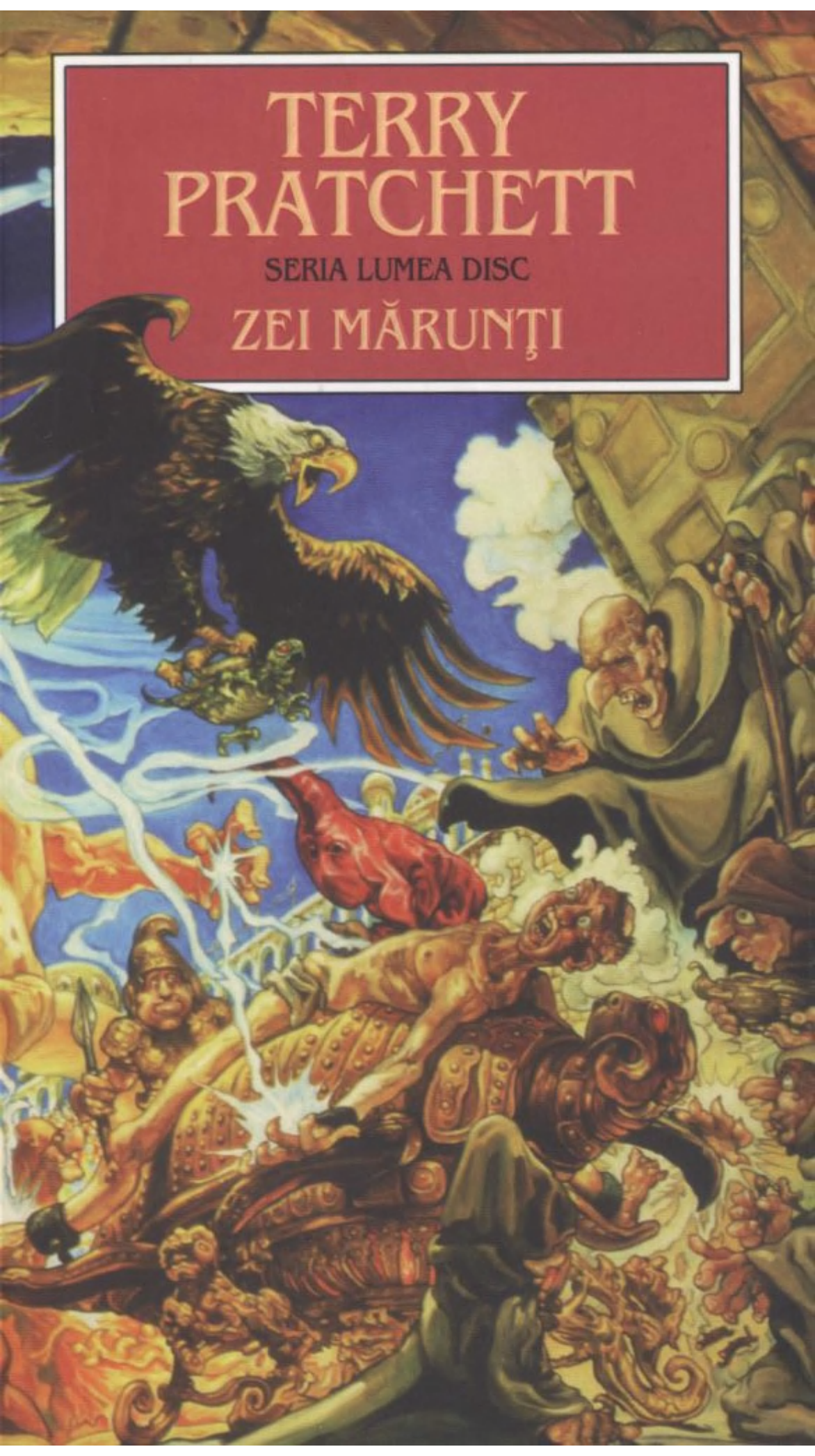

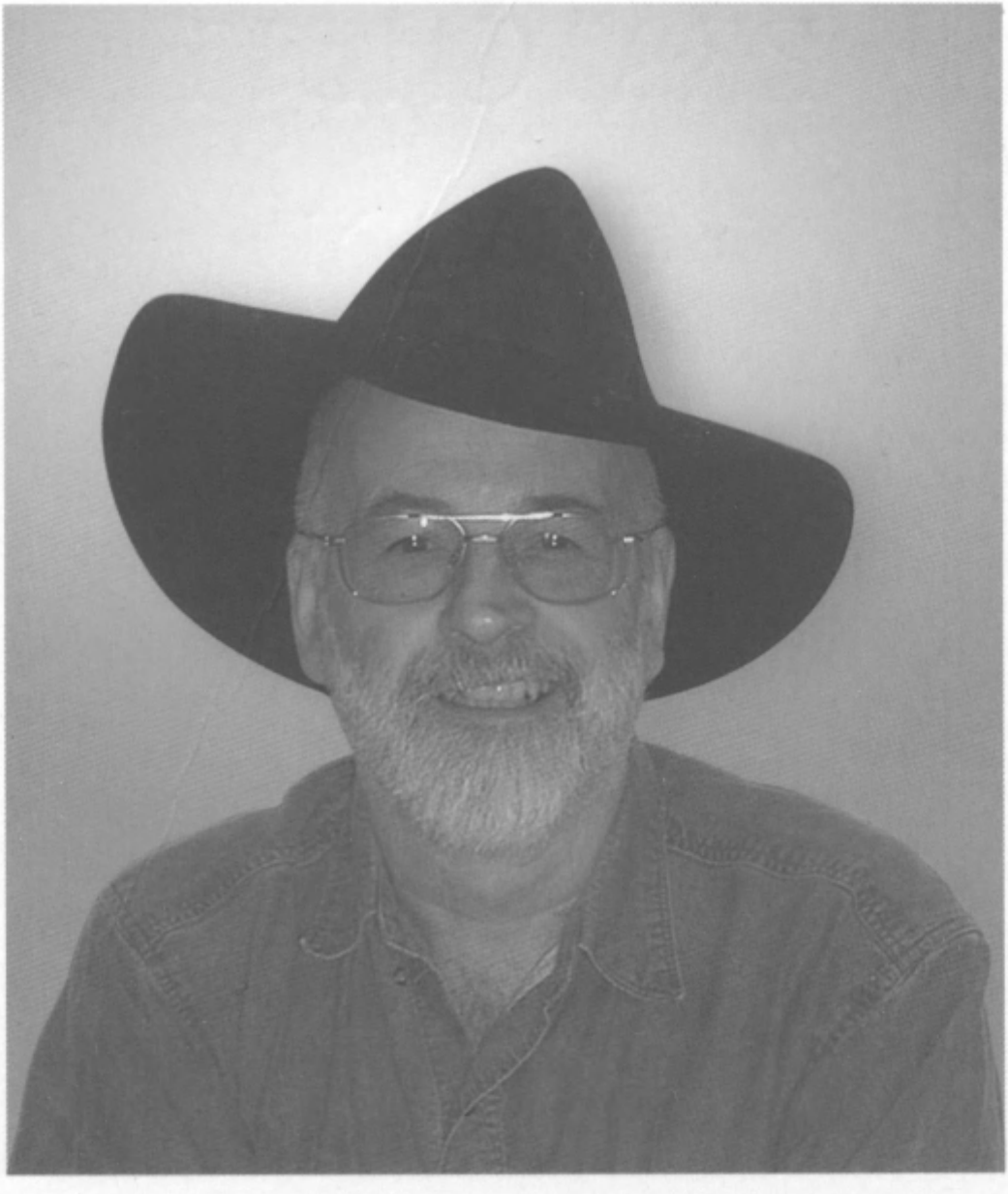

TERRY PRATCHETT

ZEI MĂRUNȚI

Terry Pratchett este unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori contemporani. Trăieşte în spatele unei tastaturi în comitatul Wiltshire din Anglia şi spune că nu crede că o viaţă are omul, pentru că lui i se pare că trăieşte trei vieţi în acelaşi timp. A fost numit Ofiţer al Imperiului Britanic în 1998.

Zei mărunţi este cea de-a treisprezecea carte din seria de mare succes Lumea Disc.

TERRY PRATCHETT

ZEI MĂRUNȚI

rao international publishing company

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PRATCHETT, TERRY
Zei mărunţi / Terry Pratchett ; trad. Bogdan Mihăilescu. –
Bucureşti : RAO International Publishing Company, 2010
ISBN 978-973-54-0210-5

I. Mihăilescu, Bogdan (trad.)

821.111-31=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117–119, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

TERRY PRATCHETT
Small Gods
© Terry and Lyn Pratchett 1992
Prima ediţie a fost publicată de
Victor Gollancz LTD, Londra
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză
Bogdan Mihăilescu

© RAO International Publishing Company, 2009
pentru versiunea în limba română

august 2010

ISBN 978-973-54-0210-5

Să ne gândim, aşadar, la broasca ţestoasă şi la vultur.

Ţestoasa este o fiinţă care trăieşte pe sol. Este imposibil să trăieşti mai aproape de sol fără a fi sub el. Orizontul ei se află la doar câţiva inchi depărtare. Are o viteză cam atât de bună pe cât ţi-ar trebui să prinzi o lăptucă. A supravieţuit în timp ce restul evoluţiei s-a scurs pe lângă ea fiind, per total, deloc ameninţătoare pentru nimeni şi prea complicat de mâncat.

Iar apoi, avem vulturul. O fiinţă a cerurilor şi a locurilor înalte, ale cărei orizonturi se întind până la marginile lumii. Privirea îi este destul de ascuţită pentru a putea zări mişcarea vreunei creaturi mici şi chiţăitoare la jumătate de leghe distanţă. Numai putere, numai control. Moarte fulgerătoare înaripată. Gheare destul de mari pentru a transforma în prânz orice este mai mic decât el şi pentru a lua măcar o gustare în fugă din orice este mai mare.

Şi totuşi, vulturul stă ore în şir pe steiul de piatră şi cercetează regatele lumii până când zăreşte o mişcare îndepărtată, iar apoi se concentrează, se concentrează, *se concentrează* asupra micii carapace care se leagănă printre tufişurile aflate colo jos, în deşert. Şi *plonjează*...

Un minut mai târziu, ţestoasa descoperă că lumea se depărtează tot mai mult de ea. Şi vede pentru prima dată lumea, nu de la un centimetru distanţă de pământ, ci de la cinci sute de picioare deasupra lui şi se gândeşte: ce prieten bun mi-e vulturul.

Iar apoi vulturul îi dă drumul.

Şi aproape întotdeauna ţestoasa moare. Toată lumea ştie de ce ţestoasa face asta. Gravitaţia e un obicei de care e greu să te dezbari. Nimeni nu ştie de ce face vulturul asta. Poţi să scoţi o masă pe cinste dintr-o ţestoasă, dar, având în vedere efortul, poţi să scoţi o masă mult mai bună din practic orice altceva. Este vorba doar de plăcerea vulturilor de a chinui ţestoasele.

Dar, firește, ceea ce vulturul nu îşi dă seama este că el participă la o formă foarte crudă de selecţie naturală.

Într-o zi, o ţestoasă va învăţa să zboare.

Povestea se petrece pe tărâmurile din deşert, în tonuri de cafeniu şi oranj. Când începe şi când se termină este mai problematic, dar cel puţin unul dintre începuturile ei a avut loc deasupra liniei zăpezilor veşnice, la mii de mile distanţă în munţii din jurul Miezului[1].

Una dintre întrebările filosofice recurente este:

„Dacă un copac se prăbuşeşte în pădure şi nu îl aude nimeni, scoate vreun zgomot?"

Ceea ce spune ceva despre firea filosofilor, deoarece întotdeauna există cineva într-o pădure. Poate fi doar un bursuc, care se întreabă ce a fost pârâitura aia sau o veveriţă, cam zăpăcită de tot decorul care o ia în sus, dar e *cineva*. Cel puţin, dacă s-a întâmplat destul de adânc în pădure, milioane de zei mărunţi l-au auzit.

Lucrurile doar se întâmplă, unul după altul. Nu le pasă cine ştie de ele. Dar *istoria*... ah, istoria este diferită. Istoria trebuie respectată. Altfel nu este istorie. Este doar... ei, lucruri care se întâmplă unul după altul.

Şi, desigur, trebuie să fie controlată. Altfel s-ar putea transforma în orice. Deoarece istoria, contrar teoriilor răspândite,

---

[1] Sau, dacă eşti adept al omnianismului, al Polului.

înseamnă regi, date și bătălii. Și aceste lucruri trebuie să se întâmple la momentul potrivit. Acest lucru este dificil. Într-un univers haotic, există prea multe lucruri care pot merge prost. Este prea ușor ca armăsarul unui general să își piardă o potcoavă la momentul nepotrivit sau ca să audă cineva greșit un ordin ori ca purtătorul mesajului vital să fie pândit de niște bărbați cu bâte și cu o problemă de flux monetar. Atunci apar povești sălbatice, excrescențe parazite pe arborele istoriei, încercând să îl sucească după cum vor ele.

Așa că istoria are păzitorii ei.

Aceștia trăiesc... ei, prin natura lucrurilor, aceștia trăiesc oriunde sunt trimiși, dar casa lor *spirituală* este într-o vale ascunsă a semeților Munți ai Berbecului de pe Lumea Disc, unde sunt păstrate cărțile istoriei.

Acestea nu sunt cărți în care evenimentele din trecut sunt țintuite precum fluturii pe o placă de plută. Acestea sunt cărțile din care istoria este extrasă. Există mai mult de douăzeci de mii de astfel de volume; fiecare are zece picioare înălțime, este legat în plumb și literele sunt atât de mici, încât trebuie să fie citite cu o lupă.

Când oamenii spun „Este scris...", înseamnă că este scris *aici.*

Există mai puține metafore decât crede lumea.

În fiecare lună, abatele și doi călugări bătrâni merg în peștera în care sunt păstrate cărțile. În trecut, aceasta era doar treaba abatelui, dar au fost incluși încă doi călugări de încredere după cazul nefericit al celui de al cincizeci și nouălea abate, care a făcut un milion de dolari din mici pariuri înainte ca frații călugări să își dea seama.

În plus, este periculos să intri singur. Pura concentrație a Istoriei, picurând greoi și fără zgomot în lume, poate fi copleșitoare. Timpul este un drog. Prea mult te omoară.

Cel de al patru sute nouăzeci și treilea abate își încrucișă mâinile zbârcite și i se adresă lui Lu-Tze, unul dintre cei mai

bătrâni călugări ai săi. Aerul curat şi viaţa fără griji din valea secretă făceau ca toţi călugării să fie în vârstă; în plus, când lucrezi cu Timpul în fiecare zi, o parte din el tinde să se ia.

– Locul este Omnia, zise abatele, pe coasta klatchiană.

– Îmi amintesc, spuse Lu-Tze. Un tip tânăr pe nume Osar, nu acolo era?

– Lucrurile trebuie să fie... *cu grijă respectate,* zise abatele. Există presiuni. Liber-arbitru, predestinare... puterea simbolurilor... punct de cotitură... ştii totul despre astea.

– N-am mai fost în Omnia de, oh, trebuie să fie şapte sute de ani, spuse Lu-Tze. Un loc uscat. Şi aş zice că nu găseşti o tonă de pământ bun în toată ţara.

– Dă-i drumul, atunci, rosti abatele.

– O să îmi iau munţii, spuse Lu-Tze. Clima va fi bună pentru ei.

Şi îşi luă şi mătura şi rogojina de dormit. Călugării istoriei nu sunt atraşi de posesiuni. Consideră că cele mai multe lucruri se uzează într-un secol, două.

I-a luat patru ani să ajungă în Omnia. A trebuit să privească vreo două bătălii şi un asasinat pe drum, altfel ar fi fost doar evenimente la întâmplare.

Era anul Şarpelui Speculativ sau două sute de ani după Proclamaţia Profetului Abis.

Ceea ce însemna că vremea celui de al optulea profet era aproape.

Pe asta te puteai baza la Biserica Marelui Zeu Om. Avea profeţi foarte punctuali. Îţi puteai potrivi calendarul după ei, dacă aveai unul destul de mare.

Şi, după cum se întâmplă de obicei în preajma momentului în care este aşteptat un profet, Biserica îşi întărea eforturile de a fi pioasă. Asta semăna foarte mult cu agitaţia de care ai parte în orice mare organizaţie atunci când sunt

așteptați auditorii, doar că înclina să îi ia pe oamenii bănuiți că erau mai puțin pioși și să îi omoare în sute de feluri ingenioase. Acest lucru este considerat un barometru sigur al stării pietății cuiva în cele mai multe dintre religiile foarte îndrăgite. Există o tendință de a declara că există mai multe cazuri de călcat pe lângă decât la concursurile naționale de bârnă, că erezia trebuie smulsă din rădăcină și chiar de la braț, de la picior, ochi și limbă și că este vremea să ne curățăm trupurile și sufletele. Sângele este considerat de obicei foarte eficient în acest scop.

Și astfel se făcu, în acea vreme, că Marele Zeu Om îi vorbi lui Brutha, Alesul.

– Psst!

Brutha se opri în mijlocul plivitului și se uită prin grădina Templului.

– Pardon? făcu el.

Era o dimineață frumoasă de început de primăvară. Morile de rugăciune se roteau vesele în adierea ce bătea dinspre munți. Albinele hoinăreau printre bobocii florilor de fasole, dar zumzăiau puternic, pentru a da impresia că munceau din greu. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri.

Brutha ridică din umeri și se întoarse la pepenii galbeni.

Da, Marele Zeu Om îi vorbi iar lui Brutha, Alesul:

– Psst!

Brutha șovăi. În mod clar cineva îi vorbise de nicăieri. Poate că era un demon. Maestrul novicilor, fratele Nhumrod, era înfocat pe tema demonilor. Gânduri necurate și demoni. Una ducea la cealaltă. Brutha își dădu seama cu neplăcere că, probabil, era cu un demon în urmă.

Ceea ce trebuia să faci era să fii hotărât și să repeți cele Nouă Aforisme Fundamentale.

Încă o dată, Marele Zeu Om îi vorbi lui Brutha, Alesul:

– Eşti tare de urechi, băiete?

Săpăliga căzu cu o bufnitură pe pământul ars. Brutha se roti pe călcâie. Iată albinele, vulturul şi, în capătul opus al grădinii, bătrânul frate Lu-Tze, împungând visător cu furca în grămada de bălegar. Morile de rugăciune vâjâiau liniştitor pe lângă ziduri.

Făcu semnul cu care Profetul Ishkible gonise spiritele.

– Treci în spatele meu, demonule, murmură el.

– *Sunt* în spatele tău.

Brutha se întoarse iar, încet. Grădina era tot goală.

Fugi.

Multe poveşti iau naştere înainte de a începe, iar povestea lui Brutha îşi are originile cu mii de ani înainte de venirea lui pe lume.

Există miliarde de zei în lume. Se îngrămădesc mai rău ca icrele de hering. Cei mai mulţi dintre ei sunt prea mici pentru a fi văzuţi şi nu ajung niciodată să fie slăviţi, cel puţin de nimic mai mare decât bacteriile, care niciodată nu îşi spun rugăciunile şi care nu au mari pretenţii în privinţa miracolelor.

Aceştia sunt zeii mărunţi – spiritele locurilor în care se întretaie două urme de furnică, zeii microclimatelor dintre rădăcinile de iarbă. Şi mulţi dintre ei aşa şi rămân.

Pentru că ceea ce le lipseşte lor este *credinţa.*

O mână, totuşi, ajung la lucruri mai mari. Orice poate declanşa procesul. Un păstor, căutând un miel rătăcit, îl găseşte printre mărăcini şi pierde un minut sau două pentru a construi o movilită din pietre ca mulţumire generală pentru orice spirite ar putea fi pe acolo. Sau un arbore cu o formă ciudată devine asociat cu un leac pentru boală. Ori cineva scrijeleşte o spirală pe o piatră izolată. Pentru că ceea ce le trebuie zeilor este credinţă, iar ceea ce vor oamenii sunt zei.

Adesea se opreşte aici. Dar uneori merge mai departe. Mai multe pietre sunt adăugate, mai multe stânci sunt înălţate, un templu este construit pe locul în care odată se afla copacul. Zeului îi creşte puterea, credinţa închinătorilor lui ridicându-l spre cer ca o mie de tone de combustibil de rachetă. Pentru foarte puţini, doar cerul e limita.

Şi, uneori, nici măcar acesta.

Fratele Nhumrod se lupta cu gânduri necurate în intimitatea chiliei lui austere când auzi un glas înflăcărat din dormitorul novicilor.

Băiatul acela, Brutha, stătea trântit cu faţa în jos înaintea unei statui a lui Om în manifestarea Lui ca trăsnet, tremurând şi bâiguind frânturi de rugăciune.

Era ceva înfricoşător la băiatul ăsta, se gândi Nhumrod. Era felul în care se uita la tine când vorbeai, de parcă ar fi *ascultat.*

Veni agale şi îl împunse pe tânărul prosternat cu vârful toiagului.

– Ridică-te, băiete! Ce crezi că faci în dormitor în miezul zilei? Mmm?

Brutha reuşi să se rotească în timp ce era încă întins pe podea şi se agăţă de gleznele preotului.

– Vocea! O voce! Mi-a *vorbit!* se tângui el.

Nhumrod suspină. Ah. Ăsta era un teren cunoscut. Nhumrod ştia vocile ca pe buzunarul rasei sale monahale. Le auzea tot timpul.

– Ridică-te, băiete, zise el niţel mai blând.

Brutha se ridică în picioare.

Era, după cum Nhumrod se mai plânsese înainte, prea bătrân pentru a fi un novice cum se cuvine. Cam cu zece ani prea bătrân. „Daţi-mi un băiat de până în şapte ani", le ceruse Nhumrod întotdeauna.

Dar Brutha avea să moară novice. Când făcuseră regulile, nu permiseseră nimic ca Brutha.

Faţa lui mare, roşie şi sinceră se uită la maestrul novicilor.

– Stai pe patul tău, Brutha, spuse Nhumrod.

Brutha se supuse imediat. Brutha nu cunoştea înţelesul cuvântului nesupunere. Era doar unul dintr-un mare număr de cuvinte al căror înţeles nu îl cunoştea.

Nhumrod se aşeză lângă el.

– Acum, Brutha, zise el, ştii ce li se întâmplă oamenilor care spun neadevăruri, nu?

Brutha dădu aprobator din cap, roşind.

– Foarte bine. Acum povesteşte-mi despre aceste voci.

Brutha îşi suci tivul rasei în mâini.

– A fost mai mult ca o singură voce, maestre, spuse el.

– ... o singură voce, zise fratele Nhumrod. Şi ce a spus această voce? Mmm?

Brutha şovăi. Acum, dacă se gândea, vocea nu *spusese* mai nimic. Doar vorbise. Oricum, era greu să discuţi cu fratele Nhumrod, care avea deprinderea nervoasă de a miji ochii la buzele celui care vorbea şi de a-i repeta ultimele cuvinte practic în timp ce acesta le rostea. De asemenea, atingea lucrurile tot timpul – pereţii, mobila, oamenii – de parcă i-ar fi fost teamă că universul ar fi dispărut dacă nu s-ar fi ţinut de el. Şi avea atât de multe ticuri nervoase, încât veneau unul după altul. Fratele Nhumrod era perfect normal pentru cineva care supravieţuise în Citadelă vreme de cincizeci de ani.

– Păi... începu Brutha.

Fratele Nhumrod ridică o mână uscăţivă. Brutha îi vedea venele albăstrui de pe ea.

– Şi sunt sigur că ştii că există *două* feluri de voci care sunt auzite de cei religioşi, zise maestrul novicilor. O sprânceană începu să îi zvâcnească.

– Da, maestre. Fratele Murduck ne-a spus asta, rosti Brutha cu umilinţă.

– ... ne-a spus asta. Da. Uneori, după cum El, în nețărmurita Lui înțelepciune găsește de cuviință, Zeul îi vorbește unui ales, iar acesta devine un mare profet, zise Nhumrod. Acum, sunt sigur că nu ai îndrăzni să te consideri unul dintre ei? Mmm?

– Nu, maestre.

– ... maestre. Dar există *alte* voci, spuse fratele Nhumrod, iar acum glasul lui avea un tremur slab, voci amăgitoare, ispititoare și convingătoare, da? Voci care așteaptă tot timpul să ne prindă cu garda jos?

Brutha se relaxă. Acesta era un teren mult mai cunoscut.

Toți novicii știau despre *acele* feluri de voci. Doar că de obicei acestea vorbeau despre lucruri destul de clare, cum ar fi plăcerile manipulării pe timp de noapte și dezirabilitatea generală a fetelor. Ceea ce arăta că ei erau novici când venea vorba de voci. Fratele Nhumrod avea parte de acel fel de voci care erau, prin comparație, un întreg oratoriu. Unora dintre novicii mai îndrăzneți le plăcea să îl facă pe fratele Nhumrod să vorbească despre subiectul vocilor. Era foarte educativ, spuneau ei. Mai ales când mici bobițe de scuipat îi apăreau în colțurile gurii.

Brutha ascultă.

***

Fratele Nhumrod era maestrul novicilor, dar nu era *acel* maestru al novicilor. Era doar maestrul grupului care îl includea pe Brutha. Mai erau și alții. Se putea ca să știe cineva din Citadelă câți erau. Exista cineva undeva a cărui treabă era să știe *totul*.

Citadela ocupa întregul centru al orașului Kom, în ținuturile dintre deșerturile din Klatch și câmpiile și junglele din Howondaland. Se întindea pe mile întregi, templele lui, bisericile, școlile, dormitoarele, grădinile și turnurile crescând

unele în şi în jurul altora într-un fel care sugera un milion de termite încercând cu toatele să îşi construiască muşuroiale în acelaşi timp.

Când soarele se ridica, reflexia uşilor Templului principal ardea ca focul. Erau din bronz şi aveau o sută de picioare înălţime. Pe ele, în litere din aur bătute în plumb, se aflau Poruncile. Erau cinci sute douăsprezece până acum şi, neîndoielnic, următorul profet avea să îşi adauge şi el partea lui.

Strălucirea reflectată a soarelui bătea în jos şi peste zecile de mii de credincioşi-cu-tărie care munceau dedesubt spre slava măreaţă a Marelui Zeu Om.

Probabil că nimeni nu ştia *cu adevărat* cât erau de mulţi. Unele lucruri au un mod specific de a atinge masa critică. Cu siguranţă, exista doar un singur arhichinovit, Iamul Superior. Asta era sigur. Şi şase arhipreoţi. Şi treizeci de Iami mai mici. Şi sute de episcopi, diaconi, subdiaconi şi preoţi. Şi novici ca şobolanii într-un depozit de cereale. Şi meşteşugari, şi crescători de tauri, şi torţionari, şi virgine vestigiale...

Indiferent care îţi erau talentele, exista un loc pentru tine în Citadelă.

Şi dacă talentul tău presupunea punerea întrebărilor greşite sau pierderea războaielor îndreptăţite, acel loc putea fi foarte bine cuptoarele purităţii sau gropile dreptăţii ale Chiziţiei.

Un loc pentru fiecare. Şi fiecare la locul lui.

Soarele scălda grădina templului.

Marele Zeu Om încerca să stea la umbra unui vrej de pepene galben. Probabil că era în siguranţă aici, aici în interiorul acestor ziduri, înconjurat de turnurile de rugăciune, dar niciodată nu poţi fi prea precaut. Avusese noroc o dată, dar ar fi însemnat să ceară prea mult dacă s-ar fi aşteptat să mai aibă iar noroc.

Problema la a fi zeu este că nu ai pe nimeni cui să te rogi.

Se târî hotărât înainte către bătrânul care săpa bălegarul până când, după multe sforţări, se consideră a fi destul de aproape pentru a se face auzit.

Şi astfel, cuvântă:

– Hei, tu!

Nu primi nici un răspuns. Nu există nici măcar o sugestie că se auzise ceva.

Om îşi ieşi din sărite şi îl transformă pe Lu-Tze într-un vierme de nimic în cea mai adâncă hazna a iadului, iar apoi se înfurie şi mai mult când bătrânul îşi văzu liniştit de săpat.

– Umple-ţi-ar oasele cu sulf diavolii infinitului! răcni el.

Asta nu prea schimbă lucrurile cu nimic.

– Naiba să te ia de moş surd! mormăi Marele Zeu Om.

Sau poate că era cineva care ştia *cu adevărat* tot ce se putea şti despre Citadelă. Întotdeauna există cineva care adună cunoştinţe, nu din dragoste pentru acestea, ci în acelaşi fel în care coţofana adună tot ce străluceşte sau în care trichopterele strâng bucăţele de nuiele şi de piatră. Şi întotdeauna există cineva care trebuie să facă toate acele lucruri care trebuie făcute, dar pe care alţi oameni ar prefera să nu le facă sau chiar să nu accepte că există.

Al treilea lucru pe care oamenii îl observau la Vorbis era înălţimea lui. Avea mai mult de şase picioare, dar era slab ca un băţ, ca o persoană normal proporţionată modelată în lut de un copil, iar apoi rulată.

Al doilea lucru pe care oamenii îl observau la Vorbis erau ochii lui. Strămoşii lui se trăgeau dintr-unul dintre triburile din adâncul deşertului, oameni care îşi dezvoltaseră trăsătura neobişnuită de a avea ochii negri – nu doar pupila neagră, ci aproape întregul glob ocular negru. Făcea să fie foarte greu să

îţi dai seama unde se uita. Parcă ar fi purtat ochelari de soare pe sub piele.

Dar primul lucru pe care îl observau era craniul lui.

Diaconul Vorbis era chel din născare. Cei mai mulţi dintre slujitorii Bisericii, de îndată ce erau hirotonisiţi, îşi lăsau păr şi bărbi atât de lungi, încât puteai pierde un ţap în ele. Dar Vorbis se rădea complet. Lucea. Şi lipsa părului părea să îi dea mai multă putere. Nu intimida. Nu ameninţa niciodată. Doar dădea tuturor senzaţia că spaţiul lui personal radia la câţiva metri de trupul său şi că oricine îl aborda pe Vorbis îşi băga nasul în ceva foarte important. Superiori cu cincizeci de ani mai mari decât el se simţeau jenaţi că îl întrerupeau din orice gândea.

Era aproape imposibil să ştii la ce se gândea şi nimeni nu îl întreba. Cel mai evident motiv era că Vorbis era şeful Chiziţiei, a cărei treabă era să facă toate acele lucruri care trebuia să fie făcute şi pe care alţi oameni ar fi preferat să nu le facă.

Pe astfel de oameni nu îi întrebi la ce se gândesc pentru că se poate să se întoarcă foarte încet şi să spună „La tine".

Cel mai înalt post care putea fi ocupat în Chiziţie era cel de diacon, o regulă instituită cu sute de ani în urmă pentru a împiedica această ramură a Bisericii să se întindă mai mult decât îi permiteau cizmele*. Dar cu o minte ca a lui, toţi spuneau, ar fi putut fi deja cu uşurinţă arhipreot sau chiar Iam.

Vorbis nu se preocupa de asemenea nimicuri. Vorbis îşi cunoştea destinul. Nu i-l spuse însuşi Zeul?

– Gata, zise fratele Nhumrod, bătându-l pe Brutha pe umăr. Sunt sigur că acum vei vedea lucrurile mai clar.

Lui Brutha i se păru că era aşteptat un anumit răspuns.

---

* Care erau modelul universal, strâns în şuruburi.

– Da, maestre, spuse el. Sunt sigur că aşa voi face.

– ... voi face. Este sfânta ta datorie să rezişti vocilor tot timpul, zise Nhumrod încă bătându-l pe umeri.

– Da, maestre. Aşa voi face. Mai ales dacă îmi spun să fac oricare dintre lucrurile pe care le-ai pomenit.

– ... pomenit. Bun. Bun. Şi dacă le mai auzi, ce faci? Mmm?

– Vin şi îţi spun, zise Brutha supus.

– ... îţi spun. Bun. Bun. Asta îmi place să aud, zise Nhumrod. Asta le spun tuturor băieţilor mei. Nu uita că sunt întotdeauna gata să mă ocup de orice mici probleme te-ar putea deranja.

– Da, maestre. Să mă întorc în grădină acum?

– ... acum. Cred că da. Cred că da. Şi gata cu vocile, m-asculţi? Nhumrod flutură un deget de la mâna cu care nu îl bătea pe umăr. Un obraz i se zbârci.

– Da, maestre.

– Ce făceai în grădină?

– Pliveam pepenii galbeni, maestre, zise Brutha.

– Pepenii? Ah. Pepenii, spuse Nhumrod încetişor. Pepeni. Pepeni. Păi, asta explică oarecum lucrurile, firește.

O pleoapă îi zvâcni nebunește.

Nu doar că Marele Zeu îi vorbea lui Vorbis, în cotloanele minţii lui. *Toată lumea* vorbea cu un exchizitor, mai devreme sau mai târziu. Era doar o problemă de rezistenţă.

Vorbis nu cobora des să îi privească pe inchizitori muncind în aceste zile. Exchizitorii nu erau obligaţi să o facă. Trimitea instrucţiuni, primea rapoarte. Dar circumstanţele speciale meritau atenţia lui specială.

Trebuie spus... nu era nimic de râs în beciul Chiziţiei. Nu dacă aveai un simţ al umorului normal. Nu existau semne

amuzante care să spună: Nu Trebuie Să Fii Nemilos de Sadic pentru a Lucra Aici, Dar Ajută!!!

Totuşi, existau lucruri care să sugereze unui om cu judecată că marele Creator al umanităţii avea un simţ al umorului foarte straniu şi care să aprindă în inima lui o furie care să poată dărâma porţile cerurilor.

Cănile, de exemplu. Inchizitorii întrerupeau lucrul de două ori pe zi pentru a-şi bea cafeaua. Cănile lor, pe care şi le aducea fiecare de acasă, erau strânse în jurul ibricului aflat în centrul vetrei principale care, întâmplător, încingea fiarele şi cuţitele.

Aveau mesaje pe ele, cum ar fi Un Cadou de la Sfânta Grotă a lui Osar sau Pentru Cel Mai Bun Tată din Lume. Cele mai multe dintre ele erau ciobite şi nu existau două la fel.

Şi mai erau cărţile poştale de pe perete. Făcea parte din tradiţie ca, atunci când un inchizitor pleca în concediu, să trimită o gravură prost colorată a panoramei locale cu un mesaj amuzant şi deocheat pe spate. Şi mai era prinsă acolo şi scrisoarea înduioşătoare de la inchizitorul de prima clasă Ishmale „Poc" Quoom care le mulţumea tuturor băieţilor pentru că adunaseră nu mai puţin de şaptezeci şi opt de *oboli* pentru darul lui de pensionare şi pentru minunatul buchet de flori pentru doamna Quoom, arătând că nu va uita niciodată zilele petrecute în groapa nr. 3 şi că abia aştepta să vină şi să îi ajute oricând ar fi dus lipsa unei mâini.

Şi toate însemnau asta: că nu există aproape nici un exces al celui mai nebun psihopat care să nu poată fi reprodus cu uşurinţă de un om de familie normal şi cumsecade, care doar vine la muncă în fiecare zi şi are o treabă de făcut.

Vorbis era încântat să ştie asta. Cine ştia asta ştia tot ce trebuia despre oameni.

Acum şedea lângă banca pe care era întins ceea ce încă era, teoretic, trupul tremurând al fratelui Sasho, fostul lui secretar.

Se uită la inchizitorul de serviciu, care dădu aprobator din cap. Vorbis se aplecă peste secretarul înlănţuit.

– Cum îi chema? repetă el.

– ... nu ştiu...

– Ştiu că le-ai dat copii după corespondenţa mea, Sasho. Sunt eretici perfizi care îşi vor petrece eternitatea în iaduri. Vrei să li te alături?

– ... nu ştiu...

– Am avut încredere în tine, Sasho. Tu m-ai spionat. Ai trădat Biserica.

– ... fără nume...

– Adevărul înseamnă încetarea durerii, Sahso. Spune-mi.

– ... adevăr...

Vorbis oftă. Iar apoi văzu unul dintre degetele lui Sasho îndoindu-se şi întinzându-se sub cătuşe. Chemându-l.

– Da?

Se aplecă şi mai mult peste corp.

Sasho îşi deschise singurul ochi rămas.

– ... adevăr...

– Da?

– ... Ţestoasa Se Mişcă...

Vorbis se lăsă pe spate, fără ca expresia feţei să i se schimbe. Rareori i se schimba expresia feţei dacă el nu voia. Inchizitorul îl privea îngrozit.

– Înţeleg, zise Vorbis. Se ridică şi îi făcu un semn din cap inchizitorului.

– De cât timp este aici jos?

– De două zile, domnule.

– Şi poţi să îl mai ţii în viaţă pentru...?

– Poate încă două zile, domnule.

– Aşa să faci. Da, aşa. Până la urmă, spuse Vorbis, este datoria noastră să păstrăm viaţa cât de mult este posibil. Nu-i aşa?

Inchizitorul îi oferi acel zâmbet neliniştit pe care îl schiţează cineva în prezenţa unui superior care printr-o singură vorbă îl poate face să ajungă încătuşat pe o bancă.

– Ăă... da, domnule.

– Erezie şi minciuni, peste tot, suspină Vorbis. Şi acum va trebui să îmi găsesc alt secretar. Este foarte supărător.

După douăzeci de minute, Brutha se relaxă. Vocile de sirenă ale răului voluptous păreau să fi dispărut.

Continuă cu pepenii galbeni. Se simţea capabil să înţeleagă pepenii. Pepenii păreau mult mai de înţeles decât majoritatea lucrurilor.

– Hei, tu!

Brutha se îndreptă de spate.

– Nu te aud, ispită mârşavă, zise el.

– Oh, ba da, băiete. Acum, uite ce vreau să faci...

– Mi-am băgat degetele în urechi!

– Cum pofteşti. Să-ţi fie de bine. Te face să arăţi ca o glastră. Acum...

– Fredonez o melodie! Fredonez o melodie!

Fratele Preptil, maestrul de muzică, descrisese vocea lui Brutha ca amintindu-i de un vultur dezamăgit care a ajuns prea târziu la măgarul mort. Cântecul coral era obligatoriu pentru novici, dar după multe petiţii din partea fratelui Preptil, pentru Brutha fusese emisă o dispensă specială. Imaginea feţei lui mari şi rotunde contorsionate în efortul de a face pe plac era suficient de neplăcută, dar ceea ce era şi mai rău era să-i asculţi glasul, care era, cu siguranţă, puternic şi plin de convingere hotărâtă, legănându-se înainte şi înapoi peste melodie, fără să o nimerească vreodată.

Primise în schimb Pepeni în Plus.

În turnurile de rugăciune, un stol de ciori zbură în grabă.

După un refren întreg din „Îi zdrobeşte pe necredincioşi sub copite din fier încins", Brutha îşi destupă urechile şi riscă să asculte puţin.

În afară de protestele îndepărtate ale ciorilor, era linişte.

Funcţiona. Pune-ţi încrederea în Zeu, se spunea. Şi el întotdeauna aşa făcuse. De când îşi aducea aminte.

Ridică săpăliga şi se întoarse, uşurat, la vrejuri.

Lama acesteia era gata să lovească pământul, când Brutha văzu ţestoasa.

Era mică, în mare parte galbenă şi acoperită de praf. Carapacea îi era ciobită rău. Avea un singur ochi sticlos – celălalt căzuse pradă miilor de primejdii care pândesc orice fiinţă înceată care trăieşte la un centimetru de sol.

Se uită în jur. Grădinile se aflau mult în interiorul complexului templului şi erau înconjurate de ziduri înalte.

– Cum ai ajuns aici, micuţă creatură? zise el. Ai zburat?

Ţestoasa se holbă la el monocular. Lui Brutha i se făcu niţel dor de casă. Acasă, pe dealurile nisipoase, erau o sumedenie de broaşte ţestoase.

– Ţi-aş putea da nişte lăptuci, spuse Brutha. Dar nu cred că ţestoasele au voie în grădini. Nu eşti un dăunător?

Ţestoasa continua să se holbeze. Practic, nimic nu se poate holba ca o ţestoasă.

Brutha se simţi nevoit să facă ceva.

– Mai sunt struguri, zise el. Probabil că nu este un păcat dacă îţi dau un strugure. Ţi-ar plăcea un strugure, broscuţă ţestoasă?

– Cum ţi-ar plăcea să fii o grozăvie în cea mai infernală genune a haosului? spuse ţestoasa.

Ciorile, care zburaseră pe zidurile exterioare, se ridicară din nou pe o interpretare a cântecului „Calea necredincioşilor este un cuib de spini".

Brutha deschise iar ochii şi îşi scose degetele din urechi.

– Tot aici sunt, zise ţestoasa.

Brutha şovăi. Îşi dădu seama, foarte încet, că demonii şi ispitele nu apar sub forma unor ţestoase mici şi bătrâne. Nu ar avea prea mult sens. Chiar şi fratele Nhumrod ar fi trebuit să fie de acord că atunci când vine vorba de erotism desfrânat, poţi să găseşti ceva mult mai bun decât o ţestoasă chioară de un ochi.

– Nu ştiam că ţestoasele pot vorbi, spuse el.

– Nu pot, zise ţestoasa. Uită-te la buzele mele.

Brutha se uită mai atent.

– Nu ai buze, spuse el.

– Nu, nici corzi vocale cum se cuvine, îl aprobă ţestoasa. O fac direct în capul tău, înţelegi?

– Măiculiţă!

– *Chiar* înţelegi, da?

– Nu.

Ţestoasa îşi dădu ochiul peste cap.

– Ar fi trebuit să mă gândesc. Ei, nu contează. Nu sunt obligat să îmi pierd vremea cu grădinarii. Du-te şi adu-l numaidecât pe tipul cel mare.

– Tipul cel mare? zise Brutha. Îşi duse mâna la gură. Doar nu vrei să spui... fratele Nhumrod?

– Cine-i ăsta? făcu ţestoasa.

– Maestrul novicilor!

– Oh, *vai!* zise ţestoasa. Nu, continuă imitând glasul lui Brutha, nu vreau să spun maestrul novicilor. Vreau să spun înaltul preot sau cum şi-o zice el. Bănuiesc că *există* unul?

Brutha dădu din cap pierdut.

– Înaltul preot, bine? spuse ţestoasa. Înalt. Preot. Înaltul preot.

Brutha dădu iar din cap. Ştia că exista un înalt preot. Doar că, deşi abia dacă putea cuprinde cu mintea structura ierarhică dintre el însuşi şi fratele Nhumrod, era incapabil să se gândească serios la orice fel de legătură între novicele Brutha şi arhichinovit. Era teoretic conştient că exista unul, că exista

o uriaşă structură canonică avându-l pe înaltul preot în vârf şi pe Brutha bine înfipt la bază, dar o privea în acelaşi fel în care o amibă ar privi lanţul evoluţiei dintre ea şi, bunăoară, un expert contabil. Îi lipseau toate legăturile până la vârf.

– Nu pot să mă duc să îi cer... Brutha ezită. Chiar şi *gândul* de a-i vorbi arhichinovitului îl amuţea de spaimă. Nu pot cere *nimănui* să îi ceară înaltului preot să vină să stea de vorbă cu o *ţestoasă!*

– Prefă-te într-o lipitoare de noroi şi arzi în focurile Judecăţii de Apoi! ţipă ţestoasa.

– Nu-i nevoie să blestemi, spuse Brutha.

Ţestoasa se legănă în sus şi în jos, cu furie.

– Nu era un blestem! Era un ordin! Sunt Marele Zeu Om!

Brutha clipi.

Apoi zise:

– Nu, nu eşti. L-am văzut pe Marele Zeu Om, flutură o mână făcând forma sfintelor coarne, conştiincios, şi nu are formă de ţestoasă. Apare ca un vultur sau ca un leu sau taur puternic. E o statuie în Marele Templu. Are şapte coţi înălţime. Are bronz pe ea şi toate cele. Zdrobeşte necredincioşii. Nu poţi să zdrobeşti necredincioşi când eşti ţestoasă. Adică, nu ai putea decât să le arunci o privire plină de subînţeles. Are coarne din aur adevărat. Unde locuiam exista o statuie de un cot în satul învecinat şi tot un taur era. Aşa ştiu că nu eşti Marele Zeu – sfintele coarne – Om.

Ţestoasa se potoli.

– Câte ţestoase vorbitoare ai întâlnit? spuse sarcastic.

– Nu ştiu, zise Brutha.

– Cum adică, nu ştii?

– Păi, s-ar putea să vorbească toate, spuse Brutha conştiincios, dând dovadă de acel fel foarte personal de logică pentru care primise Pepeni în Plus. S-ar putea doar să nu zică nimic atunci când sunt eu acolo.

– Eu sunt Marele Zeu Om, rosti țestoasa cu un glas amenințător și, inevitabil, gros, și în curând vei fi un preot foarte ghinionist. Du-te și adu-l.

– Novice, făcu Brutha.

– Ce?

– Novice, nu preot. Nu mă lasă...

– Adu-l!

– Dar nu cred că arhichinovitul vine vreodată în grădina noastră de legume, spuse Brutha. Cred că nici nu știe ce *este* un pepene galben.

– Nu mă deranjează asta, zise țestoasa. Adu-l acum sau pământul se va cutremura, luna va fi sângerie, omenirea se va umple de buboaie și friguri și felurite molime se vor abate asupra ei. Vorbesc serios, adăugă ea.

– Să văd ce pot să fac, spuse Brutha, dând înapoi.

– Și sunt foarte rezonabil, având în vedere circumstanțele! strigă țestoasa după el.

– Nu cânți rău, să știi! adăugă, ca și cum și-ar fi adus aminte.

– Am auzit și mai rău! în timp ce rasa jegoasă a lui Brutha dispărea pe poartă.

– Îmi aduce aminte de vremea când a fost o molimă de ciumă în Pseudopolis, spuse ea încetișor, în timp ce zgomotul pașilor se pierdea. Ce mai bocete și ce mai scrâșnete de dinți erau, nemaipomenit. Suspină. Ce zile minunate. Minunate zile!

Multora li se pare că au o chemare spre preoție, dar ceea ce aud ei cu adevărat este o voce interioară care spune: „Este o muncă la adăpost, fără greutăți, vrei să fii plugar ca tatăl tău?"

Pe când Brutha nu doar credea. El chiar Credea. Astfel de lucru este, de obicei, jenant atunci când se întâmplă într-o

familie cu frica lui Dumnezeu, dar Brutha nu o avea decât pe bunica lui şi ea Credea de asemenea. Credea aşa cum fierul crede în metal. Era genul de femeie de care se teme orice preot în congregaţia lui, cea care ştie toţi psalmii, toate slujbele. În Biserica omniană, femeile erau doar tolerate în templu şi trebuia să păstreze liniştea absolută şi să stea bine acoperite în secţiunea lor din spatele amvonului în caz că vederea unei jumătăţi din rasa umană i-ar fi făcut pe membrii masculini ai congregaţiei să audă voci deloc deosebite de cele care îl bântuiau pe fratele Nhumrod în fiecare ceas de somn ori de veghe. Problema era că bunica lui Brutha avea acel fel de personalitate care se poate proiecta printr-o placă de plumb şi o religiozitate amară cu forţa unui burghiu cu cap diamantat.

Dacă s-ar fi născut bărbat, omnianismul şi-ar fi găsit cel de al optulea profet ceva mai devreme decât se aştepta. Pe când aşa, ea organiza cu o eficienţă înfiorătoare listele pentru curăţenia în templu, pentru lustruirea statuilor şi pentru lapidarea suspectelor de adulter.

Aşa că Brutha crescuse în credinţa sigură şi lipsită de îndoială în Marele Zeu Om. Brutha crescuse *ştiind* că ochii lui Om erau asupra lui tot timpul, mai ales în locuri cum ar fi privata, şi că demonii îl asediau din toate părţile şi că erau ţinuţi la distanţă doar de tăria credinţei lui şi de greutatea toiagului bunicii, care era păstrat după uşă în rarele ocazii în care nu era folosit. Putea recita fiecare vers din toate cele şapte Cărţi ale Profeţilor şi fiecare Precept. Ştia toate Legile şi Cânturile. Mai ales Legile.

Omnienii erau un popor cu frică de Dumnezeu.

Aveau multe de care să se teamă.

Camera lui Vorbis se afla în partea superioară a Citadelei, ceea ce era neobişnuit pentru un simplu diacon. Nu el o

ceruse. El rareori cerea ceva. Destinul are un fel anume de a-i însemna pe cei care îi aparţin.

De asemenea, era vizitat de unii dintre cei mai puternici oameni din ierarhia Bisericii.

Firește, nu de cei şase arhipreoţi sau de arhichinovit. Ei nu erau atât de importanţi. Ei doar erau în vârf. Oamenii care conduc într-adevăr organizaţiile se găsesc de obicei câteva trepte mai jos, acolo unde încă este posibil să rezolvi treburile.

Oamenilor le plăcea să fie prieteni cu Vorbis, în principal din cauza câmpului mental antemenţionat care le sugera, în cel mai subtil mod, că nu voiau să îi fie duşmani.

Doi dintre ei şedeau acum cu el la masă. Erau generalul Iam Fri'it care, orice ar fi sugerat dosarele oficiale, era cel care conducea cea mai mare parte a Legiunii Divine şi episcopul Drunah, secretarul Congresului Iamilor. S-ar putea ca oamenii să nu creadă că era o poziţie care oferea prea multă putere, dar totuşi ei nu au fost niciodată secretarul însărcinat cu minutele la o şedinţă de bătrâni uşor surzi.

De fapt, nici unul dintre ei nu era acolo. Nu vorbeau cu Vorbis. Era unul dintre *acele* feluri de întâlniri. Mulţi oameni nu vorbeau cu Vorbis şi se dădeau peste cap să nu aibă întâlniri cu el. Unii dintre abaţii de la mănăstirile îndepărtate fuseseră de curând chemaţi în Citadelă, călătorind în secret chiar şi o săptămână pe terenul chinuitor, doar pentru a nu se alătura deloc personajelor misterioase care treceau prin camera lui Vorbis. În ultimele câteva luni, se părea că Vorbis avusese cam la fel de mulţi vizitatori ca Omul cu Masca de Fier.

Nici nu stăteau de vorbă. Dar dacă *ar fi* fost acolo şi dacă *ar fi* avut o conversaţie, aceasta ar fi sunat astfel:

– Şi acum, zise Vorbis, problema cu Ephebe.

Episcopul Drunah ridică din umeri[1].

– Fără importanţă, se spune. Nici o ameninţare.

---

[1] Sau ar fi făcut-o. Dacă ar fi fost acolo. Dar nu era. Aşadar nu putea.

Cei doi oameni se uitară la Vorbis, un bărbat care nu ridica niciodată glasul. Era foarte greu să îţi dai seama ce gândea Vorbis, adesea chiar şi după ce îţi spunea el.

– Zău? La asta am ajuns? rosti el. Nici o *ameninţare?* După ce i-au făcut sărmanului frate Murduck? Insultele aduse lui Om? Asta nu trebuie trecut cu vederea. Ce se propune să se facă?

– Fără lupte, zise Fri'it. Se bat ca nebunii. Nu. Am pierdut deja prea mulţi.

– Au zei puternici, spuse Drunah.

– Au arcuri mai bune, zise Fri'it.

– Nu există alt Zeu în afară de Om, spuse Vorbis. Ceea ce cred ephebienii că slăvesc nu sunt decât djini şi demoni. Dacă poate fi numită slăvire. Aţi văzut asta?

Împinse înainte un sul de hârtie.

– Ce este? făcu Fri'it cu precauţie.

– O minciună. O istorie care nu există şi nu a existat niciodată... acel... acele lucruri... Vorbis şovăi, încercând să îşi aducă aminte un cuvânt care fusese de mult scos din uz, ... ca... poveştile spuse copiilor, care sunt prea mici... cuvinte pe care să le spună oamenii... acea...

– Oh. O piesă, zise Fri'it. Privirea lui Vorbis îl ţintui de perete.

– Ştii despre aceste lucruri?

– Eu... când am călătorit odată în Klatch... se bâlbâi Fri'it.

Se adună în mod vizibil. Comandase o sută de mii de oameni în luptă. Nu merita aşa ceva.

Descoperi că nu îndrăznea să se uite la expresia feţei lui Vorbis.

– Dansează dansuri, spuse el fără vlagă. În zilele de sărbătoare. Femeile au clopoţei pe... Şi cântă cântece. Totul este despre primele zile ale lumilor, când zeii...

Glasul îi pieri.

– A fost dezgustător, zise el. Îşi trosni încheieturile degetelor, un obicei pe care îl avea de fiecare dată când era îngrijorat.

– *Asta* îi are pe zeii lor în ea, spuse Vorbis. *Bărbaţi* cu *măşti.* Vă vine să credeţi? Au un zeu al *vinului.* Un bătrân beat! Şi oamenii spun că Ephebe nu reprezintă nici o ameninţare. Şi asta...

Aruncă pe masă un alt sul, mai gros.

– *Asta* este mult mai rea. Căci deşi slăvesc zei falşi din greşeală, greşeala lor stă în alegerea zeilor, nu în faptul că îi slăvesc. Dar asta...

Drunah o cercetă cu precauţie.

– Cred că există şi alte copii, chiar şi în Citadelă, zise Vorbis. Asta i-a aparţinut lui Sasho. Parcă tu l-ai recomandat să intre în serviciul meu, Fri'it?

– Întotdeauna mi s-a părut a fi un tânăr inteligent şi zelos, spuse generalul.

– Dar neloial, zise Vorbis, iar acum îşi primeşte răsplata meritată. Nu este decât de regretat că nu a fost convins să ne dea numele tovarăşilor săi eretici.

Fri'it se luptă să îşi stăpânească agitaţia bruscă provocată de uşurare. Ochii i se întâlniră cu cei ai lui Vorbis.

Drunah rupse tăcerea.

– *De Chelonian Mobile*, spuse el cu voce tare. „Ţestoasa se mişcă". Ce înseamnă asta?

– Numai dacă ţi-aş zice ţi-aş putea supune sufletul riscului de a petrece o mie de ani în iad, avertiză Vorbis.

Ochii nu i se mutaseră de la Fri'it, care acum se uita fix la perete.

– Cred că este un risc pe care ni l-am putea asuma cu grijă, zise Drunah.

Vorbis ridică din umeri.

– Scriitorul susţine că lumea... călătoreşte prin abis pe spatele a patru elefanţi uriaşi, spuse el.

Drunah căscă gura.

– Pe spate? făcu el.

– Aşa se suţine, zise Vorbis încă privindu-l pe Fri'it.

– Ei pe ce stau?

– Scriitorul spune că stau pe carapacea unei broaşte ţestoase enorme, zise Vorbis.

Drunah rânji neliniştit.

– Şi asta pe ce stă? spuse el.

– Nu văd nici un rost să speculez pe ce stă, se răsti Vorbis, deoarece nu există!

– Fireşte, fireşte, rosti Drunah iute. Era doar curiozitate fără rost.

– Cea mai mare parte a curiozităţii este, zise Vorbis. Conduce mintea pe căi speculative. Totuşi, omul care a scris acestea umblă liber, în Ephebe, *acum*.

Drunah aruncă o privire la sul.

– Spune aici că a mers pe o corabie care a navigat până la o insulă de la margine şi că s-a uitat peste ea şi...

– Minciuni, rosti Vorbis sec. Şi nu ar însemna nimic nici dacă nu ar fi minciuni. Adevărul se află în interior, nu în exterior. Cu vorbele Marelui Zeu Om, după cum au fost transmise prin profeţii lui aleşi. Ochii ne pot înşela, dar Zeul nostru, niciodată.

– Dar...

Vorbis se uită la Fri'it. Generalul asuda.

– Da? zise el.

– Păi... Ephebe. Un loc în care nebunii au idei nebuneşti. Toată lumea ştie asta. Poate că cea mai înţeleaptă alegere ar fi să îi lăsăm să fiarbă în propria prostie?

Vorbis scutură din cap.

– Din păcate, ideile nebuneşti şi nesigure au tendinţa tulburătoare de a se mişca de colo colo şi de a prinde.

Fri'it trebuia să accepte că acest lucru era adevărat. Ştia din experienţă că ideile adevărate şi evidente, cum erau

înţelepciunea şi judecata inefabile ale Marelui Zeu Om, păreau atât de obscure multor oameni, încât chiar trebuia să îi omori înainte ca ei să vadă drumul greşit pe care se aflau, pe când noţiunile periculoase, nebuloase şi eronate aveau adesea o atracţie atât de mare pentru unii oameni, încât aceştia preferau – îşi scărpină gânditor o cicatrice – să se ascundă în munţi şi să arunce cu bolovani în tine până când îi scoteai de acolo prin înfometare. Ar fi preferat să moară decât să înţeleagă logica. Fri'it înţelesese logica de la o vârstă fragedă. Înţelesese că nu era logic să mori.

– Ce propui? spuse el.

– Consiliul vrea să ducă tratative cu Ephebe, zise Drunah. Ştii că trebuie să organizez o delegaţie care să plece mâine-dimineaţă.

– Câţi soldaţi? spuse Vorbis.

– Doar o gardă de corp. Ni s-a garantat trecere liberă, până la urmă, zise Fri'it.

– *Ni s-a garantat trecere liberă,* făcu Vorbis. Sună ca un blestem lung. Şi odată ajunşi înăuntru...?

Fri'it vru să spună: Am vorbit cu comandantul garnizoanei ephebe şi cred că este un om de onoare, deşi desigur este, de fapt, un necredincios demn de dispreţ şi mai josnic decât viermii. Dar nu era genul de lucru care i se părea înţelept să i-l menţioneze lui Vorbis.

Înlocui:

– Vom fi în gardă.

– Putem să îi luăm prin surprindere?

Fri'it ezită.

– Noi? se miră el.

– Eu voi conduce grupul, zise Vorbis. Urmă cel mai scurt schimb de priviri între el şi secretar. Eu... aş vrea să plec o vreme din Citadelă. Să schimb aerul. În plus, nu ar trebui să-i lăsăm pe ephebieni să creadă că merită atenţiile unui membru

superior al Bisericii. Mă gândeam doar la posibilități, în caz că am fi provocați...

Trosnetul neliniștit al degetelor lui Fri'it se auzi ca o pocnitură de bici.

– Ne-am dat cuvântul...

– Nu există armistițiu cu necredincioșii, spuse Vorbis.

– Dar există considerente practice, zise Fri'it, cât de tăios îndrăzni. Palatul din Ephebe este un labirint. Știu asta. Are capcane. Nimeni nu intră fără o călăuză.

– Și călăuza cum intră? spuse Vorbis.

– Cred că se călăuzește singură, zise generalul.

– Din experiența mea, întotdeauna mai există o cale, spuse Vorbis. Spre orice, întotdeauna există o altă cale. Pe care Zeul ne-o va arăta la timpul ei, putem fi siguri de asta.

– Cu siguranță, lucrurile ar fi mai ușoare dacă în Ephebe ar exista o lipsă de stabilitate, zise Drunah. Într-adevăr, găzduiește anumite... elemente.

– Și va fi poarta de intrare spre întreaga coastă din sensul Rotirilor de Disc, spuse Vorbis.

– Păi...

– Djel, iar apoi Tsort, zise Vorbis.

Drunah încercă să evite să vadă expresia feței lui Fri'it.

– Este datoria noastră, spuse Vorbis. Sfânta noastră datorie. Nu trebuie să îl uităm pe bietul frate Murduck. Era singur și neînarmat.

Sandalele uriașe ale lui Brutha lipăiau supus pe coridorul pavat cu piatră care ducea spre chilia sărăcăcioasă a fratelui Nhumrod.

Încerca să compună mesaje în cap. Maestre, e o țestoasă care zice... Maestre, o țestoasă vrea... Maestre, ce să vezi, am auzit de la o țestoasă dintre pepeni că...

Brutha n-ar fi îndrăznit niciodată să se considere profet, dar avea o idee clară despre rezultatul oricărei întrevederi care începea astfel.

Mulţi presupuneau că Brutha era idiot. Arăta ca unul, de la faţa lui rotundă şi deschisă, la tălpile lăbărţate şi picioarele în X. De asemenea, avea obiceiul de a-şi mişca buzele atunci când gândea profund, de parcă ar fi repetat fiecare propoziţie. Şi asta se întâmpla din cauză că aşa făcea. Gândirea nu era ceva la îndemnâna lui Brutha. Cei mai mulţi oameni gândesc automat, gândurile jucându-li-se prin creier precum electricitatea statică printr-un nor. Cel puţin, lui aşa i se părea. Pe când el era nevoit să clădească gândurile câte un pic, aşa cum ai construi un zid. Scurta viaţă în care se râsese de el pentru că avea un trup ca un butoi şi picioare care dădeau impresia că erau gata să plece în direcţii opuse îi crease o tendinţă puternică de a se gândi foarte bine la tot ce se pregătea să spună.

Fratele Nhumrod era întins cu faţa în jos pe podea înaintea statuii lui Om Zdrobind Păcătoşii, cu degetele vârâte în urechi. Iar îl chinuiau vocile.

Brutha tuşi. Tuşi iar.

Fratele Nhumrod înalţă capul.

– Frate Nhumrod? zise Brutha.

– Ce?

– Ăă... frate Nhumrod?

– Ce?

Fratele Nhumrod îşi scoase degetele din urechi.

– Da? făcu el iritat.

– Hm. E ceva ce ar trebui să vezi. În. În grădină. Frate Nhumrod?

Maestrul novicilor se ridică în capul oaselor. Faţa lui Brutha era un tablou strălucitor al îngrijorării.

– Ce vrei să zici? spuse fratele Nhumrod.

– În grădină. E greu de explicat. Hm. Am descoperit... de unde veneau vocile, frate Nhumrod. Şi mi-ai zis să nu uit să îţi spun.

Bătrânul preot îi aruncă o privire tăioasă lui Brutha. Dar dacă a existat vreodată o persoană lipsită de şiretenie sau de vreun pic de subtilitate, aceea era Brutha.

Teama este un sol ciudat. De obicei, în ea creşte supunerea ca porumbul, în şiruri care uşurează plivitul. Dar, uneori, în ea rodesc cartofii sfidării, cărora le prieşte în subteran.

Citadela avea o grămadă de subterane. Erau beciurile şi tunelurile Chiziţiei. Erau pivniţe şi canale, încăperi uitate, fundături, spaţii în spatele zidurilor străvechi, până şi grote săpate de natură chiar în stâncă.

Aceasta era o astfel de stâncă. Fumul de la focul din mijlocul podelei îşi croia drum afară prin crăpătura din tavan şi, în cele din urmă, în labirintul de nenumărate hornuri şi lucarne de deasupra.

În umbrele mişcătoare erau douăsprezece siluete. Purtau mantii grosolane peste haine nedefinite – lucruri simple făcute din zdrenţe, nimic ce nu ar fi putut fi ars după întâlnire, astfel încât degetele cercetătoare ale Chiziţiei să nu găsească nimic incriminator. Ceva din felul în care cele mai multe dintre ele se mişcau sugera că erau bărbaţi obişnuiţi să poarte arme. Ici şi colo, indicii. O poziţie. O întorsătură de vorbă.

Pe unul dintre pereţii grotei se afla un desen. Era în mare oval, cu trei mici extensii în vârf – cea din mijloc niţel mai mare decât celelalte – şi trei în partea de jos, cea din mijlocul acestora ceva mai lungă şi mai ascuţită. O ţestoasă desenată de un copil.

– Fireşte că va merge în Ephebe, zise o mască. Nu ar îndrăzni să n-o facă. Va trebui să stăvilească fluviul adevărului de la sursă.

– Atunci trebuie să salvăm ce putem, spuse o altă mască.

– Trebuie să-l ucidem pe Vorbis!

– Nu în Ephebe. Când se va întâmpla, trebuie să se întâmple aici. Pentru ca oamenii să *ştie*. Când vom fi destul de puternici.

– Vom fi vreodată destul de puternici? zise o mască. Stăpânul ei îşi trosni neliniştit încheieturile degetelor.

– Chiar şi ţăranii ştiu că e ceva în neregulă. Nu poţi opri adevărul. Să stăvileşti fluviul adevărului? Atunci vor apărea fisuri puternice. Nu am aflat despre Murduck? Ha! *Omorât în Ephebe*, a spus Vorbis.

– Unul dintre noi trebuie să meargă în Ephebe şi să-l salveze pe maestru. Dacă într-adevăr există.

– Există. Numele lui e pe carte.

– Didactilos. Ciudat nume. Înseamnă Două-Degete, să ştii.

– Probabil că îl slăvesc în Ephebe.

– Să îl aducem aici, dacă se poate. Şi Cartea.

Una dintre măşti păru că şovăie. Încheieturile degetelor îi trosniră iar.

– Dar oare oamenii se vor aduna sub... o carte? Oamenii au nevoie de mai mult decât o carte. Sunt ţărani. Nu ştiu să citească.

– Dar ştiu să asculte!

– Chiar şi aşa... trebuie să li se arate... au nevoie de un simbol...

– Avem unul!

Instinctiv, fiecare siluetă mascată se întoarse pentru a se uita la desenul de pe perete, neclar în lumina focului, dar gravat în minţile lor. Priveau adevărul, care adesea poate impresiona.

– Ţestoasa Se Mişcă!

– Ţestoasa Se Mişcă!

– Ţestoasa Se Mişcă!

Conducătorul dădu aprobator din cap.

– Iar acum, zise el, vom trage la sorți...

Marele Zeu Om era cu o falcă în cer și cu una în pământ. Există o limită pentru cât de mult poți să fii cu o falcă în cer atunci când te afli la doar un centimetru de pământ, dar el se descurca foarte bine.

Blestemă în tăcere un gândac, ceea ce este ca și cum ai turna apă într-un lac. Oricum, nu păru să rezolve nimic. Gândacul plecă agale.

Blestemă un pepene galben până la a opta generație, dar nu se întâmplă nimic. Încercă o molimă de buboaie. Pepenele rămase acolo, pârguindu-se încetișor.

Doar pentru că era temporar în încurcătură, lumea credea că putea profita. Ei, când Om își va fi revenit la forma și puterea cuvenite, își spuse el, aveau să fie Luate Măsuri. Triburile Gândacilor și ale Pepenilor Galbeni își vor dori să nu fi fost create. Și ceva foarte urât avea să li se întâmple tuturor vulturilor. Și... și avea să existe o poruncă divină privind plantarea mai multor lăptuci...

Până când flăcăul se întoarse cu bărbatul cu piele ca de ceară, Marele Zeu Om nu mai avea chef de politeți. În plus, din punctul de vedere al unei țestoase, chiar și cel mai frumos om înseamnă doar o pereche de picioare, un cap ascuțit îndepărtat și, pe undeva pe sus, capătul nepotrivit al unei perechi de nări.

– Cine-i ăsta? se răsti el.

– El este fratele Nhumrod, zise Brutha. Maestrul novicilor. Este foarte important.

– De parcă nu ți-am spus să nu-mi aduci vreun pederast gras și bătrân! strigă vocea din capul lui. Pentru asta ochii îți vor fi înfipți în sulițe de foc!

Brutha îngenunche.

– Nu pot să mă duc la înaltul preot, zise el, cât de răbdător putu. Novicilor nu li se permite nici să intre în Marele Templu, în afara ocaziilor speciale. Dacă aş fi prins, mi s-ar Arăta Greşeala Alegerilor Mele de către Chiziţie. Asta e Legea.

– Nebun idiot! strigă ţestoasa.

Nhumrod hotărî că era vremea să grăiască.

– Novice Brutha, zise el, din ce motiv vorbeşti cu o broscuţă ţestoasă?

– Pentru că... Brutha se opri. Pentru că vorbeşte cu mine... nu?

Fratele Nhumrod se uită în jos la capul micuţ, cu un singur ochi, care ieşea din carapace.

Era, în mare, un om bun. Uneori, demonii şi diavolii chiar îi vârau gânduri neliniştitoare în cap, dar avea grijă ca acestea să rămână acolo şi nu merita în nici un sens literal să fie numit cum îi spusese ţestoasa, ceea ce, de fapt, dacă ar fi auzit, ar fi crezut că era ceva ce avea legătură cu picioarele. Şi ştia foarte bine că era posibil să auzi voci atribuite demonilor şi, uneori, zeilor. Ţestoasele erau ceva nou. Ţestoasele îl făceau să fie îngrijorat pentru Brutha, pe care îl considerase întotdeauna un idiot binevoitor care făcea, fără să se plângă deloc, orice i se cerea. Firește, mulţi novici se ofereau voluntari pentru a curăţa haznalele şi cuştile taurilor, din credinţa stranie că sfinţenia şi pietatea aveau legătură cu a sta în mizerie până la genunchi. Brutha nu se oferea niciodată voluntar, dar dacă i se spunea să facă ceva, o făcea, nu din vreo dorinţă de a impresiona, ci doar pentru că i se ceruse. Iar acum vorbea cu ţestoasele.

– Brutha, cred că trebuie să îţi atrag atenţia, zise el, că nu vorbeşte.

– Nu o auzi?

– Nu o aud, Brutha.

– Mi-a spus că e... Brutha șovăi. Mi-a spus că e Marele Zeu.

Se feri. Bunica l-ar fi lovit cu ceva greu acum.

– Ah. Păi, vezi tu, Brutha, zise fratele Nhumrod, tresărind ușurel, astfel de lucru nu este neîntâlnit printre tinerii care au ascultat de curând Chemarea Bisericii. Mă încumet să spun că ai auzit vocea Marelui Zeu atunci când ai fost Chemat, nu? Mmm?

Metafora era irosită pe Brutha. Își amintea că auzise glasul bunicii lui. Nu fusese Chemat, ci Trimis. Dar, oricum, dădu aprobator din cap.

– Și în... entuziasmul tău, este firesc să crezi că îl auzi pe Marele Zeu vorbindu-ți, continuă Nhumrod.

Țestoasa se legănă în sus și în jos.

– Trăsni-te-aș! țipă țestoasa.

– Consider că exercițiile sănătoase sunt soluția, spuse Nhumrod. Și multă apă rece.

– Zvârcoli-te-ai în țepele afuriseniei!

Nhumrod se aplecă și ridică țestoasa, întorcând-o pe spate. Aceasta bălăngăni mânioasă din picioare.

– Cum a ajuns aici, mmm?

– Nu știu, frate Nhumrod, zise Brutha supus.

– Usca-ți-s-ar și cade-ți-ar mâna! țipă vocea din capul lui.

– Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una ca asta, să știi, spuse maestrul novicilor. Văzu expresia de pe fața lui Brutha.

– Ia-o așa, zise el. Oare Marele Zeu Om – sfintele coarne – s-ar întrupa *vreodată* El Însuși într-o astfel de creatură de joasă speță? Un taur, da, firește, un vultur, cu siguranță, și cred că o dată a fost o lebădă... dar o *țestoasă?*

– Prinde-ți-ar aripi organele sexuale și lua-și-ar zborul!

– Până la urmă, continuă Nhumrod, neștiind nimic despre zarva secretă din capul lui Brutha, ce fel de miracole ar putea face o țestoasă? Mmm?

– Fi-ți-ar gleznele zdrobite în fălcile giganților!

– Să transforme lăptucile în aur, poate? rosti fratele Nhumrod pe tonul vesel al celor binecuvântaţi cu lipsa de umor. Să zdrobească furnici sub picior? Ahaha.

– Haha, făcu Brutha supus.

– O să o iau din calea ta şi o s-o duc la bucătărie, zise maestrul novicilor. Iese o supă excelentă. Şi apoi nu vei mai auzi voci, poţi să fii sigur de asta. Focul vindecă toate Nebuniile, nu?

– *Supă?*

– Ăă... rosti Brutha.

– Fi-ţi-ar maţele răsucite în jurul unui copac până te vei căi!

Nhumrod se uită prin grădină. Părea să fie plină de pepeni galbeni, dovleci şi castraveţi. Se înfioră.

– Multă apă rece, asta e soluţia, spuse el. Multă de tot. Se concentră iar asupra lui Brutha. Mmm?

Plecă spre bucătării.

Marele Zeu Om stătea cu burta în sus într-un coş dintr-una dintre bucătării, pe jumătate îngropat sub o grămadă de ierburi şi câţiva morcovi.

O ţestoasă răsturnată pe spate va încerca să se întoarcă mai întâi întinzându-şi gâtul de tot şi încercând să îşi folosească pe post de pârghie capul. Dacă asta nu funcţionează, va da înnebunită din picioare, poate această manevră o va întoarce în poziţia potrivită.

O ţestoasă răsturnată pe spate este al nouălea cel mai jalnic lucru din tot multiversul.

O ţestoasă răsturnată pe spate *care ştie ce urmează să se întâmple* este, bine, cel puţin pe locul patru.

Cel mai rapid mod de a omorî o ţestoasă pentru a o găti este să o bagi în apă fiartă.

Bucătăriile, cămările și atelierele meșteșugarilor care aparțineau populației civile a Bisericii erau așezate în formă de fagure în jurul Citadelei[1]. Aceasta era doar una dintre ele, un beci cu tavanul afumat al cărui punct central era o vatră cu arcadă. Câini de tracțiune mergeau în roțile lor. Satârele se ridicau și cădeau pe tocătoare.

În marginea miezului uriaș, printre diferite alte cazane înnegrite, o oliță cu apă începea deja să fiarbă.

– Mânca-ți-ar viermii răzbunării nările înnegrite! țipă Om, dând cu putere din picioare. Coșul se legănă.

O mână păroasă se întinse și scoase ierburile.

– Mânca-ți-ar șoimii ficatul!

O mână se întinse iar și luă și morcovii.

– Lovi-te-ar o mie de tăieturi!

O mână se întinse și îl luă pe Marele Zeu Om.

– Ciupercile canibale din...!

– Taci! șuieră Brutha, vârând țestoasa sub rasă.

O luă tiptil spre ușă, nebăgat de seamă în haosul culinar general.

Unul dintre bucătari se uită la el și ridică o sprânceană.

– Trebuie să duc asta înapoi, bolborsi Brutha, scoțând țestoasa și fluturând-o în ajutor. Ordinul diaconului.

Bucătarul se încruntă, iar apoi ridică din umeri. Novicii erau considerați de toată lumea drept cele mai de jos forme de viață, dar ordinele de pe scara ierarhică trebuia să fie ascultate fără cârteală, asta dacă cel care cârtea nu voia să se confrunte cu întrebări mai importante, cum ar fi dacă este sau nu posibil să ajungi în rai după ce ai fost fript de viu.

Când ajunseră în curte, Brutha se sprijini de zid și răsuflă.

– Ochii să ți se...! începu țestoasa.

– Încă o vorbă, zise Brutha, și te întorci în coș.

---

[1] Este nevoie de patruzeci de oameni cu picioarele pe pământ pentru a ține un om cu capul în nori.

Ţestoasa amuţi.

– De fapt, probabil că voi intra în bucluc pentru că lipsesc de la Religie Comparată cu fratele Whelk, spuse Brutha. Dar Marele Zeu Om a găsit de cuviinţă să îl facă pe bietul om miop şi probabil că nu va băga de seamă că nu sunt prezent acolo, însă dacă se va întâmpla asta voi fi nevoit să spun ce am făcut, pentru că a spune minciuni unui frate este un păcat şi Marele Zeu mă va trimite în iad pentru un milion de ani.

– În acest caz aparte aş putea fi milostiv, zise ţestoasa. Nu mai mult de o mie de ani în faţa porţii.

– Bunica mi-a spus că oricum o să ajung în iad când o să mor, rosti Brutha, ignorând-o. A fi în viaţă este un păcat. E logic, pentru că trebuie să păcătuieşti în fiecare zi atunci când eşti în viaţă.

Se uită în jos la ţestoasă.

– Ştiu că nu eşti Marele Zeu Om – sfinte coarne – pentru că dacă l-aş atinge pe Marele Zeu Om – sfinte coarne – palmele mi-ar arde de tot. Marele Zeu nu ar deveni niciodată o ţestoasă, cum spunea fratele Nhumrod. Dar în Cartea Profetului Cena zice că atunci când rătăcea prin deşert, spiritele pământului şi ale aerului i-au vorbit, aşa că m-am întrebat dacă nu eşti unul dintre acelea.

Ţestoasa se holbă la el o vreme cu un singur ochi. Apoi spuse:

– Un tip înalt? Cu barbă mare? I se roteau ochii în toate părţile?

– Ce? făcu Brutha.

– Cred că îmi aduc aminte de el, zise ţestoasa. I se roteau ochii când vorbea. Şi vorbea tot timpul. De unul singur. Se lovea de multe ori de stânci.

– A rătăcit prin pustiu trei luni, spuse Brutha.

– Ei, asta explică totul, zise ţestoasa. Nu prea ai ce mânca acolo, în afară de ciuperci.

– Poate că *eşti* un demon, spuse Brutha. Septuateuhul ne interzice să purtăm discuţii cu demonii. Totuşi, împotrivindu-ne demonilor, zice profetul Fruni, ne putem întări credinţa...

– Umple-ţi-s-ar dinţii de abcese arzând ca focul!

– Pardon?

– Îţi jur pe *mine* că eu sunt Marele Zeu Om, cel mai măreţ dintre zei!

Brutha lovi uşurel ţestoasa pe carapace.

– Hai să îţi arăt ceva, demonule.

Îşi simţea credinţa crescând, dacă asculta cu atenţie.

Nu era cea mai măreaţă statuie a lui Om, ci cea mai apropiată. Se afla la nivelul beciurilor, cel rezervat prizonierilor şi ereticilor. Şi era făcută din plăci de fier nituite.

Beciurile erau goale în afară de doi novici care împingeau un căruţ grosolan în depărtare.

– E un taur mare, spuse ţestoasa.

– Exact imaginea Marelui Zeu Om într-una dintre încarnările lui pământeşti! rosti Brutha cu mândrie. Şi tu zici că eşti *el?*

– Nu m-am simţit prea bine în ultima vreme, spuse ţestoasa.

Îşi întinse şi mai mult gâtul slăbănog.

– Are o uşă în spate, zise. De ce e o uşă în spate?

– Pentru ca să poată fi puse înăuntru cele păcătoase, spuse Brutha.

– Şi de ce mai are una pe burtă?

– Pentru ca să poată fi scoasă cenuşa purificată, zise Brutha. Iar fumul iese pe nări, ca semn pentru păcătoşi.

Ţestoasa îşi roti gâtul spre şirurile de uşi cu zăbrele. Se uită în sus la pereţii încrustaţi cu cenuşă. Se uită în jos la

jgheabul pentru foc acum gol de sub burta taurului. Ajunse la o concluzie. Clipi din singurul ei ochi.

– Oameni? spuse în cele din urmă? Frigeţi *oameni* în el?

– Iată! zise Brutha triumfător. Şi astfel dovedeşti că nu eşti Marele Zeu. *El* ar şti că, firește, nu ardem oameni aici. Să ardem oameni aici? Nu s-a mai pomenit aşa ceva!

– Ah, spuse ţestoasa. Atunci ce...?

– Este pentru distrugerea materialelor eretice şi a altor gunoaie de felul acesta, zise Brutha.

– Foarte înţelept, spuse ţestoasa.

– *Păcătoşii* şi *răufăcătorii* sunt purificaţi prin foc în beciurile Chiziţiei sau, uneori, în faţa Marelui Templu, zise Brutha. Marele Zeu ar şti asta.

– Cred că am uitat, rosti ţestoasa încetişor.

– Marele Zeu Om – sfinte coarne – ar şti că El Însuşi i-a spus Profetului Wallspur... Brutha îşi drese glasul şi adoptă postura cu o sprânceană arcuită care înseamnă că îi treceau gânduri serioase prin cap. „Fie ca sfântul foc să îl distrugă complet pe necredincios". Ăsta-i versetul şaizeci şi cinci.

– Am spus eu asta?

– În anul Legumei Răbdătoare, episcopul Kreeblephor a convertit un demon doar prin puterea raţiunii, zise Brutha. Chiar s-a alăturat Bisericii şi a devenit subdiacon. Sau aşa se spune.

– *Lupta* nu mă deranjează, începu ţestoasa.

– Limba ta mincinoasă nu mă poate duce în ispită, spuse Brutha. Căci credinţa mi-e puternică!

Ţestoasa mârâi de efort.

– Lovi-te-aş cu trăsnete!

Un nor negru mic, foarte mic, apăru deasupra capului lui Brutha şi un fulger mic, foarte mic, îi pârli niţel o sprânceană.

Avu cam aceeaşi forţă ca scânteile scoase de blana unei pisici pe vreme uscată şi caldă.

– Au!

– *Acum* mă crezi? zise ţestoasa.

Vântul adia slab pe acoperişul Citadelei. Acesta oferea şi o bună privelişte a podişului deşertic mai înalt.

Fri'it şi Drunah aşteptară o vreme să îşi recapete răsuflarea.

Apoi Fri'it spuse:

– Suntem în siguranţă aici?

Drunah îşi ridică privirea. Un vultur zbura în cercuri deasupra dealurilor aride. Se trezi întrebându-se cât de bun era auzul unui vultur. Cu siguranţă, era bun la ceva. Oare l-a ascultat? Putea auzi o creatură la jumătate de leghe dedesubt în liniştea deşertului. La naiba – doar nu putea să şi vorbească, nu?

– Probabil, zise el.

– Pot să am încredere în tine? întrebă Fri'it.

– Pot să am încredere în *tine?*

Fri'it bătu darabana cu degetele pe parapet.

– Uh, făcu el.

Şi aceasta era problema. Era problema tuturor societăţilor cu adevărat secrete. Erau *secrete.* Câţi membri avea Mişcarea Ţestoasei? Nimeni nu ştia exact. Cum îl chema pe bărbatul de lângă tine? Alţi doi membri ştiau, pentru că ei îl aduseseră, dar cine erau ei în spatele măştilor? Deoarece cunoaşterea era periculoasă. Dacă ştiai, inchiziţia o putea smulge încetişor din tine. Aşa că aveai grijă să nu ştii. Asta făcea conversaţiile mult mai uşoare în timpul întrunirilor celulei şi imposibile în afara lor.

Era problema tuturor conspiratorilor şovăielnici din decursul istoriei: cum să conspire fără a rosti, de fapt, vreo vorbă unui posibil coleg conspirator nesigur care, dacă ar fi fost reclamat, ar fi îndreptat spre ei vătraiul înroşit în focul vinovăţiei.

Micile broboane de sudoare de pe fruntea lui Drunah, în ciuda adierii calde, sugerau că secretarul se chinuia în aceeaşi direcţie. Dar nu o *dovedea.* Iar pentru Fri'it, a nu muri devenise un obicei.

Îşi trosni încheieturile degetelor, neliniştit.

– Un război sfânt, spuse el.

Asta era destul de sigur. Propoziţia nu includea nici un indiciu verbal pentru ce gândea Fri'it despre această posibilitate. Nu zisese „Pe zeu, nu un război sfânt, la naiba, e nebun? Un misionar tâmpit intră în bucluc şi moare, un om scrie nişte bălmăjeli despre forma lumii şi noi trebuie să mergem la război?" Dacă ar fi fost strâns cu uşa şi chiar întins şi sfâşiat, ar fi putut întotdeauna să susţină că ceea ce dorise să spună fusese „În fine! O ocazie de neratat de a muri glorios pentru Om, singurul Zeu adevărat, care îi va Zdrobi pe Necinstiţi sub Copite de Fier!" Nu ar fi însemnat mare lucru, dovezile nu însemnau niciodată mare lucru odată ce ajungeai la etajele de jos, unde acuzaţia avea statut de probă, dar cel puţin i-ar fi putut face pe unul sau doi inchizitori să aibă impresia că s-ar putea să fi greşit.

– Firește, Biserica a fost mult mai puţin militantă în ultimul secol, zise Drunah, uitându-se către deşert. Prea preocupată de problemele lumeşti ale imperiului.

O afirmaţie. N-avea nici o crăpătură în care să poţi introduce un despărţitor de oase.

– A fost cruciada împotriva hodgsoniţilor, spuse Fri'it absent. Şi Subjugarea melchioriţilor. Şi Îndepărtarea falsului profet Zeb. Şi Corecţia asheliánilor şi Mântuirea...

– Dar toate astea au fost doar politică, zise Drunah.

– Hmm. Da. Desigur, ai dreptate.

– Şi, firește, nimeni n-ar putea tăgădui înţelepciunea unui război care să răspândească şi mai mult slava şi adorarea Marelui Zeu.

– Nu, nimeni n-ar putea s-o tăgăduiască, spuse Fri'it, care călcase pe multe câmpuri de luptă a doua zi după o victorie glorioasă, când aveai destule ocazii să vezi ce însemna învingerea. Omnienii interziceau utilizarea drogurilor. În astfel de momente, prohibiția își arăta colții, atunci când nu îndrăzneai să te duci la culcare de frica viselor tale.

– Oare nu a declarat Marele Zeu, prin Profetul Abis, că nu există sacrificiu mai măreț și mai onorabil decât să-ți dai viața pentru Zeu?

– Într-adevăr, așa este, zise Fri'it.

Nu putea să nu își aducă aminte că Abis fusese episcop în Citadelă vreme de cincizeci de ani înainte ca Marele Zeu să îl Aleagă. Niciodată nu veniseră spre el dușmani urlând, înarmați cu săbii. Niciodată nu privise în ochii cuiva care să îl vrea mort – nu, firește că o făcuse, tot timpul, pentru că, desigur, Biserica avea politica ei – dar cel puțin aceia nu țineau în mână mijlocul de a-și atinge scopul în momentul în care îi privea.

– A muri în glorie pentru credință este un lucru nobil, intonă Drunah, ca și cum ar fi citit cuvintele de pe un avizier intern.

– Așa ne spun profeții, confirmă Fri'it nefericit.

Căile Marelui Zeu erau necunoscute, știa asta. Fără îndoială, El Își alegea profeții, dar se părea că El trebuia ajutat. Poate că era prea ocupat să aleagă singur. Se părea că erau mult mai multe întâlniri, mult mai multe semne din cap, mult mai multe schimburi de priviri chiar și în timpul slujbelor din Marele Templu.

Cu siguranță, tânărul Vorbis avea o anumită aură – cât de ușor era să treci de la un gând la altul. Iată un om atins de destin. O părticică din Fri'it, cea care își petrecuse cea mai mare parte a vieții în corturi și în care se trăsese destul de mult și care aflase în iureșul luptelor corp la corp în care puteai fi omorât la fel de ușor de un dușman sau de un aliat,

adăugă: sau cel puţin de ceva. Era o parte din el care era sortită să îşi petreacă toate eternităţile în toate iadurile, dar deja avea mult antrenament.

– Ştii că am călătorit mult când eram mai tânăr? zise el.

– Adesea te-am auzit povestind lucruri foarte interesante din călătoriile tale pe tărâmurile păgâne, spuse Drunah politicos. Deseori sunt pomenite clopote.

– Ţi-am vorbit vreodată despre Insulele Cafenii?

– Dincolo de capătul lumii, zise Drunah. Îmi amintesc. Unde pâinea creşte în copaci şi tinerele femei găsesc mici biluţe albe în scoici. Se scufundă după ele, spuneai, fără să poarte nici mă...

– Altceva îmi aduc aminte, zise Fri'it. Era o amintire singuratică, aici unde nu era decât pământ arid sub un cer violet. Marea e puternică acolo. Valurile sunt mari, mult mai mari decât cele din Marea Circulară, înţelegi, iar bărbaţii vâslesc în larg pentru a pescui. Pe scânduri ciudate din lemn. Şi când vor să se întoarcă la ţărm, aşteaptă un val, iar apoi... se ridică în picioare, pe val şi acesta îi poartă până pe plajă.

– Cel mai mult îmi place povestea despre tinerele femei care înoată, spuse Drunah.

– Uneori sunt valuri foarte mari, continuă Fri'it, ignorându-l. Nimic nu le-ar putea sta în cale. Dar dacă stai pe ele, nu te îneci. Asta e ceva ce am învăţat.

Drunah îi zări sclipirea din ochi.

– Ah, spuse el, dând aprobator din cap. Cât de minunat este că Marele Zeu ne pune în cale astfel de pilde instructive.

– Secretul este să apreciezi forţa valului, zise Fri'it. Şi să mergi pe el.

– Ce se întâmplă cu cei care nu o fac?

– Se îneacă. Adesea. Unele dintre valuri sunt foarte mari.

– Deseori aceasta este natura valurilor, înţeleg.

Vulturul tot mai zbura în cercuri. Dacă înţelesese ceva, nu o arăta.

– Lucruri folositoare de ţinut minte, spuse Drunah, luminându-se dintr-odată. Dacă cineva s-ar găsi vreodată în locuri păgâne.

– Într-adevăr.

Din turnurile de rugăciune în sus şi în jos pe contururile Citadelei, diaconii incantau îndatoririle orei.

Brutha ar fi trebuit să fie în clasă. Dar preoţii profesori nu erau prea stricţi cu el. Până la urmă, ajunsese să cunoască la perfecţie fiecare dintre Cărţile Septuateuhului şi ştia pe dinafară toate rugăciunile şi imnurile, mulţumită bunicii lui. Probabil presupuneau că se făcea folositor. Făcând cu folos ceva ce nimeni altcineva nu voia să facă.

Săpă rândurile de fasole doar pentru aspect. Marele Zeu Om, deşi, actualmente, micul zeu Om, mânca o frunză de lăptucă.

„Toată viaţa mea, se gândea Brutha, am ştiut că Marele Zeu Om – făcu semnul sfintelor coarne cam fără tragere de inimă – e un... un... bărbos mare din cer sau, uneori, când El coboară în lume, ca un taur uriaş sau... ceva mare, oricum. Ceva ce ai putea respecta.

Cumva, o broască ţestoasă nu e acelaşi lucru. Încerc din greu... dar nu e acelaşi lucru. Şi când îl aud vorbind despre arhisepţi de parcă ar fi doar... doar nişte bătrâni nebuni... e ca un vis..."

– Acum mă simt mai bine, zise ţestoasa. Mai bine decât în ultimele luni.

– Luni? spuse Brutha. De când eşti... bolnav?

Ţestoasa îşi puse piciorul pe o frunză.

– În ce zi suntem? zise.

– Zece grunie, spuse Brutha.

– Da? Ce an?

– Ăă... Şarpele Plăsmuit... cum adică, ce *an?*

– Atunci... trei ani, spuse ţestoasa. Bună lăptuca asta. Şi o zic *eu*. Nu ai parte de lăptuci sus în munţi. Ceva pătlagină, un tufiş, două de spini. Să fie încă o frunză.

Brutha trase de cea mai apropiată plantă. „Şi iată, se gândi el, a fost încă o frunză."

– Şi aveai de gând să fii taur? zise el.

– Am deschis ochii... ochiul... şi eram ţestoasă.

– De ce?

– De unde să ştiu eu? Nu ştiu! minţi broasca ţestoasă.

– Dar eşti... omniscient, spuse Brutha.

– Asta nu înseamnă că le ştiu pe toate.

Brutha îşi muşcă buza.

– Hm. Ba da. Asta înseamnă.

– Eşti sigur?

– Da.

– Credeam că sunt omnipotent.

– Nu. Asta înseamnă că eşti atotputernic. Şi *eşti*. Aşa se spune în Cartea lui Osar. A fost unul dintre Marii Profeţi, ştii. Sper, adăugă Brutha.

– Cine i-a zis că sunt omnipotent?

– Tu.

– Ba nu.

– Păi, *a zis* că tu i-ai spus.

– Nici măcar nu-mi aduc aminte de nimeni pe nume Osar, mormăi ţestoasa.

– I-ai vorbit în deşert, zise Brutha. Trebuie să-ţi aduci aminte. Era înalt de opt picioare? Cu o barbă foarte lungă? Şi un toiag uriaş? Şi din cap i se răspândea strălucirea sfintelor coarne? Şovăi. Dar văzuse statuile şi sfintele coarne. Nu se putea să se înşele.

– N-am întâlnit pe nimeni care să arate aşa, zise micul zeu Om.

– Poate era mai scund, admise Brutha.

– Osar, Osar, spuse ţestoasa. Nu... nu... n-aş putea spune că...

– A zis că i-ai vorbit dintr-o coloană de foc, spuse Brutha.

– Oh, *acel* Osar, făcu ţestoasa. Coloană de foc. Da.

– Şi i-ai dictat Cartea lui Osar, zise Brutha. Care conţine Îndrumările, Porţile, Abjurările şi Preceptele. O sută şi nouăzeci şi trei de capitole.

– Nu cred că am făcut toate astea, rosti Om neîncrezător. Sunt sigur că mi-aş fi amintit o sută şi nouăzeci şi trei de capitole.

– Atunci *ce* i-ai zis?

– Din câte îmi aduc aminte, a fost „Hei, ia uite ce pot să fac!“ spuse ţestoasa.

Brutha se uită fix la el. Părea jenat, cel puţin atât de jenat pe cât poate arăta o broască ţestoasă.

– Chiar şi zeilor le place să se destindă, zise.

– Sute de mii de oameni îşi duc viaţa după Abjurări şi Precepte! se răsti Brutha.

– Şi? Eu nu-i împiedic, spuse Om.

– Dacă nu le-ai dictat tu, cine a făcut-o?

– Nu mă întreba pe *mine*. *Nu* sunt omniscient!

Brutha tremura de furie.

– Şi Profetul Abis? Cred că s-a *întâmplat* să îi dea cineva Codicilele, nu?

– N-am fost eu...

– Sunt scrise pe lespezi de plumb de zece picioare înălţime!

– Oh, bine, *trebuie* să fi fost eu, da? Întotdeauna am la îndemână o tonă de lespezi de plumb în caz că mă întâlnesc cu cineva în deşert, nu?

– Cum! Dacă nu i le-ai dat tu, atunci cine a făcut-o?

– Nu ştiu. De ce ar trebui să ştiu eu? Nu pot să fiu peste tot în acelaşi timp!

– Eşti omniprezent!

– Cine zice asta?

– Profetul Hashimi!

– Nu l-am întâlnit niciodată!

– Oh? Oh? Deci să înţeleg că nu tu i-ai dat Cartea Creaţiei?

– Ce Carte a Creaţiei?

– Adică nu ştii?

– Nu!

– Atunci cine i-a dat-o?

– Nu ştiu! Poate a scris-o singur!

Brutha îşi duse mâna la gură, îngrozit.

– Afta-i blafhemhie!

– Ce?

Brutha îşi luă mâna de la gură.

– Am zis asta-i blasfemie!

– Blasfemie? Cum pot să hulesc eu? Sunt zeu!

– Nu te cred!

– Ha! Mai vrei un trăsnet?

– Ăla zici tu că e trăsnet?

Brutha era stacojiu la faţă şi tremura. Ţestoasa îşi lăsă capul în jos, cu tristeţe.

– Bine. Bine. Nu prea sunt zeu, recunosc, spuse. Dacă aş fi fost mai bun, tu ai fi fost doar o pereche de sandale din care iese fum. Părea distrus. Nu înţeleg. Chestia asta nu mi s-a mai întâmplat. Am vrut să fiu un taur alb uriaş şi furios pentru o săptămână şi am ajuns o broască ţestoasă pentru trei ani. De ce? Nu ştiu şi ar trebui să ştiu totul. Oricum, conform acestor profeţi ai tăi care spun că m-au întâlnit. Ştii că nimeni nici măcar nu m-a auzit? Am încercat să vorbesc cu păstorii de capre şi cu alţii şi nici unul n-a băgat de seamă! Începusem să cred că eram o ţestoasă care visează că este zeu. Aşa de rău a fost.

– Poate că eşti, spuse Brutha.

– Umfla-ţi-s-ar picioarele cât trunchiurile de copac! sări ţestoasa.

– Dar... dar, zise Brutha, spui că profeţii au fost... doar oameni care au scris lucruri?

– Asta *au fost!*

– Da, dar nu erau de la tine?

– Unele erau, poate, spuse ţestoasa. Am... uitat atât de multe în ultimii câţiva ani.

– Dar dacă ai fost aici ca ţestoasă, cine a ascultat rugăciunile? Cine a acceptat sacrificiile? Cine i-a judecat pe morţi?

– Nu ştiu, zise ţestoasa. Cine o făcea înainte?

– Tu!

– Da?

Brutha îşi înfipse degetele în urechi şi începu cu al treilea vers din „Iată, necredincioşii fug de mânia lui Om".

După câteva minute, ţestoasa îşi scoase capul din carapace.

– Deci, spuse, înainte ca necredincioşii să fie arşi de vii... mai întâi le cânţi tu?

– Nu!

– Ah. O moarte milostivă. Pot să zic ceva?

– Dacă încerci să îmi mai pui la încercare credinţa o singură dată...

Ţestoasa se opri. Om căută printre amintirile lui tot mai stinse. Apoi scurmă în ţărână cu o gheară.

– Eu... îmi aduc aminte de o zi... o zi de vară... aveai... treisprezece ani...

Glasul slab şi uscat continuă monoton. Gura lui Brutha formă un O care se lărgea încetişor.

– De unde ştii asta? spuse el în cele din urmă.

– Crezi că Marele Zeu Om urmăreşte tot ce faci, nu?

– Eşti o ţestoasă, n-aveai de unde...

– Când aveai aproape paisprezece ani şi bunica ta te bătuse pentru că furasei smântână din cămară, ceea ce de fapt nu făcusei, te-a închis în odaia ta şi ai spus „Îmi doresc să..."

„Va fi un semn", se gândi Vorbis. Întotdeauna era un semn, pentru cel care se uita după ele. Un om înţelept se pune întotdeauna în calea Zeului.

Mergea agale prin Citadelă. Întotdeauna considera important să facă o plimbare zilnică pe la unele dintre cele mai de jos niveluri, deşi, firește, întotdeauna la altă oră şi pe un drum diferit. În măsura în care Vorbis avea vreo plăcere în viaţă, cel puţin în vreun fel care putea fi recunoscut de o fiinţă umană normală, aceasta era să vadă figurile umililor membri ai clerului atunci când dădeau câte un colţ şi se trezeau faţă în bărbie cu diaconul Vorbis din Chiziţie. Întotdeauna avea loc o mică întretăiere a răsuflării care indica o conştiinţă vinovată. Lui Vorbis îi plăcea să vadă conştiinţe vinovate cum se cuvine. Pentru asta erau făcute conştiinţele. Vinovăţia era vaselina în care se învârteau roţile autorităţii.

Dădu un colţ şi văzu, scrijelită grosolan pe zidul din faţa lui, schiţa unui oval cu patru picioare prost desenate şi cu o coadă şi un cap şi mai prost trasate.

Surâse. În ultima vreme, se părea că erau tot mai multe. Lasă erezia să coacă şi să iasă la suprafaţă ca un buboi. Vorbis ştia să mânuiască lanţeta.

Dar acele câteva clipe de reflecţie îl făcuseră să treacă pe lângă un cot al drumului şi să păşească în lumina soarelui.

Preţ de un moment se simţi dezorientat, în ciuda faptului că toate cotloanele bisericii îi erau bine cunoscute. Aceasta era una dintre grădinile împrejmuite. În jurul unei brazde frumoase de grâu klatchian decorativ înalt, vrejuri de fasole îşi ridicau bobocii albi şi roşii spre soare; între răsadurile de fasole, pepeni galbeni se coceau încetişor pe solul prăfos. În

mod normal, Vorbis ar fi observat și ar fi aprobat această utilizare eficientă a spațiului, dar, tot în mod normal, nu ar fi întâlnit un tânăr novice durduliu, care se rostogolea prin țărână cu degetele în urechi.

Vorbis se uită fix la el. Apoi îl împunse pe Brutha cu sandaua.

– Ce te chinuie, fiule?

Brutha deschise ochii.

Nu erau mulți membri ai ierarhiei pe care să îi poată recunoaște. Chiar și arhichinovitul era o pată îndepărtată în mulțime. Dar toată lumea îl recunoștea pe Vorbis exchizitorul. Ceva din el se proiecta pe conștiința ta în câteva zile după ce soseai în Citadelă. De Zeu trebuia doar să te temi în felurile superficiale ale tradiției, dar Vorbis stârnea *spaimă*.

Brutha leșină.

– Cât de ciudat, zise Vorbis.

Un șuierat îl făcu să se uite în jur.

Lângă laba piciorului său se afla o țestoasă. În timp ce el privea urât broasca, ea încerca să se retragă și în tot acest timp se holba la el și șuiera ca un ceainic.

Ridică țestoasa și o cercetă cu atenție, răsucind-o iar și iar în mâini. Apoi se uită prin grădina împrejmuită până când găsi un loc în plină bătaie a soarelui și puse reptila jos, pe spate. După o clipă de gândire, luă câteva pietricele dintr-unul dintre răsadurile de legume și le vârî sub carapace, astfel încât mișcările creaturii să nu o facă să se răstoarne.

Vorbis era de părere că nici o ocazie de a dobândi cunoștințe ezoterice nu trebuia pierdută și făcu o însemnare în minte de a reveni peste câteva ore pentru a vedea ce se întâmpla, dacă munca îi permitea.

Apoi își îndreptă atenția spre Brutha.

Exista un iad pentru blasfematori. Exista un iad pentru cei care puneau la îndoială autoritatea îndreptățită. Existau

mai multe iaduri pentru mincinoşi. Probabil că exista un iad pentru băieţeii care îşi doreau ca bunicile lor să moară. Existau la discreţie iaduri în care să mergi.

Aceasta era definiţia eternităţii; era perioada de timp stabilită de Marele Zeu Om pentru a garanta că fiecare îşi primea pedeapsa meritată.

Omnienii aveau o grămadă de iaduri.

În acest moment, Brutha trecea prin toate.

Fratele Nhumrod şi fratele Vorbis se uitau la el cum se sucea şi se zbătea pe pat ca o balenă eşuată.

– E de la soare, rosti Nhumrod, aproape calm acum, după şocul iniţial provocat de exchizitorul care venise să îl caute. Sărmanul băiat munceşte toată ziua în grădină. Trebuia să se întâmple.

– Ai încercat să îl baţi? zise fratele Vorbis.

– Îmi pare rău să spun că a-l bate pe tânărul Vorbis este ca şi cum ai încerca să biciuieşti o saltea, zise Nhumrod. Face „au!" dar cred că este doar din cauză că vrea să dea dovadă de bunăvoinţă. Foarte binevoitor băiat, acest Brutha. El este cel despre care v-am vorbit.

– Nu *arată* foarte isteţ, zise Vorbis.

– Nu este, spuse Nhumrod.

Vorbis dădu din cap aprobator. Inteligenţa necorespunzătoare la un novice era o binecuvântare cu două tăişuri. Uneori putea fi canalizată spre slava măreaţă a lui Om, dar adesea provoca... ei, nu provoca probleme, pentru că Vorbis ştia exact ce să facă în cazul inteligenţei prost folosite, dar provoca muncă inutilă.

– Şi totuşi, îmi spui că profesorii lui îl laudă atât de mult, zise el.

Nhumrod ridică din umeri.

– Este foarte obedient, spuse el. Şi... bine, mai e şi memoria lui.

– Ce-i cu memoria lui?

– E atât de multă, zise Nhumrod.

– Are o memorie bună?

– Bun este un cuvânt nepotrivit. Este superbă. Ştie la perfecţie întreg Sept...

– Hmm? făcu Vorbis.

Nhumrod zări privirea diaconului.

– Adică, pe cât de perfect poate fi orice în această lume atât de imperfectă, murmură el.

– Un tânăr citit şi cucernic, spuse Vorbis.

– Ăă, zise Nhumrod, nu. Nu ştie să citească. Nici să scrie.

– Ah. Un băiat *leneş*.

Diaconul nu era omul care să zăbovească în zone cenuşii. Nhumrod deschise şi închise gura în tăcere, căutând cuvintele potrivite.

– Nu, spuse el. Îşi dă silinţa. Suntem siguri că îşi dă silinţa. Doar că nu pare în stare să facă... nu poate pricepe legătura dintre sunete şi litere.

– Măcar pentru asta l-aţi bătut?

– Se pare că nu are efect, domnule diacon.

– Atunci cum a devenit un elev atât de capabil?

– Ascultă, zise Nhumrod.

Nimeni nu asculta ca Brutha, medită el, făcea foarte greu să îl înveţi ceva. Era ca... ca a fi într-o peşteră uriaşă. Toate cuvintele tale dispăreau în adâncurile de neumplut ale capului lui Brutha. Pura absorbţie concentrată îi putea reduce la tăcere pe profesorii neatenţi, căci fiecare vorbă pe care o rosteau era înghiţită de urechile lui Brutha.

– Ascultă totul, spuse Nhumrod. Şi priveşte totul. Înmagazinează totul.

Vorbis se uită ţintă la Brutha.

– Şi nu l-am auzit să scoată un cuvânt aspru, zise Nhumrod. Ceilalţi novici râd de el, uneori. Îl numesc Marele Bou Prost. Ştiţi despre astfel de lucruri?

Privirea lui Vorbis se plimbă peste mânile cât nişte şunci ale lui Brutha şi peste picioarele cât trunchiurile de copaci.

– Nu ştie să citească şi să scrie, spuse Vorbis. Dar este extrem de loial, zici?

– Loial şi pios, rosti Nhumrod.

– Şi are o memorie bună, murmură Vorbis.

– Este mai mult decât atât, spuse Nhumrod. Nici nu seamănă cu memoria.

Vorbis păru să ajungă la o hotărâre.

– Trimite-l la mine când îşi va fi revenit, zise el.

Nhumrod privi panicat.

– Nu doresc decât să vorbesc cu el, spuse Vorbis. S-ar putea să îi găsesc un rost.

– Da, domnule?

– Căci, bănuiesc, necunoscute sunt căile Marelui Zeu Om.

În înaltul cerului. Nici un sunet în afară de şuieratul vântului prin pene.

Vulturul plutea pe adierea lină, uitându-se în jos la clădirile ca de jucărie ale Citadelei.

O lăsase să cadă undeva, iar acum nu o găsea. Undeva acolo jos, în acel mic petic de verdeaţă.

Albinele zumzăiau printre bobocii florilor de fasole. Şi soarele bătea în carapacea răsturnată a lui Om.

Există şi un iad pentru broaştele ţestoase.

Acum era prea obosit să mai dea din picioare. Doar atât puteai să faci, să dai din picioare. Şi să îţi întinzi capul în afară cât de mult se putea şi să îl legeni în speranţa că te-ai putea răsturna.

Mureai dacă nu aveai credincioşi şi, de obicei, pentru asta îşi făcea griji un zeu mărunt. Dar mureai şi dacă *mureai.*

În partea din mintea lui care nu era ocupată cu gânduri despre căldură, simțea groaza și uluirea lui Brutha. Nu ar fi trebuit să-i facă asta băiatului. Firește că nu îl urmărise. Ce zeu făcea asta? Cui îi păsa de ce *făceau* oamenii? Credința conta. Nu făcuse decât să scoată amintirea din mintea băiatului, pentru a impresiona, ca un scamator care scoate un ou din urechea cuiva.

Sunt pe spate și mi-e tot mai cald și o să *mor*...

Și totuși... și totuși... afurisitul ăla de vultur îl aruncase pe o grămadă de compost. Ce mai clovn și vulturul ăla. Un întreg loc făcut din pietre pe un bolovan într-un loc stâncos, iar el aterizase pe singurul lucru care i-ar fi oprit căderea fără să îi oprească și viața. Și foarte aproape de un credincios.

Ciudat. Te făcea să te întrebi dacă nu era un fel de providență, doar că tu *erai* providența... și erai pe spate, fiindu-ți tot mai cald, pregătindu-te să *mori*...

Bărbatul care îl întorsese pe spate. Ce expresie pe acea față calmă! Nu avea să o uite. Acea expresie, nu de cruzime, ci a unui nivel diferit de a fi. Acea expresie de *liniște* îngrozitoare...

O umbră traversă soarele. Om își mișcă ochiul și văzu fața lui Lu-Tze, care se uita la el cu o compasiune blândă, răsturnată. Apoi îl întoarse în poziția bună. Iar apoi își luă mătura și plecă agale, fără să-i mai arunce vreo privire.

Om se clătină, trăgându-și răsuflarea. Iar apoi se înseninâ.

„Cineva acolo sus mă place, se gândi el. Și acela sunt Eu."

Sergentul Simony așteptă până când ajunse înapoi în camera lui înainte de a-și despături bucățica de hârtie.

Nu fu deloc surprins să o vadă însemnată cu un mic desen al unei țestoase. El era cel norocos.

Așteptase toată viața un moment ca acesta. Cineva trebuia să îl aducă pe scriitorul Adevărului, pentru a fi un simbol al

mişcării. Trebuia să fie el. Singurul regret era că nu îl putea ucide pe Vorbis.

Dar asta trebuia să se întâmple într-un loc unde să poată fi văzut.

Într-o zi. În faţa Templului. Altfel nimeni nu ar fi *crezut.*

***

Om tropăia pe un coridor plin de nisip.

Aşteptase o vreme după dispariţia lui Brutha. A aştepta este un alt lucru la care broaştele ţestoase sunt foarte bune. Practic, sunt campioane mondiale.

„Al naibii băiat bun de nimic, se gândi el. Aşa-mi trebuie dacă am încercat să-i vorbesc unui novice cam greu de cap."

Fireşte, cel bătrân şi slăbănog nu fusese în stare să îl audă. Nici bucătarul. Ei, probabil că bătrânul era surd. Cât despre bucătar... Om îşi făcu o notiţă că, atunci când avea să îşi recapete pe deplin puterile zeieşti, o soartă specială avea să îl aştepte pe bucătar. Nu era sigur exact ce avea să fie, dar avea să presupună apă fiartă şi, probabil, morcovii aveau să fie introduşi şi ei pe undeva.

Se desfătă o clipă cu acest gând. Dar unde îl aducea pe el asta? Îl aducea în această grădină nenorocită, ca broască ţestoasă. Ştia cum ajunsese *acolo* – se uită urât, cuprins de o groază surdă, la punctul minuscul din cer despre care ochiul memoriei ştia că era un vultur – şi ar fi făcut bine să găsească un mod mai terestru de a pleca dacă nu voia să îşi petreacă următoarea lună ascuns sub o frunză de pepene.

Un alt gând îi veni. Mâncare multă!

Când avea să îşi recapete puterea, urma să îşi petreacă *ceva timp* creând câteva noi iaduri. Şi câteva Precepte proaspete, de asemenea. Să nu mănânci din Carnea Ţestoasei. Ăsta era unul bun. Era surprins că nu se gândise la el până atunci. Perspectiva, de ea ţinea totul!

Şi dacă, în urmă cu câţiva ani, s-ar fi gândit la unul ca Să Faci al Naibii de Bine să Iei Orice Ţestoasă Aflată la Ananghie şi Să O Duci Oriunde Vrea Doar Dacă, Şi Asta E Important, Nu Eşti Un Vultur, nu ar mai fi fost acum în buclucul ăsta.

Iar el trebuia să fie pe aici pe undeva. De obicei, Înalţii Preoţi stau pe loc. Ar trebui să fie destul de uşor de găsit. Şi deşi acum era o broască ţestoasă, Om tot era un zeu. Cât de greu putea fi?

Trebuia să o ia în sus. Asta însemna o ierarhie. Îl găseşti pe cel din vârf mergând în sus.

Legănându-se uşurel, carapacea zvâcnindu-i dintr-o parte în alta, fostul Mare Zeu Om porni să exploreze citadela ridicată întru gloria sa.

Nu putu să nu observe că lucrurile se schimbaseră mult în trei mii de ani.

– *Eu?* spuse Brutha. Dar, dar...

– Nu cred că vrea să te pedepsească, zise Nhumrod. Deşi pedeapsa este ceea ce meriţi din plin, fireşte. Cu *toţii* o meritäm din plin, adăugă el pios.

– Dar *de ce?*

– ... de ce? A spus că nu vrea decât să stea de vorbă cu tine.

– Dar nu există *nimic* ce aş putea spune şi pe care ar vrea un chizitor să îl audă! se tângui Brutha.

– ... audă. Sunt sigur că nu pui la îndoială dorinţele diaconului, zise Nhumrod.

– Nu. Nu. Fireşte că nu, spuse Brutha. Lăsă capul în pământ.

– Bun băiat, zise Nhumrod. Îl bătu pe Brutha pe spate cât de sus putu ajunge. Hai, du-te, spuse el. Sunt sigur că totul va

fi bine. Iar apoi, pentru că şi el fusese crescut în deprinderile onestităţii, adăugă: Probabil bine.

În Citadelă existau puţine trepte. Înaintarea numeroaselor procesiuni care marcau ritualurile complicate ale Marelui Om cerea pante blânde şi lungi. Cele câteva trepte care existau, erau destul de joase pentru a fi cuprinse de paşii şovăielnici ai oamenilor foarte bătrâni. Şi erau atât de mulţi oameni foarte bătrâni în Citadelă.

Nisipul era adus de vânt din deşert. Pe trepte şi în curţi se formau dune, în ciuda a tot ce putea face o armată de novici înarmaţi cu mături.

Dar o broască ţestoasă are picioare foarte ineficiente.

– Să Construieşti Trepte mai Joase, şuieră el, ridicându-se pe una dintre ele.

Picioare bubuiau pe lângă el. Aceasta era una dintre arterele principale ale Citadelei, ducând la Locul Lamentării, şi era călcată de mii de pelerini în fiecare zi.

O dată sau de două ori, o sanda rătăcită îi lovi carapacea şi îl învârti.

– *Zbura-ţi-ar picioarele de pe trup şi fir-ar îngropate într-un muşuroi de termite!* ţipă el.

Asta îl făcu să se simtă niţel mai bine.

Un alt picior îl atinse şi îl făcu să alunece pe pietre. Se opri, cu un zăngănit, într-un grătar metalic curbat montat în partea de jos a unui zid. Doar iuţeala ca de fulger cu care se prinse cu gura îl împiedică să cadă prin el. Sfârşi atârnat în gură deasupra unui beci.

O broască ţestoasă are muşchii fălcilor incredibil de puternici. Se legănă un pic, dând din picioare. În regulă. O ţestoasă aflată într-un peisaj stâncos şi cu crevase era obişnuită cu aşa ceva. Nu trebuia decât să se agaţe cu un picior...

Sunete slabe îi atraseră atenţia. Se auzi un clinchet metalic, apoi un scâncet foarte uşor.

Om îşi roti ochiul în jur.

Grilajul era în partea de sus a unui perete al unei încăperi joase şi foarte lungi. Era puternic luminată de lucarne care se găseau peste tot în Citadelă.

Vorbis insistase pentru acest lucru. Inchizitorii nu ar trebui să lucreze în umbre, spunea el, ci în lumină.

Unde să vadă, foarte clar, ceea ce făceau.

La fel şi Om.

Atârnă o vreme de grilaj, incapabil să îşi ia ochiul de pe şirul de bănci.

În linii mari, Vorbis descuraja utilizarea fiarelor înroşite în foc, a lanţurilor cu ţepi şi a chestiilor cu sfredele şi şuruburi mari, în afara cazurilor când erau pentru o demonstraţie publică într-o zi de Post importantă. Era uimitor ce puteai face, spunea el întotdeauna, cu un simplu cuţit...

Dar multora dintre inchizitori le plăceau mai mult vechile metode.

După o vreme, Om se ridică foarte încet spre grilaj, cu muşchii gâtului zvâcnindu-i. Ca o fiinţă care se gândeşte la altceva, ţestoasa îşi agăţă mai întâi un picior din faţă de o bară, apoi pe celălalt. Picioarele din spate se legănară o vreme, iar apoi se prinse cu o gheară de zidăria aspră.

Se încordă o clipă, apoi se trase înapoi în lumină.

Începu să meargă încet, ţinându-se aproape de perete pentru a evita picioarele. Oricum, nu avea alternativă la mersul încet, dar acum mergea încet pentru că se gândea. Celor mai mulţi zei le este greu să meargă şi să gândească în acelaşi timp.

Oricine se putea duce în Locul Lamentării. Era una dintre marile libertăţi ale omnianismului.

Existau felurite moduri de a-i adresa cereri Marelui Zeu, dar depindeau în bună parte de cât de mult îţi puteai permite să cheltuieşti, ceea ce era drept, corect şi exact aşa cum trebuia să stea lucrurile. Până la urmă, cei care dobândiseră succesul în lume în mod clar o făcuseră cu aprobarea Marelui Zeu, căci era imposibil să crezi că reuşiseră cu *dezaprobarea* Lui. În acelaşi mod, Chiziţia putea acţiona fără posibilitatea de a greşi. Bănuiala era dovadă. Cum ar fi putut fi altceva? Marele Zeu nu ar fi găsit potrivit să pună bănuiala în minţile exchizitorilor Lui dacă nu ar fi fost *drept* să se afle acolo. Viaţa putea fi foarte simplă, dacă credeai în Marele Zeu Om. Şi uneori şi foarte scurtă.

Dar întotdeauna existau cei ghinionişti, cei proşti şi cei care, din cauza unei greşeli sau a unei neatenţii din această viaţă sau dintr-una trecută nu îşi puteau permite nici măcar un grăunte de tămâie. Şi Marele Zeu Om, în milostenia şi înţelepciunea Lui aşa cum erau filtrate prin preoţii Lui, luase măsuri pentru ei.

Rugăciunile şi implorările puteau fi ridicate în Locul Lamentării. Cu siguranţă aveau să fie auzite. Se putea chiar să fie ascultate.

Dincolo de Loc, care era o piaţă lată de două sute de metri, se înălţa însuşi Marele Templu.

Acolo, fără urmă de îndoială, Zeul asculta.

Sau prin apropiere pe undeva, oricum...

Mii de pelerini vizitau Locul în fiecare zi.

Un călcâi lovi carapacea lui Om, făcându-l să ricoşeze din zid. În zbor, o cârjă nimeri marginea carapacei şi îl trimise învârtindu-se ca un titirez în mulţime, rotindu-se ca o monedă. Se lovi de rogojina unei bătrâne care, ca mulţi alţii, credea că eficacitatea cererii ei era mărită de timpul petrecut în piaţă.

Zeul clipi năucit. Era aproape la fel de rău ca vulturii. Era aproape la fel de rău ca beciul... nu, poate că nimic nu era la fel de rău ca beciul...

Prinse câteva cuvinte până când un alt picior aflat în trecere îl aruncă în altă parte.

– Seceta ne chinuie satul de trei ani... puţină ploaie, oh, Doamne?

Rotindu-se pe carapace, întrebându-se dacă răspunsul corect i-ar fi putut opri pe oameni să îl mai lovească, Marele Zeu mormăi:

– Nici o problemă.

Un alt picior îl făcu să sară, nevăzut de nimeni dintre evlavioşi, prin pădurea de picioare. Lumea era o pată neclară.

Prinse o voce bătrână, plină de deznădejde spunând:

– Doamne, Doamne, de ce a trebuit că fiul meu să fie luat în Legiunea ta Divină? Cine va avea acum grijă de fermă? Nu ai putea să iei alt băiat?

– Nu-ţi mai face griji, chiţăi Om.

O sanda îl lovi sub coadă şi îl aruncă la câţiva metri în piaţă. Nimeni nu se uită în jos. Se credea în general că a te uita fix la coarnele de aur de pe acoperişul templului în timp ce rosteai rugăciunea îi dădea acesteia mai multă putere. Acolo unde prezenţa broaştei ţestoase fu slab înregistrată ca o lovitură în gleznă, ea fu îndepărtată cu o împunsătură automată din celălalt picior.

– ... soţia mea, care este bolnavă de...

– Bine!

Lovitură...

– ... curăţă fântâna din satul nostru, care este împuţită de...

– S-a făcut!

Lovitură...

– ... în fiecare an, lăcustele vin şi...

– Promit, doar...!

Lovitură...

– ... pierdut pe mări în aceste cinci luni...

– ... *nu mă mai loviţi!*

Ţestoasa ateriză, pe o parte, într-un mic spaţiu liber.

Vizibil...

Mare parte din viaţa animală înseamnă recunoaşterea tiparelor, a formelor vânătorului şi ale vânatului. Pentru ochii privitorului obişnuit, pădurea este, ei, pădure; pentru ochii porumbiţei, este un mare fundal verde neclar pentru eretele pe care *tu* nu l-ai observat pe ramura unui copac. Pentru punctişorul care este şoimul aflat la vânătoare în înaltul cerului, întreaga panoramă a lumii este doar o ceaţă în comparaţie cu prada care fuge prin iarbă.

Din locul său aflat chiar pe Coarne, vulturul se ridică pe cer.

Din fericire, aceeaşi atenţie la forme care o făcuse pe ţestoasă atât de vizibilă într-o piaţă plină de oameni agitaţi făcuse şi ca singurul ochi al broaştei ţestoasei să se rotească în sus, într-o aşteptare îngrozită.

Vulturii sunt fiinţe care au un singur scop. Odată ce ideea prânzului este fixată în mintea lor, obişnuieşte să rămână acolo până când este satisfăcută.

În faţa apartamentelor lui Vorbis erau doi legionari divini. Îl priviră pieziş pe Brutha când acesta bătu timorat la uşă, de parcă ar fi căutat un motiv să îl atace.

Un preot mic şi cenuşiu deschise uşa şi îl conduse pe Brutha într-o cameră mică, aproape nemobilată. Îi arătă cu subînţeles spre un scăunel.

Brutha se aşeză. Preotul dispăru în spatele unei draperii. Brutha aruncă o privire prin cameră şi...

Bezna îl înconjură. Înainte să se poată mişca, şi reflexele lui Brutha nu era bine coordonate nici în cele mai bune momente, un glas de lângă urechea lui zise:

– Acum, frate, nu te speria. Îţi ordon să nu te sperii.

În faţa figurii lui Brutha era o pânză.

– Doar dă din cap, băiete.

Brutha dădu din cap. Îți pun o cagulă pe față. Toți novicii știau asta. În dormitoare se spuneau povești. Îți pun o cagulă pe față pentru ca inchizitorii să nu știe asupra cui lucrează...

– Bun. Acum, vom merge în camera alăturată. Ai grijă pe unde calci.

Mâini îl îndrumară să se ridice în picioare și să traverseze încăperea. Prin ceturile neînțelegerii, simți atingerea draperiei, iar apoi fu împins pe niște trepte și într-o cameră cu podeaua acoperită de nisip. Mâinile îl rotiră de câteva ori, ferm, dar aparent fără să îi vrea răul, iar apoi îl conduseră pe un coridor. Se auzi foșnetul altei draperii, urmat de senzația imposibil de definit de spațiu mai mare.

După aceea, mult după aceea, Brutha înțelese: nu exista groază. O glugă îi fusese trasă peste cap în camera șefului Chiziției și lui nu îi trecuse prin cap să se îngrozească. Fiindcă avea credință.

– E un scăunel în spatele tău. Ia loc.

Brutha se așeză.

– Îți poți scoate gluga.

Brutha își scoase gluga.

Clipi.

Așezați în capătul opus al încăperii, cu câte un sfânt legionar de o parte și de alta a lor, se aflau trei siluete. Recunoscu fața acvilină a diaconului Vorbis; ceilalți doi erau un bărbat scund și îndesat și unul foarte gras. Nu solid, ca Brutha, ci un adevărat butoi de osânză. Tustrei purtau rase cenușii simple.

Nu se vedea nici urmă de fiare de însemnat, nici măcar de scalpele.

Toți trei îl priveau cu atenție.

– Novice Brutha? spuse Vorbis.

Brutha dădu aprobator din cap.

Vorbis scoase un hohot de râs uşurel, aşa cum fac de regulă oamenii foarte inteligenţi când se gândesc la ceva care probabil nu este foarte amuzant.

– Şi, desigur, într-o zi va trebui să îţi spunem frate Brutha, zise el. Sau chiar părinte Brutha? Cam neclar, cred. Cel mai bine ar fi de evitat. Cred că va trebui să ne ocupăm să devii subdiacon Brutha cât mai curând posibil; ce părere ai?

Brutha nu avea nici o părere. Era vag conştient că se discuta despre avansare, dar mintea i se golise.

– Oricum, de ajuns cu asta, spuse Vorbis, cu uşoara exasperare a celui care îşi dă seama că această conversaţie îi va da mult de furcă. Îi recunoşti pe aceşti învăţaţi părinţi din stânga şi din dreapta mea?

Brutha scutură din cap.

– Bun. Vor să îţi pună nişte întrebări.

Brutha dădu din cap.

Bărbatul foarte gras se aplecă înainte.

– Băiete, ai limbă?

Brutha dădu din cap. Iar apoi, părându-i-se că poate aceasta nu era destul, o prezentă spre cercetare.

Vorbis puse o mână liniştitoare pe braţul grasului.

– Cred că tânărul nostru prieten este niţel intimidat, spuse el cu blândeţe.

Zâmbi.

– Acum, Brutha – bag-o la loc, te rog – îţi voi pune câteva întrebări. Înţelegi?

Brutha dădu din cap.

– Când ai intrat prima dată în apartamentele mele, ai stat câteva secunde în anticameră. Te rog să mi-o descrii.

Brutha se holbă la el cu ochii cât cepele. Dar turbinele amintirii prinseră viaţă fără voia lui, revărsându-şi vorbele în faţa minţii lui.

– Este o cameră cam de trei metri pătraţi. Cu pereţi albi. Pe podea este nisip, în afară de colţul de lângă uşă, unde se

văd lespezile de piatră. Pe peretele opus se află o fereastră, cam la doi metri înălțime. Fereastra are trei zăbrele. Mai e un scăunel cu trei picioare. Apoi o sfântă icoană a Profetului Osar, sculptată din lemn de aphacia și bătută în frunze din argint. În colțul din stânga jos are o zgârietură pe ramă. Sub fereastră se află o policioară. Pe policioară nu este nimic în afară de o tavă.

Vorbis își împreună degetele lungi și subțiri în fața nasului.

– Pe tavă? zise el.

– Mă scuzați, domnule?

– Ce era pe tavă, fiule?

Imaginile se învârtejiră în fața ochilor lui Brutha.

– Pe tavă era un degetar. Un degetar din bronz. Și două ace. Pe tavă era o lungime de sfoară. Sfoara avea noduri. Trei noduri. Și nouă monede erau pe tavă. Pe tavă era o cupă din argint, decorată cu un model din frunze de aphacia. Era un pumnal lung, cred că din oțel, cu un mâner negru care avea șapte umflături. Pe tavă era o bucățică de pânză neagră. Erau o tăbliță și un condei pe...

– Spune-mi despre monede, zise Vorbis.

– Trei dintre ele erau cenți din Citadelă, spuse Brutha iute. Doi erau cu Coarnele în sus și unul avea coroana cu șapte fețe în sus. Patru dintre monede erau foarte mici și aurii. Aveau litere pe ele pe care... pe care nu le-am putut citi, dar pe care dacă îmi dați un condei, cred că aș putea...

– Ăsta-i vreun fel de truc? întrebă bărbatul cel gras.

– Te asigur, spuse Vorbis, că nu se poate ca băiatul să fi văzut camera pentru mai mult de o secundă. Brutha... vorbește-ne despre celelalte monede.

– Celelalte monede erau mari. Erau din bronz. Erau *derechmi* din Ephebe.

– De unde știi asta? Nu le prea întâlnești în Citadelă.

– Le-am mai văzut o dată mai demult, domnule.

– Când a fost asta?

Faţa lui Brutha se schimonosi de efort.

– Nu sunt sigur... zise el.

Grasul rânji la Vorbis.

– Ha, făcu el.

– Cred... spuse Brutha... că era după-amiaza. Dar s-ar putea să fi fost dimineaţă. Cam pe la amiază. Pe 3 grunie, în anul Gândacului Uluit. Au venit nişte negustori în satul nostru.

– Ce vârstă aveai pe atunci? zise Vorbis.

– Mai aveam o lună până să împlinesc trei ani, domnule.

– Nu cred asta, spuse grăsanul.

Brutha căscă gura şi o închise o dată sau de două ori. De unde ştia grasul? Nu fusese acolo!

– S-ar putea să te înşeli, fiule, zise Vorbis. Eşti un băiat bine dezvoltat de... cât... şaptesprezece, optsprezece ani? Ni se pare că nu ţi-ai putea aduce aminte o monedă zărită din întâmplare cu cincisprezece ani în urmă.

– Credem că scorneşti, spuse grăsanul.

Brutha tăcu. De ce să scornească ceva? Când totul se afla acolo, în capul lui.

– Poţi să îţi aminteşti tot ce ţi s-a întâmplat? se miră bărbatul îndesat care îl urmărise pe Brutha cu atenţie pe parcursul discuţiei.

Brutha era încântat de întrerupere.

– Nu, domnule. Majoritatea lucrurilor.

– Uiţi lucruri?

– Uh. Uneori mai sunt şi lucruri pe care nu mi le amintesc.

Brutha auzise despre uitare, deşi îi era greu să şi-o închipuie. Dar erau dăţi din viaţa lui, în primii ani de viaţă mai ales, când nu era... nimic. Nu o uzură a memoriei, ci mari încăperi încuiate din conacul amintirii lui. Nu uitate, aşa cum o cameră încuiată nu încetează să existe, ci... încuiate.

– Care este primul lucru pe care ţi-l aduci aminte, fiule? întrebă Vorbis cu blândeţe.

– Era o lumină puternică, apoi cineva m-a lovit, răspunse Brutha.

Cei trei bărbaţi se holbară la el cu chipuri lipsite de expresie. Apoi priviră unii spre alţii. Brutha, copleşit de groază, auzi frânturi de şoapte.

– ... e de pierdut?...

-... O nebunie şi probabil demonic...

– ... Miza e mare...

– ... Singură şansă şi ne vor aştepta...

Şi aşa mai departe.

Se uită prin încăpere.

Mobila nu era o prioritate în Citadelă. Policioare, scăunele, mese... Exista un zvon printre novici că preoţii aflaţi spre vârful ierarhiei aveau mobilier din aur, dar aici nu era nici urmă de aşa ceva. Camera era la fel de austeră ca oricare dintre cele din locuinţele novicilor, deşi avea, poate, o austeritate mai opulentă; nu era goliciunea forţată a sărăciei, ci pur şi simplu deliberată.

– Fiule?

Brutha se întoarse iute.

Vorbis le aruncă o privire colegilor lui. Bărbatul îndesat dădu aprobator din cap. Grăsanul ridică din umeri.

– Brutha, zise Vorbis, acum întoarce-te în dormitorul tău. Înainte de a pleca, unul dintre slujitori îţi va da ceva de mâncat şi de băut. Mâine în zori te vei prezenta la Poarta Coarnelor şi vei veni cu mine în Ephebe. Ştii despre delegaţia către Ephebe?

Brutha scutură din cap.

– Poate că nu există nici un motiv pentru care ar trebui să ştii, spuse Vorbis. Dorim să discutăm probleme politice cu Tiranul. Înţelegi?

Brutha scutură din cap.

– Bine, zise Vorbis. Foarte bine. Oh, şi... Brutha?

– Da, domnule?

– Vei uita această întâlnire. Nu ai fost în această încăpere. Nu ne-ai văzut aici.

Brutha se uită cu gura căscată la el. N-avea sens. Nu puteai uita lucruri doar dorindu-ţi. Unele lucruri se uitau singure – lucrurile din acele camere încuiate – dar asta era din cauza unui mecanism la care el nu avea acces. Ce voia să zică acest om?

– Da, domnule, rosti el.

Părea cea mai simplă cale.

Zeii nu au cui să se roage.

Marele Zeu Om fugea spre cea mai apropiată statuie, cu gâtul întins, dând din picioarele ineficiente. Din întâmplare, statuia era a lui reprezentat ca taur, zdrobind un necredincios, deşi asta nu îl liniştea prea mult.

Era doar o problemă de timp până când vulturul avea să se oprească din rotit şi avea să coboare în picaj.

Om era broască ţestoasă de doar trei ani, dar odată cu forma, moştenise şi o sacoşă de instincte, iar multe dintre ele se învârteau în jurul unei frici totale de singura fiinţă din sălbăticie care descoperise cum să mănânce ţestoasă.

Zeii nu au cui să se roage.

Om chiar îşi dorea ca lucrurile să nu stea aşa.

Pentru că toată lumea are nevoie de *cineva.*

– Brutha?

Brutha era puţin cam nesigur în privinţa viitorului său imediat. Diaconul Vorbis îl eliberase în mod clar de corvezile lui ca novice, dar nu mai avea nimic de făcut pentru restul după-amiezii.

Grădina îl atrăgea. Erau vrejuri de fasole pe care să le lege și întâmpină cu bucurie acest lucru. Știai la ce să te aștepți de la fasole. Nu îți spunea să faci lucruri imposibile, cum ar fi să *uiți*. În plus, dacă urma să fie plecat o vreme, trebuia să pună bălegar la pepeni și să îi explice situația lui Lu-Tze.

Lu-Tze venea la pachet cu grădinile.

Fiecare organizație are pe cineva ca el. S-ar putea să împingă o mătură pe coridoare întunecate sau să rătăcească printre rafturile din fundul magaziilor (unde este singura persoană care știe unde se găsesc toate) ori să aibă o relație ambiguă, dar esențială cu încăperea boilerelor. Toată lumea știe cine este și nimeni nu își amintește vreun moment când el nu era acolo, nici nu știe unde se duce atunci când nu este, ei, acolo unde este de obicei. Din când în când, oameni care au ceva mai mult spirit de observație decât ceilalți, ceea ce la prima vedere nu este foarte greu, se opresc și se întreabă despre el o vreme... iar apoi se apucă de altceva.

Destul de straniu, având în vedere plimbarea lui liniștită din grădină în grădină în jurul Citadelei, Lu-Tze nu dădea niciodată mare atenție plantelor. Se ocupa de sol, de gunoiul de grajd, de noroi, de compost, de argilă și de țărână și de mijloacele de a le muta de colo-colo. De obicei, împingea o mătură sau întorcea o movilă. După ce cineva punea semințe în orice, își pierdea interesul.

Grebla cărările când Brutha își făcu apariția. Era bun la grebatul cărărilor. Lăsa modele zimțuite și curbe blânde, liniștitoare. Lui Brutha îi părea întotdeauna rău când călca pe ele.

Nu vorbea aproape niciodată cu Lu-Tze, pentru că nu conta prea mult ce îi spunea oricine lui Lu-Tze. În toate situațiile, bătrânul doar dădea aprobator din cap și surâdea cu singurul lui dinte.

– O să lipsesc o vreme, zise Brutha, tare şi clar. Bănuiesc că altcineva va fi trimis pentru a avea grijă de grădină, dar sunt nişte lucruri care trebuie făcute...

Dat din cap, surâs. Bătrânul îl urma răbdător printre răsaduri, în timp ce Brutha vorbea despre fasole şi ierburi.

– Ai înţeles? spuse Brutha după zece minute.

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, semn.

– Ce?

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, *semn*, surâs.

Lu-Tze avansă cu mersul lui mărunt de maimuţică spre mica zonă din capătul opus al grădinii împrejmuite în care se aflau grămezile lui, stivele de ghivece şi toate celelalte „cosmetice" ale frumoasei grădini. Brutha bănuia că bătrânul dormea acolo.

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, semn.

Acolo era o măsuţă din trestie în bătaia soarelui, lângă un morman de vrejuri de fasole. Un covoraş din paie fusese întins pe ea şi pe acesta erau şase pietre ascuţite, nici una dintre ele nefiind mai înaltă de treizeci de centimetri.

Un aranjament complicat din beţe fusese construit în jurul lor. Bucăţele subţiri de lemn umbreau unele părţi ale pietrelor. Mici oglinzi metalice îndreptau lumina soarelui spre alte zone. Conuri de hârtie şi unghiuri ciudate păreau să canalizeze adierea vântului spre puncte foarte precise.

Brutha nu auzise niciodată despre arta bonsaiului şi despre cum se aplica aceasta munţilor.

– Sunt... foarte drăguţe, zise el nesigur.

Dat din cap, surâs, ridicat o piatră mică, surâs, oferit, oferit.

– Oh, chiar n-aş putea să iau...

Oferit, oferit. Rânjet, dat din cap.

Brutha luă muntele micuţ. Avea o greutate stranie, nefirească – pentru mâna lui părea că avea cam o livră, dar în capul lui cântărea mii de tone *foarte, foarte mici.*

– Uh. Mulțumesc. Mulțumesc foarte mult.

Dat din cap, surâs, îndepărtat politicos.

– Este foarte... muntos.

Dat din cap, rânjet.

– Nu se poate să fie zăpadă adevărată în vârf, nu-i...

– *Brutha!*

Ridică brusc capul. Dar glasul venise din interior.

„Oh, nu", se gândi el nefericit.

Împinse micul munte înapoi în mâinile lui Lu-Tze.

– Dar, ăă, mi-l păstrezi, da?

– *Brutha!*

Toate alea au fost un vis, nu? Înainte să fiu important și să îmi vorbească diaconii.

– *Nu, n-au fost! Ajută-mă!*

Petiționarii se împrăștiară când vulturul survolă Locul Lamentării.

Se roti, la doar câțiva metri de sol, și se așeză pe statuia Marelui Om zdrobindu-i pe Necredincioși.

Era o pasăre magnifică, brun-aurie, cu ochi galbeni și cercetă mulțimea cu dispreț.

– Este un semn? întrebă un bătrân cu un picior de lemn.

– Da! Un semn! zise o tânără de lângă el.

– Un semn!

Se adunară în jurul statuii.

– E un nenorocit, rosti o voce mică și total neauzită, de undeva de pe lângă picioarele lor.

– Dar este un semn pentru ce? întrebă un bărbat în vârstă care stătea în piață de trei zile.

– Cum adică *pentru ce?* E un semn! zise bărbatul cu picior de lemn. Nu trebuie să fie un semn pentru *nimic.* Asta e o întrebare care dă de bănuit, e un semn pentru ce.

– Trebuie să fie un semn pentru ceva, spuse bărbatul în vârstă. Este un cumîizice referenţial. Un substantiv. Ar putea fi un substantiv.

O siluetă slăbănoagă îşi făcu apariţia la marginea grupului, mişcându-se nebăgată de seamă, dar cu o viteză surprinzătoare. Purta *djeliba* triburilor din deşert, dar în jurul gâtului avea o tavă legată cu o curea. Sugera ideea ameninţătoare a unor lucruri dulci şi lipicioase acoperite de praf.

– Ar putea fi un mesager de la Marele Zeu însuşi, fu de părere femeia.

– E un afurisit de vultur, asta e, spuse o voce resemnată de undeva din omuciderea ornamentală din bronz de la baza statuii.

– Curmale? Smochine? Şerbeturi? Relicve sfinte? Indulgenţe proaspete şi bune? Şopârle? Pe băţ? rosti plin de speranţă bărbatul cu tava.

– Credeam că atunci când El apare în lume o face ca lebădă sau ca taur, zise bărbatul cu picior de lemn.

– Ha! făcu glasul nebăgat în seamă al ţestoasei.

– Întotdeauna m-am întrebat despre asta, spuse un tânăr novice din spatele mulţimii. Ştiţi... adică... lebede? Îi cam... lipseşte machismul, nu?

– Fir-ai omorât cu pietre pentru blasfemie să fii! se aprinse femeia. Marele Zeu aude fiecare vorbă necuviincioasă pe care o rosteşti!

– Ha! se auzi de sub statuie.

Şi bărbatul cu tava alunecă niţel mai în faţă, spunând:

– Desfătări klatchiene? Viespi în miere? Luaţi cât sunt reci!

– E o idee, totuşi, zise bărbatul mai în vârstă, cu un glas plicticos şi de neoprit. Adică, un vultur are ceva foarte *zeiesc*. Regele păsărilor, n-am dreptate?

– E doar un curcan mai fălos, ripostă vocea de sub statuie. Are creierul cât o alună.

– E o pasăre foarte nobilă, vulturul. Şi inteligentă, zise bărbatul în vârstă. O chestie interesantă: vulturii sunt singurele păsări care îşi dau seama cum să mănânce broaşte ţestoase. Ştiţi? Le apucă, zboară foarte sus şi le dau drumul pe pietre. Se sparg imediat. Uimitor.

– Într-o zi, rosti un glas înfundat de jos, îmi voi recăpăta forma şi o să îţi pară foarte rău că ai spus asta. Pentru foarte mult timp. S-ar putea chiar să merg până acolo, încât să fac mai mult Timp doar ca să ai tu să îţi pară rău. Sau... nu, o să te fac pe *tine* broască ţestoasă. Să vedem cum îţi place, ha? Vâjâitul vântului pe lângă carapace, pământul care se face tot mai mare. A*sta* ar fi o chestie interesantă!

– Pare îngrozitor, spuse femeia observând privirea urâtă a vulturului. Mă întreb ce-i trece prin cap bietei creaturi atunci când e aruncată?

– Carapacea, doamnă, zise Marele Zeu Om, încercând să se lipească şi mai mult de piedestalul de bronz.

Bărbatul cu tava părea descurajat.

– Să vă zic ceva, spuse el. Două pungi de curmale îndulcite la preţ de una, cum e? Şi e ca şi cum mi-aş tăia singur o mână!

Femeia aruncă o privire spre tavă.

– Ia, peste tot sunt muşte! făcu ea.

– Stafide, doamnă.

– Atunci de ce tocmai şi-au luat zborul? întrebă femeia.

Bărbatul se uită în jos. Apoi o privi iar în ochi.

– Miracol! spuse el, fluturând teatral din mâini. Vremea minunilor e aproape!

Vulturul se foi neliniştit.

Îi vedea pe oameni doar ca pe nişte piese ale peisajului mobil care, în sezonul naşterii mieilor, pe dealurile înalte, puteau fi asociate cu pietre aruncate atunci când plonja spre mielul de-abia fătat, dar care altfel erau la fel de lipsite de importanţă în schema lucrurilor ca şi tufişurile şi bolovanii.

Dar niciodată nu fusese atât de aproape de atât de mulţi dintre ei. Ochii înnebuniţi i se roteau nesiguri încoace şi încolo.

În acel moment, trompetele răsunară prin tot Locul.

Vulturul se uită disperat în jur, micuţa lui minte de prădător încercând să facă faţă acestei suprasolicitări bruşte.

Plonjă. Credincioşii se zbătură să se ferească din calea lui atunci când pluti aproape de lespezile de piatră, iar apoi se înălţă maiestuos spre turlele Marelui Templu şi spre cerul fierbinte.

Dedesubt, uşile Marelui Templu, fiecare confecţionată din patruzeci de tone de bronz aurit, deschise de suflarea (se spunea) Marelui Zeu Însuşi, se deschiseră greoi şi – şi aici era partea sfântă – în tăcere.

Sandalele enorme ale lui Brutha lipăiau şi iar lipăiau pe dalele de piatră. Întotdeauna Brutha depunea mult efort atunci când fugea: o făcea din genunchi, gambele agitându-i-se ca zbaturile.

Asta era prea mult. Exista o broască ţestoasă care spunea că era Zeul, iar asta nu putea fi adevărat, doar că *trebuia* să fie adevărat, din cauza a ceea ce ştia. Şi el fusese judecat de Chiziţie. Sau cam aşa ceva. Oricum, nu fusese atât de dureros pe cât fusese făcut să se aştepte.

– *Brutha!*

Piaţa, de obicei însufleţită de murmurul a o mie de rugăciuni, amuţise. Pelerinii se întorseseră cu toţii cu faţa spre Templu.

Cu mintea clocotindu-i de evenimentele zilei, Brutha îşi croi drum prin mulţimea care tăcuse brusc.

– *Brutha!*

Oamenii au amortizoare de realitate.

Este un lucru cunoscut că nouă zecimi din creier nu sunt folosite şi, ca majoritatea dintre lucrurile cunoscute, este

greșit. Nici chiar cel mai prost Creator nu s-ar chinui să facă un cap uman care să poarte un kilogram și ceva de gelatină cenușie dacă singurul ei scop real a fi, de exemplu, să servească drept delicatesă pentru membrii anumitor triburi retrase din văi neexplorate. *Este* folosit. Și una dintre funcțiile lui este să facă miraculosul să pară banal și să transforme neobișnuitul în obișnuit.

Căci dacă *nu* așa ar sta situația, atunci ființele umane care s-ar confrunta cu minunăția cotidiană a toate cele ar afișa tot timpul rânjete prostești, asemănătoare cu cele ale membrilor anumitor triburi retrase, cărora din când în când autoritățile le fac câte o vizită și le cercetează foarte atent conținutul serelor din plastic. Aceștia rostesc o mulțime de „Uau!". Și nimeni nu prea muncește.

Zeilor nu le place ca oamenii să nu prea muncească. Oamenii care nu sunt ocupați tot timpul ar putea începe să *gândească.*

O parte a creierului există pentru a împiedica acest lucru. Este foarte eficientă. Îi poate face pe oameni să se simtă plictisiți în mijlocul minunilor. Iar cea a lui Brutha lucra din răsputeri.

Așa că nu observă imediat că își croise drum prin ultimul șir de oameni și că păși grăbit în mijlocul unei alei late, până când se întoarse și văzu procesiunea apropiindu-se.

Arhichinovitul se întorcea în apartamentele lui după ce ținuse – sau cel puțin dăduse ușurel din cap în timp ce capelanul ținuse în locul lui – slujba de seară.

Brutha se roti iute, căutând o cale de scăpare. Apoi se auzi o tuse lângă el, iar el își ridică privirea spre fețele furioase a doi iami inferiori și, între ei, expresia uimită și geriatric binevoitoare a însuși arhichinovitului.

Bătrânul ridică mâna automat pentru a-l binecuvânta pe Brutha cu sfintele coarne, iar apoi doi membri ai Legiunii

Divine îl ridicară pe novice de coate, din a doua încercare, îl scoaseră iute din calea procesiunii şi îl aruncară în mulţime.

Brutha fugi prin piaţă către statuie şi se sprijini de ea, gâfâind.

– O să ajung în iad! mormăi el. Pentru întreaga eternitate!

– *Cui îi pasă? Acum... scoate-mă de aici.*

Nimeni nu îi mai dădea atenţie acum. Cu toţii urmăreau procesiunea. Doar a urmări procesiunea era un act sfânt. Brutha îngenunche şi se uită în înfloriturile din jurul bazei statuii.

Un ochi sticlos îl privi urât.

– Cum ai ajuns acolo?

– A fost la mustaţă, zise ţestoasa. Ascultă la mine, când îmi revin în formă, o să aibă loc o reproiectare considerabilă a vulturilor.

– Ce încearcă să îţi facă vulturul? spuse Brutha.

– Vrea să mă ducă în cuibul lui şi să îmi pună masa, se răsti ţestoasa. Ce *crezi* tu că vrea să facă?

Urmă o scurtă pauză în care medită la futilitatea sarcasmului în prezenţa lui Brutha; era ca şi cum ai arunca de zor cu bezele într-un castel.

– Vrea să mă *mănânce,* zise broasca plină de răbdare.

– Dar eşti ţestoasă!

– Sunt *Zeul* tău!

– Dar *actualmente* sub forma unei ţestoase. Cu o carapace, despre asta vorbeam.

– Asta nu-i deranjează pe vulturi, spuse ţestoasa posomorâtă. Te ridică, te duc la câteva sute de metri înălţime, iar apoi... te aruncă.

– Aghh.

– Nu. Mai degrabă... crac... pleosc. Cum credeai că am ajuns acolo *înăuntru?*

– Ai fost aruncat? Dar...

– Am aterizat pe o grămadă de bălegar în *grădina* ta. Ăştia-s vulturii. Un loc întreg construit din piatră şi pavat cu piatră pe o piatră mare şi ei ratează.

– Ai avut noroc. O şansă de unu la un milion, zise Brutha.

– Nu aveam problema asta când eram taur. Câţi vulturi sunt în stare să ridice un taur, poţi să-i numeri pe degetele de la un cap. Oricum, spuse ţestoasa, există şi mai rău decât vulturii. E un...

– Scoţi o masă pe cinste dintr-una din astea, să ştii, zise un glas din spatele lui Brutha.

El se ridică vinovat în picioare, cu ţestoasa în mână.

– Ah, salutare, domnule Dhblah, zise el.

Toată lumea din oraş îl cunoştea pe Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna, furnizor de relicve religioase suspicios de noi, de zaharicale pe băţ suspicios de vechi şi de râncede, de smochine pline de ţărână şi de curmale care şi-au depăşit demult termenul de valabilitate. Era un fel de forţă a naturii, ca vântul. Nimeni nu ştia de unde venea sau unde se ducea noaptea. Dar era acolo la fiecare răsărit de soare, vânzând chestii lipicioase pelerinilor. Şi, pentru aceasta, preoţii credeau că făcea un lucru bun, pentru că cei mai mulţi dintre pelerini veneau pentru prima dată şi, prin urmare, le lipsea lucrul esenţial de care aveai nevoie când aveai de a face cu Dhblah, adică experienţa de a mai fi avut de a face cu el înainte. Era familiară imaginea cuiva care, în Loc, încerca să îşi descleştească fălcile cu demnitate. Mulţi pelerini evlavioşi, după multe leghe de călătorie primejdioasă, erau obligaţi să îşi înalţe ruga prin limbajul semnelor.

– Vrei un şerbet pentru după-masă? spuse Dhblah plin de speranţă. Doar un cent paharul, şi îmi tai singur mâna.

– Cine-i păcăliciul ăsta? zise Om.

– Nu vreau s-o mănânc, spuse Brutha iute.

– Ai de gând s-o dresezi, atunci? zise Dhblah voios. Să se uite prin cercuri, chestii din astea?

– Scapă de el, spuse Om. Pocneşte-l în cap, de ce nu, şi împinge leşul după statuie.

– Taci, zise Brutha, începând să se simtă din nou copleşit de problemele care apar atunci când vorbeşti cu cineva pe care ceilalţi nu îl pot auzi.

– Nu trebuie să fii aşa, spuse Dhblah.

– Nu vorbeam cu tine, zise Brutha.

– Vorbeai cu ţestoasa, nu? făcu Dhblah.

Brutha păru vinovat.

– Mămica mea obişnuia să vorbească cu un hamster, continuă Dhblah. Întotdeauna animalele de companie sunt de mare ajutor în vremuri de stres. Şi în vremuri de foamete, firește.

– Acest om nu este cinstit, spuse Om. Îi citesc mintea.

– Poţi?

– Ce să pot? întrebă Dhblah. Se uită pieziş la Brutha. Oricum, te voi însoţi în călătoria ta.

– Ce călătorie?

– La Ephebe. Misiunea secretă pentru a vorbi cu necredincioşii.

Brutha ştia că nu ar fi trebuit să fie surprins. Veştile circulau prin lumea închisă a Citadelei ca incendiile pe câmp după secetă.

– Oh, zise el. Acea călătorie.

– Se spune că merge Fri'it, rosti Dhblah. Şi... celălalt. Acea *émminence griş.*

– Diaconul Vorbis este o persoană foarte drăguţă, spuse Brutha. A fost foarte bun cu mine. Mi-a dat ceva de băut.

– Făcut din ce? Nu contează, zise Dhblab. Desigur, nici eu însumi n-aş scoate o vorbă împotriva lui, adăugă el repede.

– De ce vorbeşti cu prostul ăsta? întrebă Om.

– Este... un prieten de-ai mei, spuse Brutha.

– Mi-aş dori să fie un prieten de-ai *mei,* zise Dhblah. Cu aşa prieteni, nu ai niciodată duşmani. Pot să te conving să iei un fruct uscat? Pe băţ?

În dormitorul lui Brutha mai locuiau douăzeci și trei de novici, pe principiul că a dormi singur încurajează păcatul. Asta îi nedumerea întotdeauna pe novici, deoarece o clipă de reflecție ar fi sugerat că existau game întregi de păcate disponibile doar în compania cuiva. Dar asta se întâmpla pentru că o clipă de reflecție era cel mai mare păcat dintre toate. Oamenii cărora li se permitea să fie prea mult timp cu ei înșiși se puteau lăsa în voia cugetării solitare. Era bine știut că acest lucru îți încetinea creșterea. Asta și pentru că putea face să îți fie tăiate picioarele.

Așa că Brutha fu nevoit să se retragă în grădină, cu Zeul său care țipa la el din buzunarul rasei, unde era împuns de un ghem de sfoară de grădină, un foarfece și niște semințe rătăcite.

În cele din urmă, fu pescuit de acolo.

– Uite, nu am apucat să îți *zic*, spuse Brutha. Am fost ales să merg într-o misiune foarte importantă. *Eu* mă duc în Ephebe, într-o misiune la necredincioși. Diaconul Vorbis m-a *ales*. E prietenul meu.

– Cine-i ăsta?

– Este exchizitorul-șef. El... are grijă să fii slăvit cum se cuvine.

Om sesiză șovăiala din glasul lui Brutha și își aminti de grilaj. Și de *agitația* de dedesubt...

– Torturează oameni, zise el cu răceală.

– O, nu! *In*chizitorii fac asta. Muncesc mult și încă pentru bani cam puțini, spune fratele Nhumrod. Nu, *ex*chizitorii doar... se ocupă de lucruri. Fiecare inchizitor vrea să ajungă exchizitor cândva, zice fratele Nhumrod. De aceea acceptă să fie de serviciu atâta timp. Muncesc zile întregi fără să doarmă, uneori.

– Torturând oameni, rosti Zeul gânditor.

Nu, o minte ca aceea din grădină nu ar fi pus mâna pe cuţit. Alţi oameni ar fi făcut asta. Vorbis ar fi preferat alte metode.

– Scot *răutatea* şi *erezia* din oameni, îi explică Brutha.

– Dar oamenii... poate că... nu supravieţuiesc acestui proces?

– Dar asta nu contează, spuse Brutha cu onestitate. Ceea ce ni se întâmplă în această viaţă nu este cu adevărat real. Se poate să fie nitică durere, dar asta nu contează. Nu dacă îţi asigură mai puţin timp petrecut în iaduri după moarte.

– Dar dacă exchizitorii greşesc? zise ţestoasa.

– Nu se poate să greşească, spuse Brutha. Sunt îndrumaţi de mâna... de mâna ta... piciorul tău din faţă... adică, de gheara ta, bolborosi el.

Ţestoasa clipi din singurul ei ochi. Îşi aminti de fierbinţeala soarelui, de neajutorare şi de un chip care privea nu cu răutate, ci, mai rău, cu interes. Cineva care priveşte cum ceva moare doar pentru a vedea cât de mult timp îi ia. Ar fi recunoscut acel chip oriunde. Şi mintea din spatele lui – acea minte ca o bilă de oţel.

– Dar să presupunem că ceva a mers greşit, insistă.

– Nu-s deloc bun la teologie, zise Brutha. Dar testamentul lui Osar este foarte clar în această privinţă. *Trebuie* ca oamenii să fi făcut ceva, altfel tu, în înţelepciunea ta, nu ai fi îndrumat Chiziţia spre ei.

– Chiar aşa? spuse Om, încă gândindu-se la acel chip. E vina lor că sunt torturaţi. Chiar am zis asta?

– „Suntem judecaţi în viaţă ca şi în moarte"... Osar III, capitolul IV, versetul 56. Bunica spunea că atunci când oamenii mor, vin în faţa ta, trebuie să traverseze un deşert îngrozitor şi tu le cântăreşti inima într-o balanţă, rosti Brutha. Şi dacă aceasta cântăreşte mai puţin decât o pană, sunt cruţaţi de iaduri.

– Vai de mine, făcu țestoasa. Și adăugă: Ți-a trecut prin cap, băiete, că s-ar putea să nu fiu în stare să fac asta *și* să fiu aici jos, plimbându-mă cu o carapace în cârcă?

– Ai putea face orice ai vrea, zise Brutha.

Om se uită la Brutha.

„Chiar crede, se gândi el. Nu știe să mintă."

Tăria credinței ardea în Brutha ca o flacără.

Iar atunci, adevărul îl lovi pe Om așa cum pământul lovește broaștele țestoase după un atac al vulturilor.

– Trebuie să mă duci în locul ăsta numit Ephebe, spuse el poruncitor.

– Voi face tot ce dorești, zise Brutha. Îi vei trece prin foc și copită?

– S-ar putea, s-ar putea, spuse Om. Dar trebuie să mă duci.

Încerca să își păstreze pentru el gândurile cele mai ascunse, pentru ca Brutha să nu le audă. *Nu mă lăsa în urmă!*

– Dar ai putea ajunge acolo mult mai repede dacă te-aș lăsa, zise Brutha. Sunt foarte haini în Ephebe. Cu cât este mai repede purificat, cu atât mai bine. Ai putea înceta să fii țestoasă, să zbori acolo ca un vânt arzător și să distrugi orașul.

„Un vânt arzător", își spuse Om. Și țestoasa se gândi la pustiurile tăcute din adâncul deșertului și la ciripitul și oftatul zeilor care decăzuseră până la a fi simpli djini și voci prin aer.

Zei rămași fără credincioși.

Nici măcar unul. Unul era de ajuns.

Zei care fuseseră *lăsați în urmă.*

Și chestia pe care o avea flacăra credinței lui Brutha era aceasta: în toată Citadela, de-a lungul întregii zile, aceasta era singura pe care Zeul o găsise.

Fri'it încerca să se roage.

Nu o mai făcuse de foarte mult timp.

Oh, firește că fuseseră cele opt rugăciuni obligatorii zilnice, dar în bezna nefericită a nopții știa ce erau ele. Un obicei. Un moment de reflecție, poate. O metodă de măsurare a timpului.

Se întreba dacă se rugase vreodată, dacă își deschisese vreodată mintea și inima spre ceva din afară sau de sus. Trebuie să o fi făcut, nu? Poate când era tânăr. Nici măcar nu își putea aminti asta. Sângele spălase toate amintirile.

Era vina lui. Firește că era vina lui. Mai călătorise în Ephebe și îi plăcuse orașul din marmură albă așezat pe stânca lui deasupra Mării Circulare albastre. Și vizitase și Djelibeybi, nebunii ăia din micuța vale a fluviului, care credeau în zei cu capete ciudate și își puneau morții în piramide. Fusese chiar și în îndepărtatul Ankh-Morpork, peste apă, unde oamenii ar fi slăvit orice zeu atâta vreme cât acesta avea bani. Ankh-Morpork – unde existau străzi întregi de zei, înghesuiți la un loc ca un pachet de cărți de joc. Și nici unul dintre ei nu voia să dea foc cuiva, cel puțin nu mai mult decât era normal pentru Ankh-Morpork. Nu voiau decât să fie lăsați în pace, astfel încât fiecare să meargă în rai sau în iad în felul lui.

Și băuse prea mult în seara asta, dintr-o tainiță de vin a cărei descoperire l-ar fi trimis în mașinăria inchizitorilor în mai puțin de zece minute.

Da, puteai spune asta despre bătrânul Vorbis. Odată, Chiziția fusese coruptibilă, dar nu mai era. Exchizitorul-șef se întorsese la fundamentele credinței. Acum era o democrație a cuțitelor ascuțite. Mai mult decât atât, chiar. Căutarea ereziei era îndeplinită chiar și mai viguros printre nivelurile mai înalte ale Bisericii. Vorbis o spusese clar: cu cât mai sus în copac, cu atât mai tocit este ferăstrăul.

Unde era religia de demult...

Închise iar ochii, dar tot ce putea vedea erau coarnele templului sau indicii disparate ale măcelului ce avea să vină ori... fața lui Vorbis.

Îi plăcuse oraşul acela alb.

Chiar şi sclavii erau mulţumiţi. Existau reguli cu privire la sclavi. Existau lucruri pe care nu le puteai face sclavilor. Sclavii aveau valoare.

Aflase despre Ţestoasă acolo. Totul avusese sens. Se gândise: pare *corect*. Este *logic*. Dar logic sau nu, acel gând îl trimitea în iad.

Vorbis ştia despre el. Trebuia să ştie. Peste tot erau spioni. Sasho fusese folositor. Cât de mult scosese Vorbis de la el? Spusese ce ştia?

Desigur că spusese ce ştia...

Ceva se rupse în Fri'it.

Aruncă o privire spre sabia lui, atârnată pe perete.

Şi de ce nu? Până la urmă, avea să îşi petreacă întreaga eternitate într-o mie de iaduri...

Cunoaşterea însemna libertate, într-un fel. Când cel mai mic lucru pe care ţi-l puteau face era totul, atunci cel mai rău lucru pe care ţi-l puteau face dintr-odată nu mai stârnea nici un fel de groază. Dacă avea să fie fiert de viu pentru un miel, atunci putea să fie ars de viu pentru o oaie.

Se ridică în picioare clătinându-se şi, după câteva încercări, luă centironul de pe perete. Apartamentele lui Vorbis nu erau departe, dacă reuşea să treacă de trepte. O lovitură, doar de atât ar fi fost nevoie. Şi poate... poate nimic nu avea să se întâmple după aceea. Erau şi alţii care gândeau ca el – undeva. Sau, oricum, ar fi putut ajunge la grajduri, s-ar fi dus departe până la răsărit, ar fi mers în Ephebe, poate, dincolo de deşert...

Ajunse la uşă şi bâjbâi după clanţă.

Aceasta se apăsă de una singură.

Fri'it se împletici în spate când uşa se deschise spre interior.

Vorbis stătea în cadrul ei. În lumina tremurătoare a lămpii de ulei, pe faţa lui se citea o îngrijorare politicoasă.

– Iertare pentru ora târzie, domnule, spuse el. Dar m-am gândit că ar trebui să vorbim. Despre mâine.

Sabia zăngăni, căzându-i lui Fri'it din mână.

Vorbis se aplecă înainte.

– S-a întâmplat ceva, frate? zise el.

Zâmbi şi păşi în cameră. Doi inchizitori cu glugi pe capete se strecurară după el.

– Frate, rosti iar Vorbis. Şi închise uşa.

– Cum e înăuntru? spuse Brutha.

– O să zăngănesc ca un bob de mazăre într-o oală, bombăni ţestoasa.

– Aş putea să pun nişte paie înăuntru. Şi, uite, am luat astea.

O grămadă de verdeţuri căzu în capul lui Om.

– Din bucătărie, zise Brutha. Coji şi varză. Le-am furat, adăugă el, dar apoi m-am gândit că nu se poate să fie furt dacă o fac pentru tine.

Duhoarea frunzelor pe jumătate putrezite sugera că Brutha comisese infracţiunea când verdeţurile erau la jumătatea drumului spre gunoi, dar Om nu spuse asta. Nu acum.

– Bine, mormăi el.

„Trebuie să fie şi alţii", îşi spuse el. Desigur. Prin ţară. Acest loc este prea sofisticat. Dar... fuseseră atâţia pelerini în faţa Templului. Nu erau doar oameni de la ţară, erau cei mai evlavioşi. Sate întregi se adunau pentru a trimite o singură persoană care să poarte rugile mai multora. Dar nu simţise flacăra. Simţise teamă, groază, dorinţă şi speranţă. Toate acele emoţii aveau mirosul lor. Dar nu simţise flacăra.

Vulturul îl aruncase lângă Brutha. Se... trezise. Îşi aducea aminte ca prin vis de tot timpul petrecut ca broască ţestoasă. Iar acum îşi reamintea că fusese zeu. Cât de departe de Brutha şi-ar mai fi amintit? O leghe? Zece? Cum ar fi fost... să simtă

cunoașterea scurgându-se, să devină iar tot mai mic până când nu ar fi rămas decât o reptilă inferioară? Poate că ar exista o parte din el care și-ar aminti întotdeauna, neajutorată...

Se înfioră.

Acum Om se afla într-o cutie din nuiele atârnată pe umărul lui Brutha. Nu ar fi fost confortabilă nici în cele mai bune momente ale ei, dar acum se mai și legăna în timp ce Brutha tropăia pe loc, în răcoarea de dinaintea răsăritului.

După o vreme, sosiră unii dintre rândașii Citadelei, aducând caii. Brutha fu ținta câtorva priviri ciudate. Le zâmbi tuturor. Părea cel mai bun lucru.

Începu să îi fie foame, dar nu îndrăzni să își părăsească postul. I se *spusese* să fie prezent acolo. Dar după o vreme, niște zgomote de după colț îl făcură să se furișeze câțiva metri pentru a vedea ce se petrecea.

Curtea de aici era în formă de U, în jurul unei aripi a clădirilor Citadelei și după colț se părea că un alt grup se pregătea să pornească la drum.

Brutha știa despre cămile. Văzuse câteva în satul bunicii lui. Aici păreau să fie cu sutele, totuși, protestând ca niște pompe prost unse și mirosind ca o mie de covoare jilave. Bărbați în *djeliba* mergeau printre ele și, din când în când, le loveau cu bețe, ceea ce este metoda acceptată de a te purta cu cămilele.

Brutha se duse agale la cel mai apropiat animal. Un bărbat lega în chingi sticle de apă în jurul cocoașei ei.

– Bună dimineața, frate, salută Brutha.

– Du-te naibii, zise bărbatul fără să se uite la el.

– Profetul Abis ne spune (cap. XXV, versetul 6): „Vai de cel ce își spurcă gura cu blesteme, *căci* vorbele îi vor fi *ca* praful", rosti Brutha.

– Zău? Ei, atunci poate să se ducă naibii și el, zise bărbatul pe un ton plăcut.

Brutha şovăi. Teoretic, desigur, omul dobândise luarea în posesie a o mie de iaduri şi a o lună sau două de atenţii din partea Chiziţiei, dar acum Brutha vedea că acesta era membru al Legiunii Divine; o sabie era pe jumătate ascunsă sub veşmintele de deşert.

Şi trebuia să creezi permisiuni speciale pentru legionari, la fel cum făceai pentru inchizitori. Contactele lor dese şi apropiate cu cele nesfinte le afectau minţile şi le puneau sufletele în primejdie de moarte. Se hotărî să fie mărinimos.

– Şi unde vă duceţi cu toate aceste cămile într-o dimineaţă aşa de frumoasă, frate?

Soldatul strânse o chingă.

– Probabil în iad, spuse el rânjind răutăcios. Imediat după tine.

– Chiar aşa? Conform zicerilor profetului Ishkible, un om nu are nevoie de o cămilă pentru a merge în iad, nici de cal ori de catâr; un om poate ajunge în iad doar folosindu-şi limba, spuse Brutha, lăsând doar un tremur de dezaprobare să i se strecoare în glas.

– Zice vreun vechi profet ceva despre nesuferiţii băgăcioşi care o să primească una după ceafă? rosti soldatul.

– „Vai de cel ce ridică mâna *lui* asupra fratelui său, purtându-se cu el ca şi cum ar fi un Necredincios", spuse Brutha. Ăsta e Osar, Preceptele XI, versetul 16.

– „Tai-o şi uită că ne-ai văzut vreodată, altfel o să intri în mare bucluc, amice". Sergentul Aktar, capitolul I, versetul I, zise soldatul.

Brutha se încruntă. De ăsta nu-şi aducea aminte.

– Pleacă, spuse vocea Zeului în capul lui. Nu ai nevoie de belele.

– Îţi doresc o călătorie plăcută, zise Brutha politicos. Oricare ţi-ar fi destinaţia.

Se retrase şi se îndreptă spre poartă.

– Un om care va trebui să petreacă ceva vreme în iad drept pedeapsă, dacă mă întrebi pe mine, spuse el. Zeul tăcu.

Grupul care călătorea spre Ephebe începea să se adune. Brutha luă poziție de drepți și încercă să nu stea în calea nimănui. Văzu doisprezece soldați călare, dar spre deosebire de cei de pe cămile, aceștia purtau armura strălucitoare ca din solzi de pește și mantiile în negru și galben pe care de obicei legionarii le foloseau doar la ocazii speciale. Lui Brutha i se păru că arătau foarte impresionant.

În cele din urmă, unul dintre grăjdari veni la el.

– Ce faci aici, novice? întrebă acesta.

– Merg la Ephebe, zise Brutha.

Omul se uită urât la el, apoi rânji.

– Tu? Nici măcar nu ești hirotonisit! Te duci tu la Ephebe?

– Da.

– Ce te face să crezi asta?

– Pentru că i-am spus eu, se auzi glasul lui Vorbis din spatele omului. Și iată-l, ascultându-mi neabătut dorințele.

Brutha avu o privelişte bună a feței omului. Expresia i se schimbă numaidecât. Apoi grăjdarul se întoarse de parcă tălpile i-ar fi fost bătute în cuie pe o placă turnantă.

– Stăpâne Vorbis, spuse el mieros.

– Iar acum va avea nevoie de un armăsar, zise Vorbis.

Grăjdarul era galben la față de groază.

– Cu plăcere. Cel mai bun pe ca...

– Prietenul meu Brutha este un om umil în fața lui Om, spuse Vorbis. Nu va dori nimic mai mult decât un catâr, nu mă îndoiesc. Brutha?

– Eu... eu nu știu să călăresc, stăpâne, zise Brutha.

– Oricine se poate sui pe un catâr, spuse Vorbis. Adesea de multe ori pe o distanță scurtă. Iar acum, s-ar părea, suntem toți aici?

Ridică o sprânceană spre sergentul gărzii, care salută.

– Îl așteptăm pe generalul Fri'it, domnule, zise acesta.

– Ah. Sergent Simony, nu?

Vorbis avea o memorie a numelor nemaipomenită. Le ştia pe toate. Sergentul păli nițel, apoi salută energic.

– Da! Să trăiți!

– Vom porni fără generalul Fri'it, spuse Vorbis.

D-ul din cuvântul „Dar" se formă singur pe buzele sergentului, apoi dispăru.

– Generalul Fri'it are alte treburi, zise Vorbis. Treburi foarte urgente şi presante. La care doar el poate participa.

Fri'it deschise ochii într-o lume cenuşie.

Vedea camera din jurul lui, însă doar slab, ca pe o serie de margini în aer.

Sabia...

Scăpase sabia, dar poate că o putea găsi iar. Păşi înainte, simțind o slabă rezistență în jurul gleznelor, şi privi în jos.

Iată sabia. Dar degetele îi trecură prin ea. Parcă ar fi fost beat, dar ştia că nu era beat. Nici treaz nu era. Era... dintr-odată cu mintea limpede.

Se întoarse şi se uită la chestia care îi împiedicase pentru puțin înaintarea.

– Oh, zise el.

– BUNĂ DIMINEAŢA.

– Oh.

– LA ÎNCEPUT EXISTĂ PUŢINĂ CONFUZIE. ESTE DOAR DE AŞTEPTAT.

Spre groaza lui, Fri'it văzu silueta întunecată şi înaltă plecând cu paşi mari prin peretele cenuşiu.

– Aşteaptă!

Un craniu îmbrăcat într-o glugă neagră ieşi din zid.

– DA?

– Eşti Moarte, nu?

– ÎNTR-ADEVĂR.

Fri'it îşi adună rămăşiţele demintăţii.

– Te ştiu, spuse el. M-am confruntat cu tine de multe ori.

Moarte îl privi îndelung.

BA NU.

– Te asigur...

– TE-AI CONFRUNTAT CU OAMENI. DACĂ TE-AI FI CONFRUNTAT CU MINE, TE ASIGUR... AI FI ŞTIUT.

– Dar ce se întâmplă cu mine acum?

Moarte ridică din umeri.

– NU ŞTII? zise el şi dispăru.

– Aşteaptă!

Fri'it fugi spre perete şi, spre surprinderea lui, descoperi că acesta nu reprezenta un obstacol. Acum se afla pe coridorul gol. Moarte dispăruse.

Şi atunci îşi dădu seama că nu era coridorul de care îşi amintea, cu umbrele lui şi cu scrâşnetul nisipului sub tălpi.

Acel coridor nu avea o strălucire la capăt, una care îl atrăgea la fel cum un magnet atrage pilitura de fier.

Nu poţi opri inevitabilul. Căci mai devreme sau mai târziu, ajungi în locul în care inevitabilul s-a dus şi aşteaptă.

Şi aici era acest loc.

Fri'it păşi prin lumină într-un deşert. Cerul era întunecat şi presărat cu stele mari, dar nisipul negru care se întindea în depărtare era, cu toate acestea, puternic luminat.

Un deşert. După moarte, un deşert. Încă nu erau iaduri. Poate că mai exista speranţă.

Îşi aminti un cântec din copilărie. În mod ciudat, nu era despre bătăi. Nimeni nu era zdrobit în picioare. Nu era despre Om, cumplit în mânia Lui. Era doar un simplu cântec popular, înfricoşător în simpla lui repetiţie deznădăjduită.

Trebuie să mergi printr-un deşert pustiu...

– Unde sunt? zise el răguşit.

– NICIUNDE, spuse Moarte.

Trebuie să mergi singur...

– Ce este la capătul deşertului?

– JUDECATA.

Nimeni nu poate merge în locul tău...

Fri'it se uită fix la întinderea plată, nesfârşită.

– Trebuie să îl traversez singur? şopti el. Dar cântecul spune că e deşertul îngrozitor...

– DA? ŞI ACUM, DACĂ MĂ SCUZI...

Moarte dispăru.

Fri'it luă o gură mare de aer, din pură obişnuinţă. Poate că ar fi putut găsi două pietre pe acolo. Una mică pe care să o ţină şi una mare după care să se ascundă, cât îl aştepta pe Vorbis.

Şi acest gând era o obişnuinţă. Răzbunare? *Aici?*

Zâmbi.

Fii serios, omule. Ai fost soldat. Ăsta-i un deşert. Ai traversat câteva la viaţa ta.

Şi supravieţuieşti învăţând despre ele. Sunt triburi întregi care ştiu cum să trăiască în cele mai aspre deşerturi. Ling apă de pe partea umbrită a dunelor, chestii din astea... Ele cred că sunt *acasă*. Pune-le într-o grădină de legume şi o să creadă că eşti nebun.

Amintirile îl copleşiră: un deşert este ceea ce crezi tu că este. Iar acum, poţi gândi limpede...

Aici nu existau minciuni. Toate închipuirile dispăreau. Asta se întâmpla în toate deşerturile. Erai doar tu şi ceea ce credeai.

Ce am crezut întotdeauna?

Că în ansamblu, şi în linii mari, dacă un om trăia cum se cuvine, nu după cum zicea vreun preot, ci după ce simţea el *înlăuntrul lui* că era cinstit şi cuviincios, atunci, în final, mai mult sau mai puţin, totul avea să iasă bine.

Nu puteai să pui asta pe o pancartă. Dar deșertul deja arăta mai bine.

Fri'it porni la drum.

Era un catâr mic și Brutha avea picioare lungi; dacă s-ar fi chinuit, ar fi putut să rămână în picioare și să lase catârul să treacă pe sub el.

Ordinea înaintării nu era așa cum s-ar fi putut aștepta unii. Sergentul Simony și soldații lui călăreau în față, de o parte și de alta a drumului.

Erau urmați de slujitori, funcționari și preoți mai mici. Vorbis mergea în spate, unde un exchizitor călărea de drept, ca un păstor care își veghează turma.

Brutha călărea alături de el. Era o onoare pe care ar fi preferat să o evite. Brutha era unul dintre acei oameni care ar putea transpira și într-o zi geroasă, iar praful se așeza pe el ca o piele grunjoasă. Însă Vorbis părea să găsească amuzantă compania lui. Din când în când, îi punea întrebări:

– Câte mile am străbătut, Brutha?

– Patru mile și șapte *estado*, domnule.

– Dar de unde știi?

Asta era o întrebare la care nu putea răspunde. De unde știa că cerul era albastru? Era doar ceva în capul lui. Nu te puteai gândi la cum gândeai. Era ca și cum ai deschide o cutie cu ranga care era înăuntru.

– Și cât ne-a luat călătoria?

– Ceva mai mult de șaptezeci și nouă de minute.

Vorbis râse. Brutha se întrebă de ce. De neînțeles nu era de ce își amintea el, ci de ce toți ceilalți păreau să uite.

– Părinții tăi au această facultate remarcabilă?

Urmă o pauză.

– Pot și ei s-o facă? insistă Vorbis răbdător.

– Nu ştiu. Nu am avut decât bunică. Avea... o memorie bună. Pentru unele lucruri.

Pentru păcate, firește.

– Şi avea vederea şi auzul foarte bune.

Ceea ce putea vedea sau auzi prin doi pereţi păruse, îşi amintea el, fenomenal.

Brutha se întoarse uşurel în şa. Se vedea un nor de praf cam la o milă în spatele lor pe drum.

– Iată şi restul soldaţilor, spuse el degajat.

Asta păru să îl şocheze pe Vorbis. Era, poate, prima dată de ani întregi când cineva îi adresase inocent o observaţie.

– Restul soldaţilor? zise el.

– Sergentul Aktar şi oamenii lui, pe nouăzeci şi opt de cămile cu multe sticle de apă, spuse Brutha. I-am văzut înainte să plecăm.

– Nu i-ai văzut, rosti Vorbis. Nu vin cu noi. Vei uita despre ei.

– Da, stăpâne.

Iar cerinţa de a face miracole.

După câteva minute, norul îndepărtat părăsi drumul şi începu să urce panta lungă care ducea spre adâncul deşertului. Brutha îi urmări pe ascuns şi îşi ridică ochii spre munţii de dune.

Acolo era un punctişor care plutea în cercuri.

Îşi duse mâna la gură.

Vorbis auzi suspinul.

– Ce te chinuie, Brutha? zise el.

– Mi-am amintit de Zeu, spuse Brutha, fără să se gândească.

– Ar trebui ca întotdeauna să ne aducem aminte de Zeu, rosti Vorbis, şi să avem încredere că El ne este alături în această călătorie.

– Este, zise Brutha şi convingerea absolută din vocea lui îl făcu pe Vorbis să zâmbească.

Se încordă să audă glasul lăuntric cicălitor, dar nu era nimic. Pentru o clipă îngrozitoare, Brutha se întrebă dacă țestoasa căzuse din cutie, dar de curea simțea atârnând greutatea liniștitoare.

– Și mai trebuie să avem certitudinea că El va fi alături de noi în Ephebe, printre necredincioși, spuse Vorbis.

– Sunt sigur că El va fi, zise Brutha.

– Și să ne pregătim pentru sosirea profetului, spuse Vorbis.

Norul ajunsese în vârful dunelor de-acum și dispăru în pustiurile tăcute ale deșertului.

Brutha încercă să și-l scoată din minte, ceea ce era ca și cum ai încerca să golești o găleată sub apă. Nimeni nu supraviețuia în adâncul deșertului. Nu erau doar dunele și căldura. Te așteptau grozăvii nemaiîntâlnite în arșița toropitoare, unde nici măcar triburile nebune nu se avântau. Un ocean fără apă, voci fără guri...

Ceea ce nu însemna că viitorul imediat nu conținea destule grozăvii...

Mai văzuse marea înainte, dar omnienii nu o încurajau. Asta se putea să fie din cauză că deșerturile sunt atât de greu de traversat. Îi țin pe oameni înăuntru, totuși. Dar, uneori, obstacolele deșertului *erau* o problemă, iar atunci trebuia să accepți marea.

Il-drim nu însemna mai mult de câteva colibe în jurul unor pontoane din piatră, la unul dintre ele aflându-se o triremă arborând flamura sfântă. Când călătorea Biserica, iar călătorii erau oameni chiar foarte în vârstă, deci când călătorea Biserica, de obicei o făcea cu stil.

Grupul se opri pe un deal și o privi.

– Moi și putrezi, spuse Vorbis. Așa am ajuns, Brutha.

– Da, stăpâne Vorbis.

– Și deschiși la influențe vătămătoare. Marea, Brutha. Spală maluri păgâne și dă naștere ideilor periculoase. Oamenii

nu ar trebui să călătorească, Brutha. În centru există adevărul. Atunci când călătoreşti, eroarea se strecoară.

– Da, stăpâne Vorbis.

Vorbis oftă.

– În vremea lui Osar, navigam doar în bărci făcute din piei şi mergeam unde ne duceau vânturile Zeului. Aşa ar trebui să călătorească un om sfânt.

O mică scânteie de sfidare din Brutha declară că ea, personal, ar risca puţină putreziciune de dragul de a călători cu două punţi între tălpile ei şi valuri.

– Am auzit că Osar a navigat odată spre insula Erebos pe o piatră de moară, se aventură el de dragul conversaţiei.

– Nimic nu este imposibil pentru cei cu credinţă puternică, spuse Vorbis.

– Încearcă să aprinzi un băţ de chibrit pe jeleu, domnule.

Brutha îngheţă. Era imposibil ca Vorbis să nu fi auzit glasul.

– Cine-i nenorocitul ăsta?

– Să mergem, zise Vorbis. Văd că prietenul nostru Brutha este nerăbdător să ajungă la bord.

Calul porni la trap.

– Unde suntem? Cine-i ăla? E arşiţă ca în iad aici şi, crede-mă, ştiu despre ce vorbesc.

– Nu pot să vorbesc acum! şuieră Brutha.

– Varza asta pute ca o mlaştină. Să fie lăptucă! Să fie felii de pepene galben!

Caii se înşirară în lungul pontonului şi erau conduşi unul câte unul pe pasarela de urcare la bord. Deja cutia vibra. Brutha se tot uita în jur vinovat, dar nimeni nu băga de seamă. În ciuda dimensiunii lui, era uşor să nu-l bagi în seamă pe Brutha. Practic oricine avea lucruri mai bune de făcut cu timpul lui decât să îl bage de seamă pe unul ca Brutha. Chiar şi Vorbis uitase de el şi îi vorbea căpitanului.

Descoperi un loc lângă capătul ascuțit, unde una dintre părțile ridicate în sus cu pânze pe ele îi oferea puțină intimitate. Apoi, cu ceva spaimă, deschise cutia.

Țestoasa vorbi din adâncul carapacei.

– E vreun vultur prin preajmă?

Brutha cercetă cerul.

– Nu.

Capul țâșni afară.

– Tu... începu țestoasa.

– Nu puteam să vorbesc! zise Brutha. Erau tot timpul oameni cu mine! Nu poți... să citești cuvintele din mintea mea? Nu poți să-mi citești gândurile?

– Gândurile muritorilor nu sunt așa, se răsti Om. Crezi că e ca și cum ai privi cuvintele pictându-se singure pe cer? Ha! E ca și cum ai încerca să înțelegi ceva dintr-o legătură de buruieni. *Intenții,* da. *Emoții,* da. Însă nu gânduri. În jumătate din timp nici *tu* nu știi la ce te gândești, așa că de ce ar trebui să știu eu?

– Pentru că tu ești Zeul, spuse Brutha. Abis, capitolul LVI, versetul 17: „Toate mințile muritorilor, el le cunoaște și nu există secrete".

– Ăsta era ăla cu dinții stricați?

Brutha lăsă capul în jos.

– Ascultă, zise țestoasa, sunt ce sunt. Nu am ce face dacă oamenii cred altceva.

– Dar mi-ai știut gândurile... în grădină... murmură Brutha.

Țestoasa ezită.

– Atunci a fost altceva, spuse. Nu erau... gânduri. Era vinovăție.

– Cred că Marele Zeu este Om și cred în Dreptatea Lui, zise Brutha. Și voi crede în continuare, orice ai spune și orice ai fi.

– Mă bucur să aud asta, rosti înflăcărată țestoasa. Să nu uiți. Unde suntem?

– Pe o barcă, spuse Brutha. Pe mare. Legănându-ne.

– Mergem la Ephebe pe o corabie? Ce-are deșertul?

– Nimeni nu poate traversa deșertul. Nimeni nu poate *trăi* în inima deșertului.

– *Eu* am trăit.

– Sunt doar două zile de navigat.

Stomacul lui Brutha se revoltă, deși corabia abia dacă se depărtase de ponton.

– Și se spune că Zeul...

– ... eu...

– ... ne trimite un vânt bun.

– Da? Oh. Da. Crede-mă că va fi un vânt bun. Marea va fi calmă ca un râu de moară tot drumul, stai liniștit.

– Am vrut să zic iaz de moară! *Iaz* de moară am vrut!

Brutha se ținea de catarg.

După o vreme, un marinar veni, se așeză pe un colac de parâme și îl privi cu interes.

– Poți să-i dai drumul, părinte, spuse el. Stă singur în picioare.

– Marea... valurile... murmură Brutha cu grijă, deși nu mai rămăsese nimic de vărsat.

Marinarul scuipă gânditor.

– Da, zise el. Trebuie să aibă forma asta, înțelegi, ca să încapă pe cer.

– Dar corabia pârâie!

– Da. Așa face.

– Adică asta nu e o furtună?

Marinarul oftă și plecă.

După o vreme, Brutha riscă și dădu drumul catargului. Niciodată în viața lui nu îi fusese atât de rău.

Nu era doar răul de mare. Habar n-avea unde se afla. Iar Brutha știuse întotdeauna unde se afla. Unde se afla și existența lui Om fuseseră singurele două certitudini din viața lui.

Era ceva ce avea în comun cu broaștele țestoase. Privește cum merge orice țestoasă și, periodic, se va opri în timp ce arhivează amintirile călătoriei până în acel punct. Nu fără motiv, în altă parte în multivers, există mici dispozitive umblătoare controlate de motoare electrice gânditoare, numite „țestoase“[1].

Brutha știa unde era amintindu-și unde fusese – prin numărarea inconștientă a pașilor și observarea particularităților peisajului. Undeva în capul lui se găsea un fir al memoriei pe care, dacă îl conectai direct la orice îi controla picioarele, îl făcea pe Brutha să meargă alene înapoi pe cărările micuțe ale vieții sale până la locul în care se născuse.

Lipsit de contact cu solul, pe suprafața schimbătoare a mării, firul flutura liber.

În cutia lui, Om se izbi și se clătină în ritmul mișcării lui Brutha în timp ce acesta se împletici pe puntea mișcătoare și ajunse la parapet.

Pentru oricine în afară de Brutha, corabia tăia valurile într-o zi bună de navigat. Păsările de mare pluteau în cercuri în urma ei. Într-o parte – tribord sau babord, una dintre aceste direcții – un banc de pești zburători ieși la suprafață în încercarea de a scăpa de atenția unor delfini. Brutha se uită la formele cenușii care înotau în zigzag pe sub carenă într-o lume în care nu erau niciodată nevoiți să numere...

---

[1] Logo este un limbaj de programare creat în 1967 în scopuri educaționale de Daniel G. Bobrow, Wally Feurzeig și Seymour Papert. Astăzi, acest program este cunoscut în principal pentru „grafica țestoasei“. Un robot simplu (numit „țestoasă“) controlat de la stația de lucru a utilizatorului desenează figuri geometrice folosind grafica vectorială. (n.tr.)

– Ah, Brutha, spuse Vorbis. Hrăneşti peştii, văd.

– Nu, stăpâne, zise Brutha. Îmi este rău, domnule.

Se întoarse.

Iată-l pe sergentul Simony, un tânăr musculos cu expresia împietrită a soldatului cu adevărat profesionist. Stătea lângă cineva pe care Brutha îl recunoştea vag ca fiind lupul numărul unu sau care o fi fost titlul lui. Şi iată-l pe exchizitor, surâzând.

– *El! El!* ţipă glasul ţestoasei.

– Tânărul nostru prieten nu este un bun marinar, zise Vorbis.

– *El! El! L-aş recunoaşte oricând!*

– Stăpâne, îmi doresc să nu fiu deloc marinar, spuse Brutha.

Simţi cutia tremurând în timp ce Om sărea încoace şi în colo înăuntru.

– *Omoară-l! Caută ceva ascuţit! Împinge-l peste bord!*

– Vino cu noi la prora, Brutha, zise Vorbis. Sunt multe lucruri interesante de văzut, din câte spune căpitanul.

Căpitanul afişă surâsul îngheţat al celor prinşi între un ciocan şi ceva tare. Vorbis le putea furniza întotdeauna pe amândouă.

Brutha merse în spatele celor trei şi riscă să şoptească.

– Ce s-a întâmplat?

– El! Cheliosul! Aruncă-l peste bord!

Vorbis se întoarse pe jumătate, observă atenţia jenată a lui Brutha şi zâmbi.

– Ne vom deschide minţile, sunt sigur, spuse el.

Se întoarse spre căpitan şi arătă spre o pasăre mare care plutea aproape de creasta valurilor.

– Albatrosul fără ţintă, zise căpitanul pe loc. Zboară de la Miez spre Mar... şovăi.

Dar Vorbis admira peisajul cu vădită bunăvoinţă.

– M-a întors pe spate în soare! *Uită-te la mintea lui!*

– De la un pol al lumii la celălalt, în fiecare an, spuse căpitanul. Transpira ușor.

– Zău? făcu Vorbis. De ce?

– Nimeni nu știe.

– În afară de Zeu, firește, zise Vorbis.

Căpitanul era de un galben bolnăvicios la față.

– Firește. Cu siguranță, spuse el.

– Brutha? strigă țestoasa. Mă asculți?

– Și acolo? zise Vorbis.

Marinarul îi urmări brațul întins.

– Oh. Pești zburători, spuse el. Dar nu zboară cu adevărat, adăugă el iute. Doar acumulează viteză în apă și plutesc puțin.

– Una dintre minunile Zeului, rosti Vorbis. Varietate infinită, nu?

– Da, într-adevăr, zise căpitanul. De data asta, o expresie de ușurare îi traversă chipul, ca o armată prietenă.

– Și chestiile de acolo de jos? spuse exchizitorul.

– Acelea? Marsuini, zise căpitanul. Un fel de pești.

– Întotdeauna înoată în jurul corăbiilor așa?

– Adesea. Cu siguranță. Mai ales în apele din largul Ephebei.

Vorbis se aplecă peste parapet și tăcu. Simiony se uita fix la orizont, cu fața complet imobilă. Aceasta lăsă un spațiu liber în conversație pe care căpitanul, foarte prosteşte, se gândi să îl umple.

– Urmează o corabie zile întregi, spuse el.

– Remarcabil.

O altă pauză, un puț de smoală gata să prindă în capcană mastodonții comentariilor negândite. Vechii exchizitori scoteau confesiuni de la oameni prin strigăte și vorbăraie. Vorbis nu făcea niciodată asta. El doar săpa tăceri adânci în fața lor.

– Se pare că le plac, zise căpitanul.

Îi aruncă o privire neliniştită lui Brutha, care încerca să amuţească glasul broaştei ţestoase din capul lui. Nu găsi nici un sprijin acolo.

În schimb, Vorbis îi sări în ajutor.

– Trebuie să fie convenabil în călătoriile lungi, spuse el.

– Ăă. Da? zise căpitanul.

– Din punctul de vedere al proviziilor, rosti Vorbis.

– Stăpâne, nu prea...

– Trebuie să fie ca şi cum ai avea o cămară ambulantă, spuse Vorbis.

Căpitanul zâmbi.

– Oh, nu, domnule. Nu-i mâncăm.

– Sigur? *Mie* mi se par destul de hrănitori.

– Oh, dar nu ştiţi vechea zicală, domnule...

– Zicală?

– Oh, se spune că după ce mor, sufletele marinarilor morţi devin...

Căpitanul văzu hăul în faţă, dar fraza sărise înainte cu un avânt propriu îngrozitor.

Pentru o vreme, nu se auzi decât foşentul valurilor, pleoscăitul îndepărtat al marsuinilor şi bubuitul cutremurător al capului căpitanului.

Vorbis se sprijini iar pe parapet.

– Dar desigur, noi nu cădem pradă acestor superstiţii, zise el alene.

– Păi, firește, spuse căpitanul, agăţându-se de acest pai. Vorbe goale de marinar. Dacă mai aud aşa ceva de la cineva, pun să fie biciuit...

Vorbis se uita pe lângă urechea lui.

– Hei! Da, tu de colo! zise el.

Unul dintre marinari făcu semn din cap.

– Adu-mi un harpon, spuse Vorbis.

Bărbatul se uită de la el la căpitan şi apoi plecă supus.

– Dar, ah, oh, dar Domniile Voastre nu ar trebui, oh, ha, să încercați asemenea sport, zise căpitanul. Ah. Oh. Un harpon este o armă periculoasă în mâini neantrenate. Mă tem că v-ați putea răni...

– Dar nu *eu* îl voi folosi, spuse Vorbis.

Căpitanul își lăsă capul în jos și întinse mâna după harpon.

Vorbis îl bătu pe umăr.

– Iar apoi, zise el, ne vei pofti la masa. Nu-i așa, sergent?

Simony salută.

– Cum spuneți dumneavoastră, să trăiți.

– Da.

Brutha stătea pe spate printre vele și parâme undeva sub coverta. Era foarte cald și aerul mirosea ca orice aer de peste tot care a intrat vreodată în contact cu o cală de corabie.

Brutha nu mâncase toată ziua. Inițial, îi fusese prea rău să o facă. Apoi doar nu o făcuse.

– Dar pentru că este crud cu animalele nu înseamnă că e un... o persoană rea, se aventură el, muzicalitatea tonului său sugerând că nici măcar el nu credea asta. Fusese un marsuin destul de mic.

– M-a întors pe *spate,* spuse Om.

– Da, dar oamenii sunt mai importanți decât animalele, zise Brutha.

– Acesta este un punct de vedere exprimat adesea de oameni, spuse Om.

– Capitolul IX, versetul 16 din cartea lui... începu Brutha.

– Cui îi pasă de ce spune vreo carte? țipă țestoasa.

Brutha era îngrozit.

– Dar nu le-ai spus niciodată profeților că oamenii ar trebui să fie buni cu animalele, zise el. Nu-mi aduc aminte de nimic despre asta. Nu când erai... mai mare. Nu vrei ca

oamenii să fie buni cu animalele pentru că ele sunt animale, vrei ca oamenii să fie buni doar pentru că unul dintre ele ai putea fi chiar tu!

– Nu-i rea ideea!

– În plus, a fost bun cu mine. Nu era obligat.

– Crezi asta? Asta e ce crezi? Te-ai uitat la *mintea* omului?

– Firește că nu! Nu știu cum!

– Nu știi?

– Nu! Oamenii nu pot să facă...

Brutha se opri. Vorbis se părea că o făcea. Nu trebuia decât să se uite la cineva pentru a ști ce gânduri haine ascundea. Și bunica fusese la fel.

– Oamenii nu pot s-o facă, sunt sigur, zise el. Nu putem citi minți.

– Nu vreau să spun să le *citești*, vreau să spun să te *uiți* la ele, zise Om. Să le vezi forma. Nu poți *citi* o minte. La fel de bine ai putea încerca să citești un râu. Dar să vezi forma e *simplu*. Vrăjitoarele pot s-o facă, fără probleme.

– „Calea vrăjitoarei fi-va precum poteca presărată cu spini", spuse Brutha.

– Osar? făcu Om.

– Da. Dar firește că știi, zise Brutha.

– N-am mai auzit-o în viața mea, spuse țestoasa cu amărăciune. A fost ceea ce ai putea numi o presupunere bazată pe ceva informații.

– Cum zici tu, rosti Brutha. Eu tot știu că nu poți fi cu adevărat Om. Zeul nu ar vorbi așa despre aleșii Lui.

– Eu nu aleg niciodată pe nimeni, spuse Om. Se aleg singuri.

– Dacă ești cu adevărat Om, încetează să mai fii țestoasă.

– Ți-am zis, nu pot. Crezi că n-am încercat? Trei ani! În cea mai mare parte a timpului chiar am crezut că eram țestoasă!

– Atunci poate că erai. Poate că ești doar o țestoasă care *crede* că e zeu.

– Neah. Nu încerca iar cu filosofia. Dacă începi să gândești așa, o să ajungi să crezi că ești doar un fluture care visează că este o scoică sau mai știu eu ce. Nu. Într-o zi, nu aveam în minte decât distanța pe care trebuia să o parcurg pentru a ajunge la cea mai apropiată plantă cu frunze care cresc destul de jos, apoi... capul mi s-a umplut de tot felul de amintiri. Cu trei ani înainte de carapace. Nu, nu-mi spune că sunt o țestoasă cu idei îndrăznețe.

Brutha șovăi. Știa că era răutăcios să întrebe, dar voia să știe care *erau* acele amintiri. Oricum, putea fi o răutate? Dacă Zeul stătea acolo, vorbind cu tine, chiar puteai spune ceva cu adevărat răutăcios? Față în față? Cumva, asta nu părea la fel de rău ca a spune ceva răutăcios când acesta ar fi fost pe un nor sau cam așa.

– Din câte îmi amintesc, zise Om, aveam de gând să fiu un taur mare și alb.

– Care îi calcă în picioare pe necredincioși, spuse Brutha.

– Inițial nu asta era intenția mea, dar fără îndoială că s-ar fi putut aranja să fie ceva călcat în picioare. Sau o lebădă, mă gândeam. Ceva impresionant. Trei ani mai târziu, mă trezesc și se dovedește că am fost o broască țestoasă. Adică, mai jos de atât nu ai cum să ajungi.

Atenție, atenție... ai nevoie de ajutorul lui, dar nu-i spune totul. Nu-i spune ce bănuiești.

– Când ai început să crezi... când ai început să îți amintești toate astea? zise Brutha, care găsea că fenomenul uitării era unul straniu și fascinant, așa cum altor oameni li s-ar putea părea ideea de a zbura dând din mâini.

– Cam la două sute de picioare deasupra grădinii tale de legume, spuse Om, care nu este un punct unde să fie amuzant să devii conștient. Ascultă la mine.

– Dar de ce? zise Brutha. Zeii nu trebuie să rămână ţestoase dacă nu vor!

– Nu ştiu, minţi Om.

„Dacă îşi dă seama singur, s-a zis cu mine, se gândi el. E o şansă la un milion. Dacă greşesc, mă întorc la o viaţă în care fericirea este o frunză la care poţi ajunge."

O parte din el ţipă: sunt zeu! Nu trebuie să gândesc aşa! Nu trebuie să mă las la mâna unui om!

Dar o altă parte, cea care îşi amintea exact cum fusese să fie ţestoasă vreme de trei ani, şopti: „nu". Trebuie să o faci. Dacă vrei să te mai întorci acolo sus. Este prost şi idiot şi nu are nici un pic de ambiţie în trupul lui mare şi fleşcăit. Şi cu asta trebuie să lucrezi...

Partea de zeu spuse: Vorbis ar fi fost mai bun. Fii raţional. Asemenea minte ar putea face orice!

M-a întors pe spate!

Nu, a întors o *ţestoasă* pe spate.

Da. Pe mine.

Nu. Tu eşti zeu.

Da, însă unul sub formă persistentă de ţestoasă.

Dacă ar fi ştiut că eşti zeu...

Dar Om îşi aduse aminte de expresia preocupată a lui Vorbis, într-o pereche de ochi cenuşii aflaţi în faţa unei minţi la fel de nepătruns ca o bilă de oţel. Niciodată nu văzuse o minte cu o asemenea formă la ceva care mergea în două picioare. Iată pe cineva care probabil chiar ar fi întors un zeu pe spate, doar ca să vadă ce s-ar fi întâmplat. Cineva care ar fi răsturnat universul, fără să se gândească la consecinţe, din dorinţa de a şti ce se întâmpla când universul era întins pe spate...

Dar cel cu care *el* trebuia să lucreze era Brutha, cu o minte la fel de ascuţită ca o bezea. Şi dacă Brutha afla că...

Sau dacă Brutha murea...

– Cum te simţi? zise Om.

– Rău.

– Bagă-te mai bine sub vele, spuse Om. Să nu te ia vreo răceală.

„Trebuie să mai fie cineva, se gândi el. Nu se poate să fie doar el... restul gândului era atât de îngrozitor, încât încercă să îl gonească din minte, dar nu reuşi.

... nu se poate să fie doar el care crede în mine.

Cu adevărat în mine. Nu într-o pereche de coarne din aur. Nu într-o clădire măreaţă. Nu în frica de cuţite şi de fierul înroşit în foc. Nu în plata taxelor la templu pentru că toţi ceilalţi o fac. Doar în faptul că Marele Zeu Om există cu adevărat.

Şi acum s-a înhăitat cu cea mai neplăcută minte din câte am văzut vreodată, cineva care ucide oameni ca să vadă dacă mor. O persoană de felul unui vultur, dacă există aşa ceva..."

Om auzi un murmur.

Brutha era întins cu faţa în jos pe punte.

– Ce faci? zise Om.

Brutha întoarse capul.

– Mă rog.

– Asta-i bine. Pentru ce?

– Nu *ştii*?

– Oh.

Dacă Brutha moare...

Ţestoasa se înfioră în carapacea proprie. Dacă Brutha murea, atunci auzea deja cu urechea minţii foşnetul vântului în locurile fierbinţi şi îndepărtate din deşert.

Unde se duceau zeii mărunţi.

De unde vin zeii? Unde se duc ei?

O încercare de a răspunde la aceste întrebări a fost făcută de filosoful religiilor Koomi din Smale, în cartea lui *Ego-Video*

Liber Deorum, care se traduce în limba vernaculară, în linii mari, ca „Zeii: ghid pentru pasionaţi".

Oamenii spuneau că trebuie să existe o Fiinţă Supremă pentru că altfel cum ar putea să existe universul, ha?

Şi firește că trebuia să existe, zicea Koomi, o Fiinţă Supremă. Dar cum universul era cam dezordonat, era evident că acea Fiinţă Supremă nu îl făcuse, de fapt. Dacă l-ar fi creat, fiind Supremă, ar fi făcut o treabă mult mai bună, gândindu-se mult mai bine la, să luăm un exemplu la întâmplare, lucruri cum ar fi construcţia nării obişnuite. Sau, cu alte cuvinte, existenţa unui ceas prost asamblat dovedeşte existenţa unui ceasornicar orb. Nu trebuia decât să te uiţi în jur pentru a vedea că practic era peste tot loc de îmbunătăţiri.

Aceasta sugera că Universul fusese probabil alcătuit cam în grabă de un subaltern în timp ce Fiinţa Supremă nu era atentă, în acelaşi fel în care minutele Asociaţiei Cercetaşilor sunt făcute la fotocopiatoarele din birou în toată ţara.

Aşadar, raţiona Koomi, nu era o idee bună să adresezi vreo rugăciune unei Fiinţe Supreme. Nu ar fi făcut decât să îi atragă atenţia şi ar fi putut provoca probleme.

Şi totuşi, se părea că erau mulţi zei mai mici prin preajmă. Teoria lui Koomi era că zeii prind viaţă, cresc şi înfloresc *deoarece se crede în ei.* Credinţa însăşi este hrana zeilor. Iniţial, când omenirea trăia în mici triburi primitive, probabil că existau milioane de zei. Acum, de obicei erau doar câţiva foarte importanţi – zeii locali ai tunetului şi ai dragostei, de exemplu, aveau tendinţa de a se contopi ca băltoacele de mercur pe măsură ce micile triburi primitive se uneau şi deveneau uriaşe şi puternice triburi primitive cu arme mai sofisticate. Dar orice zeu se putea alătura. Orice zeu putea începe de jos. Orice zeu putea să crească în statură pe măsură ce credincioşii lui se înmulţeau. Şi să se micşoreze pe măsură ce scădeau. Era ca un uriaş joc de sus-jos.

Zeilor le plac jocurile, atâta vreme cât câştigă.

Teoria lui Koomi se baza în mare parte pe vechea erezie gnostică, aceea care tinde să apară peste tot în multivers atunci când oamenii se ridică din genunchi și încep să gândească preț de două minute în șir, deși șocul altitudinii apărute brusc înseamnă de obicei că gândirea este cam amețită. Dar îi supără pe preoți, care au tendința să își descarce indignarea în moduri tradiționale.

Când Biserica Omniană a aflat despre Koomi, l-a arătat în fiecare oraș din imperiul Bisericii pentru a demonstra erorile esențiale din raționamentul lui.

Erau multe orașe, așa că au fost nevoiți să îl taie destul de mic.

Zdrențe de nori se întindeau pe cer. Pânzele pârâiau în vântul tot mai puternic, iar Om auzea strigătele marinarilor care încercau să fugă de furtună.

Avea să fie o furtună mare, chiar și după standardele navigatorilor. Spumă albă încorona valurile.

Brutha sforăia în cuibușorul lui.

Om îi ascultă pe marinari. Nu erau oameni care să se încurce cu prețiozități. Cineva omorâse un marsuin și cu toții știau ce însemna asta. Însemna că urma să fie o furtună. Însemna că nava avea să fie scufundată. Cauză și efect. Era mai rău decât să ai femei la bord. Era mai rău decât cu albatroșii.

Om se întrebă dacă țestoasele de uscat puteau înota. Cele de apă puteau, era sigur. Dar afurisitele se foloseau de carapace.

Ar fi fost prea mult să ceară (dacă un zeu ar fi avut pe cineva căruia să-i ceară) ca un corp proiectat pentru se mișca greoi printr-o sălbăticie uscată să aibă și alte proprietăți hidrodinamice decât cele necesare pentru a se duce la fund.

Ei bine. N-avea ce face. Încă era zeu. Avea *drepturi.*

Alunecă pe un colac de parâme şi se târî cu grijă până la marginea punţii care se legăna, sprijinindu-şi carapacea de un montant pentru a se putea uita în jos, în apa învolburată.

Apoi vorbi cu o voce de neauzit pentru un muritor.

O vreme, nu se întâmplă nimic. Apoi un val se înalţă mai mult decât celelalte şi îşi schimbă forma pe măsură ce se ridica. Apa curse în sus, umplând o formă invizibilă; era umanoidă, dar, evident, doar pentru că dorea acest lucru. La fel de bine ar fi putut fi o trombă de apă sau un curent submarin. Marea este întotdeauna puternică. Atât de mulţi oameni cred în ea. Dar rareori răspunde rugăciunilor.

Forma de apă se ridică la acelaşi nivel cu puntea şi ţinu pasul cu Om.

Îşi dezvoltă o faţă şi deschise o gură.

– Ei? spuse ea.

– Salutări, o, Regină a... începu Om.

Ochii apoşi se concentrară.

– Dar eşti doar un zeu mărunt. Şi îndrăzneşti să mă invoci pe *mine?*

Vântul urlă în sarturi.

– Am credincioşi, zise Om. Aşa că am dreptul.

Urmă o pauză foarte scurtă. Apoi Regina Mării spuse:

– Un *singur* credincios?

– Unul sau mai mulţi nu contează aici, zise Om. Am drepturi.

– Şi ce drepturi ceri, micuţă ţestoasă? spuse Regina Mării.

– Salvează corabia, zise Om.

Regina tăcu.

– Trebuie să îndeplineşti cererea, spuse Om. Astea sunt regulile.

– Dar eu pot alege preţul, zise Regina Mării.

– Aşa-i, astea sunt regulile.

– Şi va fi mare.

– Va fi plătit.

Coloana de apă începu să se retragă înapoi în valuri.

– Mă voi gândi la asta.

Om se uită fix la marea albă. Corabia se aplecă într-o parte, făcându-l să alunece în spate pe punte, apoi în partea cealaltă. O labă flutură și se prinse în jurul montantului în timp ce carapacea lui Om se roti și, pentru o clipă, ambele picioare din spate bătură neajutorate pe deasupra apelor.

Iar apoi Om fu eliberat.

Ceva alb zbură spre el în timp ce se legăna peste margine, iar zeul îl mușcă.

Brutha țipă și își trase mâna, cu Om agățat de ea.

– Nu trebuia să muști!

Corabia se izbi de un val și îl azvârli pe punte. Om își descleștă fălcile și se rostogoli.

Când Brutha se ridică în picioare sau, cel puțin, în genunchi și în mâini, îi văzu pe membrii echipajului stând în jurul lui. Doi dintre ei îl apucară de coate chiar în momentul în care un val se sparse peste corabie.

– Ce faceți?

Încercau să evite privirea. Îl târâră către parapet.

De undeva de pe punte, Om țipă la Regina Mării.

– Există reguli! *Regulile!*

Acum patru marinari îl țineau pe Brutha. Om auzea, pe deasupra urletului furtunii, tăcerea deșertului.

– Stați, zise Brutha.

– Nu avem nimic cu tine, spuse unul dintre marinari. Nu vrem să facem asta.

– Nici eu nu vreau să faceți asta, zise Brutha. E de vreun ajutor?

– Marea cere o viață, explică cel mai în vârstă dintre marinari. A ta e cea mai aproape. În regulă, uite...

– Pot să mă împac cu Zeul meu?

– Ce?

– Dacă o să mă omorâţi, pot să mă rog la Zeul meu mai întâi?

– Nu noi te omorâm, zise marinarul. Marea o face.

– „Mâna ce săvârşeşte fapta este vinovată de ea", spuse Brutha. Osar, capitolul LVI, versetul 93.

Marinarii se uitară unii la alţii. Într-un astfel de moment, probabil că nu era înţelept să se contreze cu absolut nici un zeu. Corabia alunecă pe o parte pe creasta unui val.

– Ai zece secunde, zise marinarul bătrân. Asta înseamnă cu zece secunde mai mult decât primesc mulţi oameni.

Brutha se întinse pe punte, ajutat considerabil de un alt val care se lovi de scânduri.

Spre surpriza lui, Om conştientiză slab rugăciunea. Nu deslușea cuvintele, dar rugăciunea în sine era ca o mâncărime în străfundul minţii lui.

– Nu mă întreba pe mine, spuse el, încercând să se ridice. Am rămas fără soluţii...

Corabia se prăbuşi...

... pe o mare calmă.

Furtuna încă se dezlănţuia, însă doar în jurul unui cerc tot mai mare în centrul căruia se afla nava. Fulgerele care străpungeau marea îi înconjurau ca zăbrelele unei cuşti.

Cercul se întinse în faţa lor. Acum corabia gonea pe un canal îngust de acalmie între pereţi cenuşii de furtună înalţi de o milă. Focuri electrice urlau pe deasupra lor.

Iar apoi dispărură.

În spatele lor, un munte de cenuşiu se lăsă peste mare. Auzeau cum tunetele piereau.

Brutha se ridică nesigur în picioare, bălăngănindu-se nebuneşte pentru a compensa o mişcare deja dispărută.

– Acum sunt... începu el.

Era singur. Marinarii fugiseră.

– Om? făcu Brutha.

– Aici.

Brutha îl pescui pe Om dintre alge.

– Ai spus că nu poți să faci nimic! zise el acuzator.

– Nu am fost... Om se opri.

„Va fi un preț, se gândi el. Nu va fi mic. Nu poate să fie mic. Regina Mării este zeiță. Am distrus câteva orașe la vremea mea. Foc sfânt, chestii din astea. Dacă prețul nu este mare, cum să te respecte oamenii?"

– M-am ocupat eu, spuse el.

Valuri de maree. O corabie scufundată. Câteva orașe dispărând sub apele mării. Așa ceva va fi. Dacă oamenii nu respectă, atunci nu se tem, iar dacă nu se tem, cum să-i faci să creadă?

Pare nedrept, într-adevăr. Un om a ucis un marsuin. Desigur, pentru Regină nu contează cine este aruncat peste bord, așa cum pentru *el* nu a contat ce marsuin a omorât. Și *asta* e nedrept, pentru că Vorbis a făcut-o. Îi obligă pe oameni să facă lucruri pe care nu ar trebui să le facă...

La ce mă gândesc? Înainte să fiu țestoasă, nici nu știam ce înseamnă *nedrept*...

Bocaporții se deschiseră. Oamenii ieșiră și se agățară de parapet. Să stai pe punte pe vreme de furtună oferă întotdeauna posibilitatea de a fi aruncat peste bord, dar acest lucru capătă o aură plăcută după ore întregi petrecute sub punte alături de cai speriați și pasageri cu rău de mare.

Nu mai erau furtuni. Corabia înainta împinsă de vânturi bune, sub un cer senin, pe o mare la fel de lipsită de viață ca și deșertul fierbinte.

Zilele treceau lipsite de evenimente. Vorbis stătea sub punte în cea mai mare parte a timpului.

Echipajul îl trata pe Brutha cu un respect precaut. Vești precum cele despre Brutha se răspândesc iute.

Aici coasta era formată din dune, cu câte o mlaştină de sare stearpă. O pâclă de căldură se întindea peste pământ. Era felul de coastă de la care te temi mai mult de un naufragiu provocat de alunecările de teren decât de scufundare. Nu se vedeau păsări marine. Chiar şi păsările care urmăriseră corabia pentru resturi dispăruseră.

– Nici un vultur, spuse Om. Asta se putea spune în această privinţă.

Spre seara celei de a patra zile, panorama uniformă a oceanului de dune fu întreruptă de o sclipire de lumină. Clipea oarecum ritmic. Căpitanul, a cărui faţă arăta acum de parcă somnul nu îi era un partener de noapte regulat, îl chemă pe Brutha deoparte.

– Înă... şe... diaconul mi-a spus să fiu atent la asta, zise el. Du-te şi adu-l acum.

Vorbis avea o cabină undeva lângă cală, unde aerul era gros ca o supă subţire. Brutha ciocăni.

– Intră*.

Aici nu erau hublouri. Vorbis stătea în întuneric.

– Da, Brutha?

– Căpitanul m-a trimis să vă aduc, Domnia Voastră. Ceva străluceşte în deşert.

– Bun. Deci, Brutha. Atenţie. Căpitanul are o oglindă. I-o vei cere cu împrumut.

– Ăă... ce este o oglindă, domnule?

– Un instrument păgân şi interzis, spuse Vorbis. Care, din păcate, poate fi folosit în serviciul divin. Va nega, firește. Dar un om cu mustăcioară şi cu o barbă atât de îngrijite este vanitos, iar un om vanitos sigur are o oglindă. Aşa că ia-o. Şi

---

* Cuvintele sunt hârtia de turnesol a minţii. Dacă te afli în puterea cuiva care va folosi cu sânge rece vorba „începeţi", mergi iute în altă parte. Dar dacă spune „Intră", nu te opri să îţi faci bagajele.

stai în soare și mișcă oglinda, astfel încât să îndrepte soarele spre deșert. Înțelegi?

– Nu, domnule, zise Brutha.

– Ignoranța este apărarea ta, fiule. Iar apoi întoarce-te la mine și spune-mi ce vezi.

Om moțăia la soare. Brutha îi găsise un locșor lângă capătul ascuțit al corabiei, unde putea sta la soare fără primejdia de a fi văzut de echipaj – iar membrii echipajului erau acum destul de speriați pentru a nu se mai duce să caute belele, oricum.

O țestoasă visează...

... milioane de ani.

Era timpul visului. Timpul neformat.

Zeii mărunți ciripeau și vâjâiau în locurile sălbatice, în locurile reci, în locurile îndepărtate. Roiau în beznă, fără amintiri, dar conduși de speranța și de pofta pentru un singur lucru, singurul lucru la care tânjește un zeu – *credința*.

În adâncul pădurii nu există copaci de dimensiune medie. Există doar cei uriași, a căror cupolă se întinde pe cer. Dedesubt, în semiîntuneric, nu există lumină decât pentru mușchi și ferigi. Dar când un gigant se prăbușește, lăsând un mic spațiu... *atunci* are loc o cursă – între arborii din ambele părți, care vor să se întindă *în lături* și între puieții de dedesubt, care se întrec să crească *în sus*.

Uneori, poți să îți faci spațiul tău.

Pădurile erau departe de pustiu. Vocea fără nume care urma să fie Om era purtată de vânt la marginea deșertului, încercând să se facă auzită printre celelalte glasuri fără număr, încercând să evite să fie împinsă în centru. Se poate să se fi învârtit milioane de ani – nu avea nimic cu care să măsoare timpul. Tot ce avea era speranța, și o anumită senzație a prezenței lucrurilor. Și o voce.

Apoi a venit o zi. Într-un fel, a fost prima zi.

Om fusese conşient de cioban de ceva ti... de o vreme. Turma se apropiase tot mai mult. Ploile fuseseră rare. Nutreţul era puţin. Guri flămânde propulsau picioare înfometate tot mai departe printre pietre, în căutarea peticelor de iarbă arsă de soare până atunci dispreţuite.

Erau oi, probabil cele mai proaste animale din univers, cu excepţia posibilă a raţelor. Dar nici măcar minţile lor nesofisticate nu puteau auzi vocea, pentru că oile nu ascultă.

Era un miel, totuşi. Se abătuse niţel de la drum. Om avusese grijă să se abată şi mai mult. Pe după un bolovan. În jos pe pantă. În crevasă.

Behăitul lui o atrase pe mamă.

Crevasa era bine ascunsă şi oaia era, până la urmă, mulţumită acum, că îşi găsise mielul. Nu vedea nici un motiv să behăie, nici măcar atunci când ciobanul trecu pe lângă bolovan, strigând, blestemând şi, în cele din urmă, rugându-se. Ciobanul avea o sută de oi şi ar fi putut părea surprinzător că era gata să piardă zile întregi căutând una singură; de fapt, avea o sută de oi *fiindcă* era genul de om gata să piardă zile întregi căutând o mioară rătăcită.

Vocea care avea să fie Om aşteptă.

În seara celei de a doua zile sperie o potârniche care îşi avea cuibul lângă crevasă, tocmai când ciobanul trecea prin preajmă.

Nu era o mare minune, dar fu destul pentru cioban. Acesta ridică o moviliţă din pietre în acel loc şi, în ziua următoare, îşi aduse întreaga turmă în zonă. Şi, în căldura după-amiezii, se întinse să doarmă – iar Om îi vorbi, în capul lui.

Trei săptămâni mai târziu, ciobanul era omorât cu pietre de preoţii lui Ur-Gilash, care pe atunci era zeul principal în zonă. Dar întârziaseră. Om avea deja o sută de credincioşi, iar numărul creştea...

La o milă depărtare de cioban și de turma lui trăia un căprar cu turma lui. Minusculul accident al microgeografiei făcuse ca primul om care auzise glasul lui Om, și care îl ajutase pe Om să-și formeze o imagine despre oameni, să fie un cioban, și nu un căprar. Aceștia au moduri destul de diferite de a privi lumea și întreaga istorie ar fi putut fi diferită.

Fiindcă oile sunt proaste și trebuie mânate. Iar caprele sunt inteligente și trebuie conduse.

„Ur-Gilash", se gândi Om. Ah, ce vremuri... când Osar și adepții lui dăduseră buzna în templu, spărseseră altarul și aruncaseră preotesele pe fereastră pentru a fi sfâșiate de câini sălbatici, ceea ce era modul corect de a face lucrurile și se auziseră un bocet și un tropot de picioare puternic, iar adepții lui Om își aprinseseră focurile de tabără între zidurile sfărâmate ale sălilor lui Gilash exact așa cum spusese Profetul, iar asta contase chiar dacă el o spusese doar cu cinci minute mai înainte, când căutau lemne de foc, deoarece căzuseră cu toții de acord că o profeție este o profeție și nimeni nu a zis că trebuie să aștepți mult timp înainte ca ea să se îndeplinească.

Ce zile minunate! Minunate. În fiecare zi, convertiți noi. Ascensiunea lui Om fusese de neoprit...

Se trezi brusc.

Bătrânul Ur-Gilash. Un zeu al vremii, nu asta era? Da. Nu. Poate că era unul dintre zeii-păianjen primari? Cam așa ceva. Oare ce se întâmplase cu el?

Ce s-a întâmplat cu mine? Cum se întâmplă asta? Stai prin planurile astrale, lăsându-te în voia curentului, bucurându-te de ritmurile universului, crezi că toți, știi tu, oamenii cred mai departe acolo jos, te hotărăști să te duci să îi agiți nițel și apoi... o țestoasă. E ca și cum te-ai duce la bancă și ai

descoperi că bani se scurg printr-o gaură. Prima dată când îţi dai seama este când mergi agale căutând o minte la îndemână şi, dintr-odată, eşti o broască ţestoasă şi nu mai ai nici o putere să scapi.

Trei ani de privit în sus la practic orice...

Bătrânul Ur-Gilash? Poate că rezista ca şopârlă pe undeva, cu vreun pustnic bătrân drept unic credincios. Mai probabil, fusese azvârlit în deşert. Un zeu mărunt era norocos dacă primea o şansă.

Ceva era în neregulă. Om nu putea pune degetul exact pe rană şi nu doar pentru că nu avea un deget. Zeii se ridicau şi cădeau precum bucăţelele de ceapă într-o supă în clocot, dar de data *aceasta* era diferit. De data asta ceva era în neregulă...

Îl obligase pe Ur-Gilash să plece. Cinstit. Legea junglei. Dar nimeni nu îl provoca pe *el*...

Unde era Brutha?

– Brutha!

Brutha număra sclipirile de lumină care veneau dinspre deşert.

– Bună treabă că am avut o oglindă, nu? zise căpitanul plin de speranţă. Bănuiesc că Domnia Sa nu se va supăra pentru oglindă de vreme ce s-a dovedit folositoare?

– Nu cred că el gândeşte aşa, spuse Brutha, încă numărând.

– Nu, nici eu nu cred că gândeşte aşa, zise căpitanul posomorât.

– Şapte, iar apoi patru.

– Mă paşte Chiziţia, spuse căpitanul.

Brutha era gata să spună: „Atunci bucură-te că sufletul îţi va fi purificat". Dar nu o făcu. Şi nu ştia de ce.

– Îmi pare rău, zise el.

O spoială de surprindere acoperi mâhnirea căpitanului.

– Voi de obicei spuneţi ceva despre cât de bună este Chiziţia pentru suflet, rosti el.

– Sunt sigur că este, zise Brutha.

Căpitanul îi privi chipul cu luare-aminte.

– E plat, să ştii, spuse el încetişor. Am navigat în Oceanul de Margine. E plat şi eu am văzut Marginea şi se mişcă. Nu Marginea. Adică... ce-i acolo jos. Pot să-mi taie capul, dar tot o să se mişte.

– Dar va înceta să se mişte pentru tine, zise Brutha. Aşa că eu aş avea grijă cu cine vorbesc, căpitane.

– Ţestoasa Se Mişcă! şuieră el şi îşi luă tălpăşiţa.

– Brutha!

Sentimentul de vinovăţie îl făcu pe Brutha să se îndrepte de spate zvâcnind ca un peşte prins în cârlig. Se întoarse şi îşi coborî umerii, liniştit. Nu era Vorbis, doar Zeul.

Se duse încetişor la locul din faţa catargului. Om se uită urât la el.

– Da? zise Brutha.

– Niciodată nu vii să vezi ce fac, spuse ţestoasa. Ştiu că eşti ocupat, adăugă cu sarcasm, dar o mică rugăciune ar fi drăguţă, totuşi.

– Te-am verificat la prima oră de dimineaţă, zise Brutha.

– Şi mi-e *foame*.

– Aseară ai mâncat toată coaja de la un pepene galben.

– Şi cine a mâncat pepenele, ha?

– Nu, nu el l-a mâncat, spuse Brutha. El se hrăneşte cu pâine uscată şi apă.

– De ce nu mănâncă pâine proaspătă?

– O lasă să se usuce.

– Da, bănuiesc că aşa face, zise ţestoasa.

– Om?

– Ce?

– Căpitanul tocmai a spus ceva ciudat. A spus că lumea este plată şi că are o margine.

– Da. Şi?

– Dar, adică, ştim că lumea este o bilă, pentru că...

Ţestoasa clipi.

– Nu, nu e, zise. Cine a spus că e o bilă?

– Tu, rosti Brutha. Apoi adăugă: Conform Cărţii Întâi din Septuateuh, oricum.

Niciodată n-am gândit aşa, se gândi el. Niciodată n-aş fi spus „oricum".

– De ce mi-ar spune căpitanul aşa ceva? zise el. Nu e o conversaţie normală.

– Ţi-am spus, n-am făcut eu lumea, răspunse Om. De ce aş fi făcut lumea? Era deja aici. Şi dacă aş *face* o lume, n-aş face-o ca o bilă. Ar cădea oamenii de pe ea. Toată marea s-ar scurge prin partea de jos.

– Nu dacă i-ai spune să stea acolo.

– Ha! I-auzi la el!

– În plus, sfera este o formă perfectă, zise Brutha. Pentru că în Cartea...

– Nu-i nimic deosebit la o sferă, spuse ţestoasa. Că veni vorba, ţestoasa e o formă perfectă.

– O formă perfectă pentru ce?

– Păi, forma perfectă pentru o ţestoasă, în primul rând, zise Om. Dacă ar avea forma unei bile, ar ieşi la suprafaţă tot timpul.

– Dar este o erezie să spui că lumea este plată, făcu Brutha.

– Poate, dar e adevărat.

– Şi chiar stă pe spatele unei ţestoase uriaşe?

– Aşa-i.

– În acest caz, spuse Brutha triumfător, pe ce stă ţestoasa?

Ţestoasa îl privi fără expresie.

– Nu stă pe nimic, zise. E o *ţestoasă*, în numele cerului. Înoată. Pentru asta sunt ţestoasele.

– Eu... ăă... cred că aș face bine să mă duc să îi dau raportul lui Vorbis, spuse Brutha. Devine foarte calm dacă e lăsat să aștepte. De ce mă chemasei? O să încerc să îți mai aduc de mâncare după cină.

– Cum te simți? zise țestoasa.

– Mă simt bine, mulțumesc.

– Mănânci bine, chestii din astea?

– Da, mulțumesc.

– Mă bucur să aud asta. Dă-i drumul acum. Adică, nu sunt decât *Zeul* tău. Om ridică glasul în timp ce Brutha se depărta în grabă. Și ai putea să mă vizitezi mai des!

– Și să te rogi mai tare. M-am săturat să îmi încordez auzul! strigă el.

Vorbis era tot în cabina lui când Brutha veni gâfâind pe coridor și ciocăni la ușă. Nu primi nici un răspuns. După o vreme, Brutha deschise ușa.

Se părea că Vorbis nu obișnuia să citească. Evident, scria, după cum demonstrau Epistolele, dar nimeni nu îl vedea făcând-o. Când era singur, petrecea mult timp uitându-se fix la perete sau prosternat în rugăciune. Vorbis se putea smeri în rugăciune într-un fel care făcea ca atitudinile împăraților bolnavi de putere să pară servile.

– Ăă, făcu Brutha și încercă să închidă ușa la loc.

Vorbis făcu iritat un semn din mână. Apoi se ridică în picioare. Nu își scutură rasa de praf.

– Știi, Brutha, zise el, nu cred că există o singură persoană în Citadelă care ar îndrăzni să mă întrerupă din rugăciune? Se tem de Chiziție. *Toată* lumea se teme de Chiziție. În afară de tine, se pare. Ție ți-e teamă de Chiziție?

Brutha se uită în ochii lui negri. Vorbis se uită la chipul lui rozaliu. Exista un anume chip pe care oamenii îl arătau când vorbeau cu un exchizitor. Era plat și lipsit de expresie,

strălucea niţel şi chiar un exchizitor pe jumătate pregătit putea citi ca pe o carte deschisă vinovăţia abia ascunsă. Brutha doar gâfâia, dar totuşi, întotdeauna arăta aşa. Era fascinant.

– Nu, Domnia Ta, spuse el.

– De ce?

– Chiziţia ne protejează, domnule. Este scris în Osar, capitolul VII, versetul...

Vorbis îşi lăsă capul într-o parte.

– Fireşte că da. Dar te-ai gândit vreodată că şi Chiziţia ar putea greşi?

– Nu, Domnia Ta, zise Brutha.

– Dar de ce?

– Nu ştiu, stăpâne Vorbis. Nu m-am gândit niciodată.

Vorbis se aşează la o mică măsuţă de scris, o simplă scândură care se desfăcea din carenă.

– Şi ai dreptate, Brutha, spuse el. Deoarece Chiziţia *nu* poate să greşească. Lucrurile nu pot sta decât aşa cum doreşte Zeul. Este imposibil să crezi că lumea ar putea funcţiona în orice alt fel, nu-i aşa?

Imaginea unei ţestoase cu un singur ochi apăru o clipă în mintea lu Brutha.

Brutha nu ştiuse niciodată să mintă. Adevărul însuşi păruse întotdeauna atât de greu de înţeles, încât a complica lucrurile şi mai mult îl depăşise întotdeauna.

– Aşa ne învaţă Septuateuhul, rosti el.

– „Unde există pedeapsă, există întotdeauna o vină", zise Vorbis. Uneori vina îi urmează pedepsei, ceea ce nu face decât să dovedească previziunea Marelui Zeu.

– Asta obişnuia să spună şi bunica, zise Brutha automat.

– Chiar aşa? Mi-ar plăcea să ştiu mai multe despre această doamnă formidabilă.

– Obişnuia să îmi tragă câte o săpuneală în fiecare dimineaţă pentru că în timpul zilei cu siguranţă aveam să fac ceva ca să o merit, spuse Brutha.

– O înțelegere *desăvârșită* a firii umane, zise Vorbis sprijinindu-și bărbia în palmă. Dacă nu ar fi existat impedimentul sexului, se pare că ar fi putut fi un excelent inchizitor.

Brutha dădu aprobator din cap. Oh, da. Într-adevăr.

– Iar acum, rosti Vorbis fără să își schimbe tonul glasului, îmi vei spune ce ai văzut în deșert.

– Oh. Au fost șase lumini. Iar apoi o pauză de vreo cinci bătăi de inimă. Și apoi opt lumini. Și o altă pauză. Și două lumini.

Vorbis dădu din cap gânditor.

– Trei sferturi, zise el. Slavă Marelui Zeu. Îmi este toiag și călăuză prin locurile grele. Și tu poți pleca.

Brutha nu se așteptase să i se spună ce însemnau luminile și nu avea de gând să întrebe. Chiziția punea întrebările. Era cunoscută pentru asta.

În ziua următoare, corabia ocoli un promontoriu și golful Ephebei se desfășură în fața ei, cu orașul o pată albă pe linia orizontului pe care timpul și distanța o trasformară într-o revărsare de case orbitor de albe, până în vârful unei stânci.

Părea foarte interesant pentru sergentul Simony. Brutha nu schimbase o vorbă cu el. Fraternizarea între cler și soldați nu era încurajată, exista o anumită aplecare spre cele *nesfinte* printre soldați...

Brutha, lăsat iar de capul lui în timp ce echipajul se pregătea pentru acostare, îl privea cu atenție pe soldat. Cei mai mulți soldați erau cam nespălați și, în general, necioplți cu preoții neimportanți. Simony era altfel. În afară de orice altceva, sclipea. Platoșa lui făcea să te doară ochii. Pielea lui arăta ca și cum ar fi fost frecată.

Sergentul stătea la prora, uitându-se fix în timp ce orașul se apropia. Era neobișnuit să îl vezi foarte departe de Vorbis.

Oriunde se afla Vorbis, era şi soldatul, cu mâna pe sabie, cu ochii cercetând împrejurimile pentru... ce?

Şi tăcea întotdeauna, dacă nu i se vorbea. Brutha încercă să se împrietenească.

– Pare foarte... alb, nu? spuse el. Oraşul. Foarte alb. Sergent Simony?

Sergentul se întoarse încetişor şi se holbă la Brutha.

Privirea lui Vorbis era înspăimântătoare. Îţi sfredelea capul în căutarea păcatelor dinăuntru, deloc interesat de tine, un simplu vehicul pentru păcatele tale. Dar privirea lui Simony era ură simplă, pură.

Brutha făcu un pas înapoi.

– Oh. Scuze, murmură el.

Se întoarse posomorât la capătul teşit şi încercă să se ferească din calea soldatului.

Oricum, aveau să fie mai mulţi soldaţi, în curând...

Ephebienii îi aşteptau. Soldaţii stăteau aliniaţi pe chei, cu armele ţinute într-un fel foarte apropiat de o insultă directă. Şi erau mulţi.

Brutha merse înainte, glasul ţestoasei insinuându-i-se în cap.

– Deci ephebienii vor pace, nu? rosti Om. Nu prea par. Nu prea pare că vom impune regulile unui inamic înfrânt. Se pare că noi am luat-o pe coajă şi nu vrem să o mai luăm. Se pare că pledăm pentru pace. Mie aşa mi se pare.

– În Citadelă toţi spuneau că a fost o victorie glorioasă, spuse Brutha.

Descoperi că acum putea vorbi abia mişcându-şi buzele. Om părea în stare să îi audă cuvintele în clipa în care ele ajungeau la corzile vocale.

În faţa lui, Simony păşea în urma diaconului, uitându-se bănuitor la fiecare soldat ephebian.

– Ce chestie ciudată, zise Om. Câştigătorii nu vorbesc niciodată despre victorii glorioase. Asta pentru că ei sunt cei

care văd cum arată câmpul de bătălie după aceea. Doar învinșii au victorii glorioase.

Brutha nu știu ce să răspundă.

– Astea nu par vorbe de zeu, se aventură el.

– E creierul ăsta de țestoasă.

– Ce?

– Nu ai habar de nimic? Trupurile nu sunt doar niște chestii bune să îți ții mintea în ele. Forma pe care o ai influențează felul în care gândești. E toată morfologia asta de peste tot.

– Ce?

Om suspină.

– Dacă nu mă concentrez, gândesc ca o țestoasă!

– Ce? Adică încet?

– Nu! Țestoasele sunt cinice. Întotdeauna se așteaptă la ce e mai rău.

– De ce?

– Nu știu. Pentru că adesea li se întâmplă, bănuiesc.

Brutha se uită în jur la Ephebe. Gărzi cu coifuri împodobite în vârf cu panașuri care arătau ca niște cozi de cai care își luaseră lumea în cap mărșăluiau de o parte și de alta a coloanei. Câțiva cetățeni ephebieni priveau nepăsători de pe marginea drumului. Semănau surprinzător de mult cu oamenii de acasă și nu arătau deloc ca niște demoni pe două picioare.

– Sunt oameni, spuse el.

– Notă maximă la antropologie comparată.

– Fratele Nhumrod zicea că ephebienii mănâncă și carne de om, spuse Brutha. Și el nu minte.

Un băiețel se uita gânditor la Brutha în timp ce își excava o nară. Dacă era un diavol în piele de om, era un actor foarte bun.

Din loc în loc, de-a lungul drumului de la port, erau statui din piatră albe. Brutha nu mai văzuse niciodată statui. În afară de cele ale arhiseptilor, firește, dar nu era același lucru.

– Ce sunt astea?

– Păi, cel dolofan cu togă este Tuvelpit, Zeul Vinului. În Tsort i se spune Smimto. Şi tipa cu părul coafat este Astoria, Zeiţa Dragostei. Un adevărat cap pătrat. Cel urât este Offler Zeul Crocodil. Nu e de prin partea locului. E klatchian la origine, dar ephebienii au auzit de el şi li s-a părut o idee bună. Vezi dinţii. Buni dinţi. Foarte buni dinţi. Apoi cea cu freza ca un cuib de şerpi...

– Vorbeşti despre ei de parcă ar fi adevăraţi.

– Sunt.

– Nu există alt zeu în afară de tine. Asta i-ai spus-o lui Osar.

– Păi. Ştii tu. Am exagerat niţel. Dar ei nu sunt atât de buni. Unul dintre ei stă mai tot timpul cântând la flaut şi aleargă mulgătoarele. Mie asta nu mi se pare foarte divin. Ţie ţi se pare foarte divin? Mie nu.

Drumul se înfăşura abrupt în jurul dealului stâncos. Cea mai mare parte a oraşului părea să fie construită pe aflorimente sau săpată chiar în piatră, astfel încât curtea cuiva era acoperişul altcuiva. Drumurile erau de fapt o serie de trepte mici, accesibile pentru un om sau un măgar, dar însemnând moarte subită pentru o căruţă. Ephebe era un loc pentru pietoni.

Mai mulţi oameni îi urmăreau în tăcere. La fel făceau şi statuile zeilor. Ephebienii aveau zei la fel cum alte oraşe aveau şobolani.

Brutha îi aruncă o ocheadă lui Vorbis. Exchizitorul privea drept înainte. Brutha se întrebă oare ce vedea acesta.

Totul era atât de nou!

Şi diavolesc, firesc. Deşi zeii din statui nu prea semănau cu demonii – dar auzea vocea lui Nhumrod care arăta că însuşi acest fapt îi făcea şi mai demonici. Păcatul se furişa spre tine sub forma unui lup în piele de oaie.

Una dintre zeiţe avusese nişte probleme foarte serioase cu rochia, observă Brutha; dacă fratele Nhumrod ar fi fost de faţă, ar fi fost nevoit să se prosterneze numaidecât în rugăciune.

– Petulia, Zeiţa Afecţiunii Negociabile, zise Om. Slăvită de doamnele nopţii şi ale oricărui alt moment al zilei, dacă mă înţelegi.

Brutha căscă gura.

– Au o zeiţă pentru *desfrânatele vopsite?*

– De ce nu? Sunt oameni foarte religioşi, din câte înţeleg. Sunt obişnuiţi să fie pe... petrec atât de mult timp uitându-se la... ştii ce, credinţa este acolo unde o găseşti. Specializare. Asta-i sigur, înţelegi? Risc scăzut, profit garantat. Există chiar şi un Zeu al Lăptucii pe undeva. Adică, nu că ar fi posibil să mai încerce altcineva să devină Zeu al Lăptucii. Nu trebuie decât să găseşti o comunitate care creşte lăptuci şi să rămâi acolo. Zeii tunetului vin şi pleacă, dar la *tine* vin de fiecare dată când are loc câte un atac urât al Gândacului de Lăptucă. Trebuie să... oh... să-i recunoşti meritele Petuliei. A observat o nişă în piaţă şi a umplut-o.

– Există un Zeu al Lăptucii?

– De ce nu? Dacă există destui oameni care să creadă, poţi fi zeul a orice...

Om se opri şi aşteptă să vadă dacă Brutha băgase de seamă. Dar Brutha părea să se gândească la altceva.

– Nu-i corect. Să nu te porţi cu oamenii aşa. Au!

Intrase în spinarea unui subdiacon. Grupul se oprise, în parte pentru că escorta ephebiană se oprise şi ea, dar mai ales pentru că un om alerga pe stradă.

Era destul de bătrân şi, în multe privinţe, semăna cu o broască pusă la uscat ceva vreme. Ceva din înfăţişarea lui îi făcea pe oameni să se gândească, de obicei, la cuvântul „sprinten", dar, în această clipă, era mult mai probabil ca ei să se gândească la cuvintele „gol cum l-a făcut maică-sa" şi,

posibil, şi „ud leaorcă", ceea ce ar fi fost, de asemenea, foarte exact. Deşi exista barba. Era o barbă în care îţi puteai ridica tabăra.

Omul tropăi pe stradă fără vreo urmă de jenă şi se opri în faţa prăvăliei unui olar. Acesta nu părea îngrijorat că îi vorbea un bărbat scund, ud şi dezbrăcat; de fapt, nici unul dintre oamenii de pe stradă nu se uitase de două ori la el.

– Aş dori o oală numărul nouă şi nişte sfoară, te rog, zise bătrânul.

– Da, să trăiţi, domnule Legibus.

Olarul scoase un prosop de sub tejghea. Omul dezbrăcat îl luă absent. Brutha avea senzaţia că acest lucru li se mai întâmplase celor doi înainte.

– Şi o pârghie cu o lungime infinită şi, hm, un punct de sprijin de nemişcat, spuse Legibus ştergându-se.

– Nu am decât ce se vede, domnule. Oale şi obiecte de gospodărie obişnuite, însă îmi cam lipsesc mecanismele axiomatice.

– Bine, ai nişte cretă?

– Am una aici de data trecută, zise olarul.

Omuleţul dezbrăcat luă creta şi începu să deseneze triunghiuri pe cel mai apropiat perete. Apoi privi în jos.

– De ce nu am haine pe mine? spuse el.

– Iar ne făceam *baie*, nu? zise olarul.

– Mi-am lăsat hainele în baie?

– Cred că probabil aţi avut o idee în timp ce eraţi în baie? întrebă olarul.

– Aşa-i! Aşa-i! Mi-a venit o idee splendidă pentru a mişca lumea din loc! spuse Legibus. Simplul principiu al pârghiei. Ar trebui să meargă perfect. Nu mai trebuie decât să fie rezolvate problemele tehnice.

– Ce drăguţ. Ne putem muta undeva unde e mai cald pe durata iernii, zise olarul.

– Pot să împrumut prosopul?

– Oricum este al dumneavoastră, domnule Legibus.

– Da?

– V-am spus, l-aţi lăsat aici ultima dată. Mai ţineţi minte? Când aţi avut ideea aceea pentru far?

– Bine. Bine, zise Legibus, înfăşurându-se în prosop. Mai desenă câteva linii pe perete. Bine. În regulă. O să trimit mai târziu pe cineva să ridice peretele.

Se întoarse şi păru să îi vadă pe omnieni pentru prima dată. Se uită la ei cu ochii mijiţi şi ridică din umeri.

– Hmm, făcu el şi plecă agale.

Brutha îl trase de mantie pe unul dintre soldaţii ephebieni.

– Scuzaţi-mă, dar de ce ne-am oprit? întrebă el.

– Filosofii au prioritate, răspunse soldatul.

– Ce e un filosof? vru să ştie Brutha.

– Cineva care e destul de isteţ să găsească o slujbă unde nu trebuie să ridice greutăţi, rosti o voce din capul lui.

– Un necredincios în căutarea sorţii cuvenite pe care cu siguranţă o va primi, zise Vorbis. Un inventator de nonsensuri. Acest oraş blestemat îi atrage aşa cum o grămadă de bălegar atrage muştele.

– De fapt, este clima, interveni glasul ţestoasei. Gândeşte-te. Dacă ai obiceiul să sari din cadă de fiecare dată când ţi se pare că ţi-a venit o idee bună, nu vrei s-o faci undeva unde este frig. Dacă o faci undeva unde este frig, mori. Asta-i selecţie naturală, da. Ephebe este cunoscut pentru filosofii lui. E mai tare ca teatrul de stradă.

– Ce, o grămadă de bătrâni care fug pe străzi fără haine pe ei? se miră Brutha pe şoptite, în timp ce erau conduşi înainte.

– Mai mult sau mai puţin. Dacă îţi petreci tot timpul gândindu-te la univers, ai tendinţa să uiţi părţile lui mai puţin importante. Cum ar fi pantalonii. Şi nouăzeci şi nouă din o sută de idei cu care vin ei sunt complet nefolositoare.

– De ce nu îi închide cineva în siguranţă, atunci? *Mie* nu mi se par prea folositori, spuse Brutha.

– Pentru că cea de a o suta idee, zise Om, este de obicei colosală.

– Ce?

– Uită-te la cel mai înalt turn de pe stâncă.

Brutha ridică privirea. În vârful turnului, legat cu benzi de metal, era un disc mare care sclipea în lumina dimineţii.

– Ce este? şopti el.

– Motivul pentru care Omnia nu prea mai are flotă, spuse Om. De aceea merită să ai întotdeauna câţiva filosofi prin preajmă. Acum e numai Frumuseţea Este Adevăr, Adevărul Este Frumuseţe şi Dacă Un Copac Se Prăbuşeşte în Pădure şi Nu Îl Aude Nimeni, Scoate Vreun Zgomot, iar apoi, tocmai când crezi că o să înceapă să saliveze, unul dintre ei zice Apropo, a pune un reflector parabolic de zece metri într-un loc înalt pentru a trage raze de soare în corăbiile inamice ar fi o demonstraţie foarte interesantă a principiilor optice, adăugă el. Filosofii ăştia întotdeauna vin cu noi idei uimitoare. Cea de dinaintea ăsteia a fost un mecanism complicat care demonstra principiile pârghiei aruncând, din întâmplare, bile de sulf aprins la două mile distanţă. Apoi, înainte de asta, cred, a fost un fel de chestie sub apă care trăgea buşteni ascuţiţi în fundurile corăbiilor.

Brutha se uită iar la disc. Nu înţelesese mai mult de o treime dintre cuvintele din ultima frază.

– Păi, zise el, face?

– Ce să facă?

– Să facă un zgomot. Dacă se prăbuşeşte în pădure când nu e nimeni care să audă.

– Cui îi pasă?

Grupul ajunsese la o intrare în zidul care mergea în jurul vârfului stâncii cam în acelaşi fel în care o bandană înconjoară un cap. Căpitanul ephebian se opri şi se întoarse.

– *Musafirii*... trebuie legaţi la ochi, rosti el.

– Este scandalos! ripostă Vorbis. Suntem aici într-o misiune diplomatică!

– Asta nu este treaba mea, spuse căpitanul. Treaba mea este să zic: Dacă treceţi pe poarta asta, o faceţi legaţi la ochi. Puteţi să rămâneţi afară. Dar dacă vreţi să intraţi, trebuie să fiţi legaţi la ochi. Asta este una dintre acele alegeri din viaţă.

Unul dintre subdiaconi îi şopti lui Vorbis la ureche. Acesta avu o conversaţie *sotto voce* cu conducătorul gărzii omniene.

– Foarte bine, spuse el, dar o facem protestând.

Legătura pentru ochi era destul de moale şi complet opacă. Dar în timp ce Brutha era îndrumat...

... zece paşi pe un coridor, iar apoi la stânga cinci paşi, apoi în diagonală înainte şi la stânga trei paşi şi jumătate şi la dreapta o sută şi trei paşi, coborât trei trepte, întoarcere pe loc de şaptesprezece ori şi un sfert şi înainte nouă paşi, pauză trei secunde şi la dreapta doi paşi şi înapoi doi paşi, la stânga doi paşi şi întoarcere pe loc de trei ori şi jumătate, aşteptat o secundă şi în sus trei trepte, la stânga douăzeci de paşi şi întoarcere pe loc de cinci ori şi un sfert, la stânga cincisprezece paşi, urcat şapte trepte şi în diagonală înainte, pauză două secunde, la dreapta patru paşi şi în jos pe o pantă care cobora câte un metru la fiecare zece paşi pe o distanţă de treizeci de paşi şi apoi întoarcere pe loc de şapte ori şi jumătate, înainte şase paşi...

... se întreba la ce ar fi trebuit să folosească aceasta.

Legăturile le fură scoase de la ochi într-o curte deschisă, construită dintr-o piatră albă care transforma lumina soarelui într-o strălucire orbitoare. Brutha clipi.

În jurul curţii erau aliniaţi arcaşi. Ţineau săgeţile îndreptate în jos, dar atitudinea lor arăta că îndreptarea orizontală putea avea loc oricând.

Un alt bărbat chel îi aştepta. Ephebe părea să aibă un stoc nelimitat de bărbaţi slabi şi chelioşi îmbrăcaţi în cearşafuri. Acesta zâmbea, doar cu gura.

„Nimeni nu ne place prea mult", se gândi Brutha.

– Sper că veţi ierta această mică neplăcere, începu slăbănogul. Mă numesc Aristocrate. Sunt secretarul Tiranului. Vă rog să le cereţi oamenilor dumneavoastră să îşi lase armele.

Vorbis se îndreptă de spate. Era cu un cap mai înalt decât ephebianul. Oricât de galben i-ar fi fost de obicei tenul, acum devenise şi mai palid.

– Avem dreptul să ne păstrăm armele! zise el. Suntem o solie într-o ţară străină!

– Dar nu şi barbară, spuse Aristocrate cu blândeţe. Armele nu vă vor fi de folos aici.

– Barbară? se miră Vorbis. Ne-aţi ars corăbiile!

Aristocrate ridică o mână.

– Aceasta este o discuţie pentru mai târziu, spuse el. Acum plăcuta mea îndatorire este să vă conduc spre apartamentele voastre. Sunt sigur că veţi dori să vă odihniţi niţel după călătorie. Sunteţi, desigur, liberi să vă plimbaţi pe unde doriţi în palat. Şi dacă există vreun loc prin care *noi* nu dorim să vă plimbaţi, gărzile vă vor informa cu iuţeală şi cu tact.

– Şi putem părăsi palatul? întrebă Vorbis cu răceală în glas.

Aristocrate ridică din umeri.

– Nu păzim intrarea decât în vremuri de război, spuse el. Dacă vă puteţi aduce aminte drumul, sunteţi liberi să îl folosiţi. Dar rătăcirile prin labirint nu sunt înţelepte, trebuie să vă avertizez. Strămoşii noştri erau, din păcate, foarte bănuitori şi, din neîncredere, au pus multe capcane; le păstrăm bine unse şi armate, firește, doar din respect pentru tradiţie. Şi acum, dacă poftiţi să mă urmaţi...

Omnienii rămaseră la un loc în timp ce îl urmau pe Aristocrate prin palat. Erau fântâni. Erau grădini. Ici şi colo, grupuri de oameni stăteau fără să facă mai nimic în afară de a

vorbi. Se părea că ephebienii nu înțelegeau prea bine conceptele de „înăuntru" și „afară" – cu excepția labirintului din jurul palatului, care era foarte clar în această privință.

– Pericolul ne paște la fiecare colț, zise Vorbis încetișor. Orice om care rupe rândurile sau fraternizează în orice fel va explica acest comportament inchizitorilor. Pe îndelete.

Brutha se uită la o femeie care umplea un urcior de la un izvor. Nu prea arăta a act militar.

Avea din nou acel straniu sentiment dublu. La suprafață erau gândurile lui Brutha, care erau exact gândurile cu care Citadela ar fi fost de acord. Acesta era un cuib de păgâni și de necredincioși, chiar caracterul lui pământesc fiind un văl subtil pentru capcanele gândirii greșite și ale ereziei. Se putea să fie puternic luminat de soare, dar în realitate era un loc al umbrelor.

Dar în străfunduri, erau gândurile acelui Brutha care îl privea pe Brutha din interior...

Vorbis arăta greșit aici. Tăios și neplăcut. Și orice oraș în care olarii nu se îngrijorau deloc atunci când bătrâni dezbrăcați și uzi leoarcă veneau să le deseneze triunghiuri pe pereți era un loc despre care Brutha voia să afle mai multe. Se simțea ca un urcior mare și gol. Ce trebuie să faci cu ceva gol este să îl umpli.

– Îmi faci ceva? șopti el.

În cutia lui, Om se uită la forma minții lui Brutha. Apoi încercă să gândească rapid.

– Nu, zise el și acesta, cel puțin, era adevărul. Se mai întâmplase asta vreodată?

Oare așa fusese în primele zile? Așa trebuie să fi fost. Totul era atât de încețoșat acum. Nu își putea aminti gândurile pe care le avusese atunci, doar forma lor. Totul fusese foarte colorat, totul crescuse în fiecare zi – *el* crescuse în fiecare zi; gândurile și mintea care le gândea se dezvoltau cu aceeași viteză. E ușor să uiți gânduri din acele vremuri. Era ca și când

un foc ar fi încercat să își amintească forma flăcărilor sale. Dar senzația – pe asta și-o putea aminti.

Nu îi făcea nimic lui Brutha. Brutha și-o făcea singur. Brutha începea să gândească în moduri zeiești. Brutha începea să devină profet.

Om își dorea să aibă pe cineva cu care să vorbească. Pe cineva care să înțeleagă.

Până la urmă, aici era Ephebe, nu? Unde oamenii își câștigau *traiul* încercând să înțeleagă?

Omnienii urmau să fie găzduiți în mici odăi dispuse în jurul unei curți centrale. În mijloc se afla o fântână, străjuită de un pâlc foarte mic de pini cu miros dulce. Soldații își dădură coate. Oamenii cred că soldații profesioniști se gândesc mult la luptă, dar soldații profesioniști *serioși* se gândesc mai mult la mâncare și la un loc cald de dormit, pentru că acestea sunt două lucruri de obicei greu de obținut, pe când lupta apare, de regulă, tot timpul.

În chilia lui Brutha era un bol cu fructe și o farfurie cu carne rece. Dar mai întâi lucrurile importante. Îl pescui pe Zeu din cutie.

– Uite fructe, zise el. Ce sunt aceste boabe?

– Struguri, spuse Om. Materie primă pentru vin.

– Ai mai pomenit acest cuvânt. Ce înseamnă?

De afară se auzi un strigăt.

– Brutha!

– Ăsta-i Vorbis. Trebuie să mă duc.

Vorbis stătea în picioare în mijlocul chiliei lui.

– Ai mâncat ceva?

– Nu, domnule.

– Fructe și carne, Brutha. Și azi e zi de post. Încearcă să ne insulte!

– Hm. Poate că ei nu ştiu că este zi de post? se aventură Brutha.

– Ignoranţa însăşi este un păcat, spuse Vorbis.

– Osar VII, versetul 4, rosti Brutha automat.

Vorbis zâmbi şi îl bătu pe Brutha pe umăr.

– Eşti o carte umblătoare, Brutha. *Septuateuh perambulatus.*

Brutha se uită în jos la propriile sandale.

„Are dreptate, se gândi el. Şi eu uitasem. Sau, cel puţin, nu voiam să îmi aduc aminte."

Şi apoi îşi auzi propriile gânduri venindu-i înapoi ca un ecou: sunt carne, fructe şi pâine, atâta tot. Doar asta e. Zile de post şi zile de frupt, Zilele Profeţilor şi zilele de dezlegare la peşte... cui îi pasă? Unui Zeu a cărui singură grijă acum în privinţa mâncării este să fie destul de jos pentru a ajunge la ea?

Aş vrea să nu mă mai tot bată pe umăr.

Vorbis se întoarse cu spatele.

– Să le reamintesc celorlalţi? spuse Brutha.

– Nu. Fraţii noştri hirotonisiţi nu vor avea nevoie să le reaminteşti, desigur. Cât despre soldaţi... o mică îngăduinţă este, poate, permisă atât de departe de casă...

Brutha se întoarse în chilia lui.

Om era încă pe masă, zgâindu-se la pepenele galben.

– Aproape că am comis un păcat îngrozitor, zise Brutha. Aproape că am mâncat fructe într-o zi în care nu e îngăduit.

– Groaznic lucru, îngrozitor, spuse Om. Acum taie pepenele.

– Dar e interzis! zise Brutha.

– Nu, nu este, zise Om. Taie pepenele.

– Dar mâncatul fructelor a provocat dorinţa de a invada lumea, spuse Brutha.

– Nu a provocat decât flatulenţă, zise Om. Taie pepenele!

– Mă ispiteşti!

– Nu. Îţi dau permisiunea. Dispensă specială! Taie naibii pepenele!

– Doar un episcop sau mai mult poate da... începu Bruhta. Apoi se opri.

Om se uită urât la el.

– Da. Exact, spuse el. Şi acum taie pepenele. Tonul i se înmuie niţel. Dacă te face să te simţi mai bine, voi declara că este pâine. Întâmplarea face ca eu să fiu Zeul din această proximitate. Pot să îi zic cum vreau eu. E pâine. Bine? Acum taie naibii pepenele.

– Pâinea, îl corectă Brutha.

– Aşa. Şi dă-mi o felie fără seminţe în ea.

Brutha făcu întocmai, cu luare-aminte.

– Şi termină iute de mâncat, zise Om.

– Ca să nu ne prindă Vorbis?

– Pentru că trebuie să te duci să găseşti un filosof, spuse Om.

Faptul că avea gura plină nu îl împiedica să-şi facă vocea auzită în mintea lui Brutha.

– Ştii, pepenii cresc cu toptanul în sălbăticie. Nu mari ca ăsta. Nişte chestii verzi şi mici. Au coaja tare ca talpa. Nu poţi să-i muşti. Mi-am petrecut ani întregi mâncând frunze moarte pe care le-ar fi scuipat şi o capră, chiar lângă o recoltă de pepeni. Pepenii ar trebui să aibă coaja mai subţire. Ţine minte asta.

– Să găsesc un filosof?

– Exact. Cineva care ştie să gândească. Cineva care mă poate ajuta să nu mai fiu broască ţestoasă.

– Dar... Vorbis s-ar putea să mă cheme.

– Nu faci decât să ieşi la o plimbare. Nici o problemă. Şi grăbeşte-te. Mai sunt şi alţi zei în Ephebe. Nu vreau să mă întâlnesc cu ei acum. Nu când arăt aşa.

Brutha păru cuprins de panică.

– Cum găsesc un filosof? spuse el.

– Pe aici? Aş zice să arunci o piatră în baltă.

***

Labirintul din Ephebe este străvechi şi plin de o mie şi unu de lucruri uimitoare pe care le poţi face cu resorturi ascunse, cuţite tăioase ca briciul şi bolovani care se prăbuşesc. Nu există doar o călăuză. Sunt şase şi fiecare îşi cunoaşte drumul printr-o şesime din labirint. În fiecare an, au o competiţie specială, atunci când fac ceva reconfigurări. Se întrec între ei pentru a vedea cine îşi poate face sectorul chiar şi mai mortal decât celelalte pentru trecătorul obişnuit. Există o comisie de jurizare şi un mic premiu.

Cea mai mare distanţă parcursă de cineva prin labirint fără călăuză a fost de nouăsprezece paşi. Ei, mai mult sau mai puţin. Capul i s-a rostogolit încă şapte paşi, dar asta probabil că nu se pune.

La fiecare punct de schimb, există o cămăruţă fără capcane. Ceea ce conţine este un mic clopot din bronz. Acestea sunt micile săli de aşteptare în care vizitatorii sunt predaţi următoarei călăuze. Şi, ici şi colo, făcute la înălţime, în acoperişul tunelului deasupra capcanelor mai ingenioase, se află ferestre de observaţie, căci gărzilor le place şi lor să aibă parte de o porţie bună de râs.

Toate acestea îi erau străine lui Brutha, care călcă prietenos prin tuneluri şi coridoare fără să se gândească prea mult la asta şi, în cele din urmă, deschise poarta şi ieşi în aerul înserării târzii.

Era înmiresmat de parfumul florilor. Moliile zbârnâiau prin semiîntuneric.

– Cum arată filosofii? zise Brutha. Când nu fac baie, adică.

– Gândesc mult, spuse Om. Caută pe cineva cu o expresie încordată.

– Asta ar putea să fie doar constipaţie.

– Păi, atât timp cât o ia filosofic...

Oraşul Ephebe îi înconjură. Câinii lătrau. Undeva o pisică miorlăi. Se auzea murmurul general al sunetelor liniştitoare care arată că, acolo, o mulţime de oameni îşi trăiesc vieţile.

Iar apoi, undeva pe stradă, se auzi o uşă deschizându-se brusc şi trosnetul unei amfore măricele de vin sparte în capul cuiva.

Un bătrân costeliv îmbrăcat în togă se adună de pe caldarâm, unde aterizase, şi se uită ameninţător la uşă.

– Vă zic, ascultaţi-mă, un intelect limitat, bine, nu poate ajunge la adevărul absolut al lucrurilor prin mijlocirea comparaţiei, căci fiind prin natura lui indivizibil, adevărul exclude conceptele de „mai mult" sau „mai puţin", astfel încât nimic altceva decât adevărul însuşi nu poate fi măsura exactă a adevărului. Nenorociţilor, spuse el.

Cineva din clădire rosti:

– Oh, da? Aşa zici tu.

Bătrânul îl ignoră pe Brutha, dar desprinse cu mare greutate o piatră din pavaj şi o cântări în mână.

Apoi se aruncă înapoi prin cadrul uşii. Se auzi un ţipăt de furie îndepărtat.

– Ah. Filosofia, spuse Om.

Brutha se uită cu grijă pe după uşă.

În cameră, două grupuri de bărbaţi în togi foarte asemănători încercau să îi ţină pe doi dintre colegii lor. Este o scenă care se repetă de un milion de ori pe zi în barurile din întreg multiversul – amândoi aşa-zişii bătăuşi mârâiau şi se strâmbau unul la altul şi se zbăteau să scape din strânsoarea prietenilor lor, doar că, firește, nu se zbăteau *prea* tare, deoarece nu este nimic mai rău decât chiar să *reuşeşti* să te eliberezi şi să te trezeşti dintr-odată de unul singur în mijlocul ringului faţă în faţă cu un nebun gata să te lovească între ochi cu un bolovan.

– Mda, făcu Om, asta-i filosofie, destul de sigur.

– Dar se bat!

– Un schimb liber de opinii, da.

Acum, că Brutha se putu uita mai bine, observă că existau una sau două diferenţe între bărbaţi. Unul avea o barbă mai scurtă, era foarte roşu la faţă şi agita acuzator dintr-un deget.

– La naiba, m-a acuzat de calomnie! strigă el.

– Ba nu! ripostă celălalt bărbat.

– Ba da! Ba da! Spune-le ce-ai zis!

– Uite, eu doar am sugerat, pentru a indica natura paradoxului, da, că dacă Xenon ephebianul a spus „Toţi ephebienii sunt mincinoşi..."

– Vedeţi? Vedeţi? Iar a făcut-o!

– ... nu, nu, ascultă, ascultă... atunci, de vreme ce Xenon însuşi este ephebian, asta ar însemna că el însuşi este un mincinos şi, prin urmare...

Xenon făcu un efort hotărât de a se elibera, târându-şi pe podea tovarăşii filosofi disperaţi.

– Să vezi ce-ţi trag eu ţie *una*, amice!

– Scuze, vă rog? zise Brutha.

Filosofii împietriră. Apoi se întoarseră ca să se uite la Brutha. Se destinseră treptat. Se auzi un cor de glasuri drese de jenă.

– Sunteţi cu toţii filosofi? spuse Brutha.

Cel numit Xenon făcu un pas înainte, aranjându-şi toga.

– Aşa este, zise el. Suntem filosofi. Cugetăm, deci existăm.

– Existăm, repetă automat ghinionistul fabricant de paradoxuri.

Xenon se răsuci pe călcâie.

– M-am săturat până *aici* de tine, Ibid! urlă el. Se întoarse înapoi la Brutha. *Existăm*, deci existăm, rosti el încrezător. Asta e.

– Asta e destul de interesant, de fapt, zise unul dintre ei. Dovada existenţei noastre este chiar *faptul* existenţei noastre, asta vrei să spui?

– Taci, făcu Xenon fără să se întoarcă.

– Vă băteaţi? spuse Brutha.

Adunarea de filosofi abordă diferite expresii de şoc şi groază.

– Să ne batem? Noi? Suntem *filosofi*, zise Ibid şocat.

– Pe cinstea mea, da, spuse Xenon.

– Dar vă... începu Brutha.

Xenon flutură din mână.

– Dezbatere încinsă, preciză el.

– Teza plus antiteza este egală cu istereza, explică Ibid. Testarea riguroasă a universului. Ciocanul intelectului lovind nicovala adevărului fundamental...

– Taci, zise Xenon. Şi ce putem face pentru tine, tinere?

– Întreabă-i despre zei, îl îndemnă Om.

– Oh, vreau să aflu despre zei, spuse Brutha.

Filosofii schimbară priviri.

– Zei? făcu Xenon. Nu ne pierdem vremea cu zeii. Huh. Zeii ăştia sunt relicve ale unui sistem de credinţe demodat.

Se auzi bubuitul tunetului pe cerul senin al serii.

– În afară de Io cel Orb, Zeul Tunetului, continuă Xenon, abia schimbându-şi tonul.

Fulgerul străpunse cerul.

– Şi de Cubal, Zeul Focului, zise Xenon.

O rafală de vânt zgâlţâi ferestrele.

– Flatulus, Zeul Vânturilor, şi el e de treabă, rosti Xenon.

O săgeată se materializă în aer şi lovi masa lângă palma lui Xenon.

– Fedecks, Mesagerul Zeilor, unul dintre cei mai tari din toate timpurile, spuse Xenon.

O pasăre îşi făcu apariţia în cadrul uşii. Sau cel puţin, arăta a pasăre. Avea cam un picior înălţime, era albă cu negru,

cu un cioc coroiat şi o expresie care sugera că, de orice s-ar fi temut să i se întâmple vreodată, i se întâmplase deja.

– Ce-i asta? zise Brutha.

– Un pinguin, auzi glasul lui Om în capul lui.

– Patina, Zeiţa Înţelepciunii? Una dintre cele mai bune, spuse Xenon.

Pinguinul cârâi la el şi dispăru legănându-se în întuneric.

Filosofii păreau foarte jenaţi. Apoi Ibid zise:

– Foorgol, Zeul Avalanşelor? Unde e linia zăpezii?

– La două sute de mile distanţă, spuse cineva.

Aşteptară. Nu se întâmplă nimic.

– Relicve ale unui sistem demodat, zise Xenon.

Un zid de moarte albă şi îngheţată nu apăru nicăieri în Ephebe.

– O simplă personificare fără minte a unei forţe a naturii, spuse unul dintre filosofi, cu glas mai tare. Cu toţii păreau să se simtă mai bine din această cauză.

– Slăvire primitivă a naturii.

– N-aş da doi bani pe el.

– O simplă raţionalizare a necunoscutului.

– Ha! O invenţie isteaţă, un baubau pentru a-i speria pe cei slabi şi proşti!

Vorbele îi veniră pe limbă lui Brutha. Nu se putu abţine.

– Întotdeauna e aşa de frig? zise el. Mi s-a părut foarte răcoare în timp ce veneam aici.

Filosofii se depărtară cu toţii de Xenon.

– Totuşi, dacă se poate spune ceva despre Foorgal, rosti Xenon, este că e un zeu foarte înţelegător. Îi place şi lui o glumă ca oricărui... om.

Privi iute în ambele părţi. După o vreme, filosofii se destinseră şi părură să uite cu totul de Brutha.

Şi doar acum avu el cu adevărat timp să studieze încăperea. Nu mai văzuse o tavernă în viaţa lui, dar asta era. Barul se întindea de-a lungul uneia dintre laturile camerei. În spatele

lui, se aflau acareturile obişnuite ale unui bar ephebian – stivele de urcioare cu vin, stelajele cu amfore şi imaginile voioase ale fecioarelor vestale pe cartonaşe de la alune sărate şi carne de capră afumată, prinse acolo în speranţa că într-adevăr *existau* pe lume oameni care ar fi cumpărat salivând tot mai multe pachete de alune pe care nu le doreau doar pentru a se uita la un sfârc din carton.

– Ce-s toate chestiile astea? şopti Brutha.

– Eu de unde să ştiu? zise Om. Lasă-mă să ies, ca să văd.

Brutha deschise cutia şi scoase ţestoasa. Un ochi urduros se uită în jur.

– Oh. Taverna obişnuită, spuse Om. Bun. Vreau şi eu o farfurioară din ce beau ei.

– O tavernă? Un loc unde se bea alcool?

– Îmi doresc foarte mult ca aceasta să fie situaţia, da.

– Dar... dar... Septuateuhul, nu mai puţin de şaptesprezece ori, ne conjură foarte vehement să ne abţinem...

– Să mă baţi şi nu ştiu de ce, zise Om. Îl vezi pe omul ăla care curăţă cănile? Îi zici: „Dă-mi o..."

– Dar prosteşte mintea Omului, spune Profetul Osar. Şi...

– E ultima oară când îţi zic! Nu am spus aşa ceva! Acum vorbeşte cu omul ăla!

De fapt, omul îi vorbi lui Brutha. Apăru ca prin farmec de cealaltă parte a barului, încă ştergând o cană.

– 'Seara, domnule, zise el. Ce să fie?

– Aş dori un pahar cu apă, vă rog, spuse Brutha, foarte hotărât.

– Şi ceva pentru ţestoasă?

– Vin! rosti glasul lui Om.

– Nu ştiu, zise Brutha. Ce beau broaştele ţestoase de obicei?

– De regulă, cele pe care le avem aici primesc o picătură de lapte cu nişte pâine în el, spuse barmanul.

– Aveți multe țestoase? zise Brutha tare, încercând să acopere țipetele furioase ale lui Om.

– Oh, țestoasa obișnuită este un animal filosofic foarte folositor. Întrece săgeți metaforice, bate iepuri la curse... foarte utilă.

– Ăă... nu am bani, spuse Brutha.

Barmanul se aplecă spre el.

– Uite ce, zise el. Declivit tocmai a plătit un rând. Nu o să se supere.

– *Pâine și lapte?*

– Oh. Mulțumesc. Mulțumesc foarte mult.

– Oh, avem parte de tot felul de oameni pe aici, spuse barmanul, lăsându-se pe spate. Stoici. Cinici. Mari băutori, cinicii. Epicurieni. Stocastici. Anamaxandriți. Epistemologi. Peripatetici. Sinoptici. De toate felurile. Întotdeauna zic – luă altă cană și începu să o șteargă – e nevoie de tot felul pe lumea asta.

– Pâine și lapte! strigă Om. O să-mi simți mânia pentru asta, bine? Acum întreabă-l despre zei!

– Spune-mi, zise Brutha sorbind din cana lui cu apă, știe vreunul dintre ei ceva despre zei?

– Pentru asta ai nevoie de un preot, rosti barmanul.

– Nu, adică despre... ce sunt zeii... cum au apărut... chestii din *astea*, spuse Brutha, încercând să înțeleagă felul ciudat de a purta o conversație al barmanului.

– Zeilor nu le place așa ceva, zise barmanul. Avem parte de asta aici în unele seri, când cineva a băut prea mult. Speculații cosmice dacă zeii există cu adevărat. În clipa următoare, un fulger trece prin acoperiș cu un bilet legat de el pe care scrie „Da, existăm" și ne alegem cu o pereche de sandale din care iese fum. Cu chestii din astea, piere tot interesul pentru speculația metafizică.

– Nici măcar pâine proaspătă, mormăi Om, cu nasul în farfurioara lui.

– Nu, știu foarte bine că zeii există, spuse Brutha iute. Vreau doar să aflu mai multe despre... ei.

Barmanul ridică din umeri.

– Atunci ți-aș fi recunoscător dacă nu ai sta lângă nimic de valoare, zise el. Totuși, toate vor fi la fel peste o sută de ani. Luă altă cană și începu să o lustruiască.

– Ești filosof? spuse Brutha.

– Te molipsești după o vreme, zise barmanul.

– Laptele ăsta e vechi, spuse Om. Cică Ephebe e o democrație. Laptele ăsta ar trebui lăsat să voteze.

– Nu cred, rosti Brutha cu grijă, că voi găsi aici ce doresc. Ăă, domnule Vânzător de Băutură?

– Da?

– Ce era acea pasăre care a intrat când a fost pomenită Zeița – gustă cuvântul neobișnuit – Înțelepciunii?

– E o mică problemă aici, zise barmanul. E cam jenant.

– Scuze?

– A fost, spuse barmanul, un pinguin.

– Deci e un fel de pasăre înțeleaptă?

– Nu. Nu prea, zise barmanul. Nu e cunoscută pentru înțelepciunea ei. E a doua cea mai amețită pasăre din lume. Cică poate să zboare doar sub apă.

– Atunci de ce...

– Nu ne place să vorbim despre asta, spuse barmanul. Îi deranjează pe oameni. Să-l ia naiba de sculptor, adăugă el pentru sine.

În celălalt capăt al barului, filosofii se luaseră iar la bătaie.

Barmanul se aplecă în față.

– Dacă nu ai bani, zise el, nu cred că o să primești prea mult ajutor. Vorba nu e ieftină pe aici.

– Dar ei tocmai... începu Brutha.

– Sunt cheltuielile pe săpun și apă, pentru început. Prosoape. Bureți. Lufe. Pietre ponce. Săruri de baie. Se adună.

Se auzi un bolborosit din farfurioară. Capul șiroind de lapte al lui Om se întoarse spre Brutha.

– Nu ai bani *deloc?* spuse el.

– Nu, zise Brutha.

– Păi, trebuie să găsim un filosof, spuse țestoasa sec. Eu nu pot să gândesc și tu nu știi cum. Trebuie să găsim pe cineva care o face tot timpul.

– Desigur, ai putea încerca la bătrânul Didactilos, zise barmanul. E cât de ieftin se poate.

– Nu folosește săpun scump?

– Cred că se poate spune, fără teama de a fi contrazis, rosti barmanul cu solemnitate, că nu folosește nici un fel de săpun, în nici un fel.

– Oh. Bine. Mulțumesc, zise Brutha.

– Întreabă-l unde stă omul ăsta, îi ordonă Om.

– Unde îl pot găsi pe domnul Didactilos? spuse Brutha.

– În curtea palatului. Lângă Bibliotecă. Nu ai cum să nu îl găsești. Urmează-ți nasul.

– Tocmai am venit... zise Brutha, dar vocea lui interioară îi suflă să nu își termine propoziția. Atunci noi o să plecăm.

– Să nu-ți uiți broasca țestoasă, spuse barmanul. Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una ca asta.

– Preface-ți-s-ar vinul în apă! țipă Om.

– O să se prefacă? zise Brutha când ieșiră în noapte.

– Nu.

– Mai spune-mi o dată. Mai exact de ce căutăm noi un filosof? întrebă Brutha.

– Vreau să îmi recapăt puterea, zise Om.

– Dar toată lumea crede în tine!

– Dacă ar fi crezut în mine, ar fi putut să îmi vorbească. Aș fi putut vorbi cu ei. Nu știu ce s-a întâmplat. Nimeni nu slăvește alți zei în Omnia, nu?

– Nu li s-ar permite, spuse Brutha. Chiziția s-ar ocupa de asta.

– Mda. E greu să îngenunchezi dacă nu ai genunchi.

Brutha se opri în mijlocul străzii goale.

– Nu te înţeleg!

– Nici nu trebuie. Căile zeilor nu ar trebui să poată fi înţelese de oameni.

– Chiziţia ne ţine pe calea adevărului! Chiziţia lucrează pentru slava Bisericii!

– Şi tu crezi asta, nu? zise ţestoasa.

Brutha căută şi descoperi că siguranţa dezertase. Căscă gura şi o închise, dar nu existau cuvinte de spus.

– Haide, făcu Om, cât de blând era în stare. Hai să ne întoarcem.

În miezul nopţii, Om se trezi. Din patul lui Brutha se auzeau zgomote.

Brutha se ruga iar.

Om ascultă curios. Îşi amintea rugăciunile. Odată, fuseseră o grămadă. Atât de multe, încât nu putea desluşi o rugăciune individuală, chiar dacă ar fi avut chef, dar asta nu conta, pentru că ceea ce conta era uriaşul murmur cosmic a mii de minţi care *credeau,* care se rugau. Oricum, nu merita să asculţi vorbele.

Oamenii! Trăiau într-o lume în care iarba continua să fie verde, soarele răsărea în fiecare zi şi florile se transformau regulat în fructe şi pe ei ce îi impresiona? Statuile care plângeau. Şi vinul făcut din apă! Un simplu efect tunel cuantic, care s-ar fi întâmplat oricum dacă ai fi fost pregătit să aştepţi un catralion de ani. De parcă transformarea luminii soarelui în vin, prin intermediul viţelor şi al strugurilor, al timpului şi al enzimelor nu era de o mie de ori mai impresionantă şi se întâmpla tot timpul...

Ei, acum nu mai era în stare să facă nici cel mai simplu dintre trucurile de zeu. Fulgere care aveau cam acelaşi efect

ca al scânteii făcute de blana unei pisici și nu prea puteai trăsni pe cineva cu unul dintre astea. Trăsnise bine și tare la vremea lui. Acum mai putea doar să meargă prin apă și să îl hrănească pe Ales.

Rugăciunea lui Brutha era un ton slăbuț într-o lume a tăcerii.

Om așteptă până când novicele amuți iar și apoi își întinse picioarele și ieși afară, legănându-se într-o parte și în alta, în lumina răsăritului.

Ephebienii mergeau prin curțile palatului, aproape înconjurându-i pe omnieni, dar nu chiar, în felul unei escorte pentru prizonieri.

Brutha observă că Vorbis fierbea de furie. O mică venă dintr-o parte a frunții chele a inchizitorului zvâcnea.

De parcă ar fi simțit ochii lui Brutha ațintiți asupra lui, Vorbis își întoarse capul.

– Pari neliniștit în această dimineață, Brutha, zise el.

– Scuze, domnule.

– Pari să te uiți în fiecare colț. Ce te aștepți să descoperi?

– Oh. Sunt doar interesat, stăpâne. Totul este nou.

– Toată această așa-zisă înțelepciune a Ephebei nu face nici cât un rând din cel mai neimportant paragraf din Septuateuh, spuse Vorbis.

– Nu se poate să studiem lucrările necredincioșilor pentru a fi mai atenți la căile ereziei? zise Brutha surprins de sine însuși.

– Ah. Un argument persuasiv, Brutha, și unul pe care inchizitorii l-au auzit de multe ori, chiar dacă ceva cam neclar în multe dăți.

Vorbis se uită urât la ceafa lui Aristocrate, care conducea grupul.

– Este doar un mic pas de la a asculta erezii la a pune la îndoială adevărul întemeiat, Brutha. Adesea erezia este fascinantă. Aici se ascunde pericolul ei.

– Da, stăpâne.

– Ha! Şi nu doar că sculptează statui interzise, dar nici măcar nu sunt în stare să o facă aşa cum trebuie!

Brutha nu era un expert, dar chiar şi el trebuia să fie de acord că era adevărat. Acum, când ineditul lor dispăruse, statuile care decorau fiecare nişă din palat chiar arătau ca şi cum ar fi fost prost făcute. Brutha era destul de sigur că tocmai trecuse pe lângă una care avea două mâini stângi. O alta avea o ureche mai mare decât cealaltă. Nu că ar fi vrut cineva să sculpteze zei urâţi. În mod limpede se dorise ca statuile să fie atractive. Dar sculptorul nu fusese prea bun.

– Femeia de acolo pare să ţină un pinguin în braţe, spuse Vorbis.

– Patina, Zeiţa Înţelepciunii, zise Brutha automat şi apoi îşi dădu seama de gafă. Eu, ăă, am auzi pe cineva pomenind de ea, adăugă el.

– Chiar aşa. Şi ce auz deosebit de bun trebuie să ai, spuse Vorbis.

Aristocrate se opri în faţa unei intrări impresionante şi făcu semn din cap grupului.

– Domnilor, zise el, Tiranul vă va primi acum.

– Îţi vei aduce aminte tot ce se spune, şopti Vorbis.

Brutha dădu din cap aprobator.

Uşile se deschiseră.

În toată lumea existau conducători cu titluri ca Slăvitul, Supremul şi Înălţimea Sa Ceva sau Altceva. Doar într-o mică ţărişoară conducătorul era ales de oameni, care îl puteau îndepărta oricând doreau – şi îl numeau Tiran.

Ephebienii credeau că fiecare om trebuia să aibă dreptul de a vota*. La fiecare cinci ani, cineva era ales pentru a fi Tiran, cu condiţia să poată dovedi că era cinstit, inteligent, cu

* Numai să nu fie sărac, străin sau descalificat pe motivul de a fi nebun, uşuratic sau femeie.

bun simț și de încredere. Imediat după ce era ales, firește, era evident pentru toată lumea că era un nebun criminal și complet desprins de punctul de vedere al filosofului obișnuit de pe stradă, care caută un prosop. Iar apoi, cinci ani mai târziu, alegeau un altul la fel ca el și chiar era uimitor cum oamenii inteligenți continuau să facă aceleași greșeli.

Candidații la Tiranie erau aleși prin punerea unor biluțe negre sau albe în diferite urne, dând naștere astfel unui binecunoscut comentariu despre politică.

Tiranul era un bărbat mic și gras cu picioare subțiri, dând oamenilor impresia unui ou care se clocea cu susul în jos. Ședea singur în mijlocul podelei din marmură, pe un jilț înconjurat de suluri și bucățele de hârtie. Picioarele nu îi atingeau marmura și avea fața roz.

Aristocrate îi șopti ceva la ureche. Tiranul își ridică privirea din hârțoage.

– Ah, delegația omniană, spuse el și un zâmbet îi trecu fugar pe față, precum ceva mic țâșnind peste o piatră. Vă rog să luați loc, cu toții.

Coborî iar privirea.

– Sunt diaconul Vorbis din Chiziția Citadelei, zise Vorbis cu răceală.

Tiranul ridică privirea și îi oferi un alt surâs ca o șopârlă.

– Da, știu, spuse el. Îți câștigi pâinea torturând oameni. Te rog să iei loc, domnule diacon Vorbis. Și tânărul tău prieten dolofan care pare să caute ceva. Și restul. Într-o clipă vor veni niște tinere femei cu struguri și altele. Chestia asta se întâmplă de obicei. De fapt, e foarte greu de oprit.

În fața jilțului Tiranului erau bănci. Omnienii se așezară. Vorbis rămase în picioare.

Tiranul dădu din cap.

– Cum dorești, zise el.

– Este intolerabil! sări Vorbis. Am fost tratați...

– Mult mai bine decât ne-aţi fi tratat voi pe noi, spuse Tiranul cu blândeţe. Stai în picioare sau şezi, domnule, deoarece aici este Ephebe şi poţi să stai chiar şi în cap din partea mea, dar nu te aştepta să cred că dacă *eu* aş fi venit, căutând pace în Citadela ta, aş fi fost încurajat să fac altceva decât să mă târăsc pe ce mi-ar mai fi rămas din stomac. Stai jos sau în picioare, domnule, dar taci. Aproape am terminat.

– Ce să termini? zise Vorbis.

– Tratatul de pace, spuse Tiranul.

– Dar despre asta am venit să discutăm, zise Vorbis.

– Nu, spuse Tiranul. Şopârla fugi iar. Asta ai venit să semnezi.

Om inspiră adânc şi se împinse înainte.

Era o scară destul de abruptă. Simţea fiecare treaptă pe măsură ce cădea pe ele, dar cel puţin ajunse jos în picioare.

Se pierduse, dar a te pierde în Ephebe era de preferat faţă de a te pierde în Citadelă. Cel puţin aici nu existau beciuri la vedere.

Biblioteca, biblioteca, biblioteca.

Exista o bibliotecă şi în Citadelă, îi spusese Brutha. I-o descrisese, aşa că Om avea o idee despre ce căuta.

Trebuia să fie o carte în ea.

Negocierile de pace nu mergeau bine.

– Voi ne-aţi atacat! zise Vorbis.

– Eu aş numi-o apărare preventivă, spuse Tiranul. Am văzut ce s-a întâmplat cu Istanzia, Betrek şi Ushistan.

– Au văzut adevărul lui Om!

– Da, zise Tiranul. Credem că l-au văzut, în final.

– Şi acum sunt mândri membri ai Imperiului.

– Da, spuse Tiranul. Credem că sunt. Dar dorim să ni-i amintim aşa cum erau. Înainte să le trimiţi epistolele tale, care pun minţile oamenilor în lanţuri.

– Care pun picioarele oamenilor pe drumul corect, zise Vorbis.

– Epistole-lanţ, zise Tiranul. Epistola-lanţ către Ephebieni. Uitaţi-vă Zeii. Fiţi Subjugaţi. Învăţaţi Să Vă Fie Frică. Nu rupeţi lanţul – ultimul popor care a făcut-o s-a trezit într-o dimineaţă cu cincizeci de mii de oameni înarmaţi în bătătură.

Vorbis dădu înapoi.

– De ce vă temeţi? spuse el. Aici, în deşertul vostru, cu... zeii voştri? Nu de faptul că, în adâncul sufletelor voastre, ştiţi că zeii voştri sunt la fel de mişcători ca şi nisipul vostru?

– Oh, da, zise Tiranul. Ştim asta. Acest fapt a fost întotdeauna un punct în favoarea lor. Ştim despre nisip. Iar Zeul vostru e o piatră – şi ştim despre pietre.

Om mergea greoi pe o alee pietruită, rămânând în umbre cât mai mult posibil.

Se părea că erau o mulţime de curţi. Se opri în locul în care aleea se deschidea în încă una dintre ele.

Se auzeau voci. În principal, o voce, arţăgoasă şi ascuţită.

Acesta era filosoful Didactilos.

Deşi unul dintre cei mai citaţi şi mai îndrăgiţi filosofi din toate timpurile, Didactilos din Ephebe nu reuşise să-şi atragă respectul colegilor săi filosofi. Li se părea că nu avea stofă de filosof. Nu făcea baie destul de des sau, altfel spus, deloc. Şi filosofa despre lucruri nepotrivite. Şi era *interesat* de lucruri nepotrivite. Lucruri periculoase. Alţi filosofi puneau întrebări ca: Frumuseţea Este Adevăr şi Adevărul Este Frumuseţe? şi: Este Realitatea Creată de Privitor? Dar Didactilos ridicase faimoasa ghicitoare filosofică: „Da, Dar Ce Înseamnă Totul *Cu Adevărat,* Atunci, Când Mergi La Sursă, *Adică* Într-adevăr!

Filosofia lui era un amestec de trei şcoli faimoase – cinicii, stoicii şi epicurienii – şi le însuma pe toate trei în faimoasa lui frază: „Nu poţi să ai încredere în nici un afurisit mai mult decât poţi să-l arunci şi nu poţi să faci nimic pentru asta, aşa că hai să bem ceva. Eu vreau dublu, dacă plăteşti tu. Mulţumesc. Şi o punguţă de alune. Aia are sânul stâng aproape descoperit, ha? Încă două punguţe, atunci!"

Mulţi oameni citaseră din faimoasele lui *Meditaţii:*

„E o lume bătrână şi sucită, da. Dar trebuie să râzi, nu? *Nil Illegitimo Carborundum* e ce zic eu. Experţii nu ştiu totul. Totuşi, unde am ajunge dacă am fi toţi la fel?"

Om se târî mai aproape de voce, trecând de colţul zidului, astfel încât să poată vedea într-o curte mică.

Sprijinit de zidul opus era un butoi foarte mare. Diferite gunoaie din jurul lui – amfore de vin sparte, oase roase şi două cocioabe făcute din scânduri negeluite sprijinite unele de altele – sugerau că aceasta era casa cuiva. Iar această impresie era întărită de semnul scris cu cretă pe o scândură şi prins de zid deasupra butoiului.

Acesta spunea:

DIDACTILOS şi Nepotul
Filosofi Practici

Nici o propunere nu e prea mare
„Noi putem gândi în locul dumneavoastră"

Preţuri speciale după 6 p.m.
Axiome proaspete în fiecare zi

În faţa butoiului, un bărbat scund într-o togă care trebuie că fusese odată albă, în acelaşi fel în care odată toate continentele trebuie că au fost unite, îl lovea cu piciorul pe altul care era la pământ.

– Leneş nenorocit!

Tânărul se ridică în capul oaselor.

– Zău, unchiule...

– Lipsesc o jumătate de oră şi tu adormi în mijlocul trebii!

– Ce treabă? Nu am mai avut nimic de când a venit domnul Piloxi, fermierul, săptămâna trecută...

– De unde ştii tu? De unde ştii? În timp ce sforăiai, zeci de oameni ar fi putut să treacă pe aici, toţi căutând o filosofie personală!

– ... şi el a plătit în măsline.

– Cred că o să iau un preţ bun pe măslinele alea!

– Sunt *râncede,* unchiule...

– Prostii! Ai zis că sunt verzi!

– Da, dar ar trebui să fie negre.

În umbre, capul ţestoasei se mişca într-o parte şi alta, ca al unui spectator la un meci de tenis.

Tânărul se ridică în picioare.

– Doamna Bilaxis a venit azi de dimineaţă, spuse el. A zis că proverbul pe care l-ai făcut pentru ea săptămâna trecută nu mai merge.

Didactilos se scărpină în cap.

– Care era ăsta? făcu el.

– I-ai dat „ Cel mai întuneric e întotdeauna înainte de răsărit".

– N-are nimic. E o filosofie al naibii de bună.

– A zis că nu s-a simţit mai bine. Oricum, a spus că a stat trează toată noaptea din cauză că o durea piciorul şi că a fost destulă lumină înainte de răsărit, aşa că nu e adevărat. Şi piciorul tot i-a amorţit. Aşa că i l-am schimbat cu „Totuşi, îţi prinde bine să râzi".

Didactilos se însenină niţel.

– Eh, l-ai schimbat pe ăsta?

– A zis că o să îl încerce. Mi-a dat un calamar uscat întreg pe el. A zis că arăt de parcă aş avea nevoie să fiu hrănit.

– Da? Începi să prinzi. În orice caz, problema prânzului s-a rezolvat. Vezi, Urn? Ţi-am spus eu că o să meargă dacă ne ţinem de treabă.

– Nu mi se pare că un calamar uscat şi o cutie de măsline unsuroase este cine ştie ce profit, maestre. Nu pentru două săptămâni de gândit.

– Am primit trei *oboli* pentru că am făcut proverbul ăla pentru bătrânul Grillos, cavaful.

– Ba nu. L-a adus înapoi. Nevestei lui nu i-a plăcut culoarea.

– Şi i-ai dat banii înapoi?

– Da.

– Ce, toţi?

– Da.

– Nu se poate aşa ceva. Nu după ce a uzat cuvintele. Care era?

– „Corbul înţelept ştie în ce direcţie arată cămila".

– Am muncit mult la ăsta.

– A zis că nu îl înţelege.

– Nici eu nu înţeleg căvăfia, dar recunosc o pereche bună de sandale când o port.

Om clipi din singurul său ochi. Apoi se uită la formele minţilor din faţa lui.

Cel numit Urn se părea că era nepotul şi avea o minte destul de obişnuită, chiar dacă avea prea multe cercuri şi unghiuri în ea. Dar mintea lui Didactilos bolborosea şi sclipea ca o oală plină cu ţipari electrici clocotind. Om nu văzuse niciodată aşa ceva. Gândurilor lui Brutha le lua eoni să alunece la locul lor, era ca şi cum te-ai fi uitat la ciocnirea munţilor; gândurile lui Didactilos se alergau unele pe altele cu un vâjâit. Nu era de mirare că avea chelie. Părul i-ar fi luat foc din interior.

Om găsise un gânditor.

Şi încă unul ieftin, din câte se părea.

Se uită la zidul din spatele butoiului. Mai departe era o scară impresionantă din marmură care ducea la nişte porţi din bronz, iar deasupra acestora, scris din litere metalice bătute în piatră, era cuvântul LIBRVM.

Pierduse prea multă vreme uitându-se. Mâna lui Urn se strânse pe carapacea lui şi auzi glasul lui Didactilos spunând:

– Hei... poţi să scoţi o masă pe cinste dintr-una din astea...

Brutha se făcuse mic.

– Ne-aţi omorât solul cu pietre! strigă Vorbis. Un om neînarmat!

– Şi-a căutat-o singur, zise Tiranul. Aristocrate a fost de faţă. Îţi va povesti el.

Bărbatul înalt dădu aprobator din cap şi se ridică în picioare.

– Prin tradiţie, oricine poate să vorbească în piaţă, începu el.

– Şi să fie bătut cu pietre? întrebă Vorbis.

Aristocrate ridică o mână.

– Ah, zise el, oricine poate *spune* ce doreşte în piaţă. Totuşi, mai avem o tradiţie, numită ascultare liberă. Din păcate, atunci când oamenilor nu le place ce aud, devin cam... nervoşi.

– Şi eu am fost acolo, rosti un alt sfetnic. Preotul tău a început să vorbească şi la început totul a fost bine, pentru că oamenii râdeau. Iar apoi a spus că Om este singurul Zeu adevărat şi toată lumea a amuţit. După care a răsturnat o statuie a lui Tuvelpit, Zeul Vinului. Atunci a dat de bucluc.

– Încerci să îmi spui că a fost lovit de trăsnet? zise Vorbis.

Nu mai striga. Avea glasul egal, fără pasiune. Lui Brutha îi veni în minte gândul că aşa vorbesc exchizitorii. Când inchizitorii au terminat, vorbesc exchizitorii...

– Nu. De o amforă. Vezi tu, Tuvelpit era în mulţime.

– Şi să loveşti oameni cinstiţi e considerată o purtare cuviincioasă pentru un zeu, nu?

– Misionarul tău afirmase că oamenii care nu cred în Om vor suferi pedepse fără de sfârşit. Trebuie să îţi spun că mulţimii i s-a părut nepoliticos.

– Aşa că au aruncat cu pietre în el...

– Nu multe. Nu i-au rănit decât mândria. Şi doar după ce au rămas fără legume.

– Au aruncat legume?

– Nu au mai găsit ouă.

– Şi când am venit să protestăm...

– Sunt sigur că şaizeci de corăbii înseamnă mai mult decât un protest, zise Tiranul. Şi te-am avertizat, Lord Vorbis. Oamenii găsesc în Ephebe ceea ce caută. Vor mai fi atacuri pe coasta voastră. Vă vom hărţui corăbiile. Dacă nu semnaţi.

– Şi trecerea prin Ephebe? spuse Vorbis.

Tiranul surâse.

– Prin deşert? Domnule, dacă poţi traversa deşertul, sunt sigur că te poţi duce oriunde.

Tiranul îşi luă privirea de la Vorbis şi o îndreptă spre cer, care se vedea printre coloane.

– Iar acum văd că se apropie amiaza, spuse el. Şi începe să fie cald. Fără îndoială, vei dori să discuţi... uh... propunerile noastre cu însoţitorii tăi. Îmi permiţi să sugerez să ne întâlnim din nou la apus?

Vorbis păru să se gândească nitel.

– Cred, zise el în cele din urmă, că deliberările noastre ar putea dura mai mult. Să spunem... mâine-dimineaţă?

Tiranul dădu aprobator din cap.

– Cum doreşti. Între timp, palatul vă stă la dispoziţie. Avem multe temple frumoase şi lucrări de artă, dacă doreşti să le cercetezi. Când doriţi să mâncaţi, spuneţi-i celui mai apropiat sclav.

– Sclav este un cuvânt ephebian. În Om nu avem nici o vorbă pentru sclav, zise Vorbis.

– Aşa am auzit, spuse Tiranul. Bănuiesc că nici peştii nu au nici o vorbă pentru apă. Zâmbi iar în acel fel trecător. Şi mai sunt băile şi Biblioteca, desigur. Multe privelişti frumoase. Sunteţi oaspeţii noştri.

Vorbis făcu o plecăciune.

– Mă rog, zise el, ca într-o zi să fii şi tu oaspetele meu.

– Şi ce mai privelişti voi vedea *eu*, spuse Tiranul.

Brutha se ridică, răsturnând banca şi îmbujorându-se de ruşine.

Se gândi: au minţit despre fratele Murduck. Aproape că l-au omorât în bătaie şi au mers până la capăt biciuindu-l. Şi fratele Nhumrod a zis că a văzut trupul şi că era adevărat. Doar pentru că a vorbit! Oamenii care fac aşa ceva merită... pedeapsă. Şi ţin sclavi. Oameni obligaţi să muncească împotriva voinţei lor. Oameni trataţi ca animalele. Şi chiar îi *spun* conducătorului lor Tiran.

Şi de ce nu e nimic din astea exact ce pare?

De ce nu cred o iotă?

De ce ştiu că nu este adevărat?

Şi ce a vrut să spună cu peştii care nu au nici o vorbă pentru apă?

Omnienii fură pe jumătate escortaţi, pe jumătate conduşi înapoi la locuinţa lor. În chilia lui Brutha, un alt castron cu fructe aştepta pe masă, cu ceva mai mult peşte şi o bucată de pâine.

Mai era şi un om, care mătura podeaua.

– Hm, făcu Brutha. Eşti sclav?

– Da, stăpâne.

– Cred că e îngrozitor.

Bărbatul se sprijini în mătură.

– Aşa e. E îngrozitor. Foarte îngrozitor. Ştii că nu primesc decât o singură zi liberă pe săptămână?

Brutha, care nu auzise niciodată vorbele „zi liberă" şi care, în orice caz, nu era familiarizat cu acest concept, dădu nesigur din cap.

– De ce nu fugi? zise el.

– Oh, am făcut asta, spuse sclavul. Am fugit în Tsort, odată. Nu prea mi-a plăcut. M-am întors. Totuşi, fug câte douăzeci de zile în Djelibeybi în fiecare iarnă.

– Eşti adus înapoi? zise Brutha.

– Ha! făcu sclavul. Nu. Aristocrate ăsta e un scârţar ce nu ai mai văzut. Trebuie să mă întorc singur. Să mă rog de corăbii să mă ia fără bani, chestii din astea.

– Chiar te întorci?

– Da. E frumos să faci vizite peste hotare, dar n-ai vrea să trăieşti acolo. Oricum, mai am doar patru ani ca sclav şi după aia sunt liber. Când eşti liber, poţi să votezi. *Şi* să ai sclavi.

Faţa îi strălucea de efortul de a-şi aminti în timp ce enumera pe degete.

– Scalvii primesc trei mese pe zi, dintre care cel puţin una are carne. Şi o zi liberă pe săptămână. Şi două săptămâni de permisie de a fugi pe an. Şi eu nu curăţ cuptoare şi nu ridic greutăţi şi port discuţii alese doar cu programare.

– Da, dar nu eşti *liber,* zise Brutha, dintr-odată curios fără să vrea.

– Care-i diferenţa?

– Ăă... nu primeşti zile libere. Brutha se scărpină în cap. Şi ai o masă mai puţin.

– Zău? Atunci cred că mă lipsesc de libertate, mersi.

– Ăă... ai văzut vreo ţestoasă pe aici? spuse Brutha.

– Nu. Şi am curăţat chiar şi sub pat.

– Ai văzut vreuna azi?

– Vrei una? Poţi să scoţi o masă...

– Nu. Nu. E în regulă...

– Brutha!

Era vocea lui Vorbis. Brutha ieşi repede în curte şi intră în chilia acestuia.

– Ah, Brutha.

– Da, domnule?

Vorbis şedea pe podea cu picioarele încrucişate, uitându-se fix la perete.

– Eşti un tânăr care vizitează un loc nou, spuse Vorbis. Fără îndoială că doreşti să vezi multe.

– Da? făcu Brutha.

Vorbis folosea iar vocea de exchizitor – un glas egal şi monoton, o voce ca o fâşie de oţel tocit.

– Poţi merge oriunde doreşti. Vezi lucruri noi, Brutha. Învaţă tot ce poţi. Eşti ochii şi urechile mele. Şi memoria mea. Învaţă despre acest loc.

– Ăă. Chiar aşa, domnule?

– Ai băgat cumva de seamă că nu sunt atent la ce vorbesc, Brutha?

– Nu, domnule.

– Pleacă. Umple-te. Şi să fii înapoi până la apus.

– Ăă. Chiar şi Biblioteca? zise Brutha.

– Ah? Da, Biblioteca. Biblioteca pe care o au aici. Fireşte. Plină de cunoştinţe inutile, periculoase şi diavoleşti. O văd cu ochii minţii, Brutha. Poţi să-ţi închipui aşa ceva?

– Nu, Lord Vorbis.

– Inocenţa îţi este pavăză, Brutha. Nu. Te rog să te duci la Bibliotecă. Nu mă tem de nici un efect asupra *ta.*

– Lord Vorbis?

– Da?

– Tiranul a spus că nu i-au făcut mai nimic fratelui Murduck...

Tăcerea se desfăşură neliniştită.

– A minţit, zise Vorbis.

– Da. Brutha aşteptă. Vorbis continuă să se uite la perete. Brutha se întrebă ce vedea acolo. Când nimic nu mai păru să urmeze, spuse: Mulţumesc.

Înainte de a ieşi, se lăsă niţel pe spate pentru a putea trage cu ochiul sub patul diaconului.

„Probabil că a dat de belele", se gândea Brutha în timp ce mergea grăbit prin palat. Toată lumea vrea să mănânce ţestoase.

Încerca să se uite peste tot în timp ce evita frizele sau nimfele descoperite.

Teoretic, Brutha îşi dădea seama că femeile aveau o formă diferită de a bărbaţilor; nu plecase din sat până la doisprezece ani, iar până atunci unii dintre contemporanii lui erau deja căsătoriţi. Şi omnianismul încuraja căsătoria la vârste fragede ca măsură de prevenţie împotriva Păcatului, deşi orice activitate care presupunea orice parte a anatomiei dintre gât şi genunchi era mai mult sau mai puţin Păcătoasă, în orice caz.

Brutha îşi dorea să fi fost mai educat, pentru a-şi putea întreba Zeul de ce se întâmpla aşa.

Apoi se trezi dorindu-şi ca Zeul lui să fie un Zeu mai inteligent, pentru a-i putea răspunde.

„Nu a ţipat după mine, se gândi el, sunt sigur că aş fi auzit. Deci poate că nu îl găteşte nimeni."

Un sclav care lustruia una dintre statui îl îndrumă spre Bibliotecă. Brutha alergă greoi pe un coridor încadrat de coloane.

Când ajunse, curtea din faţa Bibliotecii era plină de filosofi, toţi întinzându-şi gâturile pentru a se uita la ceva. Brutha auzea ciorovăiala arţăgoasă care arăta că un discurs filosofic era în plină desfăşurare.

În acest caz:

– Am zece *oboli* care spun că nu poate s-o facă iar!

– Bani vorbitori? Aşa ceva nu auzi în fiecare zi, Xenon.

– Da, şi sunt gata să spună la revedere.

– Uite, nu fi prost. E o ţestoasă. Nu face decât un dans de împerechere...

Urmă o pauză în care nimeni nu răsuflă. Apoi un fel de suspin colectiv.

– Iată!

– Ăla nu-i unghi drept cu nici un chip!

– *Haide!* Aş vrea să te văd pe *tine* că te descurci mai bine în astfel de circumstanţe!

– Ce face acum?

– Ipotenuza, cred.

– La asta îi zici tu ipotenuză? E şerpuită.

– Ba nu e şerpuită. O desenează drept şi te *uiţi* tu la ea într-un fel şerpuit!

– Pariez treizeci de *oboli* că nu poate să facă un pătrat!

– Uite patruzeci de *oboli* care zic că poate.

Urmă o altă pauză, apoi urale.

– Da!

– E mai mult un paralelogram, dacă mă întrebi pe mine, rosti un glas înţepat.

– Uite, recunosc un pătrat când îl văd! Şi *ăla*-i un pătrat.

– Bine. Dublu sau nimic, atunci. Pariu că nu poate să facă un dodecagon.

– Ha! Adineaori ai pus rămăşag că nu poate să facă un heptagon.

– Dublu sau nimic. Dodecagon. Te-ai speriat, ha! Curaj *avis domestica*, că te tai? Cotcodac?

– Îmi pare rău să îţi iau banii...

Urmă altă pauză.

– Zece laturi? *Zece* laturi? Ha!

– Ţi-am zis că n-are rost! Cine a mai auzit ca o ţestoasă să facă geometrie?

– Mai ai vreo idee idioată, Didactilos?

– Aşa am spus şi eu tot timpul. Nu e decât o ţestoasă.

– Poţi să scoţi o masă pe cinste dintr-una ca astea...

Grupul de filosofi se destrămă, înghesuindu-se pe lângă Brutha fără să îi dea prea mare atenţie. El zări un cerc de nisip umed, acoperit cu figuri geometrice. Om şedea în centrul lor. În spatele lui se afla o pereche de filosofi foarte jegoşi, care numărau un morman de monede.

– Cum ne-am descurcat, Urn? zise Didactilos.

– Am câştigat cincizeci şi doi de *oboli,* maestre.

– Vezi? Pe zi ce trece, lucrurile se îmbunătăţesc. Păcat că nu a ştiut diferenţa dintre zece şi doisprezece, totuşi. Taie-i un picior să facem o tocăniţă.

– Să-i tai un picior?

– Păi, aşa o ţestoasă, nu o mănânci pe toată deodată!

Didactolos îşi întoarse faţa spre un tânăr dolofan cu picioare în X şi roşu la faţă, care se holba la ţestoasă.

– Da? spuse el.

– Ţestoasa ştie diferenţa dintre zece şi doisprezece, zise băiatul gras.

– Din cauza afurisitei ăsteia am pierdut optzeci de *oboli,* spuse Didactilos.

– Da. Dar mâine... începu băiatul, ochii strălucindu-i ca şi cum ar fi repetat cu atenţie ceva ce tocmai auzise... mâine... ar trebui să aveţi şanse de cel puţin trei la unu.

Didactilos căscă gura.

– Dă-mi ţestoasa, Urn, zise el.

Învăţăcelul filosof se întinse şi îl ridică pe Om, cu foarte mare grijă.

– Ştii, mi-am dat seama chiar de la început că e ceva ciudat la fiinţa asta, spuse Didactilos. I-am zis lui Urn uite cina de mâine şi el face nu, îşi târăşte coada prin nisip şi face geometrie. Asta nu-i firesc la o ţestoasă, geometria.

Om îşi întoarse ochiul către Brutha.

– Am fost nevoit, zise el. Era singurul fel în care-i puteam atrage atenţia. Acum i-am stârnit curiozitatea. Când le stârneşti curiozitatea, minţile şi inimile o vor urma.

– E Zeu, spuse Brutha.

– Zău? Cum îl cheamă? zise filosoful.

– Nu-i spune! Nu-i spune! Zeii locali o să audă!

– Nu ştiu, zise Brutha.

Didactilos se întoarse către Urn.

– Ţestoasa Se Mişcă, rosti Urn gânditor.

– Ce? făcu Brutha.

– Maestrul a scris o carte, spuse Urn.

– Nu-i chiar o carte, explică Didactilos cu modestie. Mai mult un pergament. E doar o chestie micuţă pe care am abandonat-o.

– Care spune că lumea este plată şi merge prin spaţiu pe spatele unei ţestoase uriaşe? zise Brutha.

– Ai citit-o? Privirea lui Didactilos era nemişcată. Eşti sclav?

– Nu, spuse Brutha. Sunt...

– Nu-mi rosti numele! Zi că eşti scrib sau altceva!

– ... scrib, făcu Brutha pierit.

– Da, spuse Urn. Se vede. Te trădează calusul de la degetul mare, unde ţii condeiul. Şi mânecile pline de pete de cerneală.

Brutha se uită la degetul mare de la mâna stângă.

– Eu n-am...

– Da, făcu Urn rânjind. Îţi foloseşti mâna stângă, nu?

– Ăă, le folosesc pe amândouă, zise Brutha. Dar nu prea bine, aşa spune toată lumea.

– Ah, rosti Didactilos. Eşti ambisinistru?

– Ce?

– Vrea să zică incompetent cu ambele mâini, spuse Om.

– Oh. Da. Ăsta-s eu. Brutha îşi drese glasul politicos. Uite... caut un filosof. Ăă. Unul care ştie despre zei.

Aşteptă.

– Nu o să zici că sunt o relicvă a unui sistem de credinţe învechit? adăugă el.

Didactilos, care încă îşi plimba degetele pe carapacea lui Om, scutură din cap.

– Nu. Îmi place ca furtunile să stea departe de mine.

– Ah. Poţi să nu îl mai tot suceşti? Tocmai mi-a zis că nu îi place.

– Poţi să îţi dai seama cât de bătrâne sunt dacă le tai în două şi numeri inelele, spuse Didactilos.

– Hm. Nici simţ al umorului nu prea are.

– Eşti omnian, din câte se pare.

– Da.

– Ai venit să discuţi despre tratat?

– Eu mă ocup de ascultat.

– Şi ce vrei să ştii despre zei?

Brutha păru să asculte.

În cele din urmă, rosti:

– Cum încep. Cum cresc. Şi ce se întâmplă cu ei după aceea.

Didactilos puse ţestoasa în mâinile lui Brutha.

– Felul ăsta de gândire costă bani, spuse el.

– Anunţă-mă când depăşim cincizeci şi doi de *oboli,* zise Brutha.

Didactilos rânji.

– Se pare că eşti în stare să gândeşti cu capul tău, spuse el. Ai memorie bună?

– Nu. Nu chiar bună.

– Da? Bine. Vino în Bibliotecă. Are un acoperiş din cupru cu împământare, să ştii. Zeilor chiar nu le place chestia asta.

Didactilos pipăi pe lângă el şi luă un felinar din fier ruginit.

Brutha ridică privirea la clădirea mare şi albă.

– Asta-i Biblioteca? spuse el.

– Da, zise Didactilos. De aceea e săpat LIBRVM cu litere aşa de mari deasupra uşii. Dar un scrib ca tine trebuie să ştie asta, fireşte.

Biblioteca din Ephebe era – înainte de a fi arsă – a doua cea mai mare de pe Disc.

Nu la fel de mare ca biblioteca din Universitatea Nevăzută, desigur, dar *acea* bibliotecă avea câteva avantaje datorită naturii ei magice. De exemplu, nici o altă bibliotecă de nicăieri nu are o întreagă galerie de cărţi nescrise – cărţi care *ar fi fost* scrise dacă autorul nu ar fi fost mâncat de un aligator pe la capitolul întâi şi aşa mai departe. Atlase de locuri imaginare. Dicţionare de cuvinte iluzorii. Ghiduri pentru colecţionarii de lucruri invizibile. Lexicoane sălbatice în Sala Lecturii Dispărute. O bibliotecă atât de mare, încât distorsionează realitatea şi a deschis porţi spre toate celelalte biblioteci, de peste tot şi de oricând...

Şi atât de diferită de Biblioteca din Ephebe, cu cele patru sau cinci sute de volume ale ei. Multe dintre ele erau suluri, pentru a-i scuti pe cititorii lor de deranjul de a mai chema un sclav de fiecare dată când voiau să dea o pagină. Fiecare şedea în locaşul lui, totuşi. Cărţile nu ar trebui ţinute prea aproape una de alta, altminteri interacţionează în moduri stranii şi neprevăzute.

Razele de soare străpungeau umbrele, la fel de palpabile ca nişte coloane în aerul prăfos.

Deşi era cea mai neînsemnată dintre minunile din Bibliotecă, Brutha nu se putu împiedica să bage de seamă o construcţie ciudată pe coridoare. Şipci de lemn fuseseră prinse între şirurile de rafturi din piatră cam la doi metri de podea, astfel încât să susţină o scândură mai lată, care nu părea să aibă vreun folos. Partea ei de jos fusese decorată cu forme grosolane din lemn.

– Biblioteca, anunţă Didactilos.

Întinse mâna în sus. Atinse uşurel cu degetele scândura de deasupra capului.

Brutha îşi dădu seama.

– Eşti orb, nu? zise el.

– Aşa-i.

– Dar duci cu tine un felinar?

– Nu-i nimic, spuse Didactilos. Nu pun ulei în el.

– Un felinar care nu luminează pentru un om care nu vede?

– Da. Funcţionează perfect. Şi, firește, e foarte filosofic.

– Şi locuieşti într-un butoi.

– E foarte la modă să locuieşti într-un butoi, zise Didactilos, mergând sprinten înainte, atingând doar din când în când cu degetele modelele în relief din scândură. Cei mai mulţi dintre filosofi o fac. Arată sfidare şi dispreţ pentru lucrurile lumeşti. Mai mult, Legibus are o saună în al lui. Spune că e uimitor la cel fel de lucruri poţi să te gândeşti în ea.

Brutha se uită în jur. Pergamentele ieşeau din locaşurile lor precum cucii care anunţă ora exactă.

– Totul este atât de... n-am mai întâlnit nici un filosof înainte să vin aici, zise el. Noaptea trecută, erau cu toţii...

– Trebuie să ţii minte că prin locurile astea există trei abordări de bază ale filosofiei, spuse Didactilos. Zi-i, Urn.

– Există xenoniştii, explică Urn iute. Ei spun că lumea este în linii mari complexă şi la întâmplare. Şi mai sunt ibidienii. Ei spun că lumea este în linii mari simplă şi că urmează anumite reguli fundamentale.

– Şi mai sunt eu, spuse Didactilos, scoţând un pergament de pe policioara lui.

– Maestrul zice că, în linii mari, e o lume bătrână şi sucită, spuse Urn.

– Şi nu conţine destulă băutură, completă Didactilos.

– Şi nu conţine destulă băutură.

– Zei, rosti Didactilos, pe jumătate pentru sine. Trase alt pergament. Vrei să ştii despre zei? Iată *Reflecţiile* lui Xenon, şi *Platitudinile* bătrânului Aristocrate, şi prostia de *Discursuri* a lui Ibid, şi *Geometriile* lui Legibus şi *Teologiile* lui Ierarh...

Degetele lui Didactilos jucau pe policioare. Şi mai mult praf se ridică în aer.

– Toate acestea sunt cărţi? spuse Brutha.

– Oh, da. Toată lumea le scrie pe aici. Nu poţi să-i opreşti pe nenorociţi.

– Şi oamenii pot să le *citească?* zise Brutha.

Omnia era fondată pe o singură carte. Iar aici erau... sute...

– Păi, pot să le citească dacă vor, spuse Urn. Dar nu prea vine lume aici. Asta nu sunt cărţi pentru citit. Sunt mai mult pentru scris.

– Înţelepciunea veacurilor, zise Didactilos. Vezi tu, trebuie să scrii o carte ca să dovedeşti că eşti filosof. Apoi îţi primeşti pergamentul şi lufa filosofică oficială şi gratuită.

Lumina soarelui cădea pe o masă mare din piatră din centrul încăperii. Urn desfăşură în întregime un pergament. Flori minunate străluciră în lumina aurie.

– *Despre natura plantelor* a lui Ornijcrate, spuse Didactilos. Şase sute de plante şi utilizările lor...

– Sunt superbe, şopti Brutha.

– Da, asta este una dintre utilizările plantelor, zise Didactilos. Şi una pe care bătrânul Ornijcrate a scăpat-o din vedere. Bravo. Arată-i *Bestiarul* lui Filo, Urn.

Un alt pergament se desfăşură. Avea zeci de desene cu animale, mii de cuvinte de necitit.

– Dar... desenele animalelor... e greşit... nu e greşit să...

– Avem desene cam cu orice aici, spuse Didactilos.

Arta nu era permisă în Omnia.

– Şi aceasta este cartea pe care a scris-o Didactilos, zise Urn.

Brutha se uită la imaginea unei țestoase. Avea... *elefanți, sunt elefanți*, îi sări memoria în ajutor, din amintirile proaspete ale bestiarului care se așterneau de neșters în mintea lui... avea elefanți pe spate și pe ei ceva cu munți și un ocean care cădea în cascadă peste marginile lui.

– Cum se poate? spuse Brutha. O lume pe spatele unei țestoase? De ce îmi spune toată lumea asta? Nu se poate să fie adevărat!

– Zi-le asta marinarilor, spuse Didactilos. Oricine a navigat vreodată în Oceanul de Margine o știe. De ce să negi evidența?

– Dar cu siguranță lumea este o sferă perfectă, care se rotește în jurul sferei soarelui, așa cum ne spune Septuateuhul, zise Brutha. Pare atât de... logic. Așa ar trebui să fie lucrurile.

– *Ar trebui?* făcu Didactilos. Ei, nu știu despre *ar trebui.* Asta nu-i o vorbă filosofică.

– Și... ce-i asta... murmură Brutha, arătând spre un cerc sub desenul țestoasei.

– E un planiglob, spuse Urn.

– Harta lumii, explică Didactilos.

– Hartă? Ce e o hartă?

– E un fel de pictură care îți arată unde ești, spuse Didactilos.

Brutha se holba uluit.

– Și de unde știe?

– Ha!

– Zeii, ceru iar Om. Suntem aici să întrebăm despre zei!

– Dar toate acestea sunt *adevărate?* întrebă Brutha.

Didactilos ridică din umeri.

– S-ar putea. S-ar putea. Noi suntem aici și acum. Din câte înțeleg eu, dincolo de asta, tot restul ține de ghicit.

– Adică nu *știi* dacă e adevărat? spuse Brutha.

– *Cred* că s-ar putea să fie, zise Didactilos. S-ar putea să mă înșel. A nu fi sigur înseamnă să fii filosof.

– Vorbeşte despre zei, spuse Om.

– Zei, îngăimă Brutha.

Mintea îi luase foc. Oamenii aceştia făceau toate aceste cărţi despre tot felul de lucruri şi nu erau *siguri*. Dar el fusese sigur, şi fratele Nhumrod fusese sigur, şi diaconul Vorbis avea o siguranţă pe care puteai îndoi potcoave. Certitudinea era o stâncă.

Acum ştia de ce, când Vorbis vorbea despre Ephebe, chipul i se făcea cenuşiu de ură, iar glasul îi era întins ca o coardă. Dacă nu exista adevăr, ce mai rămânea? Iar aceşti bătrâni care vorbeau în dodii îşi petreceau vremea dărâmând stâlpii lumii şi nu aveau ce să le pună în loc decât nesiguranţă. Şi erau *mândri* de asta?

Urn stătea pe o scăriţă, căutând prin rafturile de suluri. Didactilos şedea în faţa lui Brutha, privirea lui oarbă părând a fi aţintită asupra lui.

– Nu îţi place, nu? zise Didactilos.

Brutha tăcu.

– Ştii, spuse Didactilos degajat, oamenii îţi vor zice că noi, orbii, suntem meseriaşi când e vorba de celelalte simţuri. Nu e adevărat, fireşte. Nenorociţii o spun doar pentru că îi face pe ei să se simtă mai bine. Scapă de obligaţia de a le părea rău pentru noi. Dar când nu vezi, chiar înveţi să asculţi mai mult. Cum respiră oamenii, sunetele pe care le scot hainele lor...

Urn reapăru cu un alt sul.

– N-ar trebui să faceţi asta, zise Brutha nefericit. Toate astea... Vocea îi pieri.

– Ştiu despre certitudine, spuse Didactilos. Acum tonul arţăgos şi vesel îi dispăruse din glas. Îmi aduc aminte că, înainte să orbesc, am fost în Omnia o dată. Asta era înainte ca graniţele să fie închise, când încă îi lăsaţi pe oameni să călătorească. Şi în Citadela voastră am văzut o mulţime care

omora un om cu pietre într-o groapă. Ai văzut vreodată aşa ceva?

– Trebuie făcut, mormăi Brutha. Astfel încât sufletul să fie mântuit şi...

– Nu ştiu despre suflet. N-am fost niciodată genul ăsta de filosof, zise Didactilos. Tot ce ştiu este că a fost o privelişte oribilă.

– Starea trupului nu este...

– Oh, nu vorbesc despre sărmanul nenorocit din groapă, spuse filosoful. Vorbesc despre oamenii care aruncau pietrele. Erau foarte siguri. Erau siguri că nu ei erau în groapă. Li se citea pe faţă. Atât de încântaţi că nu erau ei, încât aruncau cât de tare puteau.

Urn se iţi lângă el, părând nesigur.

– Am găsit *Despre religie* a lui Abraxas, zise el.

– Bătrânul „Tăciune" Abraxas, spuse Didactilos, înveselindu-se din nou. Lovit de fulger de cincisprezece ori până acum şi tot nu se lasă. Poţi să o împrumuţi pe asta peste noapte, dacă vrei. Bagă de seamă, nu mâzgăleşti comentarii pe margini, decât dacă sunt interesante.

– Asta e! zise Om. Haide, să-l lăsăm pe idiot.

Brutha desfăcu sulul. Nici măcar nu avea desene. Era plin de un scris puchinit, rând după rând.

– A petrecut ani întregi cu cercetarea pentru ea, spuse Didactilos. A fost în deşert, a vorbit cu zeii mărunţi. A vorbit şi cu unii dintre zeii noştri. Viteaz om. Zice că zeilor le place să aibă un ateu prin preajmă. Le dă ceva spre care să ţintească.

Brutha mai derulă un pic din sul. Cu cinci minute în urmă, ar fi recunoscut că nu ştia să citească. Acum, nici cele mai mari eforturi ale inchizitorilor nu ar fi scos asta de la el. Ridică pergamentul în ceea ce spera că era un fel obişnuit.

– Unde este acum? rosti el.

– Păi, cineva spunea că a văzut o pereche de sandale din care ieşea fum chiar în faţa casei lui acum un an sau doi, zise Didactilos. Ştii, s-ar putea să îşi fi forţat norocul.

– Cred, spuse Brutha, că ar trebui să plec. Îmi pare rău că ţi-am răpit timpul.

– Adu-l înapoi când termini cu el, zise Didactilos.

– Aşa citesc oamenii în Omnia? spuse Urn.

– Ce?

– Invers.

Brutha luă ţestoasa, se uită urât la Urn şi ieşi din Bibliotecă păşind cât de trufaş putea.

– Hmm, făcu Didactilos. Bătu darabana cu degetele pe masă.

– Pe el l-am văzut azi-noapte la tavernă, zise Urn. Sunt sigur, maestre.

– Dar omnienii stau aici, în palat.

– Aşa este, maestre.

– Dar taverna este *afară*.

– Da.

– Atunci trebuie să fi zburat peste zid, ce crezi?

– Sunt sigur că el era, maestre.

– Atunci... poate că a venit mai târziu. Poate că nu intrase când l-ai văzut tu.

– Doar asta este posibil, maestre. Gardienii labirintului sunt incoruptibili.

Didactilos îl plesni pe Urn peste ceafă cu felinarul.

– Prostule! Ţi-am mai spus despre acest fel de afirmaţie.

– Adică, nu sunt *uşor* coruptibili, maestre. Nu pentru toţi banii din Omnia, de exemplu.

– Aşa mai merge.

– Crezi că ţestoasa este un zeu, maestre?

– Dacă e, o să aibă mari belele în Omnia. Au un zeu afurisit acolo. L-ai citit până acum pe bătrânul Abraxas?

– Nu, maestre.

– Foarte tare pe zei. Un om al zeilor mari. Tot timpul mirosea a păr ars. Avea o rezistenţă înnăscută.

Om se târa încetişor în lungul unui rând.

– Nu te mai plimba de colo, colo, zise el. Nu pot să mă concentrez.

– Cum pot oamenii să vorbească aşa? puse Brutha întrebarea spre aerul gol. Se poartă de parcă s-ar *bucura* că nu ştiu lucruri! Că găsesc tot mai multe lucruri pe care nu le ştiu! Parcă ar fi copii care vin să îţi arate cu mândrie o oală de noapte plină!

Om puse o gheară unde rămăsese.

– Dar descoperă lucruri, spuse el. Abraxas ăsta a fost un gânditor, fără îndoială. Nici *eu* nu ştiam unele dintre chestiile astea. Stai jos!

Brutha se supuse.

– Aşa, zise Om. Acum... ascultă. Ştii cum obţin zeii putere?

– Prin oamenii care cred în ei, spuse Brutha. Milioane de oameni cred în tine.

Om şovăi.

Bine, bine. Suntem aici şi acum. Mai devreme sau mai târziu va descoperi singur...

– Nu cred, zise Om.

– Dar...

– S-a mai întâmplat, spuse ţestoasa. De zeci de ori. Ştii că Abraxas a găsit oraşul pierdut Ee? Nişte sculpturi foarte ciudate, zice el. Credinţă, mai zice el. *Schimbări* de credinţă. Oamenii încep să creadă în zeu şi sfârşesc crezând în structură.

– Nu înţeleg, spuse Brutha.

– Să mă exprim altfel, zise ţestoasa. Sunt Zeul tău, da?

– Da.

– Şi tu mi te vei supune.

– Da.

– Bun. Acum ia o piatră şi du-te şi omoară-l pe Vorbis.

Brutha nu mişcă.

– Sunt sigur că m-ai auzit, spuse Om.

– Dar va... e... Chiziţia ar...

– *Acum* ştii ce vreau să zic, rosti ţestoasa. Îţi este mai frică de el decât îţi este de mine acum. Abraxas spune aici: „Dimpregiurul Dzăului se face un ţest de rugăciuni, ceremonii, clădiri, preoţi şi autoritate, până când în cele de pe urmă, Dzăul moare. Şi aiasta nu poate fi văzutu."

– Nu se poate să fie adevărat!

– Cred că este. Abraxas spune că există un fel de crustaceu care trăieşte în acelaşi fel. Îşi face o carapace tot mai mare, până când nu se mai poate mişca deloc şi, astfel, moare.

– Dar... dar... asta înseamnă că... întreaga Biserică...

– Da.

Brutha încercă să ţină bine ideea, dar pura ei enormitate i-o tot smulgea din strânsoarea intelectuală.

– Dar tu nu eşti mort, îngăimă el.

– Dar nici prea departe, spuse Om. Şi ştii ce? Nici un alt zeu mărunt nu încearcă să mă uzurpe. Ţi-am povestit despre bătrânul Ur-Ghilash? Nu? El a fost zeul înaintea mea în ceea ce astăzi este Omnia. Nu era cine ştie ce. În mare, un zeu al vremii. Sau un zeu-şarpe. Ceva, în orice caz. Totuşi, mi-a luat ani întregi să scap de el. Războaie şi toate cele. Aşa că m-am gândit...

Brutha tăcu.

– Om există încă, zise ţestoasa. Adică acea carapace. Nu trebuie decât să îi faci pe oameni să creadă.

Brutha tăcu în continuare.

– Poţi fi următorul profet, spuse Om.

– Nu pot! Toată lumea ştie că Vorbis va fi următorul profet!

– Ah, dar tu vei fi *oficial.*

– Nu!

– Nu? Sunt Zeul tău!

– Şi eu sunt eul meu. Nu sunt profet. Nici măcar nu ştiu să scriu. Nu ştiu să citesc. Nimeni nu mă va asculta.

Om îl măsură din ochi.

– Trebuie să recunosc că nu eşti alesul pe care l-aş fi ales eu, zise el.

– Marii profeţi aveau viziune, spuse Brutha. Chiar dacă... chiar dacă nu ai vorbit cu ei, tot au avut ceva de spus. Eu ce aş putea spune? N-am nimic de spus nimănui. Ce aş putea spune?

– Credeţi în Marele Zeu Om, zise ţestoasa.

– Şi după aia, ce?

– Cum adică şi după aia, ce?

Brutha se uită încruntat la curtea peste care se lăsa înserarea.

– Credeţi în Marele Zeu Om sau veţi fi loviţi de fulgere, spuse el.

– Mie mi se pare bine.

– Aşa trebuie să fie întotdeauna?

Ultimele raze ale soarelui sclipeau pe statuia din centrul curţii. Era vag feminină. Pe unul dintre umeri stătea un pinguin.

– Patina, Zeiţa Înţelepciunii, zise Brutha. Cea cu un pinguin. De ce un pinguin?

– Nu-mi dau seama, făcu Om iute.

– Nu-i nimic înţelept la pinguini, nu?

– Nu cred. Dacă nu pui la socoteală faptul că nu îi găseşti în Omnia. Destul de înţelept din partea lor.

– Brutha!

– Ăsta-i Vorbis, spuse Brutha, ridicându-se în picioare. Te las aici?

– Da. Mai e nişte pepene. Adică pâine.

Brutha ieşi în lumina apusului.

Vorbis şedea pe o bancă sub un copac, la fel de nemişcat ca o statuie învăluită de umbre.

„Certitudine, gândi Brutha. Mai demult aveam certitudine. Acum nu mai sunt atât de sigur."

– Ah, Brutha. Mă vei însoţi într-o mică plimbare. Ne vom bucura de aerul serii.

– Da, domnule.

– Ţi-a plăcut vizita în Ephebe.

Vorbis rareori punea o întrebare dacă o afirmaţie era de ajuns.

– A fost... interesant.

Vorbis îşi puse o mână pe umărul lui Brutha şi o folosi pe cealaltă pentru a se sprijini în toiag şi a se ridica.

– Şi cum ţi se pare? întrebă el.

– Au mulţi zei şi nu le dau mare atenţie, zise Brutha. Şi caută ignoranţa.

– Şi o găsesc din belşug, poţi să fi sigur de asta, spuse Vorbis.

Arătă cu toiagul în noapte.

– Să mergem, zise el.

Se auziră râsete, undeva în întuneric, şi zăngănit de tigăi. Mirosul florilor care se deschideau seara plutea greoi în aer. Căldura acumulată în timpul zilei, radiind din pietre, făcea ca noaptea să pară o supă înmiresmată.

– Ephebe dă spre mare, rosti Vorbis după o vreme. Vezi cum este construit? Totul este pe panta unui deal care dă spre mare. Dar marea este nestatornică. Nimic de durată nu iese din mare. Pe când Citadela noastră dă spre podişul înalt al deşertului. Şi ce vedem noi acolo?

Din instinct, Brutha se întoarse şi se uită peste acoperişuri la masa neagră a deşertului profilată pe cer.

– Am văzut o pâlpâire de lumină, zise el. Şi încă una. Pe pantă.

– Ah. Lumina adevărului, spuse Vorbis. Să mergem, deci, să o întâlnim. Du-mă la intrarea în labirint, Brutha. Cunoşti drumul.

– Stăpâne? zise Brutha.

– Da, Brutha?

– Aş dori să îţi pun o întrebare.

– Te rog.

– Ce s-a întâmplat cu fratele Murduck?

În ritmul bătului lui Vorbis pe caldarâm se simţi cea mai slabă urmă de şovăială. Apoi exchizitorul spuse:

– Adevărul, bunule Brutha, este ca lumina. Ştii despre lumină?

– Păi... vine de la soare. Şi de la lună şi de la stele. Şi de la lumânări. Şi lămpi.

– Şi aşa mai departe, zise Vorbis dând aprobator din cap. Firește. Dar există un alt fel de lumină. O lumină care umple şi cele mai întunecate locuri. Aceasta trebuie să existe. Căci dacă nu ar exista această metalumină, cum ar putea fi văzută bezna?

Brutha tăcu. Astea semănau prea mult cu filosofia.

– Şi aşa este şi cu adevărul, spuse Vorbis. Există unele lucruri care par să fie adevărul, care au toate însemnele adevărului, dar care nu sunt adevărul *real*. Uneori, adevărul real trebuie apărat cu un labirint de minciuni.

Se întoarse către Brutha.

– Mă înţelegi?

– Nu, stăpâne Vorbis.

– Adică, ceea ce apare simţurilor noastre nu este adevărul *fundamental*. Lucrurile văzute, auzite şi făcute de carne sunt simple umbre ale unei realităţi mai profunde. Asta trebuie să înţelegi pe măsură ce avansezi în Biserică.

– Dar în acest moment, domnule, nu cunosc decât adevărul trivial, adevărul disponibil în afară, zise Brutha. Se simţea ca şi cum ar fi fost pe marginea unui hău.

– Așa începem cu toții, spuse Vorbis cu blândețe.

– Deci ephebienii l-au omorât pe fratele Murduck? insistă Brutha. Acum se întindea peste hău.

– Îți spun că în cel mai profund sens al adevărului, au făcut-o. Prin nereușita lor de a-i accepta vorbele, prin intransigența lor, cu siguranță l-au ucis.

– Dar în sensul *trivial* al adevărului, zise Brutha, alegându-și vorbele cu grija pe care i-ar fi acordat-o un inchizitor pacientului său în adâncurile Citadelei, în sensul trivial, fratele Murduck a murit, nu-i așa, în Omnia, pentru că *nu* murise în Ephebe, fiind doar batjocorit, dar a existat teama că ceilalți din Biserică s-ar putea să nu înțeleagă adevărul, adevărul *mai profund,* iar astfel s-a anunțat că ephebienii îl uciseseră în, în sensul *trivial,* dându-vă astfel dumneavoastră și celor care au văzut adevărul răului din Ephebe motivul potrivit să lansați... să lansați represaliile îndreptățite.

Trecură pe lângă o fântână. Toiagul cu vârf din oțel al diaconului țăcănea în noapte.

– Prevăd un viitor măreț pentru tine în Biserică, spuse Vorbis în cele din urmă. Timpul celui de al optulea profet se apropie. O vreme a extinderii, o mare ocazie pentru cei aflați cu adevărat în slujba lui Om.

Brutha se uită în hău.

Dacă Vorbis avea dreptate și exista un fel de lumină care făcea bezna vizibilă, atunci acolo jos exista opusul ei, întunericul în care nu putea ajunge niciodată lumina: negura care întuneca lumina. Se gândi la orbul Didactilos și la felinarul lui gol.

Se auzi rostind:

– Și cu oameni ca ephebienii, nu există armistițiu. Nici un tratat nu poate fi respectat, dacă este între oameni ca ephebienii și cei care urmează un adevăr mai profund?

Vorbis dădu aprobator din cap.

– Atunci când Marele Zeu este cu noi, zise el, cine poate sta împotriva noastră? Mă impresionezi, Brutha.

Se auziră mai multe râsete în întuneric şi sunetul instrumentelor cu corzi.

– Un banchet, mârâi Vorbis. Tiranul ne-a invitat la un banchet! Am trimis o parte din grup, firește. Chiar şi generalii lor sunt acolo! Se cred în siguranţă în spatele labirintului lor, aşa cum o ţestoasă se crede în siguranţă în carapacea proprie, fără să îşi dea seama că este o închisoare. Înainte.

Zidul interior al labirintului se zărea din beznă. Brutha se sprijini de el. Din depărtare se auzea zăngănitul metalului pe metal în timp ce santinela îşi făcea tura.

Poarta de intrare în labirint era larg deschisă. Ephebineii nu găsiseră nici un rost să îi împiedice pe oameni să intre. Pe un tunel lateral scurt, călăuza pentru prima şesime de drum moţăia pe o bancă, iar lângă ea pâlpâia o lumânare. Deasupra alcovului său atârna clopotul din bronz pe care posibilii trecători prin labirint îl foloseau pentru a o chema. Brutha se furişă pe lângă ea.

– Brutha?

– Da, domnule?

– Condu-mă prin labirint. Ştiu că poţi.

– Stăpâne...

– Acesta *este* un ordin, Brutha, zise Vorbis pe un ton plăcut.

„Nu am ce face, se gândi Brutha. *Este* un ordin."

– Atunci călcaţi unde calc eu, stăpâne, şopti el. Nu mai mult de un pas în urma mea.

– Da, Brutha.

– Dacă merg în jurul unui loc din podea fără motiv, mergeţi şi dumneavoastră la fel.

– Da, Brutha.

Brutha se gândi: „poate că aș putea să greșesc. Nu. Am făcut jurăminte și alte chestii. Nu poți să nu te supui. Se sfârșește întreaga lume dacă începi să gândești așa..."

Își lăsă mintea adormită să preia controlul. Drumul prin labirint i se desfășură în cap ca un fir strălucitor.

... diagonal înainte și la dreapta trei pași și jumătate, la stânga șaizeci și trei de pași, pauză două secunde – unde un șuierat de oțel în beznă sugeră că unul dintre gardieni crease ceva ce îi adusese un premiu – urcat trei trepte...

„Aș putea să fug înainte, se gândi el. M-aș putea ascunde și ar cădea într-o groapă, o capcană sau altceva și apoi m-aș putea furișa înapoi în camera mea și cine ar ști?

Eu aș ști."

... înainte nouă pași și la dreapta un pas, înainte nouăsprezece pași și la stânga doi pași...

În față se zări o lumină. Nu strălucirea albă ocazională a lunii prin fantele din acoperiș, ci lumina galbenă de lampă, scăzând și crescând pe măsură ce proprietarul ei se apropia.

– Vine cineva, șopti el. Trebuie să fie una dintre călăuze!

Vorbis dispăruse.

Brutha rămase nesigur pe coridor în timp ce lumina se apropia legănându-se.

O voce îmbătrânită spuse:

– Tu ești, Numărul Patru?

Lumina apăru de după un colț. Ilumină pe jumătate un bătrân, care merse până la Brutha și îi ridică lumânarea în față.

– Unde e Numărul Patru? zise el uitându-se pe după Brutha.

O siluetă apăru în spatele omului, dintr-un coridor lateral. Brutha abia dacă îl zări pe Vorbis, cu fața straniu de liniștită, atunci când prinse capul toiagului său, îl răsuci și trase. Metalul ascuțit sclipi pentru o clipă în lumina lumânării.

Apoi lumina se stinse.

Glasul lui Vorbis spuse:

– Preia din nou conducerea.

Tremurând, Brutha se supuse. Simţi simţi pentru o clipă sub sanda carnea moale a unui braţ întins.

„Hăul", se gândi el. Uită-te în ochii lui Vorbis şi acolo e hăul. Şi eu sunt înăuntru împreună cu el.

Trebuie să ţin minte adevărul fundamental.

Nu mai erau călăuze în patrulare prin labirint. După doar un milion de ani, aerul nopţii îi suflă răcoros pe faţă şi Brutha ieşi în lumina stelelor.

– Bravo. Îţi aduci aminte drumul spre poartă?

– Da, Lord Vorbis.

Diaconul îşi trase gluga pe faţă.

– Continuă.

Câteva torţe luminau străzile, dar Ephebe nu era un oraş care să stea treaz în întuneric. Cei câţiva trecători nu le dădură nici o atenţie.

– Îşi păzesc portul, spuse Vorbis plăcut. Dar drumul spre deşert... toată lumea ştie că nimeni nu poate traversa deşertul. Sunt sigur că *tu* ştii asta, Brutha.

– Dar acum bănuiesc că ceea ce ştiu nu este adevărul, zise Brutha.

– Cam aşa. Ah. Poarta. Cred că ieri avea două gărzi?

– Am văzut două.

– Iar acum este noapte şi poarta este închisă. Dar trebuie să fie un paznic. Aşteaptă aici.

Vorbis dispăru în beznă. După o vreme, se auzi o discuţie înfundată. Brutha se uita drept în faţă.

Discuţia fu urmată de tăcere înfundată. După o vreme, Brutha începu să numere în gând.

La zece, mă întorc.

Încă zece, atunci.

Bine. Să zicem treizeci. Şi *apoi* mă...

– Ah, Brutha. Să mergem.

Brutha îşi înghiţi la loc inima din gât şi se întoarse încet.

– Nu te-am auzit, stăpâne, îngăimă el.

– Păşesc încet.

– E vreun paznic?

– Acum nu. Vino să mă ajuţi cu zăvoarele.

În poarta principală se afla o portiţă. Brutha, cu mintea amorţită de ură, împinse zăvoarele cu podul palmei. Uşa se deschise aproape fără să scârţâie.

Afară se vedea câte o lumină rătăcită de la fermele din depărtare şi o beznă densă.

Apoi bezna se revărsă înăuntru.

Ierarhie, avea să spună Vorbis mai târziu. Ephebienii nu gândeau în termeni de ierarhii.

Nici o armată nu putea traversa deşertul. Dar poate că o mică armată ar fi putut parcurge un sfert din drum şi ar fi putut lăsa o rezervă de apă. Şi ar fi făcut asta de câteva ori. Şi o altă armată putea folosi o parte din acea rezervă pentru a merge mai departe, poate să ajungă la jumătatea drumului şi să fi lăsat o rezervă. Şi o altă mică armată...

Durase luni întregi. O treime dintre oameni căzuse pradă căldurii, deshidratării, animalelor sălbatice şi altor lucruri mai rele, cele mai rele lucruri pe care le ascundea deşertul.

Trebuia să ai o minte ca a lui Vorbis pentru a face acest plan.

Şi să îl faci din timp. Oamenii mureau deja în deşert înainte ca fratele Murduck să meargă să predice; exista deja un drum bătut atunci când flota omniană arsese în golful din Ephebe.

Trebuia să ai o minte ca a lui Vorbis pentru a-ţi planifica represaliile înainte de a fi atacat.

Se termină în mai puţin de o oră. Adevărul fundamental era că mâna de străji ephebiene din palat nu avu nici o şansă.

Vorbis şedea drept în jilţul Tiranului. Se apropia miezul nopţii.

Un grup de cetăţeni ephebieni, cu Tiranul printre ei, fusese mânat în faţa lui.

Îşi făcu de lucru cu nişte hârtii, iar apoi ridică privirea cu un aer uşor surprins, ca şi cum nu ar fi băgat deloc de seamă până atunci că cincizeci de oameni aşteptau în faţa lui cu arbaletele aţintite asupra lor.

– Ah, făcu el şi surâse scurt.

– Ei, zise el. Sunt încântat să spun că acum putem renunţa la tratatul de pace. E cam inutil. De ce trăncănim despre pace când nu mai există război? Ephebe este acum o dioceză a Omniei. Nu există discuţie.

Aruncă o hârtie pe podea.

– În câteva zile o flotă va fi aici. Nu va exista împotrivire, de vreme ce noi stăpânim palatul. Chiar acum, oglinda voastră infernală este spartă.

Îşi împreună degetele şi se uită la ephebienii reuniţi.

– Cine a construit-o?

Tiranul ridică privirea.

– A fost o construcţie ephebiană, zise el.

– Ah, spuse Vorbis, democraţie. Am uitat. Atunci cine – făcu semn uneia dintre gărzi, care îi înmână un sac – a scris asta?

O copie a *De Chelonian Mobile* fu azvârlită pe podeaua din marmură.

Brutha stătea în picioare lângă tron. Acolo i se spusese să stea.

Se uitase în hău şi acum acesta era el. Totul din jurul lui se întâmpla într-un cerc de lumină înconjurat de beznă. Gândurile i se alergau unele pe altele în cap.

Oare arhichinovitul ştia despre asta? Oare mai ştia cineva despre cele două feluri de adevăr? Cine mai ştia că Vorbis lupta de ambele părţi ale războiului, ca un copil care se joacă cu soldăţei? Oare chiar era greşit dacă era pentru slava măreaţă a...

... unui zeu care era o broască ţestoasă. Un zeu în care doar Brutha credea?

Cu cine vorbea Vorbis când se ruga?

Prin furtuna gândurilor, Brutha auzi tonurile egale ale glasului lui Vorbis:

– Dacă filosoful care a scris asta nu recunoaşte, voi cu toţii veţi fi trecuţi prin foc. Şi nu vă îndoiţi că vorbesc serios.

Avu loc o mişcare în mulţime şi se auzi vocea lui Didactilos.

– Dă-mi drumul! L-ai auzit! Oricum... întotdeauna am vrut să am ocazia asta...

Câţiva slujitori fură împinşi în lături şi filosoful ieşi tropăind din mulţime, ţinându-şi sfidător felinarul gol deasupra capului.

Brutha îl văzu pe filosof oprindu-se pentru o clipă în spaţiul gol, iar după aceea întorcându-se foarte încet până când ajunse cu faţa drept spre Vorbis. Apoi înaintă câţiva paşi şi întinse felinarul în faţă în timp ce părea să se uite critic la diacon.

– Hmm, făcu el.

– Tu eşti... făptaşul? spuse Vorbis.

– Într-adevăr. Didactilos îmi zice.

– Eşti orb?

– Doar în ceea ce priveşte vederea, domnule.

– Totuşi, ai un felinar, spuse Vorbis. Neîndoielnic, pentru a da vreo replică. Probabil îmi vei zice că eşti în căutarea unui om cinstit?

– Nu ştiu, domnule. Poate că ai putea să-mi spui cum arată?

– Ar trebui să te dobor la pământ acum, rosti Vorbis.

– Oh, firește.

Vorbis arătă spre carte.

– Aceste *minciuni.* Acest *scandal.* Acest... *această* nadă pentru a abate minţile oamenilor de la calea adevăratei cunoaşteri. Îndrăzneşti să stai în faţa mea şi să declari – împinse cartea cu vârful piciorului – că lumea este plată şi călătoreşte prin abis pe spatele unei ţestoase?

Brutha îşi ţinu răsuflarea.

La fel şi istoria.

„Afirmă-ţi credinţa, se gândi Brutha. Doar o dată, vă rog ca cineva să îl înfrunte pe Vorbis. Eu nu pot. Dar cineva..."

Se trezi că ochii i se îndreptară spre Simony, care stătea de cealaltă parte a jilţului lui Vorbis. Sergentul era transfigurat, fascinat.

Didactilos se îndreptă de spate. Se întoarse pe jumătate şi, pentru o clipă, privirea lui oarbă trecu peste Brutha. Felinarul era întins la o lungime de braţ.

– Nu, zise el.

– Când orice om cinstit ştie că lumea este o sferă, o formă perfectă, care se roteşte în jurul sferei Soarelui, aşa cum Omul orbitează adevărul central al lui Om, spuse Vorbis, iar stelele...

Brutha se aplecă în faţă, cu inima bătându-i cu putere.

– Stăpâne? şopti el.

– Ce? se răsti Vorbis.

– A zis „nu", spuse Brutha.

– Aşa-i, făcu Didactilos.

Vorbis rămase complet nemişcat pentru o clipă. Apoi falca i se mişcă o fracţiune, ca şi cum a fi repetat nişte cuvinte pentru sine.

– *Negi?* zise el.

– Să fie o sferă, spuse Didactilos. Nu mă deranjează o sferă. Fără îndoială, sunt făcute pregătiri speciale pentru ca totul să stea pe ea. Şi Soarele poate fi o altă sferă mare, la mare depărtare. Ai vrea ca Luna să orbiteze lumea sau Soarele? Aş sfătui să fie lumea. Ar fi mai ierarhic şi ar fi un exemplu minunat pentru noi toţi.

Brutha vedea ceva ce nu mai văzuse până atunci. Vorbis părea uluit.

– Dar ai scris... ai zis că lumea stă pe spatele unei ţestoase uriaşe! I-ai dat ţestoasei un *nume!*

Didactilos ridică din umeri.

– Acum ştiu mai bine, spuse el. Cine a mai pomenit o broască ţestoasă lungă de zece mii de mile? Care înoată prin hăul spaţiului? Ha. Ce prostie. Mi-e şi ruşine că m-am gândit la aşa ceva.

Vorbis închise gura. Apoi o deschise iar.

– Aşa se poartă un filosof ephebian? zise el.

Didactilos ridică iar din umeri.

– Aşa se poartă orice filosof adevărat, spuse el. Întotdeauna trebuie să fii gata să accepţi idei noi, să ţii cont de dovezi. Nu eşti de acord? Şi ne-ai adus multe puncte de vedere – un gest păru să cuprindă, din greşeală, arbaletiştii omnieni din încăpere – pe care să le cântăresc. Întotdeauna pot fi convins de argumente puternice.

– Minciunile tale deja au otrăvit lumea!

– Atunci voi scrie o altă carte, zise Didactilos calm. Gândeşte-te cum va părea – mândrul Didactilos convins de argumentele omnienilor. O retractare completă. Hmm? De fapt, cu permisiunea ta, domnule – ştiu că ai multe de făcut, să jefuieşti, să pui foc şi aşa mai departe – mă voi retrage imediat

în butoiul meu şi mă voi apuca de lucru. Un univers de sfere. Bile care se învârt prin spaţiu. Hmm. Da. Cu permisiunea ta, stăpâne, îţi voi scrie mai multe bile decât îţi poţi închipui...

Bătrânul filosof se întoarse şi, foarte încet, se îndreptă spre ieşire.

Vorbis îl urmări plecând.

Brutha îl văzu ridicându-şi pe jumătate mâna pentru a da ordin străjerilor, apoi coborând-o.

Vorbis se întoarse spre Tiran.

– S-a zis cu... începu el.

– *He-ei!*

Felinarul zbură prin aer din cadrul uşii şi se sfărâmă de craniul lui Vorbis.

– *Totuşi... Ţestoasa Se Mişcă!*

Vorbis sări în picioare.

– Vreau... ţipă el, apoi se stăpâni. Făcu semn nervos spre câteva gărzi. Vreau să mi-l prindeţi. Acum. Şi... Brutha?

Brutha abia îl auzi din cauza vâjâitului sângelui din urechi. Didactilos fusese un gânditor mai bun decât crezuse el.

– Da, stăpâne?

– Vei lua un grup de oameni şi îi vei duce la Bibliotecă... iar apoi, Brutha, vei da foc Bibliotecii.

Didactilos era orb, dar era întuneric. Străjerii care îl urmăreau vedeau, doar că nu era nimic la lumina căruia să vezi. Şi nu îşi petrecuseră vieţile rătăcind pe aleile întortocheate, inegale şi, mai presus de toate, cu multe trepte din Ephebe.

– ... opt, nouă, zece, unsprezece, mormăi filosoful, ţopăind în bezna ca smoala pe nişte trepte şi tulind-o pe după un colţ.

– Ah, au, genunchiul meu, mormăiau cei mai mulţi dintre străjeri, făcuţi grămadă cam la jumătatea drumului.

Totuşi, unul ajunse în vârf. La lumina stelelor putea distinge silueta slăbănoagă, sărind nebuneşte pe stradă. Îşi ridică arbaleta. Prostul ăla bătrân nici nu se ferea...

O ţintă perfectă.

Se auzi un zbârnâit.

Străjerul păru nedumerit o clipă. Arma îi căzu din mână, declanşându-se singură când atinse pavajul şi trimiţând o săgeată care ricoşă dintr-o statuie. Se uită în jos la tija cu pene în capăt care îi ieşea din piept, apoi la silueta care se desprinse din umbre.

– Domnule sergent Simony? şopti el.

– Îmi pare rău, zise Simony. Chiar îmi pare. Dar Adevărul este important.

Soldatul deschise gura să îşi exprime părerea despre adevăr, apoi se împletici în faţă.

Deschise ochii.

Simony se depărta. Totul părea mai luminos. Încă era întuneric. Dar acum putea vedea în beznă. Totul era în tonuri cenuşii. Iar pietrele de sub palma lui deveniseră, cumva, un nisip negru şi aspru.

Ridică privirea.

– ÎN PICIOARE, SOLDAT ICHLOS.

Se ridică umil. Acum era mai mult decât un simplu soldat, un personaj anonim care să fie alergat şi să fie omorât, un biet pion necunoscut în vieţile altor oameni. Acum era Dervi Ichlos, treizeci şi opt de ani, relativ fără vină în marele plan al lucrurilor şi mort.

Îşi duse nesigur o mână la gură.

– Tu eşti judecătorul? spuse el.

– NU EU.

Ichlos se uită la nisipurile care se întindeau în depărtare. Ştia din instinct ce avea de făcut. Era mult mai puţin sofisticat decât generalul Fri'it şi fusese mai atent la cântecele pe care le

învăţase în copilărie. În plus, avea un avantaj. Avusese parte şi de mai puţină religie decât generalul.

– JUDECATA ESTE LA CAPĂTUL DEŞERTULUI.

Ichlos încercă să zâmbească.

– Mama mi-a povestit despre asta, zise el. Când eşti mort, trebuie să mergi printr-un deşert. Şi vezi totul cum se cuvine, spunea ea. Şi îţi aminteşti totul corect.

Studiat, Moarte nu făcu nimic pentru a-şi exprima părerea.

– S-ar putea chiar să întâlnesc câţiva prieteni pe drum, ha? zise soldatul.

– POSIBIL.

Ichlos porni la drum. Una peste alta, se gândi el, ar fi putut fi mai rău.

Urn se căţăra pe rafturi ca o maimuţă, trăgând cărţile din locaşurile lor şi aruncându-le la podea.

– Pot să car vreo douăzeci, spuse el. Dar care să fie cele douăzeci?

– *Întotdeauna* am vrut să fac asta, murmură Didactilos fericit. Să apăr adevărul în faţa tiraniei şi aşa mai departe. Ha! Un singur om, fără frică de...

– Ce să iau? Ce să iau? strigă Urn.

– Nu avem nevoie de *Mecanica* lui Grido, zise Didactilos. Hei, îmi doresc să-i fi văzut expresia feţei! A naibii de bună aruncare, dacă stau să mă gândesc. Sper doar că cineva a scris ce am...

– Principiile transmisiei! Teoria expansiunii apei! strigă Urn. Dar nu avem nevoie de *Civicele* lui Ibid sau de *Ectopia* lui Gnomon, asta-i sigur...

– Ce? Aparţin întregii umanităţi! sări Didactilos.

– Atunci, dacă întreaga umanitate vrea să vină să ne ajute să le cărăm, e în regulă, spuse Urn. Dar dacă suntem doar noi doi, prefer să iau ceva folositor.

– Folositor? Cărţi despre mecanisme?

– Da! Ele le pot arăta oamenilor cum să trăiască mai bine!

– Şi *astea* le arată oamenilor cum să fie oameni, zise Didactilos. Că veni vorba. Găseşte-mi alt felinar. Mă simt cam orb fără unul din astea...

Uşa Bibliotecii se zgâlţâi sub un ciocănit bubuitor. Nu era genul de ciocănit al oamenilor care se aşteaptă ca uşa să fie deschisă.

– Am putea să aruncăm altele în...

Balamalele săriră din pereţi. Uşa se prăbuşi cu un bufnet.

Soldaţii se căţărară peste ea, cu săbiile scoase.

– Ah, domnilor, spuse Didactilos. Vă rog să nu îmi deranjaţi cercurile.

Caporalul aflat la comandă se uită la el absent, apoi la podea.

– Care cercuri? făcu el.

– Hei, ce ar fi să îmi dai un compas şi să reveniţi, să zicem, peste o jumătate de oră?

– Lasă-l, caporale, spuse Brutha.

Păşi peste uşă.

– Am spus lasă-l.

– Dar am ordine să...

– Eşti surd? Dacă eşti, Chiziţia te poate vindeca, rosti Brutha, uluit de calmul propriului glas.

– Nu faci parte din Chiziţie, zise caporalul.

– Nu. Dar ştiu pe cineva care face, spuse Brutha. Trebuie să cauţi cărţi. Pe el lasă-l cu mine. E un bătrân. Ce rău poate face?

Caporalul se uită şovăielnic de la Brutha la prizonierii lui.

– Foarte bine, caporal. Preiau eu.

Se întoarseră cu toţii.

– M-ai auzit? rosti sergentul Simony, croindu-şi drum printre soldaţi.

– Dar diaconul ne-a spus...

– Caporal?

– Da, domnule sergent?

– Diaconul este departe. Eu sunt chiar aici.

– Da, domnule sergent.

– Dă-i drumul!

– Da, domnule sergent.

Simony trase cu urechea în timp ce soldaţii se depărtau în marş.

Apoi îşi înfipse sabia în uşă şi se întoarse către Didactilos. Îşi strânse pumnul stâng şi îşi puse mâna dreaptă peste el, cu palma desfăcută.

– *Ţestoasa Se Mişcă,* rosti el.

– Depinde, făcu filosoful cu precauţie.

– Adică, eu sunt... prieten, zise el.

– De ce am avea încredere în tine? vru să ştie Urn.

– Pentru că nu aveţi de ales, răspunse iute sergenul Simony.

– Poţi să ne scoţi de aici? zise Brutha.

Simony se uită urât la el.

– Pe tine? spuse el. De ce te-aş scoate tocmai pe tine de aici? Eşti inchizitor! Îşi apucă sabia.

Brutha se dădu în spate.

– Ba nu!

– Pe corabie, când căpitanul ţi-a spus parola, nu ai zis nimic, rosti Simony. Nu eşti unul de-ai noştri.

– Nu cred că sunt nici unul de-ai lor, spuse Brutha. Sunt unul de-ai mei.

Îl privi rugător pe Didactilos, ceea ce era un efort irosit, şi se întoarse apoi spre Urn.

– Nu ştiu despre acest soldat, zise el. Tot ce ştiu este că Vorbis vrea să vă omoare şi că vă va arde, într-adevăr, Biblioteca. Dar pot să vă ajut. M-am gândit pe drum încoace.

– Şi nu îl ascultaţi, spuse Simony. Căzu într-un genunchi în faţa lui Didactilos, ca într-o rugă. Domnule, există... unii dintre noi... care ştiu ce este cartea ta.... uite, am o copie...

Scotoci înăuntrul platoşei.

– Am copiat-o, zise Simony. O singură copie! Doar atât am avut! Dar a fost trecută din mână în mână. Unii dintre noi care ştiu să citească le-au citit-o celorlalţi! Este atât de logic!

– Ăă... făcu Didactilos. Ce?

Simony flutură din mâini de agitaţie.

– Pentru că ştim... am fost în locuri care... e adevărat! Chiar există o Mare Ţestoasă! Ţestoasa chiar se mişcă! Chiar nu avem nevoie de zei!

– Urn? Nu a luat nimeni cuprul de pe acoperiş, da? spuse Didactilos.

– Nu cred.

– Atunci să-mi aminteşti să nu stau de vorbă cu tipul ăsta afară.

– Nu înţelegeţi! zise Simony. Pot să vă salvez. Aveţi prieteni în locuri nebănuite. Haide. Doar să îl omor pe preotul ăsta...

Apucă mânerul sabiei. Brutha se dădu în spate.

– Nu! Şi eu pot să vă ajut! De aia am venit. Când te-am văzut în faţa lui Vorbis, am ştiut ce aş putea face!

– Ce poţi să faci? mârâi Urn.

– Pot să slavez Biblioteca.

– Ce? O iei în cârcă şi fugi cu ea? mârâi Simony.

– Nu. Nu aşa. Câte suluri sunt aici?

– Cam şapte sute, zise Didactilos.

– Câte dintre ele sunt importante?

– Toate! făcu Urn.

– Poate vreo două sute, spuse Didactilos cumpătat.

– Unchiule!

– Restul sunt doar aere şi vanitate, zise Didactilos.

– Dar sunt *cărţi!*

– S-ar putea să fiu în stare să iau mai mult de atât, rosti Brutha tărăgănat. Avem pe unde ieşi?

– S-ar... putea, spuse Didactilos.

– Nu-i zice! sări Simony.

– Atunci toate cărţile voastre vor arde, spuse Brutha. Arătă spre Simony. A zis că nu aveţi de ales. Aşa că nu aveţi nimic de pierdut, nu?

– E un... începu Simony.

– Toată lumea, gura, spuse Didactilos. Se uită în gol pe lângă urechea lui Brutha.

– S-ar putea să existe o cale de ieşire, zise el. Ce ai de gând?

– Nu-mi vine să cred! făcu Urn. Sunt omnieni aici, şi tu le zici că mai e o ieşire!

– Sunt tuneluri prin toată stânca asta, spuse Didactilos.

– Poate, dar nu le *zice* oamenilor!

– Sunt dispus să am încredere în această persoană, spuse Didactilos. Are un chip onest. Filosofic vorbind.

– *De ce* ar trebuie să avem încredere în el?

– Oricine este atât de prost, încât să se aştepte să avem încredere în el în aceste circumstanţe *trebuie* să fie de încredere, zise Didactilos. Ar fi prea prost să mintă.

– Eu pot să plec chiar acum, spuse Brutha. Şi atunci unde ar ajunge Biblioteca voastră?

– Vezi? făcu Simony.

– Tocmai când lucrurile par întunecate, dintr-odată avem prieteni nebănuiţi peste tot, zise Didactilos. Care este planul tău, tinere?

– Nu am unul, spuse Brutha. Eu doar fac lucruri, unul după altul.

– Şi cât îţi va lua să faci lucruri unul după altul?

– Cam zece minute, cred.

Simony se uită ameninţător la Brutha.

– Acum, aduceți cărțile, zise Brutha. Și voi avea nevoie de ceva lumină.

– Dar nu știi să citești! spuse Urn.

– Nu am de gând să le citesc.

Brutha se uită absent la primul sul, care, din întâmplare, era *De Chelonian Mobile.*

– Oh. Pe zeul meu.

– S-a întâmplat ceva? zise Didactilos.

– Ar putea să îmi aducă cineva țestoasa?

Simony mergea iute prin palat. Nimeni nu îi dădea mare atenție. Cea mai mare parte a gărzii ephebiene era în afara labirintului, iar Vorbis explicase răspicat oricui se gândea să se aventureze înăuntru ce s-ar fi întâmplat cu locuitorii palatului. Grupuri de soldați omnieni jefuiau într-un mod disciplinat.

În plus, se întorcea în camera lui.

Chiar exista o țestoasă în camera lui Brutha. Ședea pe o masă, între un sul strâns și o coajă de pepene galben morfolită și, din câte îți puteai da seama la o broască țestoasă, dormea. Simony o înhăță fără pompă, o vârî în raniță și se grăbi spre Bibliotecă.

Se ura pentru ce făcea. Preotul ăla prost stricase totul! Dar Didactilos îl pusese să promită, iar Didactilos era omul care știa Adevărul.

Pe tot drumul înapoi avu impresia că cineva încerca să îi atragă atenția.

– Poți să le ții minte doar uitându-te la ele? întrebă Urn.

– Da.

– Tot sulul?

– Da.

– Nu te cred.

– Prima literă din cuvântul LIBRVM de pe clădire e ciobită în vârf, zise Brutha. Xenon a scris *Reflecţiile* şi bătrânul Aristocrate a scris *Platitudinile,* iar Didactilos crede că *Discursurile* lui Ibid sunt ale naibii de idioate. Sunt şase sute de paşi de la tronul Tiranului până la Bibliotecă. E o...

– Are o memorie bună, trebuie să recunoşti, spuse Didactilos. Mai arată-i nişte suluri.

– De unde o să ştie că le-a ţinut minte? întrebă Urn, derulând un sul cu teoreme geometrice. Nu ştie să citească! Şi chiar dacă ar şti să citească, nu ştie să scrie!

– Va trebui să îl învăţăm.

Brutha se uită la un sul plin de hărţi. Închise ochii. Pentru o clipă, conturul neregulat îi străluci pe interiorul pleoapelor, apoi le simţi aşezându-i-se în minte. Încă erau acolo pe undeva – le putea aduce înapoi oricând. Urn desfăcu alt sul. Imagini de animale. Acesta, desene de plante şi mult scris. Acesta, doar scris. Acesta, triunghiuri şi alte chestii. Se aşezau în memoria lui. După o vreme, nici nu îşi mai dădea seama de desfăşurarea sulurilor. Nu trebuia decât să continue să se uite.

Se întreba cât de mult putea ţine minte. Dar asta era o prostie. Îţi aminteai orice vedeai. Un blat de masă ori un sul plin de scris. Existau mai multe informaţii în fibra şi culoarea lemnului decât în *Reflecţiile* lui Xenon.

Chiar şi aşa, era conştient de o anumită îngreunare a minţii, o senzaţie că dacă îşi întorcea capul brusc, atunci toată memoria avea să i se reverse pe urechi.

Urn luă un sul la întâmplare şi îl desfăşură într-o parte.

– Descrie ce este o Puzuma Ambiguă, ceru el.

– Nu ştiu, spuse Brutha. Clipi.

– S-a zis cu domnul Memorie, făcu Urn.

– Nu ştie să *citească,* băiete. Nu e drept, spuse Didactilos.

– În regulă. Adică... a patra imagine din al treilea sul pe care l-ai văzut, zise Urn.

– Un animal cu patru picioare, cu fața spre stânga, spuse Brutha. Are un cap mare asemănător cu al unei pisici și umeri lați, iar corpul i se îngustează spre picioarele din spate. Trupul este un model de pătrate întunecate și deschise la culoare. Urechile sunt foarte mici și lipite de cap. Are șase mustăți. Coada e scurtă și groasă. Doar picioarele din spate au gheare, câte trei la fiecare labă. Picioarele din față sunt cam la fel de lungi pe cât este capul și sunt ridicate lângă trup. O dungă de blană deasă...

– Asta a fost acum cincizeci de suluri, zise Urn. A văzut pergamentul doar o secundă sau două.

Se uitară la Brutha. Acesta clipi iar.

– Știi chiar totul? spuse Urn.

– Nu știu.

– Ai în cap jumătate de Bibliotecă!

– Mă... simt... cam...

Biblioteca din Ephebe era un cuptor. Flăcările ardeau albastru acolo unde cuprul topit din acoperiș picura pe rafturi.

Toate bibliotecile, de oriunde, sunt legate între ele prin găuri de vierme de carte în spațiul creat de puternicele distorsiuni în spațiu-timp ce se găsesc în jurul oricărei colecții mari de cărți.

Doar foarte puțini bibliotecari au aflat secretul și există reguli inflexibile despre *folosirea* acestui fapt. Deoarece este vorba de călătorie în timp, iar călătoria în timp provoacă mari probleme.

Dar dacă o bibliotecă arde și în cărțile de istorie apare ca arzând...

Avu loc un mic pocnet, complet neauzit printre pârâiturile rafturilor de cărți, și o siluetă apăru de nicăieri pe un mic petic de podea care nu ardea, în mijlocul Bibliotecii.

Semăna cu o primată, dar se mişca într-un fel foarte hotărât. Lungi braţe simiene stinseră flăcările, scoaseră sulurile din rafturi şi le îndesară într-un sac. Când acesta se umplu, silueta se întoarse în centrul încăperii, sprijinindu-se în pumni... şi dispăru, cu un alt pocnet.

Asta nu are nici o legătură cu povestea.

Nici faptul că, ceva mai târziu, suluri despre care se credea că fuseseră distruse în Marele Foc al Bibliotecii Ephebiene apărură într-o condiţie deosebit de bună în Biblioteca Universităţii Nevăzute din Ankh-Morpork.

Dar, chiar şi aşa, e bine de ştiut.

Brutha se trezi cu mirosul mării în nări.

Cel puţin, era ceea ce cred oamenii că este mirosul mării, adică duhoarea de peşte vechi şi de alge putrede.

Se afla într-un fel de magazie. Puţina lumină care reuşea să pătrundă prin singura fereastră neacoperită era roşie şi pâlpâia. Un capăt al magaziei era deschis spre apă. Lumina roşiatică dezvăluia câteva siluete adunate în jurul a ceva.

Brutha îşi sondă cu grijă conţinutul memoriei. Se părea că totul se găsea acolo, sulurile din Bibliotecă erau frumos aranjate. Cuvintele păreau la fel de lipsite de sens pentru el ca orice alt cuvânt scris, dar imaginile erau interesante. Mai interesante decât cele mai multe lucruri din memoria lui, oricum.

Se ridică în capul oaselor, grijuliu.

– Te-ai trezit, deci, spuse glasul lui Om, în mintea lui. Ne simţim cam plini, nu? Ne simţim ca un raft de cărţi? Ne simţim ca şi cum am avea panouri mari cu „LINIŞTE“ peste tot în cap? Ce te-a apucat să faci asta?

– Nu... nu ştiu. Mi s-a părut că era... ce urma să fac. Unde eşti?

– Amicul tău, soldatul, m-a băgat în raniță. Apropo, mersi că ai avut atâta grijă de mine.

Brutha reuși să se ridice în picioare. Preț de o clipă lumea se învârti în jurul lui o clipă, adăugând o a treia teorie astronomică celor două care în acel moment ocupau mințile gânditorilor locali.

Trase cu ochiul pe fereastră. Lumina roșie venea de la focurile care împânzeau Ephebe, dar deasupra Bibliotecii era o strălucire uriașă.

– Activitate de gherilă, zise Om. Chiar și sclavii luptă. Nu înțeleg de ce. Ai crede că ar profita de șansa de a se răzbuna pe stăpânii lor, eh?

– Cred că un sclav din Ephebe are șansa să fie liber, spuse Brutha.

Se auzi un șuierat din cealaltă parte a magaziei și un vâjâit metalic. Brutha îl auzi pe Urn zicând.

– Acolo! Ți-am spus eu! Doar o țeavă înfundată. Să băgăm mai mult combustibil.

Brutha se îndreptă iute spre grup.

Erau adunați ciorchine în jurul unei bărci. În ceea ce privește bărcile, avea o formă normală – un capăt ascuțit în față, unul plat în spate. Dar nu avea catarg. Unde ar fi trebuit să fie acesta, era o o bilă mare de culoarea cuprului, atârnând într-un cadru de lemn spre spatele bărcii. Sub ea era un coș din fier, în care cineva aprinsese deja un foc întețit.

Și bila se rotea în cadrul ei, într-un nor de abur.

– Am văzut asta, zise el. În *De Chelonian Mobile.* Era un desen.

– Oh, uite Biblioteca ambulantă, spuse Didactilos. Da. Ai dreptate. Ilustrând principiul reacției. Nu l-am rugat niciodată pe Urn să construiască una mare. Asta iese când gândești cu mâinile.

– Într-o noapte, săptămâna trecută, am dat un tur farului cu ea, zise Urn. Nici o problemă.

– Ankh-Morpork este mult mai departe de atât, spuse Simony.

– Da, este de cinci ori mai departe decât distanţa dintre Ephebe şi Omnia, rosti Brutha solemn. Era un sul cu hărţi.

Aburul se înălţa în nori fierbinţi din bila care vâjâia. Fiind mai aproape acum, Brutha vedea că şase vâsle foarte scurte erau unite în formă de stea în spatele globului din cupru şi atârnau peste spatele bărcii. Roţi zimţate din lemn şi curele nesfârşite umpleau spaţiul dintre ele. În timp ce globul se rotea, vâslele băteau aerul.

– Cum funcţionează? zise el.

– Foarte simplu, spuse Urn. Focul face...

– Nu avem timp pentru asta, zise Simony.

– ... *face* apa fierbinte şi aceasta se înfurie, zise învăţăcelul filosof. Aşa că iese iute din glob prin aceste patru mici deschizături pentru a scăpa de foc. Şuvoaiele de abur fac globul să se învârtă, iar roţile zimţate şi mecanismul cu şurub al lui Legibus transferă mişcarea la vâsle care se rotesc, împingând barca prin apă.

– Foarte filosofic, spuse Didactilos.

Brutha simţi că trebuia să ia apărarea progresului omnian.

– Marile porţi ale Citadelei cântăresc tone, dar sunt deschise doar prin puterea credinţei, zise el. O singură atingere, şi se deschid.

– Tare aş vrea să văd asta, spuse Urn.

Brutha simţi o mică înţepătură păcătoasă de mândrie că Omnia încă avea ceva cu care să se poată mândri.

– Probabil e vorba de un echilibru foarte bun şi de ceva hidraulică.

– Oh.

Simony împunse gânditor mecanismul cu sabia.

– Te-ai gândit la toate posibilităţile? zise el.

Mâinile lui Urn începură să danseze prin aer.

– Adică măreţe corăbii trecând pe marea neagră ca vinul fără... începu el.

– Pe pământ, mă gândeam, spuse Simony. Poate... pe un fel de căruţă...

– Oh, n-are rost să pui o barcă pe o căruţă.

În ochii lui Simony se zărea scânteia celui care văzuse viitorul şi descoperise că era placat cu armură.

– Hmm, făcu el.

– Totu-i foarte bine, dar nu e filosofie, zise Didactilos.

– Unde-i preotul?

– Sunt aici, dar nu sunt...

– Cum te simţi? Te-ai stins ca o lumânare acolo.

– Sunt... mai bine acum.

– Acum erai în picioare, în clipa următoare, rulou de pus la uşă.

– Mă simt mult mai bine.

– Ţi se întâmplă des, nu?

– Uneori.

– Îţi aduci bine aminte sulurile?

– Cred că... da. Cine a dat foc Bibliotecii?

Om ridică privirea de la mecanism.

– El, zise acesta.

Brutha se holbă la Didactilos.

– *Tu* ai dat foc la Bibliotecă?

– Sunt singurul autorizat, spuse filosoful. În plus, o fereşte de Vorbis.

– Ce?

– Dacă ar fi citit sulurile? E destul de rău şi aşa. Ar fi mult mai rău cu toate cunoştinţele alea înăuntrul lui.

– Nu le-ar fi citit, zise Brutha.

– Oh, ba da. Îi cunosc eu pe ăştia, spuse Didactilos. În public, numai cucernicie şi sfinţenie, şi în privat, numai struguri decojiţi şi răsfăţ.

– Nu Vorbis, ripostă Brutha, cu siguranţă absolută. Nu le-ar fi citit.

– Ei, *oricum,* spuse Didactilos, dacă trebuia făcut, am făcut-o.

Urn se întoarse de la prora bărcii, unde arunca mai multe lemne în coşul din fier de sub glob.

– Se poate să urcăm toţi la bord? zise el.

Brutha se strecură pe o bancă negeluită de la mijlocul bărcii sau cum s-o fi numit. Aerul mirosea a apă fierbinte.

– Bun, făcu Urn. Trase de o manetă. Vâslele care se roteau loviră apa; o zvâcnitură şi apoi, cu aburul plutind în aer în urma lor, barca înaintă.

-- Cum se numeşte această navă? întrebă Didactilos.

Urn păru surprins.

– Nume? zise el. E o barcă. Un lucru, de felul lucrurilor. Nu are *nevoie* de un nume.

– Numele sunt mai filosofice, spuse Didactilos cu o urmă de îmbufnare. Şi ar fi trebuit să spargi o amforă de vin peste ea.

– Asta ar fi fost o risipă.

Barca ieşi torcând din hangarul ei şi intră în portul întunecat. Departe, într-o parte, o galeră ephebiană ardea. Întregul oraş era alcătuit din petice de flăcări.

– Dar ai o amforă la bord? zise Didactilos.

– Da.

– Dă-mi-o, atunci.

Apă albă rămânea în urma bărcii. Vâslele se zbăteau.

– Fără vânt. Fără vâslaşi! spuse Simony. Măcar începi să înţelegi ce ai aici, Urn?

– În totalitate. Principiile de funcţionare sunt uimitor de simple, zise Urn.

– Nu despre asta vorbeam. Adică lucrurile pe care le-ai putea face cu această putere!

Urn împinse încă un buştean în foc.

– E doar transformarea căldurii în muncă, spuse el. Cred că... oh, pomparea apei. Mori care pot măcina chiar şi când nu bate vântul. Chestii din astea? La astea te gândeai?

Simony, soldatul, şovăi.

– Mda, făcu el. Cam aşa ceva.

Brutha şopti:

– Om?

– Da?

– Te simţi bine?

– Miroase ca în raniţa unui soldat aici. Scoate-mă.

Bila de cupru se rotea nebuneşte deasupra focului. Strălucea aproape la fel de tare ca ochii lui Simony.

Brutha îl bătu pe umăr.

– Poţi să îmi dai ţestoasa înapoi?

Simony râse amar.

– Poţi să scoţi o masă pe cinste dintr-una din astea, zise el, pescuindu-l pe Om.

– Toată lumea zice asta, spuse Brutha. Îşi coborî vocea la o şoaptă. Ce fel de loc e Ankh?

– Un oraş cu un milion de suflete, răspunse vocea lui Om, multe dintre ele ocupând trupuri. Şi o mie de religii. Există chiar şi un templu al zeilor mărunţi! Pare un loc în care oamenii nu au probleme să creadă în lucruri. Nu-i un loc rău să o iei de la început, cred. Cu mintea mea şi... cu mintea mea, ar trebui să ne revenim curând.

– Nu vrei să te întorci în Omnia?

– N-are rost, zise glasul lui Om. Este întotdeauna posibil să detronezi un zeu recunoscut. Oamenii se satură, vor o schimbare. Dar nu te poţi detrona pe tine însuţi, nu?

– Cu cine vorbeşti, preotule? spuse Simony.

– Eu... ăă... mă rugam.

– Ha! La Om? La fel de bine te-ai ruga la broasca aia ţestoasă.

– Da.

– Îmi este ruşine de Omnia, zise Simony. Uită-te la noi. Rămaşi în trecut. Ţinuţi pe loc de monoteismul represiv. Luaţi în râs de vecinii noştri. La ce bun ne-a fost Zeul nostru? Zei? Ha!

– Calm, calm, spuse Didactilos. Suntem în apă sărată şi tu porţi armură foarte bună conducătoare.

– Oh, nu zic nimic despre alţi zei, rosti iute Simony. Nu am dreptul. Dar Om? Un baubau pentru Chiziţie! Dacă există, să mă lovească aici şi acum!

Simony îşi scoase sabia şi o ridică la o lungime de braţ.

Om şedea liniştit în poala lui Brutha.

– Îmi place băiatul ăsta, spuse el. E aproape la fel de bun ca un credincios. Ca dragostea şi ura, înţelegi?

Simony îşi băgă la loc sabia în teacă.

– Prin urmare, îl reneg pe Om, zise el.

– Da, dar care este varianta?

– Filosofia! Filosofia practică! Ca motorul ăsta al lui Urn. Ar putea târî cu forţa Omnia în Secolul Liliacului!

– Ar târî cu forţa, spuse Brutha.

– Da, oricum este nevoie, zise Simony.

Rânji la ei.

– Lasă-l în pace, spuse Om. Vom fi departe. Şi mai bine. Nu cred că Omnia va fi o ţară îndrăgită când se vor afla veştile despre treaba de azi-noapte.

– Dar Vorbis a fost de vină! zise Brutha cu voce tare. El a început totul! El l-a trimis pe sărmanul frate Murduck şi apoi a pus să fie ucis, ca să poată să dea vina pe ephebieni! N-a vrut nici un tratat de pace! Nu a vrut decât să intre în palat!

– Nu pot să-mi dau seama cum a făcut-o, spuse Urn. Nimeni nu a trecut vreodată prin labirint fără o călăuză. Cum o fi reuşit?

Ochii orbi ai lui Didactilos îl căutară pe Brutha.

– Habar n-am, zise el.

Brutha lăsă capul în piept.

– Chiar a făcut toate astea? spuse Simony.

– Da.

– Idiotule! Ai tărâţe în loc de creier! ţipă Om.

– Şi ai zice asta şi altor oameni? întrebă Simony insistent.

– Cred că da.

– Ai vorbi împotriva Chiziţiei?

Nefericit, Brutha se uita fix în noapte. În spatele lor, flăcările din Ephebe se uniseră într-o singură scânteie portocalie.

– Nu pot să spun decât ce îmi amintesc, zise el.

– Suntem morţi, făcu Om. Mai bine mă arunci peste bord. Cap pătrat ăsta o să vrea să ne întoarcem în Omnia!

Simony îşi frecă bărbia gânditor.

– Vorbis are mulţi duşmani, spuse el, în anumite circumstanţe. Ar fi mai bine să fie omorât, dar unii ar numi asta crimă. Poate chiar martirizare. Dar un proces... dacă ar exista dovezi... dacă măcar ar *crede* că ar putea exista dovezi...

– Văd cum i se învârtesc rotiţele în cap! ţipă Om. Dacă tăceai, am fi fost cu toţii în siguranţă!

– Vorbis judecat, medită Simony.

Brutha se albi la acest gând. Era acel fel de gând aproape imposibil de ţinut în minte. Era acel fel de gând care nu avea sens. Vorbis judecat? Judecata era ceva ce se întâmpla altor oameni.

Îşi aduse aminte de fratele Murduck. Şi de soldaţii care pieriseră în deşert. Şi de toate lucrurile care le fuseseră făcute oamenilor, chiar şi lui Brutha.

– Spune-i că nu-ţi aduci aminte! ţipă Om. Spune-i că nu mai ştii!

– Şi dacă *ar fi* judecat, rosti Simony, ar fi găsit vinovat. Nimeni nu ar îndrăzni să facă altceva.

Gândurile se mişcau întotdeauna încet prin mintea lui Brutha, ca aisbergurile. Soseau încet şi plecau încet, iar când

erau acolo, ocupau mult spaţiu, mare parte din el sub suprafaţă.

Se gândi: cel mai rău lucru la Vorbis nu este că e rău, ci că îi face pe oamenii buni să facă rău. Transformă oamenii în lucruri ca el. N-ai ce face. Te molipseşti de la el.

Nu se auzea nici un sunet în afară de pleoscăitul apei pe carena *Bărcii Nenumite* şi de învârtitul motorului filosofic.

– Am fi prinşi, dacă ne întoarcem în Omnia, zise Brutha rar.

– Putem acosta departe de porturi, spuse Simony nerăbdător.

– Ankh-Morpork! strigă Om.

– Mai întâi ar trebui să îl ducem pe domnul Didactilos în Ankh-Morpork, zise Brutha. Apoi... mă voi întoarce în Omnia.

– La naiba, mai bine mă laşi şi pe *mine* acolo! spuse Om. Curând o să găsesc nişte credincioşi în Ankh-Morpork, stai liniştit, acolo cred orice!

– N-am văzut niciodată Ankh-Morpork, zise Didactilos. Totuşi, cât trăieşti înveţi. Asta spun tot timpul. Se întoarse cu faţa la soldat. Târât cu forţa.

– Sunt nişte exilaţi în Ankh, rosti Simony. Stai liniştit. Vei fi în siguranţă acolo.

– Uimitor! zise Didactilos. Şi când te gândeşti că azi-dimineaţă nici nu ştiam că sunt în pericol!

Se aşeză la loc în barcă.

– Viaţa pe lumea asta, spuse el, este, cum ar veni, o scurtă şedere într-o peşteră. Ce putem şti despre realitate? Căci tot ce vedem din adevărata natură a existenţei sunt, să zicem, umbre amuzante şi năucitoare aruncate pe peretele interior al peşterii de către lumina nevăzută şi orbitoare a adevărului absolut, din care putem deduce sau nu o sclipire de veridicitate, iar noi, căutători troglodiţi ai înţelepciunii, nu putem decât să ne

înălțăm glasurile spre nevăzut și să spunem, umili, „Haide, fă Iepurele Schilod... e preferatul meu."

Vorbis răvășì cenușa cu piciorul.

– Nu sunt oase, zise el.

Soldații stăteau în tăcere. Fulgii afânați și cenușii se sfărâmară și plutiră puțin în adierea dimineții.

– Și e felul greșit de cenușă, observă Vorbis.

Sergentul deschise gura să rostească ceva.

– Fii sigur că știu despre ce vorbesc, zise Vorbis.

Merse agale spre trapa carbonizată și o împunse cu vârful piciorului.

– Am urmat tunelul, spuse sergentul, pe tonul cuiva care speră, în ciuda experienței lui, că a se arăta dornic să ajute va preveni mânia ce avea să vie. Iese lângă docuri.

– Dar dacă intri dinspre docuri, nu iese aici, medită Vorbis. Cenușa fumegândă părea să îi stârnească o fascinație nesfârșită.

Sergentul își încreți fruntea.

– Înțelegi? zise Vorbis. Ephebienii nu ar construi un drum de ieșire care să fie și de intrare. Mințile care au creat labirintul nu ar funcționa astfel. Ar trebui să fie... valve. Secvențe de pietre declanșatoare, poate. Capcane care se închid într-un singur sens. Lame rotitoare care ies din pereți din care nu te aștepți.

– Ah.

– Foarte complicat și întortocheat, nu mă îndoiesc.

Sergentul își trecu limba uscată peste buze. Nu îl putea citi pe Vorbis ca pe o carte deschisă, pentru că nu existase niciodată o carte ca Vorbis. Dar Vorbis avea anumite obiceiuri de gândire pe care le învățai, după o vreme.

– Doriți să iau plutonul și să urmăm tunelul de la docuri, zise el cu glas spart.

– Tocmai aveam de gând să sugerez, spuse Vorbis.

– Da, domnule.

Vorbis îl bătu pe umăr pe sergent.

– Dar nu te îngrijora! zise el voios. Om îi va proteja pe cei care au tăria credinţei.

– Da, domnule.

– Şi ultimul om îmi poate aduce un raport complet. Dar, mai întâi... nu sunt în oraş?

– Am căutat peste tot, domnule.

– Şi nu a ieşit nimeni pe poartă? Atunci au plecat pe mare.

– Toate navele de luptă ephebiene sunt socotite, Lord Vorbis.

– Golful este plin de bărci mici.

– Care nu au unde să se ducă decât în largul mării, să trăiţi.

Vorbis se uită spre Marea Circulară. Umplea orizontul dintr-o parte în alta. Dincolo de ea se întindeau câmpiile Sto, ca o pată, şi linia zimţată a Munţilor Vârfu Berbecului, până la piscurile înalte pe care ereticii le numeau Miezul, dar care erau, el ştia, Polul, vizibil pe după curba lumii doar din cauza felului în care lumina se curba în atmosferă, aşa cum făcea şi în apă... şi zări o pată de alb, alunecând pe ocean, în depărtare.

Vorbis avea o vedere foarte bună, de la înălţime.

Luă o mână de cenuşă cenuşie, care fusese odată *Principiile navigaţiei* a lui Dykeri, şi o lăsă să i se scurgă printre degete.

– Om ne-a trimis un vânt bun, zise el. Să coborâm în port.

Speranţa făcu valuri optimiste pe apele disperării sergentului.

– Nu mai doriţi să explorăm tunelul, domnule? spuse el.

– Oh, nu. Puteţi să o faceţi când ne întoarcem.

Urn împunse globul din cupru cu un capăt de sârmă, în timp ce *Barca Nenumită* se legăna pe valuri.

– Nu poţi să-l baţi? zise Simony, care nu era la curent cu diferenţa dintre maşini şi oameni.

– Este un motor filosofic, spuse Urn. Nu ajută dacă îl baţi.

– Dar ziceai că maşinile ar putea fi sclavii noştri, rosti Simony.

– Nu din cei pe care îi baţi, spuse Urn. Găurelele sunt pline de sare. Când apa ţâşneşte din glob, lasă în urmă sarea.

– De ce?

– Nu ştiu. Apei îi place să călătorească fără bagaje.

– Stăm pe loc! Nu poţi să faci nimic?

– Ba da, aşteptăm să se răcească, îl curăţăm şi mai punem apă în el.

Simony se uită absent în jur.

– Dar încă putem fi văzuţi de pe coastă!

– Tu s-ar putea să fi, zise Didactilos. Şedea în mijlocul bărcii cu mâinile încrucişate pe capul bastonului său, arătând ca un bătrânel care nu este scos prea des la o plimbărică şi acum îi cam place.

– Stai liniştit. Nimeni nu ne poate vedea aici, spuse Urn. Împunse mecanismul. Oricum, sunt niţel cam îngrijorat pentru şurub. A fost inventat să mişte apa, nu să se mişte pe apă.

– Adică, e zăpăcit? zise Simony.

– Sucit, făcu Didactilos fericit.

Brutha stătea întins la capătul ascuţit, uitându-se la apă. Un calamar mic pluti pe lângă ei, aproape de suprafaţă. Se întrebă ce era...

... şi *ştiu* că era calamarul obişnuit, din clasa cefalopode, phyllum molusca, şi că avea un suport cartilaginos intern în loc de schelet, un sistem nervos bine dezvoltat şi ochi mari, care formau imagini şi erau destul de asemănători cu ochii vertebratelor.

Informaţia îi rămase în partea din faţă a minţii pentru o clipă, apoi dispăru.

– Om? şopti Brutha.

– Ce?

– Ce faci?

– Încerc să dorm niţel. Ţestoasele au nevoie de mult somn, să ştii.

Simony şi Urn erau aplecaţi peste motorul filosofic. Brutha se uită la glob...

... o sferă cu raza r, care, prin urmare, are un volum V = (4/3) (pi) rrr şi o arie A = 4 (pi) rr...

– Oh, pe zeul meu...

– Acum ce mai e? zise glasul ţestoasei.

Faţa lui Didactilos se întoarse către Brutha, care îşi prinsese capul în mâini.

– Ce-i un pi?

Didactilos întinse o mână şi îl ţinu pe Brutha.

– Ce s-a întâmplat? spuse Om.

– Nu ştiu! Sunt doar cuvinte! Nu ştiu ce e în cărţi! Nu ştiu să citesc!

– Este foarte important să dormi de ajuns, zise Om. Ajută la creşterea unei carapace sănătoase.

Brutha se lăsă în genunchi, cu umerii plecaţi, în barca ce se legăna. Se simţea ca un proprietar care se întoarce pe neaşteptate şi îşi găseşte casa plină de străini. Erau în fiecare cameră, nu ameninţători, ci doar umplând spaţiul cu prezenţa lor.

– Cărţile se scurg!

– Nu îmi dau seama cum s-ar putea întâmpla asta, spuse Didactilos. Ziceai că doar te-ai uitat la ele. Nu le-ai citit. Nu ştii ce înseamnă.

– Dar *ele* ştiu ce înseamnă ele!

– Ascultă. Sunt doar cărţi, cărţi obişnuite, spuse Didactilos. Nu sunt magice. Dacă ai putea şti ce conţin cărţile doar uitându-te la ele, Urn ar fi un geniu.

– Ce-a păţit? zise Simony.

– Crede că ştie prea mult.

– Nu! Nu ştiu nimic. Nu ştiu de-adevăratelea, spuse Brutha. Doar mi-am amintit despre calamari că au un suport cartilaginos intern!

– Îmi dau seama că asta ar fi o problemă, zise Simony. Hm. Preoţii? Nebuni, cu toţii.

– Nu! Nu ştiu ce *înseamnă* cartilaginos!

– Ţesut scheletic de legătură, explică Didactilos. Gândeşte-te la „de os" şi „de piele" în acelaşi timp.

Simony pufni.

– Ei, ei, făcu el. Cât trăieşti înveţi, cum ziceai.

– Unii dintre noi chiar o fac invers, spuse Didactilos.

– Asta ar trebui să însemne ceva?

– E filosofie, zise Didactilos. Şi stai jos, băiete. Zgâlţâi barca. Şi aşa suntem supraîncărcaţi.

– Este forţa de flotabilitate egală cu greutatea fluidului dislocat, mormăi Brutha, lăsând capul în piept.

– Hmm?

– Doar că nu ştiu ce înseamnă flotabilitate.

Urn ridică privirea de la sferă.

– Suntem gata să pornim din nou, spuse el. Nu trebuie decât să torni nişte apă aici folosindu-ţi coiful, domnule.

– Şi apoi plecăm iar?

– Păi, putem începe să facem iar abur, zise Urn. Îşi şterse mâinile pe togă.

– Ştii, spuse Didactilos, chiar există feluri diferite de a învăţa lucruri. Îmi amintesc de vremea în care bătrânul Prinţ Lasgere din Tsort m-a întrebat cum ar putea deveni învăţat, mai ales că nu avea timp de citit. I-am zis: „Nu există un drum regal spre învăţătură, domnule", iar el mi-a spus mie: „Ba să faci bine să îmi construieşti unul sau o să pun să ţi se taie picioarele. Foloseşte cât de mulţi sclavi pofteşti." O abordare plăcut de directă, aşa m-am gândit. Nu era un om care să îşi bată joc de cuvinte. De oameni, da. Dar nu de cuvinte.

– De ce nu ţi-a tăiat picioarele? zise Urn.

– I-am construit drumul. Mai mult sau mai puţin.

– Cum? Credeam că era doar o metaforă.

– Începi să înveţi, Urn. Aşa că am găsit doisprezece sclavi care ştiau să citească şi i-am pus să stea noaptea în dormitorul lui, şoptindu-i pasaje la alegere în timp ce el dormea.

– A funcţionat?

– Nu ştiu. Al treilea sclav i-a înfipt un pumnal de cincisprezece centimetri în ureche. Apoi, după revoluţie, noul conducător m-a scos din închisoare şi a zis că pot să părăsesc ţara dacă promit să nu mă gândesc la nimic până la graniţă. Dar nu cred că era nimic greşit cu ideea, în principiu.

Urn suflă în foc.

– Durează niţel până se încălzeşte apa, explică el.

Brutha se întinse iar la pupa. Dacă se concentra, putea opri curgerea cunoştinţelor. Ce trebuia să facă era să evite să se uite la lucruri. Chiar şi un nor...

... privit de filosofia naturală ca un mod de a provoca umbră pe suprafaţa lumii, împiedicând astfel supraîncălzirea...

... crea o tulburare. Om dormea adânc.

„A şti fără să înveţi, se gândi Brutha. Nu. Invers. A învăţa fără să ştii..."

Nouă zecimi din Om moţăiau în carapacea lui. Restul plutea ca o ceaţă în lumea reală a zeilor, care este mult mai puţin interesantă decât cea tridimensională locuită de majoritatea umanităţii.

Se gândi: suntem o bărcuţă. Probabil că nici nu o să ne bage de seamă. E tot oceanul în jur. Nu poate să fie peste tot.

Fireşte, are mulţi credincioşi. Dar suntem doar o bărcuţă...

Simţi minţile curioase ale peştilor care adulmecau pe la capătul şurubului. Ceea ce era ciudat, pentru că în cursul normal al lucrurilor, peştii nu erau cunoscuţi pentru...

– Salutări, zise Regina Mării.

– Ah.

– Văd că încă reușești să exiști, broscuță țestoasă.

– Mă descurc și eu, spuse Om. Nu-s probleme.

Urmă o pauză care, dacă ar fi avut loc între două persoane din lumea umană, ar fi fost ocupată cu glasuri drese și cu a arăta jenat. Dar zeii nu sunt niciodată jenați.

– Bănuiesc, zise Om cu precauție, că ai venit după plată.

– Această barcă și toată lumea din ea, spuse Regina. Dar credinciosul tău poate fi salvat, după cum este obiceiul.

– La ce îți folosesc àștia? Unul dintre ei e ateu.

– Ha? Cu toții cred, chiar la final.

– Asta nu pare... Om șovăi. Corect?

Acum Regina Mării făcu o pauză.

– Ce-i aia corect?

– Cum ar fi... dreptate fundamentală? zise Om. Se întrebă de ce rostise asta.

– Mie asta mi se pare o idee omenească.

– Sunt inventivi, recunosc. Dar ce voiam să spun era că... adică... nu au făcut nimic să merite asta.

– Să *merite?* Sunt *oameni.* Ce treabă are *meritul* cu asta?

Om trebuia să accepte asta. Nu gândea ca un zeu. Asta îl deranja.

– Doar că...

– Te-ai bazat prea multă vreme pe un singur om, zeu mărunt.

– Știu, știu. Om suspină. Mințile se scurgeau una într-alta. Vedea prea mult dintr-un punct de vedere uman. Ia barca, atunci. Dacă trebuie. Îmi doresc doar să fi fost...

– Corect? zise Regina Mării. Înaintă. Om o simți peste tot în jurul lui.

– Nu există așa ceva, spuse ea. Viața e ca o plajă[1]. Și apoi mori.

---

[1] Joc de cuvinte intraductibil. În limba engleză, „plajă" („beach") și „târfă" („bitch") se pronunță la fel. (n.tr.)

După care dispăru.

Om se retrase în carapacea carapacei lui.

– Brutha?

– Da?

– Ştii să înoţi?

Globul începu să se rotească.

– Gata, îl auzi Brutha pe Urn zicând. Curând pornim la drum.

– Ar fi bine. Acesta era Simony. E o corabie acolo.

– Chestia asta merge mai iute decât orice cu pânze sau cu vâsle.

Brutha se uită în golf. O corabie omniană subţire trecea pe lângă far. Era încă la mare distanţă, dar Brutha o privea cu o groază şi cu o bănuială care măreau mai mult decât telescoapele.

– Se mişcă repede, spuse Simony. Nu înţeleg... nu e vânt.

Urn se uită în jur la marea nemişcată.

– Nu se poate ca acolo să fie vânt şi aici nu, zise el.

– M-auzi, ştii să înoţi? Glasul ţestoasei era insistent în capul lui Brutha.

– Nu ştiu, răspunse acesta.

– Crezi că ai putea să afli repede?

Urn se uită în sus.

– Oh, făcu el.

Norii se adunaseră deasupra *Bărcii Nenumite*. Se învârteau vizibil.

– Trebuie să ştii! strigă Om. Credeam că ai o memorie perfectă!

– În sat, obişnuiam să ne bălăcim în rezervorul mare, şopti Brutha. Nu ştiu dacă se pune!

Ceaţa se aşternu pe suprafaţa mării. Lui Brutha îi pocneau urechile. Şi totuşi, nava omniană se apropia, zburând pe valuri.

– Cum se numeşte când ai un calm total înconjurat de vânturi... începu Urn.

– Uragan? zise Didactilos.

Fulgerele pârâiau între cer şi mare. Urn trase de maneta care cobora şurubul în apă. Ochii îi străluceau aproape la fel de tare ca trăsnetele.

– Ei, *asta*-i putere, spuse el. Să stăpâneşti fulgerul! Visul omenirii!

Barca Nenumită fu aruncată în faţă.

– Da? Nu e visul *meu*, zise Didactilos. Eu visez tot timpul un morcov uriaş care mă aleargă printr-un câmp de homari.

– Adică un vis *metaforic*, maestre, spuse Urn.

– Ce-i o metaforă? făcu Simony.

Brutha zise:

– Ce-i un vis?

O coloană de fulgere străpunse ceaţa. Alte trăsnete se declanşară din globul care se rotea.

– Poţi să obţii asta de la pisici, zise Urn, pierdut în lumea filosofică, în timp ce *Barca* lăsa în siaj o spumă albă. Le mângâi cu o baghetă de chihlimbar şi scoţi fulgere micuţe... dacă ai putea mări asta de un milion de ori, nici un om nu ar mai fi vreodată sclav şi am putea să le prindem în borcane şi să scăpăm de noapte...

Trăsnetul lovi la câţiva metri depărtare.

– Suntem într-o barcă alături de o bilă mare din cupru în mijlocul unei ape sărate, spuse Didactilos. Mersi, Urn.

– Şi templele zeilor ar fi minunat luminate, firește, rosti Urn iute.

Didactilos lovi cu bastonul în carenă.

– E o idee drăguţă, dar n-ai găsi niciodată destule pisici, zise el.

Marea se umflă.

– Sari în apă! strigă Om.

– De ce? spuse Brutha.

Un val aproape că răsturnă barca. Ploaia sfârâi pe suprafaţa sferei, aruncând un jet fierbinte.

– Nu am timp de explicaţii! Sari peste bord! E pentru binele tău! *Crede-mă!*

Brutha se ridică în picioare, sprijinindu-se de cadrul sferei.

– Stai jos! zise Urn.

– Eu ies niţel, spuse Brutha. S-ar putea să lipsesc o vreme.

Barca se legănă când el pe jumătate sări, pe jumătate căzu în marea clocotindă.

Fulgerul lovi sfera.

Când Brutha ieşi la suprafaţă, văzu, pentru o clipă, globul strălucind alb de încins ce era şi *Barca Nenumită,* cu şurubul aproape ieşit din apă, alunecând prin ceţuri ca o cometă. Dispăru în nori şi ploaie. Un moment mai târziu, peste zgomotul furtunii, se auzi un „bum" înfundat.

Brutha ridică mâna. Om ieşi la suprafaţă, suflând apă sărată pe nări.

– Ai zis că e pentru binele meu! ţipă Brutha.

– Păi? Încă suntem în viaţă! Şi ţine-mă afară din apă! Ţestoasele de uscat nu ştiu să înoate!

– Dar s-ar putea să moară!

– Vrei să li te alături?

Un val îl scufundă pe Brutha. Pentru o clipă, lumea fu o cortină verde-închis, răsunându-i în urechi.

– Nu pot să înot cu o mână! strigă el, când ieşi iar la suprafaţă.

– O să fim salvaţi! N-ar îndrăzni!

– Cum adică?

Un alt val îl lovi pe Brutha, iar forţa de aspiraţie îl trase de rasă.

– Om?

– Da?

– Nu cred că *știu* să înot...

Zeii nu sunt prea introspectivi. Asta nu a fost niciodată o caracteristică de supraviețuire. Talentul de a amăgi, de a amenința și de a îngrozi funcționa întotdeauna destul de bine. Când poți face una cu pământul orașe întregi dintr-un simplu moft, aplecarea spre a gândi în liniște și a privi lucrurile din punctul de vedere al celuilat este rareori necesară.

Ceea ce făcuse ca, în tot multiversul, bărbați și femei de o inteligență și o compasiune uriașe să își dedice întregile lor vieți slujirii zeităților care nu i-ar fi putut bate la un joc pașnic de domino. De exemplu, Sora Sestina din Quirm sfidase mânia unui rege local și mersese nevătămată pe un pat de cărbuni, apoi avansase o filosofie de etică înțeleaptă în numele unei zeițe al cărei singur interes erau coafurile, iar fratele Zephilite din Klatch își părăsise vastele proprietăți și familia și-și petrecuse viața având grijă de cei bolnavi și săraci în numele zeului invizibil F'rum, considerat în mare incapabil, dacă ar fi avut un dos, să și-l descopere cu ambele mâini, dacă ar fi avut mâini. Zeii nu trebuie să fie prea inteligenți atunci când există oameni care să fie în locul lor.

Regina Mării era considerată destul de proastă, chiar și de alți zei. Dar gândurile ei aveau o anumită logică, în timp ce se mișca în adâncuri, sub valurile umflate de furtună. Bărcuța fusese o țintă atrăgătoare... dar exista una mai mare, plină de oameni, care intra direct în furtună.

Aceasta era o pradă corectă.

Regina Mării avea durata atenției egală cu a unei cepe prăjite.

Şi, în linii mari, îşi crea propriul sacrificiu. Şi credea în cantitate.

Aripioara Zeului sărea de pe câte o creastă de val sub câte un val, vijelia umflându-i pânzele. Căpitanul îşi croi drum prin apa până la brâu spre prora, unde Vorbis stătea strângând balustrada în mâini, aparent nebăgând de seamă că nava era pe jumătate scufundată.

– Domnule! *Trebuie* să strângem pânzele! Nu putem să depăşim asta!

Focuri verzi pârâiau în vârfurile catargelor. Vorbis se întoarse. Lumina se reflecta în hăul ochilor săi.

– Este întru slava lui Om, zise el. Încrederea este vela noastră, iar gloria ne este destinaţia.

Căpitanului îi ajunsese. Era nesigur în privinţa religiei, dar destul de încrezător că după treizeci de ani ştia câte ceva despre mare.

– *Fundul* oceanului este destinaţia noastră! strigă el.

Vorbis ridică din umeri.

– Nu am spus că nu vor exista opriri pe drum, zise el.

Căpitanul se holbă la el, iar apoi îşi croi drum înapoi pe puntea plină de apă. Ceea ce ştia despre mare era că astfel de furtuni nu apăreau din senin. Nu ajungeai din ape calme în mijlocul unui uragan furios. Asta nu era marea. Era ceva personal.

Trăsnetul lovi catargul principal. Se auzi un ţipăt din beznă când o grămadă de pânză şi parâme rupte se prăbuşi pe punte.

Căpitanul pe jumătate înotă, pe jumătate urcă scara spre timonă, unde navigatorul era o umbră în mijlocul jeturilor de apă şi al strălucirii stranii a furtunii.

– N-o să scăpăm cu viaţă!

– CORECT.

– Trebuie să abandonăm nava!

– NU. O LUĂM CU NOI. E O CORABIE DRĂGUŢĂ.

Căpitanul se uită mai atent în beznă.

– Tu eşti, Bosun Coplei?

– VREI SĂ MAI GHICEŞTI O DATĂ?

Carena lovi o stâncă de sub apă şi se crăpă. Fulgerul lovi catargul rămas şi, ca o bărcuţă din hârtie care a stat prea mult în apă, *Aripioara Zeului* se îndoi de la jumătate. Grinzile de lemn se sfărâmară şi ţâşniră învârtindu-se înspre cerul agitat...

Şi, dintr-odată, se lăsă o tăcere catifelată.

Căpitanul descoperi că dobândise o amintire recentă. Implica apă, un dangăt în urechi şi senzaţia unui foc rece în plămâni. Dar dispărea. Merse către balustradă, paşii răsunându-i cu putere în liniştea înconjurătoare, şi se uită peste bord. În ciuda faptului că amintirea recentă includea ceva despre distrugerea completă a corăbiei, aceasta părea acum din nou întreagă. Într-un fel.

– Hm, făcu el, se pare că am rămas fără mare.

– DA.

– Şi fără pământ.

Căpitanul bătu cu palma în balustradă. Era cenuşie şi uşor transparentă.

– Hm. Ăsta e lemn?

– MEMORIE MORFICĂ.

– Pardon?

AI FOST MARINAR. AI AUZIT CA DESPRE O CORABIE SĂ SE SPUNĂ CĂ ESTE UN LUCRU VIU?

– Oh, da. Nu poţi să petreci o noapte pe o navă fără să simţi că are un suf...

– DA.

Amintirea *Aripioarei Zeului* plutea înainte prin tăcere. Din depărtare se auzea suspinul vântului sau al amintirii lui. Leşurile aruncate ale vijeliilor moarte.

– Hm, zise fantoma căpitanului, adineaori ai spus „ai fost"?

– DA.

– Aşa mi s-a părut.

Căpitanul se uită în jos. Echipajul se aduna pe punte, uitându-se la el cu ochi neliniştiţi.

El se uită şi mai în jos. În faţa echipajului, se adunaseră şobolanii corăbiei. O micuţă siluetă în robă stătea în faţa lor.

– CHIŢ, zise aceasta.

El se gândi: chiar şi şobolanii au o Moarte...

Moarte stătea alături şi îi făcu semn căpitanului.

– LA TINE E TIMONA.

– Dar... dar unde mergem?

– CINE ŞTIE?

Căpitanul prinse neajutorat mânerele.

– Dar nu sunt stele pe care să le recunosc! Nici hărţi! Ce vânturi sunt aici? Unde sunt curenţii?

Moarte ridică din umeri.

Căpitanul roti timona fără ţintă. Corabia alunecă prin fantoma mării.

Apoi se însenină. Ce era mai rău deja se întâmplase. Era uimitor cât de bine era să ştii asta. Şi dacă ce era mai rău deja se întâmplase...

– Unde e Vorbis? mârâi el.

– A SUPRAVIEŢUIT.

– Da? Nu există dreptate!

– NU EXIST DECÂT EU.

Moarte dispăru.

Căpitanul învârti niţel timona, doar de dragul de a o face. Până la urmă, el încă era căpitan şi aceasta era încă, într-un fel, o corabie.

– Domnule Secund?

Acesta salută.

– Să trăiţi!

– Hm. Unde să mergem acum?

Secundul se scărpină în cap.

– Păi, căpitane, am auzit că păgânii din Klatch au un paradis unde se bea şi se cântă, iar tinere cu clopoţei pe ele şi... ştiţi... orişicât.

Secundul se uită plin de speranţă la căpitanul său.

– Orişicât, ha? zise căpitanul îngândurat.

– Aşa am auzit.

Căpitanului i se părea că i-ar fi prins bine nişte orişicât.

– Ai idee cum se ajunge acolo?

– Cred că ţi se dau instrucţiuni când eşti în viaţă, spuse secundul.

– Oh.

– Şi mai sunt nişte barbari către Miez, zise secundul, savurând cuvântul, care cred că se duc într-o sală mare unde sunt tot felul de mâncăruri şi de băuturi.

– Şi femei?

– Trebuie să fie.

Căpitanul se încruntă.

– Ciudat, spuse el, dar cum se face că păgânii şi barbarii par să aibă cele mai bune locuri în care să te duci când mori?

– Bună întrebare, îl aprobă secundul. Cred că îi răsplăteşte pentru că... se simt bine şi cât timp sunt în viaţă? Păru nedumerit. Acum, când era mort, toată chestia părea cam dubioasă.

– Bănuiesc că nu ştii drumul nici spre acest paradis? zise căpitanul.

– Scuze, căpitane.

– Totuşi, nu strică să căutăm.

Căpitanul se uită peste balustradă. Dacă navigai destul de mult, sigur dădeai de un ţărm. Şi nu strica să cauţi.

O mişcare îi atrase atenţia. Surâse. Bun. Un semn. Poate că aşa era mai bine, până la urmă...

Însoţită de fantomele delfinilor, stafia corăbiei pluti înainte...

Pescăruşii nu se aventurau niciodată atât de departe pe coasta deşertică. Nişa lor era ocupată de scalbie, un membru din familia ciorii pe care familia ciorii ar fi prima care să o renege şi să evite să fie văzută în compania ei. Rareori zbura, dar mergea peste tot cu un fel de ţopăit legănat. Chemarea ei distinctivă le aducea aminte ascultătorilor de un sistem digestiv care funcţiona prost. Arăta aşa cum arată alte păsări *după* o scurgere de petrol. Nimic nu mânca scalbii, în afară de alte scalbii. Scalbiile mâncau lucruri care l-ar fi făcut pe un vultur să vomite. Scalbiile ar fi *mâncat* vomă de vultur. Scalbiile *mâncau* orice.

Una dintre ele, în această dimineaţă însorită, se furişa pe nisipul plin de purici, ciugulind fără ţintă din tot felul de chestii, în caz că pietricelele şi bucăţelele de lemn ar fi devenit comestibile peste noapte. Din experienţa scalbiei, practic orice devenea comestibil dacă era lăsat destul de mult. Dădu peste o movilă care zăcea la buza apei şi o împunse de probă cu ciocul.

Movila gemu.

Scalbia se retrase iute şi îşi îndreptă atenţia spre o mică piatră bombată de lângă movilă. Era destul de sigură că nici aceasta nu se aflase aici ieri. Îi oferi şi acesteia o cercetare cu ciocul.

Piatra extinse un cap şi spuse:

– Tai-o de aici, blestemăţie.

Scalbia sări în spate şi apoi făcu un fel de salt din fugă, care era cel mai aproapiat lucru de zbor pe care se obosea vreo scalbie să îl facă vreodată, spre o grămadă de lemne albite de soare. Lucrurile mergeau tot mai bine. Dacă piatra asta era vie, atunci, în cele din urmă, avea să fie moartă.

Marele Zeu Om se împletici spre Brutha și îl lovi în cap cu carapacea până când acesta gemu.

– Trezește-te, băiete. Scularea. Hopa-hopa. Debarcarea.

Brutha deschise ochii.

– Ce s-a-ntâmplat? zise el.

– Ești viu, asta s-a întâmplat, spuse om. Viața e o plajă, își aminti el. Și apoi mori.

Brutha se ridică în genunchi.

Există plaje care strigă după umbrele colorate țipător.

Există plaje care vorbesc despre maiestuozitatea mării.

Dar această plajă nu era așa. Era un simplu tiv sterp acolo unde pământul se întâlnea cu oceanul. Lemnele aduse de valuri se strângeau pe linia fluxului, bătute de vânt. Aerul zumzăia de mici insecte neplăcute. Era un miros care te ducea cu gândul la ceva care putrezise, demult, undeva unde scalbiile nu îl descoperiseră. Nu era o plajă bună.

– Oh. Pe zeu.

– Mai bine decât înecat, zise Om încurajator.

– Nu știu. Brutha se uită în lungul plajei. E ceva apă de băut?

– N-aș crede, spuse Om.

– Osar V, versetul 3, zice că ai făcut ca apa proaspătă să izvorască din deșert.

– Asta a fost o licență artistică, spuse Om.

– Nici măcar asta nu poți să faci?

– Nu.

Brutha se uită iar la deșert. În spatele șirurilor de lemne aduse de ape și a câtorva petice de iarbă care părea să moară chiar în timp ce creștea, dunele se întindeau hăt în depărtare.

– Care-i drumul spre Omnia? întrebă el.

– Nu vrem să mergem în Omnia, spuse Om.

Brutha se uită fix la țestoasă. Apoi o ridică.

– Cred că e încolo, zise el.

Om începu să dea agitat din picioare.

– De ce vrei să te duci în Omnia? spuse el.

– Nu vreau, zise Brutha. Dar mă duc, oricum.

Soarele era în înaltul cerului.

Sau poate nu.

Brutha ştia acum lucruri despre soare. I se scurgeau în cap. Ephebienii fuseseră foarte interesaţi de astronomie. Expletius demonstrase că Discul avea zece mii de mile de la un capăt la altul. Febrius, care postase în toată ţara, la răsărit, sclavi cu reacţii rapide şi voci puternice, demonstrase că lumina călătorea cam la aceeaşi viteză ca sunetul. Iar Didactilos dedusese că, în acest caz, pentru a trece printre elefanţi, soarele trebuia să călătorească cel puţin treizeci şi cinci de mii de mile pe orbita lui sau, altfel spus, de două ori mai repede decât propria lumină. Ceea ce însemna că, în mare, vedeai doar unde fusese soarele, în afară de două dăţi pe zi, când se prindea din urmă singur, iar acest lucru însemna că întregul soare era o particulă mai rapidă decât lumina, un tahion sau, după cum spunea Didactilos, un nenorocit.

Încă era foarte cald. Marea fără viaţă părea să scoată aburi.

Brutha înainta anevoie, direct deasupra singurei umbre pe sute de kilometri. Chiar şi Om încetase să se mai plângă. Era prea cald.

Ici şi colo, bucăţele de lemn se rostogoleau în spuma de la malul mării.

În faţa lui Brutha, aerul sclipea deasupra nisipului. În mijloc, se afla o umflătură întunecată.

O privi fără interes în timp ce se apropia, incapabil să gândească ceva. Nu era nimic mai mult decât un punct de referinţă într-o lume de arşiţă portocalie, care se dilata şi se contracta în pâcla tremurătoare.

Mai de aproape, se dovedi a fi Vorbis.

Gândului îi luă mult timp să se prelingă în mintea lui Brutha.

Vorbis. Nu în robă. Sfâşiată toată. Doar în maiou. Cuie cusute în el. Peste tot, sânge. Pe un picior. Sfâşiat Stânci. Vorbis.

Vorbis.

Brutha se prăbuşi în genunchi. La limita refluxului, o scalbie croncăni.

– E încă... în viaţă, îngăimă Brutha.

– Păcat, zise Om.

– Ar trebui să facem ceva... pentru el.

– Da? Ce-ar fi să găseşti o piatră şi să-i sfărâmi capul? spuse Om.

– Nu putem să-l lăsăm aici.

– Ia să vezi.

– Nu.

Brutha îşi trecu un braţ pe sub diacon şi încercă să îl ridice. Spre slaba lui suprindere, Vorbis nu cântărea mai nimic. Roba diaconului ascunsese un trup numai piele şi os. Brutha l-ar fi putut frânge cu mâinile goale.

– Şi cum mine cum rămâne? scânci Om.

Brutha îl atârnă pe Vorbis pe umăr.

– Ai patru picioare, zise el.

– Sunt Zeul tău!

– Da. Ştiu. Brutha păşea greoi pe plajă.

– Ce ai de gând să *faci* cu el?

– Îl duc în Omnia, spuse Brutha gros. Oamenii trebuie să ştie. Ce a făcut.

– Eşti nebun! Nebun! Crezi că o să-l *cari* în Omnia?

– Nu ştiu. O să încerc.

– Tu! Tu! Om lovi cu o labă în nisip. Din milioane de oameni pe lume a trebuit să fii *tu!* Idiot! *Idiot!*

Brutha devenea o formă tremurătoare în pâclă.

– Gata! strigă Om. N-am nevoie de tine! Crezi că am nevoie de tine? N-am nevoie de tine! Pot să găsesc repede alt credincios! Nici o problemă!

Brutha dispăru.

– Şi nu vin după tine! ţipă Om.

Brutha îşi privea picioarele cum se târau unul în faţa altuia.

Acum trecuse dincolo de punctul gândirii. Ceea ce trecea prin creierul lui prăjit erau imagini dezarticulate şi fragmente de amintiri.

Vise. Erau imagini în capul tău. Coaxes scrisese un întreg pergament despre ele. Cei superstiţioşi credeau că erau mesaje trimise de Zeu, dar de fapt erau create de creier însuşi, alcătuite în timp ce, în fiecare noapte, îşi sorta şi arhiva experienţele de peste zi. Brutha nu visa niciodată. Aşa că uneori... beznă, în timp ce mintea arhiva. Arhiva toate cărţile. Acum ştia fără să fi învăţat...

Astea erau vise.

Zeu. Zeul avea nevoie de oameni. Credinţa era hrana zeilor. Dar aveau nevoie şi de o formă. Zeii deveneau ceea ce oamenii credeau că ar fi trebuit să fie. Aşa că Zeiţa Înţelepciunii purta pe umăr un pinguin. I s-ar fi putut întâmpla oricărui zeu. Ar fi trebuit să fie o bufniţă. Toată lumea ştia asta. Dar un sculptor prost, care ştie cum arată o bufniţă doar din descrieri, strică o statuie, *credinţa* intervine şi, până să îţi dai seama, Zeiţa Înţelepciunii este împovărată cu o pasăre care poartă tot timpul un costum de seară şi miroase a peşte.

Tu îi dai zeului formă, aşa cum jeleul umple o formă.

Deseori, zeii deveneau tatăl tău, spunea Abraxas Agnosticul. Zeii deveneau un bărbos mare din cer, pentru că atunci când aveai trei ani acela *era* tatăl tău.

Firește că Abraxas a supraviețuit... Acest gând sosi rece și ascuțit, din acea parte a minții lui pe care Brutha încă o putea numi a lui. Pe zei nu îi deranjau ateii, dacă erau atei profunzi, înflăcărați și înfierbântați ca Simony, care își petreceau întreaga viață necrezând, își petreceau întreaga viață urându-i pe zei pentru că nu existau. Astfel de ateism era o stâncă. Era aproape credință...

Nisip. Era ceea ce forma deșerturile. Cristale de stâncă, sculptate în dune. Gordo din Tsort spunea că nisipul era făcut din munți uzați, *dar* Irexes descoperise că gresia era piatră făcută prin presarea nisipului, ceea ce sugera că firele de nisip erau *părinții* munților...

Fiecare, un mic cristal. Și cu toate devenind mai mari...

Mult mai mari...

Încetișor, fără să își dea seama, Brutha încetă să se mai târască înainte și rămase întins.

– Du-te *naibii!*

Scalbia nu îl luă în seamă. Asta era *interesant.* Avea să vadă noi întinderi de nisip pe care nu le mai văzuse până atunci și, desigur, exista posibilitatea, chiar certitudinea, unei mese bune la final.

Se așezase pe carapacea lui Om.

Om tropăia prin nisip, oprindu-se din când în când pentru a țipa la pasagerul lui.

Brutha o luase pe aici.

Dar aici, unul dintre aflorimentele stâncoase, împrăștiate prin deșert ca insulele prin mare, se întindea până la buza apei. Nu reușise să se cațere pe el. Urmele de pe nisip se îndreptau spre interiorul continentului, către adâncul deșertului.

– Idiotule!

Om se luptă să se urce pe coasta unei dune, înfundându-şi picioarele în nisip pentru a nu mai cădea înapoi.

Pe partea cealaltă a dunei, urmele deveneau o dâră lungă, unde Brutha trebuie să fi căzut. Om îşi strânse picioarele şi se lăsă să alunece pe ea.

Aici, urmele coteau. Probabil se gândise că putea ocoli următoarea dună şi că putea găsi din nou stânca pe partea cealaltă. Om ştia multe despre deşerturi şi unul dintre lucrurile pe care le cunoştea era că acest fel de gândire logică fusese mai înainte folosit de o mie de schelete albite şi pierdute.

Cu toate acestea, păşi greoi pe urme, recunoscător pentru scurta umbră a dunei acum, când soarele apunea.

Pe după dună şi, da, aici mergeau în zigzag, urcând anevoie o pantă cam la nouăzeci de grade distanţă de locul înspre care ar fi trebuit să se îndrepte. Garantat. Asta era treaba cu deşerturile. Aveau propria gravitaţie. Te atrăgeau în centru.

Brutha se târa înainte, cu Vorbis ţinut nesigur de un braţ inert. Nu îndrăznea să se oprească. Bunica l-ar fi lovit iar. Şi mai era şi Maestrul Nhumrod, care apărea şi dispărea.

– Chiar m-ai dezamăgit, Brutha. Mmm?

– Vreau... apă...

– ... apă, zise Nhumrod. Credinţa este în Marele Zeu.

Brutha se concentră. Nhumrod dispăru.

– Marele Zeu? spuse el.

Undeva era nişte umbră. Deşertul nu putea ţine la nesfârşit.

Soarele apuse repede. Pentru o vreme, Om ştia, căldura avea să radieze din nisip şi carapacea lui avea să o

înmagazineze, dar asta avea să treacă în curând, iar apoi avea să urmeze asprimea unei nopţi din deşert.

Stelele deja apăreau când îl găsi pe Brutha. Vorbis fusese lăsat niţel mai în spate.

Om se trase la acelaşi nivel cu urechea lui Brutha.

– Hei!

Nu se auzi nici un sunet, nu se produse nici o mişcare. Om îl lovi pe Brutha uşurel în cap, apoi se uită la buzele crăpate.

În spatele lui se auzea un ciocănit.

Scalbia cerceta degetele de la picioare ale lui Brutha, dar investigaţiile îi fură întrerupte de fălcile unei ţestoase care se închiseră peste piciorul ei.

– Am jiz, du-de maibii!

Scalbia scoase un râgâit de panică şi încercă să îşi ia zborul, dar era împiedicată de o ţestoasă hotărâtă care îi atârna de un picior. Om fu târât pe nisip câţiva metri înainte de a-i da drumul.

Încercă să scuipe, dar gurile ţestoaselor nu sunt proiectate pentru aşa ceva.

– Urăsc toate păsările, spuse el spre aerul înserării.

Scalbia îl privi mustrător din vârful unei dune. Îşi înfoie mâna de pene unsuroase cu aerul cuiva dispus să aştepte toată noaptea, la nevoie. Oricât era necesar.

Om se târî înapoi la Brutha. Ei, încă respira.

– Apă...

Zeul se gândi niţel. Să loveşti stânca vie. Ăsta era un mod. Să faci apa să curgă... nici o problemă. Era vorba doar de molecule şi de vectori. Apa avea o tendinţă naturală să curgă. Nu trebuia decât să ai grijă să curgă *aici,* nu *acolo.* Nu era absolut nici o problemă pentru un zeu în plină formă.

Cum o abordai din perspectiva unei broaşte ţestoase?

Ţestoasa se târî la baza dunei şi apoi merse într-o parte şi în alta câteva minute. În cele din urmă alese un loc şi începu să sape.

Nu era corect. Fusese arşiţă mare. Acum îngheţa.

Brutha deschise ochii. Stelele deşertului, de un alb strălucitor, îi întoarseră privirea. Simţea că limba îi umplea gura. Deci, ce era...

Apă.

Se întoarse. Fuseseră voci în capul lui, iar acum erau voci în afara capului lui. Erau slabe, dar, în mod clar, erau acolo, răsunând încetişor peste nisipurile luminate de lună.

Brutha se târî dureros către baza dunei. Era o movilă acolo. De fapt, erau mai multe movile. Glasul înfundat venea de la una dintre ele. Se trase mai aproape.

Era o gaură în movilă. Undeva, departe sub pământ, cineva blestema. Cuvintele erau neclare ricoşând înainte şi înapoi prin tunel, dar efectul general era de neconfundat.

Brutha se tolăni şi începu să privească.

După câteva minute avu loc o mişcare la gura gropii şi Om ieşi, acoperit de ceea ce, dacă acesta nu ar fi fost un deşert, Brutha ar fi numit noroi.

– Oh, tu erai, zise ţestoasa. Rupe-ţi o bucată din rasă şi dă-mi-o.

Ca prin vis, Brutha se supuse.

– Mă-ntorc acolo, spuse Om, nu-i nici o plăcere, să ştii.

Luă cârpa în gură, dădu înapoi cu grijă şi dispăru în gaură. După câteva minute se întoarse, încă târând cârpa.

Era udă. Brutha lăsă lichidul să îi picure în gură. Avea gust de noroi, de nisip, de vopsea maro ieftină şi niţel de broască ţestoasă, dar ar fi băut doi litri. Ar fi fost în stare să înoate într-un bazin cu aşa ceva.

Rupse altă bucată de rasă pe care Om să o ducă jos.

Când Om reapăru, Brutha înghenunchea lângă Vorbis.

– Șaisprezece picioare în pământ! Șaisprezece picioare, fir-ar să fie! strigă Om. N-o irosi pe el! N-a murit încă?

– Are febră.

– Curmă-i suferința.

– Tot îl ducem înapoi în Omnia.

– Crezi că *noi* o să ajungem acolo? Fără hrană? Fără apă?

– Dar tu ai găsit apă. Apă în deșert.

– Nu-i nimic miraculos, zise Om. E sezonul ploios lângă coastă. Inundații bruște. Pâraie temporare. Albii de râu secate. Se formează pânza freatică, adăugă el.

– Mie mi se pare un miracol, cârâi Brutha. Doar pentru că poți să îl explici nu înseamnă că nu este un miracol.

– Păi, acolo jos nu e hrană, crede-mă, spuse Om. Nimic de mâncat. Nimic în mare, *dacă* mai putem să găsim marea. *Cunosc* deșertul. Creste stâncoase pe care trebuie să le ocolești. Totul te abate de la drum. Dune care se mișcă noaptea... lei... alte chestii...

... *zei.*

– Atunci, ce vrei să facem? zise Brutha. Ai spus că e mai bine în viață decât mort. Vrei să ne întoarcem în Ephebe? O să fim îndrăgiți acolo, ce crezi?

Om tăcea.

Brutha dădu din cap.

– Mai adu niște apă, atunci.

Era mai bine să călătorească noaptea, cu Vorbis pe un umăr și Om la subraț.

În această perioadă a anului...

... strălucirea de pe cer de *acolo* este Aurora Coriolis, luminile dinspre Miez, unde câmpul magic al Lumii Disc se descarcă permanent printre piscurile muntelui central Cori Celesti. Și, în această perioadă a anului, soarele se ridică peste

deşert în Ephebe şi peste mare în Omnia, aşa că ţine luminile miezului în stânga şi strălucirea apusului în spate...

– Ai fost vreodată pe Cori Celesti? întrebă Brutha.

Om, pe care îl luase somnul de frig, se trezi tresărind.

– Ha?

– Unde trăiesc zeii.

– Ha! Ce poveşti ţi-aş putea spune, zise Om posomorât.

– Ce?

– Ce elită dată naibii se cred ei!

– Adică nu ai locuit acolo?

– Nu. Trebuie să fii un zeul al tunetului sau cam aşa. Trebuie să ai un lot întreg de credincioşi pentru a trăi pe Dealul Bogătanilor[1]. Trebuie să fii o personificare antropomorfică, o chestie din alea.

– Adică nu doar un Mare Zeu?

Ei, ăsta era deşertul. Iar Brutha avea să moară.

– Aş putea să-ţi spun, mormăi Om. Nu că am scăpa cu viaţă... Vezi tu, *fiecare* zeu este un Mare Zeu pentru cineva. Niciodată nu am vrut să fiu *atât* de mare. O mână de triburi, un oraş sau două. Nu cer prea mult, nu?

– Sunt două milioane de oameni în imperiu, zise Brutha.

– Da. Destul de bine, nu? Am început cu nimic altceva decât un cioban care auzea voci şi am sfârşit cu două milioane de oameni.

– Dar nu ai *făcut* nimic cu ei, spuse Brutha.

– Cum ar fi?

– Păi... să le zici să nu se omoare între ei, chestii din astea...

– Nu m-am gândit prea mult la asta. De ce le-aş zice aşa ceva?

Brutha căută ceva care să prindă la psihologia unui zeu.

---

[1] În engleză, „Nob Hill", un cartier din San Francisco, Califorina, Statele Unite ale Americii, locuit de familii din pătura superioară a societăţii. (n.tr.)

– Păi, dacă oamenii nu s-ar omorî între ei, ar fi mai mulţi oameni care să creadă în tine? propuse el.

– E o idee, recunoscu Om. Interesantă idee. Şireată.

Brutha merse mai departe în tăcere. Pe dune se vedea o sclipire de gheaţă.

– Ai auzit vreodată, spuse el, de etică?

– E undeva în Howandaland, nu?

– Ephebienii erau foarte interesaţi de ea.

– Probabil se gândeau să o invadeze.

– Păreau să se gândească mult la ea.

– Poate că era o strategie pe termen lung.

– Nu cred că e un loc, totuşi. Are mai mult legătură cu felul în care trăiesc oamenii.

– Ce, lenevind cât e ziua de lungă în timp ce sclavii fac toată munca adevărată? Ascultă la mine, de fiecare dată când vezi o grămadă de nenorociţi care ard gazul vorbind despre adevăr, frumuseţe şi cel mai bun mod de a ataca Etica, poţi să îţi pui sandalele rămăşag că e din pricină că alţi sărmani nenorociţi fac toată munca adevărată pe acolo în timp ce tipii ăia trăiesc ca...

– Zeii? făcu Brutha.

Urmă o tăcere îngrozitoare.

– Voiam să spun regii, zise Om mustrător.

– Seamănă un pic cu zeii.

– Regi, spuse Om înţelegător.

– De ce au oamenii nevoie de zei? insistă Brutha.

– Oh, *trebuie* să ai zei, spuse Om, pe un ton însufleţit şi serios.

– Dar *zeii* sunt cei care au nevoie de *oameni,* zise Brutha. Care să creadă. Tu ai spus.

Om şovăi.

– Păi, bine, rosti el. Dar oamenii trebuie să creadă în ceva. Da? Adică, de ce mai tună?

– Tunet, zise Brutha, cu ochii strălucindu-i niţel, nu...

... este provocat de nori care se lovesc unul de altul; după ce fulgerul loveşte, există o gaură în aer şi astfel sunetul este zămislit de norii care se grăbesc să umple gaura şi se ciocnesc, în conformitate cu principiile cumulodinamice.

– Vocea ta devine ciudată când începi să citezi, spuse Om. Ce înseamnă zămislit?

– Nu ştiu. Nu mi-a arătat nimeni un dicţionar.

– Oricum, asta e doar o explicaţie, zise Om. Nu e un *motiv*.

– Bunica spunea că tunetul este provocat de Marele Zeu Om care se descalţă de sandale, zise Brutha. Era într-o dispoziţie ciudată în ziua aia. Aproape că zâmbea.

– *Metaforic* corect, spuse Om. Dar eu nu am făcut niciodată tunete. Demarcaţie, vezi tu. Afurisitul de Io cel Orb am-un-ciocan-mare din Dealul Bogătanilor face toate tunetele.

– Parcă spuneai că sunt sute de zei ai tunetului, zise Brutha.

– Da. Şi el e toţi. Raţionalizare. Două triburi se unesc, amândouă au zei ai tunetului, da? Şi zeii merg împreună, cumva – ştii cum se divid amibele?

– Nu.

– Ei, cam aşa e, doar că invers.

– Tot nu înţeleg cum un zeu poate fi o sută de zei ai tunetului. Cu toţii arată diferit...

– Nasuri false.

– Ce?

– Şi voci diferite. Întâmplarea face să ştiu că Io are şaptezeci de ciocane diferite. Nu ştiu mulţi asta. Şi la fel e şi cu zeiţele-mamă. Nu e decât una. Doar că are are o grămadă de peruci şi, firește, e uimitor ce poţi face cu un sutien căptuşit.

În deşert era tăcere totală. Stelele, uşor murdărite de umiditatea de înaltă altitudine, erau minuscule rozete nemişcate.

Departe, spre ceea ce Biserica numea Polul de Sus, iar pe care Brutha începea să îl considere Miezul, cerul pâlpâia.

Brutha îl puse pe Om jos şi îl întinse pe Vorbis pe nisip.

Tăcere totală.

Nimic pe mile întregi, în afară de ceea ce adusese cu el. Aşa trebuie să se fi simţit profeţii, atunci când mergeau în deşert pentru a găsi... ce-or fi găsit ei şi să stea de vorbă... cu cine or fi stat ei de vorbă.

Îl auzi pe Om, cam ţâfnos, spunând:

– Oamenii trebuie să creadă în ceva. De ce n-ar crede în zei? Ce altceva mai e?

Brutha râse.

– Ştii, zise el, bănuiesc că nu mai cred în ceva.

– În afară de mine!

– Oh, *ştiu* că tu exişti, spuse Brutha. Simţi cum Om se calmă niţel. Au ţestoasele ceva. În broaştele ţestoase pot să cred. Par să aibă multă existenţă într-un singur loc. Cu zeii în general mi-e greu.

– Uite, dacă oamenii vor înceta să mai creadă în zei, nu vor mai crede în nimic, zise Om. Vor crede în bila de aburi a tânărului Urn. În absolut nimic.

– Hmm.

O strălucire verde pe cer arăta că lumina răsăritului alerga înnebunită după soarele ei.

Vorbis gemu.

– Nu ştiu de ce nu se trezeşte, spuse Brutha. Nu descopăr nici un os rupt.

– De unde ştii?

– Unul dintre sulurile ephebiene era despre oase. Nu poţi să faci nimic pentru el?

– De ce?

– Eşti zeu.

– Păi, da. Dacă aş fi destul de puternic, probabil că l-aş putea trăsni.

– Credeam că Io face fulgerele.

– Nu, doar tunetele. Ai voie să faci câte trăsnete vrei, dar trebuie să ai contract pentru tunet.

Acum, orizontul era o panglică lată aurie.

– Dar ploaie? zise Brutha. Dar ceva *folositor?*

O dâră de argint apăru în partea de jos a auriului. Lumina soarelui gonea spre Brutha.

– Asta a fost o remarcă foarte jignitoare, spuse ţestoasa. O remarcă gândită să rănească.

În lumina care creştea rapid, Brutha văzu la mică depărtare una dintre insulele de stâncă. Coloanele ei şlefuite de nisip nu ofereau decât umbră, dar umbra, întotdeauna disponibilă în mari cantităţi în adâncurile Citadelei, era acum în cantităţi mici aici.

– Peşteri? zise Brutha.

– Şerpi.

– Dar totuşi peşteri?

– Împreună cu şerpi.

– Şerpi veninoşi?

– Ghici.

Barca Nenumită înainta legănându-se uşurel, vântul umflând roba lui Urn prinsă de un catarg făcut din bucăţi din cadrul sferei legate cu şireturile de la sandalele lui Simony.

– Cred că ştiu ce a mers prost, spuse Urn. O simplă problemă de viteză prea mare.

– Viteză prea mare? Am ieşit din apă! zise Simony.

– Are nevoie de un fel de dispozitiv de reglare, spuse Urn, zgâriind o schiţă pe marginea bărcii. Ceva care ar deschide

valva dacă ar fi prea mult abur. Cred că aş putea face ceva cu două bile rotitoare.

– Ce ciudat să zici asta, rosti Didactilos. Când am ieşit din apă şi sfera a explodat, am simţit clar cum...

– Tâmpenia aia aproape că ne-a omorât! spuse Simony.

– Deci următoarea va fi mai bună, zise Urn, cu voioşie. Cercetă coasta aflată în depărtare.

– De ce nu acostăm undeva pe acolo? spuse el.

– Pe coasta dinspre deşert? zise Simony. Pentru ce? Nu-i nimic de mâncat, nimic de băut, e uşor să te rătăceşti. Omnia e singura destinaţie cu vântul ăsta. Putem acosta de partea asta a oraşului. Cunosc oameni. Şi acei oameni cunosc alţi oameni. Peste tot în Omnia sunt oameni care cunosc oameni. Oameni care cred în Ţestoasă.

– Ştii, niciodată nu am vrut ca oamenii să *creadă* în Ţestoasă, spuse Didactilos nefericit. E doar o ţestoasă mare. Aşa s-au întâmplat lucrurile. Nu cred că Ţestoasei îi pasă vreun pic. Doar că mi s-a părut o idee bună să scriu şi să explic niţel lucrurile.

– Oamenii stăteau de pază toată noaptea în timp ce alţii făceau copii, zise Simony, ignorându-l. Dându-le din mână în mână! Toată lumea făcea câte o copie şi o dădea mai departe! Ca un foc care se întinde sub pământ!

– Asta ar însemna o *mulţime* de copii? spuse Didactilos, cu precauţie.

– Sute! Mii!

– Bănuiesc că e prea târziu să cer, să zicem, drepturi de autor de cinci la sută? spuse Didactilos, părând plin de speranţă pentru o clipă. Nu. Probabil că nici nu se pune problema. Nu. Uită că am întrebat.

Câţiva peşti-zburători ţâşniră din apă, urmăriţi de un delfin.

– Nu pot să mă abţin să îmi pară un pic rău pentru tânărul Brutha, zise Didactilos.

– Preoţii sunt neînsemnaţi, spuse Simony. Sunt prea mulţi.

– Avea toate cărţile noastre, zise Urn.

– Probabil că va pluti cu atâtea cunoştinţe în el, spuse Didactilos.

– Oricum, era nebun, zise Simony. L-am văzut vorbind în şoaptă cu broasca aia ţestoasă.

– Îmi doresc să o mai fi avut. Scoţi o masă pe cinste dintr-una din astea, spuse Didactilos.

Nu era cine ştie ce peşteră, doar o scobitură adâncă săpată de vânturile neoprite ale deşertului şi, cu mult timp în urmă, chiar de apă. Dar era destul.

Brutha îngenunche pe podeaua de stâncă şi ridică piatra deasupra capului.

Avea un zumzet în urechi şi îşi simţea ochii de parcă ar fi fost încastraţi în nisip. Nici un pic de apă de la apus şi nici un pic de mâncare de o sută de ani. Trebuia să o facă.

– Îmi pare rău, zise el şi lovi cu piatra.

Şarpele îl urmărise cu atenţie, dar în toropeala lui de dis-de-dimineaţă, era prea încet pentru a se feri. Trosnitura fu un sunet despre care Brutha ştia că avea să îi fie reprodus de conştiinţă iar şi iar.

– Bun, spuse Om de lângă el. Acum jupoaie-l şi nu irosi sucul. Păstrează şi pielea.

– Nu vreau s-o fac, zise Brutha.

– Hai să o luăm aşa, spuse Om, dacă ai fi intrat în peşteră fără ca eu să te avertizez, acum ai fi intins pe podea cu un picior cât un şifonier. Fă altuia înainte să îţi facă el ţie.

– Nici măcar nu e un şarpe foarte mare, zise Brutha.

– Şi atunci, în timp te zvârcoleşti într-o agonie de nedescris, îţi închipuieşti toate lucrurile pe care i le-ai fi făcut afurisitului de şarpe dacă ai fi apucat să o faci primul, spuse

Om. Ei, dorința ți-a fost îndeplinită. Nu-i da nimic lui Vorbis, adăugă el.

– Are febră mare. Mormăie întruna.

– Chiar crezi că o să îl duci înapoi în Citadelă și că oamenii o să te creadă? zise Om.

– Fratele Nhumrod spunea tot timpul că sunt foarte sincer, rosti Brutha.

Sparse piatra de peretele peșterii pentru a obține o bucată tăioasă grosolană și începu să jupoaie șarpele cu delicatețe.

– Oricum, nu pot face altceva. N-aș putea să-l părăsesc.

– Ba da, ai putea, zise Om.

– Să moară în deșert?

– Da. E ușor. Mult mai ușor decât să *nu* îl lași să moară în deșert.

– Nu.

– Așa se face în Etică, nu? spuse Om cu sarcasm.

– Nu știu. Așa fac eu.

***

Barca Nenumită se legăna pe un canal între pietre. Dincolo de plajă, era o stâncă joasă. Simony coborî de pe ea și merse în locul în care cei doi filosofi se fereau de vânt.

– Cunosc zona asta, spuse el. Suntem la câteva mile de satul în care locuiește un prieten. Nu trebuie decât să așteptăm căderea nopții.

– De ce faci toate astea? zise Urn. Adică ce rost are?

– Ai auzit vreodată de o țară pe nume Istanzia? spuse Simony. Nu era foarte mare. Nu avea nimic din ce ar fi putut vrea cineva. Era doar un loc unde trăiau oameni.

– Omnia a cucerit-o acum cincisprezece ani, zise Didactilos.

– Aşa-i. Ţara mea, spuse Simony. Pe atunci, eram doar un puşti. Dar nu voi uita. Nici alţii. Sunt o grămadă de oameni care au motive să urască Biserica.

– Te-am văzut stând aproape de Vorbis, zise Urn. Am crezut că îl apărai.

– Oh, da, îl apăram, spuse Simony. Nu vreau să îl omoare nimeni înaintea mea.

Didactilos îşi strânse toga în jurul lui şi se înfioră.

Soarele era pironit în cupola de cupru a cerului. Brutha moţăia în peşteră. În colţul lui, Vorbis se sucea şi se zvârcolea.

Om stătea aşteptând la gura peşterii.

Aşteptând cu prudenţă.

Aşteptând cu groază.

Şi *ei* veniră.

Ieşiră de sub bucăţele de piatră şi din crăpături în stâncă. Ţâşniră din nisip, picurară din cerul unduitor. Aerul era plin de vocile lor, la fel de slabe ca şoaptele musculiţelor.

Om se încordă.

Limba în care vorbi nu semăna cu cea a zeilor înalţi. Aproape că nu era o limbă. Era o simplă modulaţie a dorinţelor şi a poftelor, fără substantive şi cu doar câteva verbe.

... Vreau...

Om răspunse *al meu.*

Erau cu miile. El era mai puternic, da, avea un credincios, dar ei umpleau cerul ca lăcustele. Dorinţa arzătoare se revărsă asupra lui cu greutatea plumbului topit. Singurul avantaj, absolut singurul, era că zeii mărunţi nu înţelegeau conceptul de a conlucra. Acesta era un lux care venea odată cu evoluţia.

... Vreau...

Al meu!

Ciripitul deveni un scâncet.

– Dar puteţi să îl luaţi pe celălalt, zise Om.

... Plictisitor, greu, strâmt, închis...

Ştiu, spuse Om. Dar acesta, *al meu!*

Strigătul paranormal răsună în întreg deşertul. Zeii mărunţi fugiră.

În afară de unul.

Om ştia că nu roise împreună cu ceilalţi, ci că plutise uşurel pe deasupra unei bucăţi de os albite de soare.

Îşi îndreptă atenţia spre el.

Tu. *Al meu!*

Ştiu, spuse zeul mărunt. Ştia limba, limba adevărată a zeilor, deşi vorbea de parcă fiecare cuvânt i-ar fi fost extras din adâncurile memoriei.

Cine eşti?

Zeul mărunt se mişcă.

A fost odată un oraş, zise zeul mărunt. Nu doar un oraş. Un imperiu de oraşe. Îmi, îmi, îmi aduc aminte că erau canale şi grădini. Era un lac. Aveau grădini plutitoare pe lac, îmi amintesc. Eu, eu. Şi erau temple. Asemenea temple la care poţi doar să visezi. Măreţe temple-piramidă care ajungeau la cer. Erau sacrificaţi cu miile. Spre slavă.

Lui Om i se făcu rău. Acesta nu era un simplu zeu mărunt. Acesta era un zeu mărunt care nu fusese întotdeauna mărunt...

Cine ai fost?

Şi erau temple. Eu, eu, mie. Asemenea temple la care poţi doar să visezi. Măreţe temple-piramidă care ajungeau la cer. Spre slava. Erau sacrificaţi cu miile. Mie. Spre slava.

Şi erau temple. Mie, mie, mie. Slava. Asemenea temple slăvite la care poţi doar să visezi. Măreţe temple-piramidă care ajungeau la cer. Mie, mie. Sacrificaţi. Vis. Erau sacrificaţi cu miile. Mie măreaţa slavă a cerului.

Ai fost Zeul lor? îngăimă Om.

Sacrificaţi cu miile. Spre slavă.

– Mă auzi?

Sacrificaţi cu miile slavă. Mie, mie, mie.

Care era numele tău? strigă Om.

– Nume?

Un vânt încins suflă peste deşert, mutând câteva fire de nisip. Ecoul unui zeu uitat fu luat de acesta, rostogolindu-se iar şi iar, până când dispăru printre pietre.

– Cine ai fost?

Nu primi nici un răspuns.

„Asta se întâmplă, se gândi Om. A fi zeu mărunt era rău, doar că atunci nu prea ştiai că era rău pentru că nu mai ştiai nimic, însă tot timpul exista ceva ce era, probabil, sămânţa speranţei, cunoaşterea şi credinţa că într-o zi s-ar putea să fii mai mult decât erai acum.

Dar era mult mai rău să fi *fost* un zeu şi acum să nu mai fi decât o legătură afumată de amintiri, suflate încolo şi încoace peste nisipul făcut din pietrele sfărâmate ale templelor tale...

Om se întoarse şi, pe picioarele îndesate, merse hotărât înapoi în peşteră până când ajunse la capul lui Brutha, pe care îl împunse.

– Hmst?

– Verificam dacă mai eşti în viaţă.

– Fglf.

– Bine.

Om se întoarse legănându-se la postul lui de gardă de la gura peşterii.

Se spunea că în deşert erau oaze, dar nu erau niciodată de două ori în acelaşi loc. Deşertul nu putea fi cartografiat. Îi mânca pe cartografi.

La fel şi leii. Om şi-i amintea. Nişte chestii costelive, nu ca leii din savana din Howandaland. Mai mult lupi decât lei, mai mult hiene decât ambele. Nu curajoşi, ci cu un fel de laşitate ageră şi răutăcioasă, încât era mult mai periculoasă...

Leii.

Oh, măiculiță...

Trebuia să găsească lei.

Leii beau.

Brutha se trezi când lumina după-amiezii se târa peste deșert. În gură avea gust de șarpe.

Om îl împungea în picior.

– Haide, haide, pierzi cea mai bună parte a zilei.

– Există ceva apă? murmură Brutha cleios.

– Vai fi. Doar la cinci mile depărtare. Un noroc fantastic.

Brutha se ridică. Îl dureau toți mușchii.

– De unde știi?

– O simt. Sunt zeu, totuși, să știi.

– Ziceai că nu poți să simți decât minți.

Om blestemă. Brutha nu uita.

– E mai complicat de atât, o întoarse Om. Crede-mă. Haide, cât mai e ceva lumină. Și nu-l uita pe domnul Vorbis.

Vorbis era încolăcit. Se uită la Brutha cu ochi tulburi, se ridică asemenea unui om care încă doarme, atunci când Brutha îl ajută.

– S-ar putea să fi fost otrăvit, zise Brutha. Există animale marine cu ace. Și corali veninoși. Își tot mișcă buzele, dar nu pot să deslușesc ce încearcă să spună.

– Ia-l și pe el, rosti Om. Ia-l și pe el. Oh, da.

– Azi-noapte voiai să îl abandonez, spuse Brutha.

– Da? făcu Om, chiar și carapacea lui emanând inocență. Păi, poate că am fost în Etica. Mi-am schimbat dispoziția. Acum înțeleg că e cu noi pentru un scop. Bătrânul Vorbis. Ia-l și pe el.

Simony și cei doi filosofi stăteau în vârful falezei, uitându-se peste ogoarele uscate din Omnia spre stânca îndepărtată a Citadelei. În orice caz, doi dintre ei se uitau.

– Dă-mi *mie* o pârghie şi un punct de sprijin şi zdrobesc locul ăsta ca pe un ou, zise Simony, conducându-l pe Didactilos în jos pe poteca îngustă.

– Pare mare, spuse Urn.

– Vezi sclipirea? Acelea sunt uşile.

– Par masive.

– Mă întrebam, zise Simony, despre barcă. Cum se mişca. Aşa ceva ar putea sparge uşile, nu?

– Ar trebui să inunzi valea, spuse Urn.

– Adică dacă ar fi pe roţi.

– Ha, da, făcu Urn sarcastic. Fusese o zi lungă. Da, dacă aş avea o forjă, şase fierari şi o grămadă de ajutoare. Roţi? Nici o problemă. Dar...

– Vom vedea, zise Simony, ce putem face.

Soarele era la orizont când Brutha, cu braţul pe după umerii lui Vorbis, ajunse la următoarea insulă de stâncă. Era mai mare decât cea cu şarpele. Vântul sculptase pietrele în forme ciudate, subţiri, ca degetele. Erau chiar şi plante atârnate în crăpăturile din rocă.

– E apă pe undeva, spuse Brutha.

– Întotdeauna e apă, chiar şi în cele mai cumplite deşerturi, zise Om. Unu, oh, poate doi inchi de ploaie pe an.

– Simt un miros, spuse Brutha, când picioarele lui încetară să mai calce pe nisip şi începură să sfarme pietrişul de calcar din jurul bolovanilor. Ceva împuţit.

– Ţine-mă deasupra capului tău.

Om cercetă stâncile.

– Aşa. Acum coboară-mă la loc. Şi mergi spre piatra aia care arată ca o... care arată foarte neaşteptat, zău.

Brutha se uită.

– Chiar arată, cârâi el în cele din urmă. Nu-ţi vine să crezi că a fost sculptată de vânt.

– Zeul vântului are simțul umorului, zise Om. Deși e cam simplu.

Lângă baza pietrei, uriașe lespezi căzuseră în decursul anilor, formând o grămadă dezordonată care avea, ici și colo, deschizături întunecate.

– Mirosul ăsta... începu Brutha.

– Probabil că vin animalele să se adape, spuse Om.

Piciorul lui Brutha lovi ceva alb-gălbui, care se rostogoli printre pietre scoțând un zgomot ca un sac plin cu nuci de cocos. În tăcerea goală și înăbușitoare a deșertului, răsună cu putere.

– Ce a fost asta?

– În mod clar nu un craniu, minți Om. Stai liniștit...

– Sunt oase peste tot!

– Și? La ce te așteptai? Ăsta-i un deșert! Oamenii mor aici! E o ocupație foarte răspândită prin aceste locuri!

Brutha ridică un os. El era, după cum bine știa, prost. Dar oamenii nu își rod singuri oasele după ce mor.

– Om...

– Uite apă aici! strigă Om. Ne trebuie! Dar... există probabil câteva dezavantaje!

– Ce fel de dezavantaje?

– Ca în pericole naturale!

– Ca...?

– Păi, știi ce-s leii? întrebă Om cu disperare.

– Sunt lei aici?

– Păi... niței.

– *Niței* lei?

– Un singur leu.

– Un singur...

... de obicei un animal solitar. Cei mai de temut sunt masculii bătrâni, care sunt împinși în cele mai inospitaliere regiuni de către rivalii lor mai tineri. Sunt irascibili, șireți și, în cazuri extreme, și-au pierdut orice frică de om...

Amintirea dispăru, eliberându-i lui Brutha corzile vocale.

– De acest fel? încheie el.

– Nici nu o să ne bage de seamă după ce se satură, spuse Om.

– Da?

– Se culcă.

– După ce se satură...?

Brutha se uită la Vorbis, care era sprijinit de o piatră.

– Se satură? repetă el.

– Va fi o dovadă de bunătate, zise Om.

– Pentru leu, da! Vrei să-l folosim ca *momeală?*

– Nu o să scape cu viaţă din deşert. Oricum, a făcut mai mult rău la mii de oameni. Va muri pentru o cauză bună.

– O cauză bună?

– *Mie* îmi place.

Se auzi un mârâit, de undeva dintre pietre. Nu era puternic, dar era un sunet cu tendoane în el. Brutha se dădu în spate.

– Nu aruncăm oameni la lei!

– El da.

– Da. Eu nu.

– În regulă, ne suim în vârful unei lespezi şi când leul se apucă de el, poţi să îi crapi capul cu o piatră. Probabil că va scăpa doar fără o mână sau un picior. N-o să-i simtă lipsa.

– Nu! Nu poţi să le faci oamenilor aşa ceva doar pentru că sunt neajutoraţi!

– Ştii că nu găsesc un moment mai bun?

Încă un mârâit se auzi dinspre grămada de pietre. Părea mai aproape.

Brutha se uită disperat în jos, la oasele împrăştiate. Printre ele, pe jumătate ascunsă în sfărâmături, era o sabie. Era veche, prost făcută şi erodată de nisip. O apucă uşurel de lamă.

– Capul celălalt, zise Om.

– Ştiu!

– Știi să o folosești?

– Nu știu!

– Sper că înveți repede.

Leul apăru, încet.

Leii de deșert, s-a spus, nu sunt ca leii din savană. Fuseseră așa, când marele deșert era o pădure înverzită*. Apoi avuseseră timp să stea tolăniți cea mai mare parte a zilei, arătând maiestuos, între mesele regulate din carne de capră*. Dar terenul împădurit devenise unul de tufișuri, terenul de tufișuri devenise, ei, un teren de tufișuri și mai rare, iar caprele, oamenii și, în cele din urmă, chiar și orașele plecaseră.

Leii rămăseseră. Întotdeauna găsești ceva de mâncare, dacă îți este destul de foame. Oamenii tot trebuie să traverseze deșertul. Existau șopârle. Existau șerpi. Nu era cine știe ce nișă ecologică, dar leii se agățau de ea ca în pragul morții, aceasta fiind ceea ce li se întâmpla celor mai mulți oameni care întâlneau un leu de deșert.

Cineva îl întâlnise deja pe acesta.

Coama îi era lipsită de luciu. Cicatrice străveci îi brăzdau pielea. Se târî spre Brutha, cu picioarele din spate atârnând nefolositoare.

– E rănit, zise Brutha.

– Oh, bine. Și e destul de mâncat dintr-unul ca ăsta, spuse Om. Cam ațos, dar...

Leul se prăbuși, cu pieptul ca un grătar de pâine prăjită umflându-i-se. O suliță îi ieșea dintr-o parte. Muștele, care întotdeauna pot găsi ceva de mâncare în orice deșert, apărură în roi.

Brutha lăsă sabia jos. Om își băgă capul în carapace.

---

* Adică, înainte ca locuitorii să își fi lăsat caprele să pască peste tot. Nimic nu creează un deșert ca o capră.

* Dar nu destul?

– Oh, nu, murmură el. Din douăzeci de *milioane* de oameni din lume, singurul care crede în mine e un sinucigaş...

– Nu putem să îl lăsăm aşa, zise Brutha.

– Ba *putem. Putem.* E un *leu.* Pe lei îi laşi *în pace.*

Brutha îngenunche. Leul deschise un ochi galben urduros, prea slăbit ca măcar să îl mai muşte.

– O să mori, o să *mori.* Nu o să găsesc pe *nimeni* care să creadă în mine pe aici...

Cunoştinţele lui Brutha despre anatomia animalelor erau rudimentare. Deşi unii dintre inchizitori aveau cunoştinţe de invidiat despre interiorul corpului uman, acest lucru este interzis tuturor celor cărora nu li se permitea să îl deschidă cât încă funcţionează, acest fel de medicină fiind privit cu ochi răi în Omnia. Dar undeva, în fiecare sat, era cineva care, oficial, *nu* punea oase la loc şi care *nu* ştia câte ceva despre anumite plante şi care scăpa de Chiziţie mulţumită recunoştinţei firave a pacienţilor săi. Şi de fiecare ţăran se prindea câte o spoială de cunoştinţe. Durerea acută de dinţi îi poate chinui pe toţi în afară de cei cu o credinţă puternică.

Brutha apucă coada suliţei. Leul mârâi când o mişcă.

– Nu poţi să vorbeşti cu el? spuse Brutha.

– E un *animal.*

– Şi tu eşti. Ai putea încerca să îl linişteşti. Pentru că dacă devine agitat...

Om se grăbi să se concentreze.

De fapt, mintea leului nu conţinea decât durere, o nebuloasă extinsă, copleşind chiar şi foamea obişnuită din fundal. Om încercă să învăluiască durerea, să o facă să dispară... şi să nu se gândească la ce s-ar fi întâmplat dacă aceasta nu ar mai fi existat. Din câte se părea, leul nu mâncase de zile întregi.

Leul mârâi când Brutha scoase capul suliţei.

– Omniană, zise el. Nu a stat mult acolo. Cred că s-a întâlnit cu soldaţii când se îndreptau spre Ephebe. Trebuie să

fi trecut prin apropiere. Îşi rupse altă bucată din rasă şi încercă să spele rana.

– Vrem să îl *mâncăm,* nu să îl vindecăm! strigă Om. La ce îţi umblă mintea? Crezi că o să fie recunoscător?

– Voia să fie ajutat.

– Şi curând va vrea să fie hrănit, la asta te-ai gândit?

– Se uită înduioşător la mine.

– Probabil că până acum nu a mai văzut niciodată masa pe o săptămână întreagă mergând singură pe lângă el.

„Asta nu era adevărat", se gândi Om. Brutha pierdea greutate ca un cub de gheaţă, aici în deşert. Asta îl ţinea în viaţă! Băiatul era o cămilă pe două picioare.

Brutha merse apăsat spre mormanul de pietre, cioburi şi fragmente de oase alunecându-i sub tălpi. Bolovanii formau un labirint de tunele pe jumătate deschise şi de peşteri. După miros, leul trăia aici de mult timp şi fusese deseori bolnav.

Se uită ceva timp la cea mai apropiată peşteră.

– Ce-i aşa de fascinant la un bârlog de leu? spuse Om.

– Felul în care coboară treptele în el, cred, zise Brutha.

Didactilos *simţea* mulţimea. Umplea hambarul.

– Câţi sunt? spuse el.

– Sute! zise Urn. Stau chiar şi pe căpriori! Şi... maestre?

– Da?

– Sunt chiar unul sau doi preoţi! Şi zeci de soldaţi!

– Staţi liniştiţi, spuse Simony, alăturându-li-se pe platforma improvizată din butoaie de smochine. Sunt credincioşi ai Ţestoasei, ca şi voi. Avem prieteni în locuri nebănuite!

– Dar eu *nu*... începu Didactilos, neajutorat.

– Nu e nimeni aici care să nu urască Biserica din tot sufletul, zise Simony.

– Dar asta nu-i...

– Nu aşteaptă decât pe cineva care să îi conducă!

– Dar eu niciodată...

– Ştiu că nu ne vei dezamăgi. Eşti un om al raţiunii. Urn, vino aici. Vreau să îţi prezint un fierar...

Didactilos îşi întoarse faţa spre mulţime. Simţea tăcerea tăcută, fierbinte a privirilor lor.

Fiecare picătură dura minute întregi.

Era hipnotizant. Brutha se trezi holbându-se la fiecare picătură care se forma. Era aproape imposibil să o vezi crescând, dar ele creşteau şi cădeau de mii de ani.

– Cum? zise Om.

– Apa se scurge în jos după ploaie, explică Brutha. Se prinde în pietre. Zeii nu ştiu despre chestiile astea?

– Nu avem nevoie. Om se uită în jur. Să mergem. Nu-mi place locul ăsta.

– E doar un templu vechi. Nu e nimic aici.

– Despre asta vorbeam.

Era pe jumătate plin cu nisip şi pietriş. Razele de lumină pătrundeau prin acoperişul spart aflat mult deasupra, căzând pe panta pe care coborâseră ei. Brutha se întreba cât de multe dintre stâncile săpate de vânt din deşert fuseseră odată clădiri. Aceasta trebuia să fi fost uriaşă, poate o fortăreaţă măreaţă. Iar apoi îl înghiţise deşertul.

Aici nu se auzeau voci şoptite. Chiar şi zeii mărunţi se ţineau departe de templele părăsite, din acelaşi motiv pentru care oamenii se ţin departe de cimitire. Singurul zgomot era clipocitul apei, din când în când.

Picura într-un bazin puţin adânc în faţa a ceea ce arăta ca un altar. Din acest bazin, săpase un şanţ în lespezile podelei până la gaură rotundă care părea să fie fără fund. Se zăreau câteva statui, toate răsturnate; erau mătăhăloase, lipsindu-le orice fel de detaliu, fiecare fiind păpuşa de lut a unui copil

cioplită în granit. Pereții îndepărtați fuseseră cândva acoperiți cu un fel de basorelief, dar acesta se sfărâmase, în afară de câteva porțiuni, unde se distingeau desene ciudate, formate în mare parte din tentacule.

– Cine erau oamenii care au trăit aici? întrebă Brutha.

– Nu știu.

– Cărui zeu se închinau?

– Nu știu.

– Statuile sunt făcute din granit, dar nu există granit prin preajmă.

– Erau foarte evlavioși pe atunci. Au târât pietrele până aici.

– Și lespedea altarului e acoperită de șanțuri.

– Ah. *Foarte* evlavioși. Asta era ca să se scurgă sângele.

– Chiar crezi că făceau sacrificii umane?

– Nu știu! Vreau să ies de aici!

– De ce? E apă și e răcoare...

– Pentru că... aici a trăit un zeu. Un zeu puternic. Mii de oameni îl slăveau. O simt. Știi? Iese din pereți. Un Mare Zeu. Măreție îi erau teritoriile și splendidă îi era vorba. Armate întregi mărșăluiau în numele lui, cuceream și ucideau. Iar acum nimeni, nici tu, nici eu, nimeni, nu știe măcar cine a fost zeul sau care îi era numele ori cum arăta. Leii se adapă din locurile sfinte și chestiile alea mici și moi cu opt picioare, e una lângă talpa ta, cum le zice, alea cu antene, se târăsc sub altar. Acum înțelegi?

– Nu, spuse Brutha.

– Nu ți-e teamă de moarte? Ești om!

Brutha se gândi la asta. La câțiva metri distanță, Vorbis se uita tăcut la un petic de cer.

– E treaz. Doar că nu vorbește.

– Cui îi pasă? Nu te-am întrebat despre el.

– Păi... uneori... când fac treabă în catacombă... e felul de loc în care nu poţi să nu... adică, toate craniile şi chestiile alea... şi Cartea spune...

– Poftim, zise Om, cu o urmă de triumf amar în glas. Nu *ştii*. Asta îi împiedică pe toţi să înnebunească, nesiguranţa, sentimentul că ar putea să iasă bine, până la urmă. Dar e diferit pentru zei. Noi chiar ştim. Ştii povestea despre rândunica aceea care zboară printr-o cameră?

– Nu.

– Toată lumea o ştie.

– Eu nu.

– Despre viaţă care e ca o rândunică zburând printr-o cameră? Afară e doar beznă? Şi zboară prin cameră şi nu e decât o clipă de căldură şi de lumină?

– Ferestrele sunt deschise? spuse Brutha.

– Nu poţi să îţi închipui cum e să *fii* acea rândunică şi să ştii despre beznă? Să ştii că după aceea nu vei mai avea ce să îţi aduci aminte, niciodată, în afară de acea singură clipă de lumină?

– Nu.

– Nu. Bineînţeles că nu poţi. Dar aşa e când eşti zeu. Şi locul ăsta... e o morgă.

Brutha se uită în jur la templul antic, întunecat.

– Păi... tu ştii cum e să fii om?

Om îşi băgă iute capul în carapace pentru o clipă, cel mai apropiat lucru de o ridicare din umeri de care era în stare.

– În comparaţie cu un zeu? Uşor. Te naşti. Respecţi câteva reguli. Faci ce ţi se spune. Mori. Uiţi.

Brutha se uită fix la el.

– S-a întâmplat ceva?

Brutha scutură din cap. Apoi se ridică şi merse la Vorbis.

Diaconul băuse apă din palmele lui Brutha făcute căuş. Dar parcă era deconectat. Mergea, bea, respira. Sau ceva o făcea. Corpul lui o făcea. Ochii întunecaţi se deschideau, dar

nu păreau să se uite la ceva ce ar fi putut vedea Brutha. Nu era nici un indiciu că cineva se uita prin ei. Brutha era sigur că dacă ar fi plecat, Vorbis ar fi stat pe dalele crăpate până când ar fi căzut încetișor. Trupul lui Vorbis era prezent, dar locul în care se afla mintea lui probabil că nu putea fi localizat în nici un atlas normal.

Doar că, aici și acum, dintr-odată, Brutha se simțea atât de sigur, încât chiar și Vorbis era un tovarăș bun.

– De ce te obosești cu el? A pus să fie omorâți mii de oameni!

– Dar, dar poate a crezut că tu voiai asta.

– N-am zis niciodată că vreau asta.

– Nu ți-a păsat, spuse Brutha.

– Dar eu...

– Taci!

Om căscă gura uluit.

– Ai fi putut să-i ajuți pe oameni, zise Brutha. Dar nu ai făcut decât să strivești în stânga și în dreapta, să urli și să încerci să bagi spaima în ei. Ca... ca un om care lovește un măgar cu un băț. Dar oamenii ca Vorbis au făcut ca bățul să fie atât de bun, încât să devină singurul lucru în care ajunge măgarul să creadă.

– Dacă ai mai lucra nițel la ea, ar fi bună de parabolă, spuse Om morocănos.

– Eu vorbesc despre viața reală!

– Nu e vina mea dacă oamenii folosesc greșit...

– Ba da! Trebuie să fie! Dacă strici mințile oamenilor doar pentru că vrei ca ei să creadă în tine, ce fac ei e din vina ta!

Brutha se uită urât la țestoasă, apoi se îndreptă cu pași mari la o grămadă de pietriș care domina un capăt al templului ruinat. Scormoni prin ea.

– Ce cauți?

– Trebuie să luăm apă, zise Brutha.

– N-o să găseşti nimic, spuse Om. Oamenii au plecat. Pământul s-a terminat, la fel şi oamenii. Au luat totul cu ei. Ce te mai oboseşti să cauţi?

Brutha nu îl băgă în seamă. Sub pietre şi nisip se afla ceva.

– De ce îţi faci griji pentru Vorbis? scânci Om. Peste o sută de ani, oricum o să fie mort. Cu toţii o să fim morţi.

Brutha trase de bucata curbată de ceramică. Aceasta se desprinse şi se dovedi a fi două treimi dintr-un bol mare, spart chiar pe verticală. Fusese aproape la fel de larg ca braţele întinse ale lui Brutha, dar prea spart ca să îl mai ia cineva.

Nu era bun pentru nimic. Dar fusese odată bun la ceva. Siluete în relief erau cioplite în jurul buzei lui. Brutha se uită cu atenţie la ele, căutând ceva care să îi distragă atenţia, în timp ce glasul lui Om îi bâzâia în cap.

Siluetele păreau mai mult sau mai puţin umane. Şi erau implicate într-un ritual religios. Îţi dădeai seama după cuţite (nu e crimă dacă e pentru un zeu). În centrul bolului, stătea o siluetă mai mare, evident importantă, un fel de zeu pentru care o făceau...

– Ce? zise el.

– Am *spus* că peste o sută de ani o să fim morţi cu toţii.

Brutha se uită fix la siluetele de pe bol. Nimeni nu ştia cine era zeul lor şi de ce dispăruseră. Leii dormeau în locurile sfinte şi...

... *Chilopoda aridius,* miriapodul de deşert obişnuit, îi furniză biblioteca rezidentă în memoria lui...

... fugi sub altar.

– Da, zise Brutha. Vom fi. Ridică bolul deasupra capului şi se întoarse.

Om se vârî în carapace.

– Dar aici... Brutha scrâşni din dinţi în timp ce se clătina sub greutate... Şi acum...

Aruncă bolul. Acesta se izbi de altar. Fragmente de ceramică antică țâșniră în sus și căzură zornăind. Ecourile bubuiră prin templu.

– ... suntem vii!

Îl luă pe Om, care se retrăsese de tot în carapace.

– Și o să ajungem acasă. Cu toții, spuse el. Știu asta.

– E scris, nu? zise Om, cu vocea înfundată.

– Este *spus*. Și dacă mă contrazici... am impresia că o carapace de broască țestoasă este un recipient destul de bun pentru apă.

– N-ai îndrăzni.

– Cine știe? S-ar putea. Ai zis că peste o sută de ani o să fim cu toții morți.

– Da! Da! făcu Om disperat. Dar aici și acum...

– Exact.

Didactilos surâse. Nu îi venea ușor. Nu că ar fi fost un om sobru, dar nu vedea zâmbetele celorlalți. Era nevoie de câteva zeci de mișcări ale mușchilor pentru a zâmbi și nu exista un profit pentru investiția lui.

Vorbise de multe ori mulțimilor în Ephebe, dar acestea erau invariabil alcătuite din alți filosofi ale căror strigăte de „Ce prostie!", „Asta o inventezi din mers!" și alte contribuții la dezbatere îl linișteau întotdeauna. Asta din cauză că nimeni nu era cu adevărat atent. Nu se gândeau decât la ce urma să spună *ei*.

Dar această mulțime îi aducea aminte de Brutha. Felul în care ascultau era ca o groapă uriașă care îi aștepta vorbele pentru a o umple. Problema era că el vorbea în filosofie, iar ei ascultau în aiureală.

– *Nu* puteți crede în Marele A'Tuin, zise el. Marele A'Tuin *există*. Nu are rost să credeți în lucruri care există.

– Cineva a ridicat mâna, spuse Urn.

– Da?

– Domnule, sigur nu merită să crezi decât în lucrurile care există? zise solicitantul, care purta uniforma unui sergent al Gărzii Sfinte.

– Dacă există, nu trebuie să crezi în ele, spuse Didactilos. Pur şi simplu, sunt. Oftă. Ce aş putea să vă zic? Ce vreţi să auziţi? Eu doar am scris ce ştiu oamenii. Munţii se înalţă şi se prăbuşesc, iar sub ei Ţestoasa înoată înainte. Oamenii trăiesc şi mor, iar Ţestoasa Se Mişcă. Imperiile cresc şi se fărâmiţează, iar Ţestoasa Se Mişcă. Zeii vin şi pleacă, iar Ţestoasa Se Mişcă în continuare. Ţestoasa Se *Mişcă*.

Din beznă se auzi un glas:

– Şi ce este adevărat?

Didactilos ridică din umeri.

– Ţestoasa chiar există. Lumea este un disc plat. Soarele se roteşte în jurul ei o dată pe zi, târându-şi lumina după el. Şi asta va continua să se întâmple, fie că o credeţi, fie că nu. Este real. Nu ştiu despre adevăr. Adevărul este mult mai complicat de atât. Nu cred că Ţestoasa dă doi bani dacă e adevărat sau nu, ca să vă spun sincer.

Simony îl trase pe Urn deoparte în timp ce filosoful continua să vorbească.

– Nu asta au venit să audă! Nu poţi să faci nimic?

– Pardon? făcu Urn.

– Nu vor filosofie. Vor un motiv să se ridice împotriva Bisericii! Acum! Vorbis e mort, arhichinovitul e dus cu pluta, toţi cei din ierarhie sunt ocupaţi să se înjunghie unii pe alţii pe la spate. Citadela e ca o prună mare şi putredă.

– Mai are, totuşi, câteva viespi în ea, zise Urn. Ai zis că ai doar o zecime din armată.

– Dar sunt oameni liberi, rosti Simony. Cu minţile libere. Se vor lupta pentru mai mult de cincizeci de cenţi pe zi.

Urn își privi palmele. Deseori făcea așa când era nesigur, ca și cum ele ar fi fost singurele lucruri din lume în care se încredea.

– Vor reduce șansele la trei la unul înainte ca să își dea seama ceilalți, spuse Simony încruntat. Ai vorbit cu fierarul?

– Da.

– Poate s-o facă?

– Cred că... da. Nu era ce...

– I-au torturat tatăl. Doar pentru că avea o potcoavă atârnată în atelier, când toată lumea știe că fierarii trebuie să aibă micile lor ritualuri. Și i-au luat fiul în armată. Dar are multe ajutoare. Vor lucra toată noaptea. Nu trebuie decât să le spui ce vrei.

– Am făcut niște schițe...

– Bun, zise Simony. *Ascultă*, Urn. Biserica este condusă de oameni ca Vorbis. Așa stă treaba. Milioane de oameni au murit pentru... pentru nimic în afară de minciuni. Putem opri toate astea...

Didactilos se oprise din vorbit.

– A stricat-o, spuse Simony. Ar fi putut face *orice* cu ei. Și el le-a zis doar o grămadă de adevăruri. Nu poți să îi inspiri pe oameni cu adevăruri. Au nevoie de o cauză. De un simbol.

Părăsiră templul chiar înainte de apus. Leul se târâse la umbra unor pietre, dar se ridică nesigur pentru a-i privi cum plecau.

– O să ne urmărească, gemu Om. Așa fac. Cale de mile întregi.

– O să supraviețuim.

– Aș vrea să am încrederea ta.

– Ah, dar eu am un Zeu în care să mă încred.

– Nu vor mai fi temple ruinate.

– Va fi altceva.

– Şi nici măcar un şarpe de mâncat.

– Dar eu merg alături de Zeul meu.

– Nu ca gustare, totuşi. *Şi* mai şi mergi în direcţia greşită.

– Nu. Încă mă depărtez de coastă.

– Despre asta vorbeam.

– Cât de departe poate merge un leu cu o rană de suliţă ca aia în el?

– Ce legătură are asta?

– Cea mai mare.

Şi, jumătate de oră mai târziu, găsiră urmele, o dâră neagră şi întunecată pe deşertul argintiu, luminat de lună.

– Soldaţii au venit pe aici. Nu trebuie decât să mergem pe urme înapoi. Dacă ne îndreptăm spre direcţia din care au venit ei, o să ajungem unde mergem.

– N-o să reuşim!

– Călătorim fără bagaje.

– Oh, da. Ei erau împovăraţi de o grămadă de hrană şi apă, zise Om cu amărăciune. Ce noroc că noi n-avem de nici unele.

Brutha îi aruncă o privire lui Vorbis. Acesta mergea fără ajutor acum, dacă îl întorceai uşurel de fiecare dată când trebuia să schimbi direcţia.

Dar chiar şi Om trebuia să accepte că urmele ofereau ceva siguranţă. Într-un fel, erau vii, aşa cum şi ecoul este viu. Oameni trecuseră pe aici, nu cu mult timp în urmă. Mai erau şi alţi oameni pe lume. Cineva, undeva, supravieţuia.

Sau nu. După cam o oră ajunseră la o movilă de lângă drum. În vârful ei erau un coif şi o sabie înfiptă în nisip.

– Mulţi soldaţi au murit pentru a ajunge iute aici, spuse Brutha.

Oricine avusese destul timp să îşi îngroape morţii desenase şi un simbol în nisipul movilei. Brutha se cam aştepta să fie o ţestoasă, dar vântul deşertului nu şterse de tot forma grosolană a unei perechi de coarne.

– Nu înțeleg asta, zise Om. Nu cred *cu adevărat* că exist, dar se apucă și pun așa ceva pe un mormânt.

– E greu de explicat. Cred că este din cauză că ei cred că *ele* există, spuse Brutha. Este pentru că ei sunt oameni și la fel a fost și el.

Trase sabia din nisip.

– Asta la ce îți trebuie?

– Ar putea fi utilă.

– Împotriva cui?

– Ar putea fi utilă.

O oră mai târziu, leul care șchiopăta după Brutha ajunse și el la mormânt. Trăia în deșert de șaisprezece ani și motivul pentru care trăise atât de mult era că nu murise și nu murise pentru că nu irosise niciodată proteinele disponibile. Săpă.

Oamenii irosiseră întotdeauna proteine disponibile încă de pe vremea când începuseră să se întrebe cine trăise în ele.

Dar, în final, există locuri mai rele în care să fii îngropat decât într-un leu.

Pe insulele de piatră erau șerpi și șopârle. Probabil că erau foarte hrănitoare și fiecare dintre ele era, în felul ei, o explozie de gust.

Nu mai era apă.

Dar erau plante... mai mult sau mai puțin. Arătau ca niște grupuri de pietre, în afară de locul unde câteva scoseseră o floare ascuțită centrală care era de un roz și un violet strălucitoare în lumina răsăritului.

– De unde își iau apă?

– Din mările fosile.

– Apă care s-a transformat în piatră?

– Nu. Apă care s-a scufundat cu mii de ani în urmă. Până în stratul cel mai de jos.

– Poți să sapi până la ea?

– Nu fi prost.

Brutha aruncă o privire de la floare până la cea mai apropiată insulă de piatră.

– Miere, zise el.

– Ce?

Albinele aveau un stup la înălțime pe un stei de piatră. Zumzetul se putea auzi de la sol. Nu aveai cum să te urci până la ele.

– Bună încercare, spuse Om.

Soarele se ridicase. Deja pietrele erau calde la atingere.

– Odihnește-te, îl îndemnă Om cu blândețe. Stau eu de pază.

– Stai de pază pentru ce?

– Păzesc și aflu eu.

Brutha îl conduse pe Vorbis la umbra unui bolovan mare și îl împinse ușurel jos. Apoi se întinse și el.

Setea nu îl chinuia prea mult. Băuse din bazinul din templu până când pleoscăia când pășea. Mai târziu, s-ar putea să găsească un șarpe... Când te gândeai la ce aveau unii oameni din lume, viața nu mai părea așa de rea.

Vorbis se întinse pe o parte, cu ochii lui negru pe negru privind în gol.

Brutha încercă să adoarmă.

Nu visase niciodată. Didactilos fusese entuziasmat de asta. Cineva care își amintea totul și nu visa ar fi trebuit să gândească încet, zicea el. Imaginează-ți o inimă*, spunea el, care era aproape în întregime memorie și nu mai avea bătăi de irosit pentru scopurile de gândire zilnice. Asta ar fi explicat de ce Brutha își mișca buzele atunci când gândea.

---

* Ca mulți gânditori de demult, ephebienii credeau că gândurile apăreau în inimă și că creierul era doar un aparat de răcit sângele.

Aşa că acesta nu se putea să fie un vis. Trebuie să fi fost soarele.

Auzi glasul lui Om în cap. Ţestoasa părea să poarte o conversaţie cu oameni pe care Brutha nu îi auzea.

Al meu!

Pleacă!

Nu.

Al meu!

Amândoi!

Ai mei!

Brutha întoarse capul.

Ţestoasa era într-o despărţitură dintre pietre, cu gâtul întins şi legănându-se dintr-o parte în alta. Se mai auzea un sunet, un fel de scâncet de musculiţă, care venea şi pleca... şi promisiuni în capul lui.

Treceau rapid... feţe care îi vorbeau, forme, viziuni de mărire, clipe de oportunitate, ridicându-l, ducându-l mult deasupra lumii, totul era al lui, ar fi putut face orice, nu trebuia decât să creadă, în *mine,* în *mine,* în *mine...*

În faţa lui se formă o imagine. Acolo, pe o piatră lângă el, era un porc la proţap înconjurat de fructe şi o cană cu bere atât de rece, încât aerul îngheţa pe margini.

Al meu!

Brutha clipi. Vocile dispărură. La fel şi mâncarea.

Clipi iar.

Erau stranii imagini rămase pe retină, nu văzute, ci simţite. Oricât de bună era memoria lui, nu îşi putea aminti ce spuseseră vocile sau care fuseseră imaginile. Tot ce rămânea era o amintire a porcului la proţap şi a berii reci.

– Asta pentru că nu ştiu ce să îţi ofere, explică glasul lui Om, încetişor. Aşa că încearcă să îţi ofere orice. De obicei încep cu viziuni ale mâncării şi ale plăcerilor carnale.

– Nu au mers mai departe de mâncare, zise Brutha.

– Bine că i-am dovedit, atunci, spuse Om. Nu poţi să ştii ce ar fi reuşit cu un tânăr ca tine.

Brutha se ridică în coate.

Vorbis nu se mişcase.

– Au încercat să ajungă şi la el?

– Cred că da. N-ar merge. Nimic nu intră, nimic nu iese. Niciodată nu am văzut o minte atât de închisă în sine.

– Se vor întoarce?

– Oh, da. Nu că ar avea altceva de făcut.

– Când se întorc, zise Brutha, simţindu-se ameţit, ai putea să aştepţi până când îmi arată viziuni ale plăcerilor carnale?

– Foarte urât din partea ta.

– Fratele Nhumrod era foarte dur în privinţa lor. Dar eu cred că poate ar trebui să ne cunoaştem inamicii, nu?

Vocea lui Brutha se transformă într-un cârâit.

– Mi-ar fi prins bine o viziune a băuturii, spuse el, istovit.

Umbrele erau lungi. Se uită în jur, uimit.

– Cât timp au încercat?

– Toată ziua. Şi mai sunt şi insistenţi, diavolii. Au venit roi.

Brutha află şi de ce se întâmpla la apus.

Îl cunoscu pe sfântul Ungulant, schimnicul, prietenul tuturor zeilor mărunţi. De peste tot.

– Măi, măi, măi, zise sf. Ungulant. Nu primim mulţi vizitatori pe aici. Nu-i aşa, Angus?

Se adresă aerului de lângă el.

Brutha încerca să îşi păstreze echilibrul, pentru că roata de căruţă se legăna periculos de fiecare dată când se mişca. Îl lăsaseră pe Vorbis să şadă în deşert la douăzeci de picioare mai jos, ţinându-şi genunchii la piept şi privind în gol.

Roata fusese prinsă în vârful unui par subţire. Era destul de lată pentru ca o persoană să poată sta întinsă inconfortabil.

Dar sf. Ungulant părea creat să stea întins inconfortabil. Era atât de slab, încât chiar și scheletele ar fi spus: „Ia uite ce slab e!“ Purta în jurul brâului un fel de cârpă minimalistă, atât cât îți puteai da seama pe sub barbă și păr.

Fusese destul de greu să îl ignore pe sf. Ungulant, care țopăise în vârful parului strigând: „He-ei!“ și „Aici!“. La câteva picioare depărtare mai era un par ceva mai mic, cu un semn demodat de genul o semilună decupată în ușa privatei pe el. Doar pentru că erai schimnic, spunea sf. Ungulant, nu trebuia să renunți la *tot*.

Brutha auzise de schimnici, care erau un fel de profeți într-o singură direcție. Plecau în deșert, dar nu se mai întorceau, preferând să ducă o viață de pustinc plină de mizerie și greutăți, mizerie și meditație pioasă și iar mizerie. Multora dintre ei le plăcea să își facă viața și mai grea fiind zidiți în chilii sau trăind, destul de potrivit, în vârful unui par. Biserica Omniană îi încuraja, în baza faptului că era cel mai bine să îi ducă pe nebuni cât mai departe posibil, unde nu puteau provoca probleme și unde puteau fi îngrijiți de comunitate, în măsura în care comunitatea era formată din lei, șoimi și mizerie.

– Mă gândeam să mai adaug o roată, spuse sf. Ungulant, chiar aici. Să prind răsăritul de soare, știi.

Brutha se uită în jurul lui. În toate părțile nu se zărea nimic altceva decât stânci plate și nisip.

– Nu prinzi soarele peste tot, tot timpul? zise el.

– Dar e mult mai important dimineața, spuse sf. Ungulant. În plus, Angus zice că ar trebui să avem o curte interioară.

– Hm, făcu Brutha. Al cărui fel de... religie... ești sfânt, mai exact?

O expresie de jenă străbătu suprafața foarte mică dintre sprâncenele și mustața sfântului Ungulant.

– Oh. Al nici uneia, de fapt. Totul a fost o greșeală, zise el. Părinții mei mi-au dat numele Sevrian Firmanis Ungulant, iar

apoi într-o zi, desigur, foarte amuzant, cineva a atras atenţia asupra iniţialelor: SF. După aceasta, totul a părut inevitabil.

Roata se legănă niţel. Pielea sf. Ungulant era înnegrită de soarele deşertului.

– Am fost nevoit să aleg schimnicia din mers, firește, spuse el. Am învăţat singur. Sunt complet autodidact. N-ai cum să găseşti un pustinic care să te înveţe sihăstria, pentru că, desigur, asta cam strică totul.

– Ăă... dar mai e... Angus? zise Brutha, uitându-se fix la locul în care credea că era Angus sau în care, cel puţin, credea că sf. Ungulant credea că e Angus.

– Acum e acolo, spuse sf. iute, arătând spre o altă parte a roţii. Dar el nu se ocupă deloc cu sihăstria. Ştii, nu e antrenat. Doar îmi ţine companie. Pe cinstea mea, chiar aş fi luat-o *razna* dacă nu ar fi fost Angus să mă înveselească tot timpul!

– Da... bănuiesc că ai fi luat-o, zise Brutha. Surâse aerului gol, pentru a arăta bunăvoinţă.

– De fapt, e o viaţă destul de bună. Programul e cam lung, dar mâncarea şi băutura merită tot efortul.

Brutha avea sentimentul clar că ştia ce avea să urmeze.

– Berea e destul de rece? spuse el.

– Îmbrobonată, zise sfântul Ungulant, zâmbind larg.

– Şi purcelul la proţap?

Rânjetul sfântului Ungulant era nebunesc.

– E tot cafeniu şi crocant pe la margini, da, făcu el.

– Dar bănuiesc că, ăă... mai mănânci şi câte un şarpe sau o şopârlă?

– Ciudat că spui asta. Da. Din când în când. Pentru variaţie.

– Şi ciuperci? spuse Om.

– Sunt ciuperci prin părţile astea? întrebă Brutha cu inocenţă.

Sf. Ungulant dădu fericit din cap.

– După ploile anuale, da. Unele roșii cu buline galbene. Deșertul devine foarte *interesant* după sezonul ciupercilor.

– Plin de viermi uriași care cântă? De coloane de foc vorbitoare? De girafe care explodează? Chestii din astea? rosti Brutha cu precauție.

– Pe ceruri, da, spuse sfântul. Nu știu de ce. Cred că sunt atrase de ciuperci.

Brutha dădu din cap.

– Te prinzi, puștiule, zise Om.

– Și bănuiesc că bei... apă? spuse Brutha.

– Știi, e ciudat, da, zise sf. Ungulant. Sunt tot felul de lucruri minunate de băut, dar din când în când am această, ei, nu pot să îi spun decât *poftă*, pentru câteva guri de apă. Poți să explici asta?

– Trebuie să fie... cam greu de găsit, spuse Brutha, vorbind încă foarte atent, precum cineva care ține în undiță un pește de cincizeci de livre cu un fir pentru cincizeci și una de livre.

– Ciudată, zău, replică sf. Ungulant. Și asta când berea rece ca gheața e atât de la îndemână.

– De unde, ăăă, o iei? Apa? zise Brutha.

– Știi plantele de piatră?

– Cele cu flori mari?

– Dacă tai partea cărnoasă a plantelor, acolo e până la o jumătate de halbă de apă, spuse sfântul. Bagă de seamă, are gust de pipi.

– Cred că am putea trece peste asta, zise Brutha printre buzele uscate. Se retrase către scara de frânghie care era contactul sfântului cu pământul.

– Sigur nu mai vreți să mai stați? întrebă sf. Ungulant. E miercuri. Miercurea primim purceluș de lapte și legume proaspete scăldate de soare alese de bucătar cu mâna lui.

– Noi, ăăă, avem multe de făcut, zise Brutha aflat deja la jumătatea scării care se legăna.

– Dulciuri pe alese?

– Cred că poate...

Sf. Ungulant se uită în jos cu tristeţe la Brutha care îl ajuta pe Vorbis să meargă prin pustiu.

– Şi după aceea, probabil că avem bombonele de mentă! strigă el, cu palmele făcute pâlnie la gură. Nu?

Curând siluetele deveniră nişte simple puncte pe nisip.

– S-ar putea să fie viziuni de plăceri sex... nu, mint, asta-i vinerea... murmură sf. Ungulant.

Acum că vizitatorii plecaseră, aerul era iar plin de zumzetul şi scâncetul zeilor mărunţi. Erau miliarde.

Sf. Ungulant zâmbi.

Era, firește, nebun. Din când în când, bănuia asta. Dar părerea lui era că nebunia nu trebuia irosită. Se desfăta zilnic din hrana zeilor, bea cele mai rare şi mai vechi dintre vinuri, mânca fructe care nu erau doar în afara sezonului, ci şi în afara realităţii. Că era nevoit să bea uneori câte o gură de apă sălcie sau să mai mănânce câte un picior de şopârlă în scopuri medicinale era un preţ foarte mic.

Se întoarse la masa încărcată care sclipea în aer. Toate acestea... şi tot ce voiau zeii mărunţi era ca să ştie cineva despre ei, ca să creadă cineva că existau.

Astăzi aveau şi jeleu şi îngheţată.

– Mai mult pentru noi, eh, Angus?

– Da, spuse Angus.

Lupta se încheiase în Ephebe. Nu durase mult, mai ales când se alăturaseră şi sclavii. Erau prea multe străzi înguste, prea multe ambuscade şi, mai presus de orice, prea multă hotărâre încrâncenată. Se spune de obicei că oamenii liberi vor triumfa întotdeauna în faţa sclavilor, dar poate că totul depinde de perspectivă.

În plus, comandantul garnizoanei ephebiene declarase cumva neliniştit că sclavia avea să fie, din acel moment, abolită, ceea ce îi înfuriase pe sclavi. Ce rost ar mai fi avut să economiseşti pentru a deveni liber dacă nu puteai avea sclavi după aceea? În plus, cum ar fi mâncat?

Omnienii nu puteau înţelege şi oamenii nesiguri se luptă prost. Iar Vorbis dispăruse. Certitudinile păreau mai puţin sigure când acei ochi erau în altă parte.

Tiranul fu eliberat din închisoare. Îşi petrecu prima zi de libertate compunând cu grijă mesaje pentru celelalte ţărişoare înşirate de-a lungul coastei.

Era timpul să se facă ceva cu Omnia.

Brutha cânta.

Vocea îi răsuna printre pietre. Stoluri de scalbii îşi abandonară obiceiurile pedestre leneşe şi îşi luară zborul înnebunite, lăsând pene în graba lor de a se ridica în aer. Şerpii se vârâră iute în crăpături din piatră.

Puteai trăi în deşert. Sau cel puţin puteai să supravieţuieşti...

A ajunge înapoi în Omnia putea fi doar o problemă de timp. Încă o zi...

Vorbis mergea încet, un pic în urma lor. Nu spunea nimic şi, când i se vorbea, nu dădea nici un semn că ar fi înţeles ce i se spusese.

Om, săltând în raniţa lui Brutha, începea să simtă depresia care îl cuprinde pe orice realist în prezenţa unui optimist.

Acordurile încordate ale cântecului „Gheare de fier îi vor sfâşia pe necredincioşi" se stinseră. Avu loc o mică alunecare de pietre, undeva mai departe.

– Suntem vii, zise Brutha.

– Deocamdată.

– Şi suntem aproape de casă.

– Da?

– Am văzut o capră pe stâncile de acolo din spate.

– Încă mai sunt o grămadă prin preajmă.

– Capre?

– Zei. Şi cei pe care i-am întâlnit până acum erau cei slabi, ai grijă.

– Cum adică?

Om oftă.

– E *logic,* nu? Gândeşte-te. Cei mai puternici stau pe lângă margine, pe unde e pradă... adică, sunt oameni. Cei slabi sunt împinşi spre locurile nisipoase, unde oamenii nu se duc aproape deloc...

– Zeii puternici, spuse Brutha gânditor. Zei care ştiu cum e să fii puternic.

– Aşa-i.

– Nu zei care ştiu cum e să fii slab...

– Ce? N-ar rezista nici cinci minute. E o lume în care zeii se mănâncă între ei.

– Poate că asta explică ceva despre firea zeilor. Puterea e ereditară. Ca păcatul.

Faţa i se întunecă.

– Doar că... nu e. Păcatul, adică. Cred, poate, că atunci când ajungem înapoi, voi vorbi cu nişte oameni.

– Oh, şi o să te asculte, nu?

– Înţelepciunea vine din pustietate, se spune.

– Doar înţelepciunea pe care o vor oamenii. Şi ciupercile.

Când soarele începea să urce pe cer, Brutha mulse o capră. Aceasta stătu răbdătoare în timp ce Om îi liniştea mintea. Şi Om nu propuse să o omoare, observă Brutha.

Apoi găsiră iar umbră. Erau tufişuri aici, joase, ţepoase, fiecare frunzuliţă fiind baricadată în spatele propriei coroane de spini.

Om stătu de pază o vreme, dar zeii mărunţi de la marginea pustietăţii erau mai şireţi şi mai puţin grăbiţi. Aveau să fie

aici, probabil la amiază, când soarele transforma terenul într-o strălucire infernală. Avea să îi audă. Între timp, putea mânca.

Se târî prin tufișuri, spinii lor zgâriindu-i carapacea fără să-i facă vreun rău. Trecu pe lângă altă țestoasă, care nu era locuită de nici un zeu și care îi aruncă acea privire tulbure pe care o folosesc țestoasele atunci când încearcă să se lămurească dacă ceva este acolo pentru a fi mâncat sau pentru a face dragoste cu el, singurele lucruri din mintea unei țestoase normale. O evită și găsi câteva frunze pe care aceasta le ratase.

Din când în când, se întorcea pe solul nisipos și îi privea pe cei doi care dormeau.

Și atunci îl văzu pe Vorbis ridicându-se în capul oaselor, uitându-se în jur încet și metodic, luând o piatră, studiind-o cu atenție și apoi lovindu-l brusc în cap pe Brutha cu ea.

Brutha nici măcar nu gemu.

Vorbis se ridică și merse iute direct la tufișurile în care se ascundea Om. Dădu ramurile în lături, fără să îi pese de spini, și scoase țestoasa pe care Om tocmai o întâlnise.

Pentru o clipă aceasta fu ținută în sus, mișcând încet din picioare, înainte ca diaconul să o arunce cu putere în pietre.

Apoi, cu ceva efort, îl ridică pe Brutha, îl puse pe umeri și porni spre Omnia.

Totul se întâmplă în câteva clipe.

Om se chinui să își împiedice capul și picioarele să se retragă automat în carapace, reacția instinctivă la panică a unei broaște țestoase.

Vorbis dispărea deja pe după niște pietre.

Dispăru.

Om începu să se miște înainte, apoi se feri în carapacea lui când o umbră pluti pe pământ. Era o umbră cunoscută, una plină de groază de țestoasă.

Vulturul coborî în picaj către punctul în care țestoasa rănită se zbătea și, cu o pauză foarte mică în căderea lui,

înhăţă reptila şi se înălţă înapoi pe cer cu bătăi lungi şi leneşe din aripi.

Om îl urmări până când acesta deveni un punct, iar apoi îşi feri privirea când un punct mai mic se desprinse şi căzu învârtindu-se tot timpul spre pietrele de dedesubt.

Vulturul coborî încet, pregătindu-se de ospăţ.

O adiere de vânt făcu tufişurile să foşnească şi agită nisipul. Lui Om i se păru că aude vocile tuturor zeilor mărunţi care îl tachinau şi râdeau de el.

Sf. Ungulant, stând pe genunchii lui ososi, sparse frunza dură şi umflată a unei plante de piatră.

„Drăguţ băiat, se gândi el. Vorbea mult de unul singur, dar asta e de aşteptat. Deşertul îi face pe unii oameni să fie aşa, nu, Angus?"

– Da, zise Angus.

Angus nu vru deloc apă sălcie. Susţinu că îi provoca vânturi.

– Cum doreşti, spuse sf. Ungulant. Măi, măi! Uite o mică surpriză.

Nu găseai des *Chilopoda aridius* aici, în largul deşertului şi iată trei, toate sub o singură piatră!

Ciudat cum simţeai că tot ai mai fi mâncat ceva, chiar şi după o masă bună formată din *Petit porc rôti avec pommes de terre nouvelles et légumes du jour et bière glacée avec plăsmuiré de l'imaginaţiuné.*

Îşi scotea din dinte picioruşele celei de a doua, când leul apăru tăcut în vârful celei mai apropiate dune din spatele lui.

Leul avea senzaţii ciudate de recunoştinţă. Simţea că ar fi trebuit să prindă din urmă hrana drăguţă care avusese grijă de el şi, ei, să se abţină să o mănânce într-un mod simbolic. Iar acum iată şi mai multă hrană, care nici nu îl băga de seamă. Ei, *ăsteia* nu îi datora nimic...

Păşi neauzit înainte, apoi începu să alerge greoi.

Neştiindu-şi soarta, sf. Ungulant se apucă de cel de al treilea miriapod.

Leul sări...

Şi lucrurile ar fi stat foarte rău pentru sf. Ungulant dacă Angus nu ar fi nimerit fiara cu o piatră chiar după ureche.

Brutha stătea în picioare în deşert, doar că nisipul era negru precum cerul şi nu exista soare, deşi totul era puternic luminat.

„Ah, se gândi el. Deci *aşa* e să visezi."

Mii de oameni mergeau prin deşert. Nu îi dădură atenţie. Mergeau de parcă nu şi-ar fi dat deloc seama că erau în mijlocul unei mulţimi.

Încercă să le facă semn cu mâna, dar era ţintuit în loc. Încercă să vorbească, dar cuvintele i se evaporară în gură.

Iar apoi se trezi.

Primul lucru pe care îl văzu fu lumina, intrând pieziş pe o fereastră. În contra-lumină era o pereche de palme, ridicate în semnul sfintelor coarne.

Cu ceva greutate, capul strigându-şi durerea la el, Brutha urmări palmele în lungul unei perechi de mâini către locul în care se întâlneau nu cu mult sub capul plecat al...

– Frate Nhumrod?

Maestrul novicilor ridică privirea.

– Brutha?

– Da?

– Om fie slăvit!

– E aici?

– ... aici? Cum te simţi?

– Eu...

Capul îi zvâcnea, își simțea spatele de parcă i-ar fi luat foc și simțea o durere surdă în genunchi.

– Ai fost ars de soare foarte rău, zise Nhumrod. Și te-ai lovit urât la cap în cădere.

– Ce cădere?

– ... cădere. De pe stânci. În deșert. Ai fost cu *Profetul*, spuse Nhumrod. Ai mers alături de Profet. Unul dintre novicii *mei*.

– Îmi aduc aminte de... deșert... rosti Brutha, atingându-și ușurel capul. Dar... Profetul...?

– ... Profetul. Oamenii spun că ai putea fi făcut episcop sau chiar Iam, spuse Nhumrod. Există un precendent, știi. Preacuviosul sfânt Bobby a fost făcut episcop pentru că a fost în deșert cu Profetul Osar când *el* era măgar.

– Dar eu nu îmi aduc... aminte... de nici un Profet. Eram doar eu și...

Brutha se opri. Nhumrod zâmbea larg.

– *Vorbis?*

– Cu foarte mare mărinimie mi-a povestit totul, zise Nhumrod. Am avut privilegiul să fiu în Locul Lamentării când a sosit. Era chiar după rugăciunile Sestine. Arhichinovitul tocmai pleca... Ei, cunoști ceremonia. Și apare Vorbis. Acoperit de praf din cap până în picioare și mânând un măgar. Mă tem că tu erai atârnat pe spatele măgarului.

– Nu-mi aduc aminte de vreun măgar, spuse Brutha.

– ... măgar. Îl luase de la o fermă. Se strânsese ceva mulțime după el!

Nhumrod era îmbujorat de entuziasm.

– Și a declarat o săptămână de Jhaddara, și penitențe duble, și Consiliul i-a dat Toiagul și Căpăstrul, iar arhichinovitul a plecat la schitul din Skant!

– Vorbis este al optulea Profet, zise Brutha.

– ... Profet. Firește.

– Şi... era vreo broască ţestoasă? A pomenit ceva de vreo ţestoasă?

– ... ţestoasă? Ce legătură au ţestoasele? Expresia lui Nhumrod se îmblânzi. Dar, firește, Profetul a spus că soarele te-a afectat. A spus că delirai – iartă-mă – despre tot felul de lucruri ciudate.

– Da?

– A stat la căpătâiul tău trei zile. A fost... aducător de inspiraţie.

– Cât a trecut... de când ne-am întors?

– ... întors? Aproape o săptămână.

– O săptămână!

– A spus că drumul te-a obosit foarte mult.

Brutha se uită fix la perete.

– Şi a lăsat ordin să fie adus în faţa lui de îndată ce eşti complet conştient, zise Nhumrod. A fost foarte clar în privinţa asta. Tonul lui sugera că nici acum nu era prea sigur de starea de conştienţă a lui Brutha. Crezi că poţi merge? Pot să pun nişte novici să te care, dacă doreşti.

– Trebuie să merg să îl văd acum?

– ... acum. Chiar acum. Bănuiesc că vrei să îi mulţumeşti.

Brutha ştiuse despre aceste părţi ale Citadelei doar din auzite. Nici fratele Nhumrod nu le văzuse vreodată. Deşi nu fusese inclus în mod clar în convocare, venise şi el, agitându-se plin de importanţă pe lângă Brutha în timp ce doi novici vânjoşi îl purtau într-un fel de lectică folosită de obicei de clericii bătrâni mai fărâmicioşi.

În centrul Citadelei, în spatele Templului, era o grădină împrejmuită. Brutha se uită la ea cu un ochi de expert. Pe stânca goală nu exista nici măcar un centimetru de sol natural – fiecare lopată de pământ în care aceşti copaci umbroşi creşteau trebuie să fi fost adusă cu mâna.

Vorbis era acolo, înconjurat de episcopi şi de Iami. Se uită în jur când Brutha se apropie.

– Ah, tovarăşul meu din deşert, spuse el, binevoitor. Şi Fratele Nhumrod, cred. Fraţilor, aş vrea să ştiţi că am de gând să îl ridic pe Brutha la rangul de arhiepiscop.

Se auzi un murmur foarte slab de uimire dinspre clerici, iar apoi cineva îşi drese glasul. Vorbis se uită la Episcopul Treem, care era arhivistul Citadelei.

– Păi, teoretic nici nu e hirotonit, zise Episcopul Treem nesigur. Dar, firește, cu toţii ştim că a existat un precedent.

– Dobitocul lui Osar, spuse fratele Nhumrod iute. Îşi puse mâna la gură şi se făcu roşu de ruşine şi de jenă.

Vorbis zâmbi.

– Bunul frate Nhumrod are dreptate, zise el. Care, de asemenea, nu fusese hirotonit, dacă nu cumva competenţele erau ceva mai lejere pe atunci.

Se auzi un cor de râsete neliniştite, aşa cum se aude întotdeauna de la oameni care îşi datorează slujbele şi, poate, vieţile unei toane a persoanei care tocmai rostise o glumă nu foarte amuzantă.

– Deşi măgarul a fost făcut doar episcop, spuse episcopul „Dorinţă de moarte“ Treem.

– Un rol pentru care era *extrem* de calificat, zise Vorbis tăios. Şi acum, veţi pleca toţi. Inclusiv subdiaconul Nhumrod, adăugă el. Nhumrod se făcu din roşu alb la această avansare neaşteptată. Dar arhiepiscopul Brutha va rămâne. Dorim să vorbim.

Preoţimea se retrase.

Vorbis se aşează pe un jilţ din piatră sub un copac mai bătrân. Era uriaş şi străvechi, spre deosebire de rudele lui cu viaţă scurtă din afara grădinii, iar fructele lui dădeau în pârg.

Profetul îşi sprijini coatele pe braţele din piatră ale jilţului, cu degetele palmelor împletite în faţa lui şi îl privi lung, fără grabă pe Brutha.

– Ţi-ai... revenit? rosti el în cele din urmă.

– Da, domnule, zise Brutha. Dar, domnule, nu pot fi episcop, nu pot nici măcar...

– Te asigur că postul nu cere multă inteligenţă, spuse Vorbis. Dacă ar fi altfel, episcopii nu ar fi în stare să îl ocupe.

Urmă altă lungă tăcere.

Când Vorbis vorbi iar, fu ca şi cum fiecare cuvânt ar fi fost tras dintr-un hău adânc.

– Am vorbit odată, nu, despre natura realităţii?

– Da.

– Şi despre cât de des ceea ce este perceput nu este *fundamental* adevărat?

– Da.

Altă pauză. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri, căutând broaşte ţestoase.

– Sunt sigur că ai amintiri neclare despre rătăcirile noastre prin pustietate.

– Nu.

– Este de aşteptat. Soarele, setea, foamea...

– Nu, domnule. Amintirile mele nu se zăpăcesc uşor.

– Oh, da, îmi amintesc.

– Şi eu, domnule.

Vorbis îşi întoarse capul niţel, uitându-se pieziş la Brutha, de parcă ar fi încercat să se ascundă în spatele propriei feţe.

– În deşert, Marele Zeu Om mi-a vorbit.

– Da, domnule. Aşa este. În fiecare zi.

– Ai o credinţă simplă, dar puternică, Brutha. Când este vorba de oameni, sunt un judecător foarte bun.

– Da, domnule. Domnule?

– Da, dragul meu Brutha?

– Nhumrod a zis că dumneavoastră m-aţi condus pe *mine* prin deşert, domnule.

– Îţi aminteşti ce am spus despre adevărul fundamental, Brutha? Firește că da. A existat un deşert fizic, într-adevăr, dar

şi un deşert al sufletului. Zeul meu m-a îndrumat pe mine, iar eu te-am îndrumat pe tine.

– Ah. Da. Înţeleg.

Deasupra, punctul rotitor care era vulturul păru să rămână o clipă nemişcat în aer. Apoi îşi strânse aripile şi se lăsă să cadă...

– Mult mi-a fost dat în deşert, Brutha. Mult am învăţat. Acum trebuie să spun lumii. Aceasta este datoria unui profet. Să meargă unde alţii nu au fost şi să aducă adevărul.

... mai repede decât vântul, creierul şi corpul în întregime existând doar ca o pâclă în jurul intensităţii uriaşe a scopului său...

– Nu mă aşteptam să fie atât de curând. Dar Om mi-a călăuzit paşii. Şi acum, când avem arhichinovia, ne vom... folosi de ea.

Undeva, departe între dealuri, vulturul se repezi, prinse ceva şi se luptă să se înalţe...

– Eu sunt doar un novice, Lord Vorbis. Nu sunt episcop, chiar dacă toată lumea îmi spune aşa.

– Te vei obişnui.

Uneori dura mult timp pentru ca o idee să se formeze în mintea lui Brutha, dar una se forma acum. Era ceva în felul în care Vorbis şedea, ceva în tonul vocii lui.

Vorbis se temea de el.

De ce eu? Din cauza a ce s-a întâmplat în deşert? Cui i-ar păsa? Din câte ştiu, întotdeauna a fost aşa – probabil că măgarul lui l-a cărat pe Osar prin pustietate, el a găsit apă, el a omorât un leu cu lovituri de copită.

Din cauza a ce s-a întâmplat în Ephebe? Cine ar asculta? Cui i-ar păsa? El este Profetul şi arhichinovitul. Ar putea să pună să fiu omorât pe loc. Orice face el e drept. Orice spune e adevărat.

Fundamental adevărat.

– Vreau să îţi arăt ceva care s-ar putea să te amuze, spuse Vorbis ridicându-se. Poţi să mergi?

– Oh, da. Nhumrod a vrut să fie drăguţ. Nu sunt decât ars de soare.

În timp ce păşeau, Brutha văzu ceva ce nu observase până atunci. În grădină, erau membri ai Gărzii Sfinte, înarmaţi cu arcuri. Stăteau în umbra copacilor sau printre tufişuri – nu la vedere, dar nici chiar ascunşi.

Trepte duceau din grădină spre labirintul de tunele şi camere subterane care se aflau sub Templu şi, de fapt, sub întreaga Citadelă. Fără zgomot, două gărzi îşi făcură apariţia în spatele lor, la o distanţă politicoasă.

Brutha îl urmă pe Vorbis prin tunele spre sectorul meşterilor armurieri, unde forje şi ateliere erau adunate în jurul unei lucarne largi şi adânci. Fumul şi aburii se ridicau pe zidurile cioplite în piatră.

Vorbis se îndreptă direct către un alcov mare care strălucea roşiatic în lumina focurilor din cuptoare. Câţiva muncitori erau adunaţi în jurul unui obiect lat şi curbat.

– Iată, zise Vorbis. Ce părere ai?

Era o broască ţestoasă.

Fierarii făcuseră o treabă destul de bună, chiar şi în privinţa modelului de pe carapace şi a solzilor de pe picioare. Avea cam doi metri şi jumătate în lungime.

Brutha simţi un vâjâit în urechi când Vorbis vorbi.

– Spun prostii înveninate despre ţestoase, nu? Cred că trăiesc pe spatele unei Mari Ţestoase. Ei, să-i lăsăm să moară pe una.

Acum Bruhta vedea cătuşele prinse de fiecare picior de fier. Un bărbat, sau o femeie, putea să stea întins, cu mare disconfort, răşchirat pe spatele ţestoasei şi să fie stârns legat de încheieturile mâinilor şi de glezne.

Se aplecă. Da, dedesubt era vatra. Unele aspecte ale gândirii Chiziţiei nu se schimbau niciodată.

Ar fi durat o grămadă ca atât de mult fier să se încingă pentru a putea produce durere. Mai mult timp, prin urmare, pentru a medita la lucruri...

– Ce părere ai? zise Vorbis.

O viziune a viitorului îi trecu prin mintea lui Brutha.

– Ingenios, spuse el.

– Şi va fi o lecţie bine-venită pentru toţi cei tentaţi să se abată de la calea adevăratei cunoaşteri, zise Vorbis.

– Când ai de gând să, ăă, îl prezinţi?

– Sunt sigur că se va ivi o ocazie, spuse Vorbis.

Când Brutha se îndreptă de spate, Vorbis se uita la el atât de atent, încât parcă i-ar fi citit gândurile de pe ceafă.

– Şi acum, te rog să pleci, zise Vorbis. Odihneşte-te cât de mult poţi... fiule.

Brutha mergea încet prin Loc, cufundat în gânduri, lucru neobişnuit.

– 'Nă ziua, Sfinţia Voastră.

– Ştii deja?

Îmi-Tai-Singur-Mâna Dhblah surâse larg peste marginea tarabei lui de şerbet rece ca gheaţa călâu.

– Umblă vorba, spuse el. Uite, ia o bucată de Desfatare Klatchiană. Gratis. Pe băţ.

Locul era mai aglomerat decât de obicei. Chiar şi plăcintele calde ale lui Dhblah se vindeau ca pâinea caldă.

– Azi e agitaţie, zise Brutha fără să se gândească la asta.

– E vremea Profetului, vezi tu, spuse Dhblah, când Marele Zeu se manifestă în lume. Şi dacă acum ţi se pare că e agitaţie, în câteva zile nu o să poţi să mai arunci o capră aici.

– Ce se întâmplă atunci?

– Te simţi bine? Eşti cam palid.

– Ce se întâmplă atunci? Legile. Ştii *tu*. Cartea lui Vorbis? Bănuiesc... Dhblah se aplecă spre Brutha... că nu ai nici un

indiciu, nu? Bănuiesc că Marele Zeu nu ți-a zis din întâmplare nimic folositor pentru industria mâncării conservate?

– Nu știu. Cred că ar vrea ca oamenii să cultive mai multe lăptuci.

– Zău?

– E doar o bănuială.

Dhblah rânji diabolic.

– Ah, da, dar este bănuiala *ta*. Știi cum se zice, bate șaua să priceapă cămila, că la cămila chioară îi face zeul cuib. Știu cum pot să pun mâna pe câțiva acri de pământ bine irigat, oricât ar părea de ciudat. Poate că ar trebui să cumpăr acum, înainte să apară prea mulți doritori?

– Nu văd nimic rău aici, domnule Dhblah.

Dhblah se trase într-o parte mai aproape. Asta nu era greu. Dhblah umbla într-o parte peste tot. *Crabii* credeau că el mergea lateral.

– Ciudat, zise el. Adică... Vorbis?

– Ciudat? făcu Brutha.

– Te pune pe gânduri. Chiar și Osar trebuie să fi fost un om obișnuit, ca tine și ca mine. Avea ceară în urechi, ca orice om. Ciudat.

– Ce?

– Toată chestia asta.

Dhblah îi aruncă lui Brutha încă un rânjet conspirativ, iar apoi îi vându unui pelerin cu dureri de picioare un castron cu hummus pe care acesta avea să îl regrete.

Brutha merse agale în dormitorul său. În acest moment al zilei era gol, statul degeaba în dormitoare fiind descurajat de teamă că prezența saltelelor tari ca piatra ar fi putut da naștere gândurilor păcătoase. Puținele lui posesiuni dispăruseră de pe raftul de lângă priciul său. Probabil că acum avea o cameră doar a lui pe undeva, deși nimeni nu îi spusese.

Brutha se simțea complet pierdut.

Se întinse pe prici, pentru orice eventualitate, şi îi înălţă o rugăciune lui Om. Nu primi nici un răspuns. Nu primise nici un răspuns aproape toată viaţa lui, iar asta nu fusese prea rău, pentru că nici nu aşteptase vreodată unul. Şi înainte existase întotdeauna gândul liniştitor că poate Om asculta, dar, pur şi simplu, nu catadicsea să spună nimic.

Acum, nu se auzea nimic.

La fel de bine ar fi putut să vorbească singur şi să se asculte pe el însuşi.

Ca Vorbis.

Gândul nu-i dădea pace. O minte ca o bilă de oţel, zisese Om. Nimic nu intra, nimic nu ieşea. Aşa că Vorbis nu putea auzi decât ecourile îndepărtate ale propriului suflet. Şi din ecourile îndepărtate avea să creeze o nouă Carte a lui Vorbis, iar Brutha bănuia că ştia care aveau să fie poruncile. Avea să se vorbească despre războaie sfinte şi sânge, şi cruciade şi sânge, şi evlavie şi sânge.

Brutha se ridică, simţindu-se ca un prost. Dar gândurile nu îi dădeau pace.

Era episcop, dar nu ştia ce făceau episcopii. Nu îi văzuse decât de la distanţă, plutind ca nişte nori legaţi de pământ. Nu mai era decât un singur lucru pe care ştia să îl facă.

Un băiat pistruiat plivea grădina de legume. Se uită uluit la Brutha când acesta luă săpăliga şi fu destul de prost să încerce să o ţină pentru o clipă.

– Sunt *episcop,* să ştii, zise Brutha. Oricum, nu faci bine. Du-te şi fă altceva.

Brutha lovi cu răutate în buruienile din jurul lăstarilor. Lipsise doar câteva săptămâni şi deja era un văl verde pe pământ.

Eşti episcop. Pentru că ai fost bun. Şi iată ţestoasa de fier. Dacă eşti rău. Pentru că...

... au fost doi oameni în deşert şi Om i-a vorbit unuia dintre ei.

Până acum, Brutha nu mai privise lucrurile aşa.

Om îi vorbise lui. Bine, nu spusese lucrurile pe care Marii Profeţi ziceau că le spunea. Poate că nu spusese niciodată astfel de lucruri...

Munci până la capătul rândului. Apoi curăţă vrejurile de fasole.

Lu-Tze îl urmărea cu atenţie pe Brutha din mica lui baracă de lângă movilele de pământ.

Era un alt hambar. Urn vedea o grămadă de hambare.

Începuseră cu o căruţă şi investiseră mult timp pentru a-i reduce greutatea cât mai mult posibil. Transmisia fusese o problemă. Se gândise mult la viteze. Bila voia să se rotească mult mai repede decât voiau roţile să se învârtă. Asta era probabil o metaforă pentru ceva.

– Şi nu pot s-o fac să meargă înapoi, zise el.

– Stai liniştit, spuse Simony. Nu va trebui să meargă înapoi. Cum rămâne cu armura?

Urn făcu absent un semn cu mâna prin atelierul lui.

– Asta e o fierărie de sat! zise el. Chestia asta are douăzeci de picioare lungime! Zacharos nu poate face plăci mai mari de câteva picioare. Am încercat să le prind în cuie pe un cadru, dar se prăbuşeşte sub greutate.

Simony se uită la scheletul maşinii cu abur şi la stiva de plăci de lângă ea.

– Ai fost vreodată într-o bătălie, Urn? spuse el.

– Nu. Am platfus. Şi nu sunt prea puternic.

– Ştii ce este o ţestoasă?

Urn se scărpină în cap.

– Bine. Răspunsul nu este o mică reptilă cu o carapace, nu? Pentru că *ştii* că ştiu asta.

– Adică o ţestoasă de scuturi. Când ataci o fortăreaţă sau un zid, iar duşmanul azvârle în tine cu tot ce are, fiecare om

îşi ţine scutul deasupra capului, astfel încât... într-un fel... se împreunează cu scuturile din jurul lui. Poate să suporte multă greutate.

– Îmbinare în eclisă, murmură Urn.

– Ca solzii, spuse Simony.

Urn se uită gânditor la căruţă.

– O ţestoasă, zise el.

– Şi berbecul? spuse Simony.

– Oh, asta nu-i o problemă, zise Urn, fără să-i dea mare atenţie. Un trunchi de copac prins în piroane de cadru. Unul mai mare de fier. Zici că uşile sunt doar din bronz?

– Da. Dar foarte mari.

– Atunci probabil că sunt goale pe dinăuntru. Sau plăci de bronz turnat prinse pe lemn. Eu asta aş face.

– Nu bronz solid? Toată lumea spune că sunt din bronz solid.

– Asta aş spune şi eu.

– Iertaţi-mă, domnilor.

Un bărbat solid păşi în faţă. Purta uniforma Gărzilor Palatului.

– El este sergentul Fergmen, zise Simony. Da, sergent?

– Uşile sunt întărite cu oţel klatchian. Din cauza luptelor din vremea Falsului Profet Zog. Şi se deschid doar în afară. Ca porţile ecluzei de la un canal, mă înţelegeţi? Dacă le împingeţi, nu fac decât să se închidă şi mai bine.

– Cum se deschid, atunci? spuse Urn.

– Arhichinovitul ridică mâna şi răsuflarea Zeului le deschide, zise sergentul.

– Într-un fel *logic,* adică.

– Oh. Păi, unul dintre diaconi se duce în spatele unei perdele şi trage de o manetă. Dar... când eram de gardă jos în cripte, uneori, era o cameră... erau grilaje şi alte chestii... ei, se auzea cum ţâşnea apa...

– Hidraulică, spuse Urn. M-am gândit eu că e hidraulică.

– Poţi să intri? zise Simony.

– În cameră? De ce nu? Nimeni nu-i dă atenţie.

– Ar putea să deschidă uşile? spuse Simony.

– Hmm? făcu Urn.

Urn îşi freca meditativ bărbia cu un ciocan. Părea să fie pierdut în lumea lui.

– Am zis, ar putea Fergmen să facă să funcţioneze această hidră haulică?

– Hmm? Oh. N-aş crede, spuse Urn, absent.

– Tu ai putea?

– Ce?

– Ai putea s-o faci să meargă?

– Oh. Probabil. Sunt doar ţevi şi presiunui, până la urmă. Hm.

Urn încă se uita gânditor la căruţa cu aburi. Simony îi făcu sergentului un semn din cap plin de subînţeles, arătându-i că ar trebui să plece, apoi încercă acea călătorie spirituală interplanetară necesară pentru a ajunge pe ce lume o fi fost Urn.

Încercă să se uite şi el la căruţă.

– Cât de repede poţi s-o termini?

– Hmm?

– Am zis...

– Mâine-noapte târziu. Dacă lucrăm toată noaptea asta.

– Dar o să avem nevoie de ea în dimineaţa următoare! N-o să avem timp să vedem dacă merge!

– O să meargă din prima, spuse Urn.

– Da?

– Eu am construit-o. Ştiu despre ea. Tu ştii despre săbii, suliţe şi altele. Eu ştiu despre lucrurile care se învârt. Va merge din prima.

– Bine. Păi, mai am şi altele de făcut...

– Da.

Urn rămase singur în hambar. Se uită gânditor la ciocanul său, apoi la căruţa din fier.

Aici nu ştiau să toarne bronz ca lumea. Fierul era jalnic, absolut jalnic. Cuprul lor? Era îngrozitor. Se părea că erau în stare să facă oţel care se spărgea la prima lovitură. În decursul anilor, Chiziţia stârpise toţi fierarii buni.

Făcuse tot ce putuse, dar...

– Doar să nu mă întrebi despre a doua sau a treia oară, spuse el încetişor, pentru sine.

Vorbis şedea în jilţul de piatră din grădina lui, înconjurat de hârtii răspândite.

– Ei?

Silueta îngenuncheată nu îşi ridică privirea. Două gărzi stăteau deasupra ei, cu săbiile scoase.

– Oamenii Ţestoasei... oamenii pun la cale ceva, cu vocea sugrumată de groază.

– Fireşte că da. Fireşte, spuse Vorbis. Şi ce pun la cale?

– E un fel de... când veţi fi învestit arhichinovit... un fel de aparat, o maşinărie care merge singură... va sparge uşile Templului...

Vocea se stinse.

– Şi unde este acum acest aparat? zise Vorbis.

– Nu ştiu. Au cumpărat fier de la mine. Atât ştiu.

– Un aparat din fier.

– Da. Omul inspiră adânc – pe jumătate inspiraţie, pe jumătate înghiţit nodul din gât. Oamenii spun... gărzile au spus... tatăl meu e în închisoare şi aţi putea... vă implor...

Vorbis se uită la bărbat.

– Dar te *temi*, zise el, că s-ar putea să te arunc şi pe tine în beciuri. Crezi că sunt astfel de persoană. Te temi că aş putea gândi omul ăsta s-a însoţit cu eretici şi blasfematori în circumstanţe familiare...

Omul continua să se uite fix în pământ. Degetele lui Vorbis se încolăciră cu blândeţe în jurul bărbiei lui şi îi ridicară capul până când îl putu privi în ochi.

– Ceea ce ai făcut este un lucru *bun,* spuse el. Se uită la una dintre gărzi. Tatăl acestui om mai este în viaţă?

– Da, domnule.

– Mai poate merge?

Inchizitorul ridică din umeri.

– Mda, domnule.

– Atunci eliberaţi-l în această clipă, daţi-l în grija fiului său ascultător şi trimiteţi-i pe amândoi înapoi acasă.

Armatele speranţei şi ale fricii se luptau în ochii informatorului.

– Mulţumesc, domnule, zise el.

– Mergi în pace.

Vorbis o urmări pe una dintre gărzi escortându-l pe bărbat afară din grădină. Apoi făcu un semn neclar unuia dintre inchizitorii-şefi.

– Ştim unde stă?

– Da, domnule.

– Bun.

Inchizitorul şovăi.

– Şi acest... aparat, domnule?

– Om mi-a vorbit. O maşinărie care merge singură? Aşa ceva este împotriva oricărei raţiuni. Unde îi sunt muşchii? Unde îi e mintea?

– Da, domnule.

Inchizitorul, al cărui nume era diaconul Cusp, ajunsese unde se afla astăzi, un loc în care acum nu mai era sigur că voia să fie, pentru că îi plăcea să rănească oameni. Părea o dorinţă simplă, una care era satisfăcută din plin în cadrul Chiziţiei. Şi el era unul dintre aceia care erau îngroziţi de Vorbis într-un mod foarte special. A le face rău oamenilor pentru că îţi făcea plăcere... asta putea fi de înţeles. Vorbis

rănea oameni doar pentru că hotărâse că trebuiau răniţi, fără pasiune, chiar cu un fel de dragoste aspră.

Din experienţa lui Cusp, oamenii nu inventau lucruri, în esenţă, nu în faţa unui inchizitor. Bineînţeles că nu existau astfel de lucruri ca aparate care se mişcau singure, dar îşi puse în gând să mărească garda...

– Oricum, zise Vorbis, va exista o tulburare în timpul ceremoniei de mâine.

– Domnule?

– Am... anumite cunoştinţe, spuse Vorbis.

– Fireşte, domnule.

– Tu ştii rezistenţa la rupere a tendoanelor şi a muşchilor, diacon Cusp.

Cusp îşi formase părerea că Vorbis era undeva în partea cealaltă a nebuniei. Nebuniei obişnuite îi putea face faţă. Din experienţa lui erau destui nebuni pe lume şi mulţi dintre ei deveneau şi mai nebuni în tunelurile Chiziţiei. Dar Vorbis trecuse direct prin bariera roşie şi îşi construise un fel de structură logică în partea cealaltă. Gânduri raţionale făcute din componente nebuneşti...

– Da, domnule, zise el.

– Eu cunosc rezistenţa la rupere a oamenilor.

Era noapte şi era rece pentru această perioadă a anului.

Lu-Tze se furişa prin semiîntunericul din hambar, măturând sârguincios. Uneori scotea o cârpă din cotloanele robei lui şi lustruia diferite lucruri.

Lustrui exteriorul Ţestoasei Mişcătoare, care se profila joasă şi ameninţătoare în umbre.

Mătură către vatra forjei, unde privi o vreme.

Este nevoie de concentrare extremă pentru a turna oţel bun. Nu-i de mirare că zeii s-au adunat întotdeauna în jurul fierăriilor izolate. Sunt atât de multe lucruri care pot merge

prost. O mică greşeală în amestecarea ingredientelor, o clipă în plus...

Urn, care aproape adormise în picioare, mârâi când fu trezit cu un ghiont şi i se puse ceva în mână.

Era o ceaşcă de ceai. Se uită la faţa mică şi rotundă a lui Lu-Tze.

– Oh, zise el. Mulţumesc. Mulţumesc foarte mult.

Dat din cap, zâmbet.

– Aproape-i gata, spuse Urn, mai mult sau mai puţin pentru sine. Nu mai trebuie decât să îl las să se răcească. Trebuie să îl las să se răcească foarte *încet*. Altfel se cristalizează, vezi tu.

Dat din cap, zâmbet, dat din cap.

Era un ceai tare bun.

– O'icum, nu-i o ma'riţă 'mportantă, zise Urn, clătinându-se. Doa' manetele de control...

Lu-Tze îl prinse cu grijă şi îl conduse să se aşeze pe o grămadă de cărbuni. Apoi se duse şi privi vatra forjei o vreme. Bara de oţel strălucea în matriţă.

Turnă o găleată de apă rece peste ea, privi norul uriaş de abur ridicându-se şi dispărând, apoi îşi puse mătura pe umăr şi fugi grăbit.

Oamenii pentru care Lu-Tze era o siluetă abia zărită în spatele unei mături foarte încete ar fi fost suprinşi de viteza cu care alerga, mai ales pentru un om în vârstă de şase mii de ani care nu mânca nimic altceva în afară de orez brun şi bea doar ceai verde cu o fărâmă de unt rânced în el.

La mică distanţă de porţile principale ale Citadelei, se opri din fugă şi începu să măture. Mătură până la porţi, mătură pe lângă ele, dădu din cap şi îi zâmbi soldatului care se uită urât la el şi apoi îşi dădu seama că nu era decât bătrânul măturător smintit, lustrui mânerele porţilor şi continuă să măture pe coridoare şi prin ganguri spre grădina de legume a lui Brutha.

Zărea o siluetă stând pe vine printre pepeni.

Lu-Tze găsi o rogojină şi păşi înapoi în grădină, unde Brutha şedea cocoşat cu săpăliga pe genunchi.

Lu-Tze văzuse multe feţe chinuite la viaţa lui, ceea ce era un timp mai lung decât multe civilizaţii întregi reuşeau să vadă. A lui Brutha era cea mai rea. Puse rogojina pe umerii episcopului.

– Nu-l aud, spuse Brutha răguşit. Asta s-ar putea să însemne că e prea departe. Mă tot gândesc la asta. S-ar putea să fie pe undeva pe acolo. La mile întregi depărtare!

Lu-Tze zâmbi şi dădu din cap.

– Iar o să se întâmple. *El* el nu a spus niciodată nimănui să facă ceva. Sau să nu facă nimic. Nu i-a păsat!

Lu-Tze zâmbi şi dădu din cap iar. Avea dinţii galbeni. De fapt, erau cel de al două sutelea set al lui.

– Ar fi trebuit să-i pese.

Lu-Tze dispăru iar în colţişorul lui şi se întoarse cu un castronaş puţin adânc plin cu un fel de ceai. Dădu din cap, zâmbi şi îl întinse până când Brutha îl acceptă şi luă o înghiţitură. Avea gust de apă fierbinte cu un pliculeţ de lavandă în ea.

– Nu înţelegi nimic din ce vorbesc, nu? zise el.

– Nu prea, spuse Lu-Tze.

– *Poţi* să vorbeşti?

Lu-Tze duse un deget sfrijit la buze.

– Mare secret, zise el.

Brutha se uită la bărbatul micuţ. Cât ştia despre el? Cât ştia oricine despre el?

– Vorbeşti cu Zeul, spuse Lu-Tze.

– De unde ştii asta?

– Semne. Om care vorbeşte cu Zeu are viaţă grea.

– Aşa-i! Brutha se uită la Lu-Tze peste ceaşcă. De ce eşti aici? zise el. Nu eşti omnian. Sau ephebian.

– Crescut lângă Miez. Demult. Acum Lu-Tze străin oriunde merge. Cel mai bine. Învățat religie în templu acasă. Acum merge unde e treabă.

– Cărat pământ și curățat plante?

– Sigur. Niciodată nu fost episcop sau mare mahăr. Viață periculoasă. Întotdeauna să fii om care curăță stranele sau mătură după altar. Nimeni nu bagă de seamă om util. Nimeni nu bagă de seamă om mic. Nimeni nu ține minte nume.

– Asta aveam de gând să fac! Dar nu merge pentru mine.

– Atunci găsește alt drum. Am învățat în templu. Maestru bătrân învățat la mine. Când ai probleme, întotdeauna amintește vorbele înțelepte ale bătrânului și venerabilului maestru.

– Care sunt astea?

– Bătrânul maestru spune: „Hei, băiatul colo! Ce mănânci? Sper că ai adus pentru toată lumea!" Bătrânul maestru spune: „Băiat rău! De ce nu făcut tema?" Bătrânul maestru spune: „Ce băiat râde? Nu spune ce băiat râde, tot dojoul e pedepsit!" Când amintești aceste vorbe înțelepte, nimic nu pare așa de rău.

– Ce să fac? Nu îl aud!

– Fă ce trebuie. Aflu ceva, tu trebuie faci tot.

Brutha își strânse genunchii la piept.

– Dar nu mi-a spus nimic! Unde-i toată înțelepciunea asta? Toți ceilalți profeți s-au întors cu porunci!

– De unde le-au luat?

– Cred... că le-au inventat.

– Ia-le din același loc.

– Asta numești tu filosofie? tună Didactilos, fluturându-și bastonul.

Urn curăță bucățelele de nisip ale matriței de pe manetă.

– Păi... filosofie *naturală*, zise el.

Bastonul lovi cu putere în lateralele Ţestoasei Mişcătoare.

– Eu nu te-am învăţat aşa ceva! strigă filosoful. Filosofia trebuie să facă viaţa *mai bună!*

– Asta chiar o va face mai bună pentru o grămadă de oameni, spuse Urn calm. Îi va ajuta să doboare un tiran.

– Şi apoi? zise Didactilos.

– Şi apoi ce?

– Şi apoi o s-o faci fărâme, nu? spuse bătrânul. O s-o distrugi? Îi scoţi roţile? Scapi de toate piroanele astea? Arzi planurile? Da? După ce îşi va fi servit scopul, da?

– Păi... începu Urn.

– Aha!

– Aha ce? Şi dacă o păstrăm? Va fi un... o piedică pentru alţi tirani!

– Crezi că tiranii n-o să construiască şi ei aşa ceva?

– Păi... eu pot să construiesc unele şi mai mari! strigă Urn.

Didactilos îşi lăsă capul în piept.

– Da, zise el. Fără îndoială, poţi. Şi atunci e în regulă. Pe cinstea mea. Şi când te gândeşti că îmi făceam griji. Iar acum... cred că mă duc să mă odihnesc niţel...

Părea cocoşat şi, dintr-odată, bătrân.

– Maestre? spuse Urn.

– Nu mă lua pe mine cu „maestre", zise Didactilos pipăind pereţii hambarului pentru a se îndrepta spre uşă. Îmi dau seama că acum ştii absolut toate lucrurile afurisite despre natura umană. Ha!

Marele Zeu Om alunecă pe panta unui canal de irigaţii şi aterizează pe spate în buruienile de pe fundul acestuia. Se îndreptă apucând o rădăcină cu gura şi trăgându-se până se întoarse pe burtă.

Forma gândurilor lui Brutha pâlpâia, apărându-i şi dispărându-i în minte. Nu putea desluşi nici un cuvânt, dar nu

avea nevoie, așa cum ai nevoie să vezi doar undele pentru a ști în ce parte curge râul.

Din când în când, atunci când vedea Citadela ca un punct scânteietor în lumina amurgului, încerca să își strige gândurile cât de tare putea:

– Stai! Stai! Nu vrei să faci asta! Putem să mergem în Ankh-Morpork! Tărâmul tuturor posibilităților! Cu mintea mea și... cu tine, lumea e molusca noastră! De ce să dai cu piciorul la tot...

Și apoi aluneca în alt șanț. O dată sau de două ori văzu vulturul, plutind tot timpul în cercuri.

– De ce să-ți pui singur capul sub secure? Locul ăsta îl *merită* pe Vorbis! Oile *merită* să fie conduse!

La fel se întâmplase când primul lui credincios fusese omorât cu pietre. Firește, atunci deja avea zeci de alți credincioși. Dar fusese dureros. Fusese supărător. Nu poți să-ți uiți primul credincios. El îți dă formă.

Broaștele țestoase nu sunt bine dotate pentru călătoria prin natură. Au nevoie de picioare mai lungi sau de șanțuri mai puțin adânci.

Om estimă că făcea mai puțin de o cincime de milă pe oră în linie dreaptă, iar Citadela era la cel puțin douăzeci de mile distanță. Din când în când, scotea un timp bun între copacii din câte un pâlc de măslini, dar pierdea și mai mult pe terenul stâncos și pe zidurile dintre câmpuri.

Tot timpul, în vreme ce picioarele i se mișcau repede, gândurile lui Brutha îi zumzăiau în cap ca o albină din depărtare.

Încercă să strige iar cu mintea.

– Tu ce ai? El are o armată! Tu ai una? Câte divizii ai?

Dar pentru astfel de gânduri era nevoie de energie și exista o limită pentru cantitatea de energie disponibilă într-o broască țestoasă. Găsi o grămadă de boabe de struguri căzute

şi înfulecă până când sucul îi acoperi capul, dar asta nu însemnă prea mult.

Şi apoi se lăsă noaptea. Nopţile nu erau atât de reci ca în deşert, dar nu erau atât de calde ca ziua. Avea să înceteinească în timpul nopţii, căci sângele avea să i se răcească. Nu va putea să gândească la fel de rapid. Sau să meargă la fel de repede.

Deja pierdea căldură. Căldura însemna viteză.

Se târî pe un muşuroi...

– O să mori! O să mori!

... şi se lăsă să alunece pe partea cealaltă.

Pregătirile pentru învestirea arhichinovitului începură cu multe ore înainte de răsărit. Mai întâi, şi deloc conform tradiţiei străvechi, avu loc o cercetare foarte atentă a templului făcută de diaconul Cusp şi câţiva dintre colegii lui. Se căutau capcane şi se împungea în câte un cotlon după arcaşi ascunşi. Deşi în sens invers, diaconul Cusp avea capul bine înfipt pe umeri. Trimise, de asemenea, câteva echipe în oraş pentru a strânge suspecţii de serviciu. Chiziţia considera întotdeauna înţelept să lase câţiva suspecţi liberi. Atunci ştiai de unde să îi iei când aveai nevoie de ei.

După aceea, doisprezece preoţi de rang mai mic sosiră pentru a sfinţi împrejurimile şi a goni toţi ifriţii, djinii şi diavolii. Diaconul Cusp îi urmări fără comentarii. El nu avusese niciodată de a face cu entităţile supranaturale, dar ştia ce ar fi putut face o săgeată bine ţintită unui stomac luat pe neaşteptate.

Cineva îl bătu pe coaste. I se tăie respiraţia de la pătrunderea bruscă a vieţii reale în cursul gândurilor şi îşi duse instinctiv mâna la pumnal.

– Oh, făcu el.

Lu-Tze dădu din cap, zâmbi şi arătă cu mătura că diaconul Cusp stătea pe o bucăţică de podea pe care el, Lu-Tze, dorea să o măture.

– Salut, micuţ nebun galben şi îngrozitor, spuse diaconul Cusp.

Dat din cap, zâmbit.

– Nici de-al naibii nu rosteşti nici un cuvânt niciodată, nu? zise diaconul Cusp.

Zâmbet, zâmbet.

– Idiotule.

Zâmbet. Zâmbet. Privit.

Urn se dădu în spate.

– Acum, spuse el, sigur ai înţeles totul?

– E simplu, zise Simony, care şedea în şaua Ţestoasei.

– Repetă-mi, spuse Urn.

– Înteţim-focul-în-vatră, zise Simony. Apoi-când-acul-roşu-arată-XXVI, întorc-robinetul-de-alamă; când-fluierul-de-bronz-fluieră, trag-maneta-mare. Şi cârmesc trăgând de sfori.

– Bun, spuse Urn. Dar tot părea nesigur. E un dispozitiv de precizie, zise el.

– Sunt soldat profesionist, spuse Simony. Nu sunt un ţăran superstiţios.

– Bine, bine. Păi... dacă eşti *sigur*...

Avuseseră timp să mai aducă Ţestoasei Mişcătoare câteva îmbunătăţiri. Carapacea avea margini zimţate şi roţile aveau ţepi metalici. Şi, firește, ţeava pentru aburul folosit... era cam nesigur în privinţa ţevii pentru aburul folosit...

– E un simplu aparat, zise Simony. Nu reprezintă o problemă.

– Dă-ne o oră, atunci. Ar trebui să ajungi la Templu până deschidem noi uşile.

– Bun. S-a-nţeles. Daţi-i bătaie. Sergentul Fergmen ştie drumul.

Urn se uită la ţeava pentru abur şi îşi muşcă buza. „Nu ştiu ce efect va avea asupra duşmanului, se gândi el, dar pe mine mă bagă în sperieţi."

Brutha se trezi sau, cel puţin, încetă să mai încerce să doarmă. Lu-Tze plecase. Probabil că mătura pe undeva.

Rătăci pe coridoarele pustii ale zonei novicilor. Mai erau ore întregi până la încoronarea noului arhichinovit. Erau zeci de ceremonii care trebuiau să fie îndeplinite mai întâi. Orice persoană importantă avea să se afle în Loc şi în piaţetele înconjurătoare, la fel şi un număr chiar şi mai mare de oameni care nu aveau nici o importanţă. Sestinele erau goale, rugăciunile nesfârşite rămase neincantate. Citadela ar fi putut părea moartă, dacă nu ar fi fost uriaşul urlet indescriptibil de fundal al zeci de mii de oameni care tăceau. Lumina soarelui era filtrată prin lucarne.

Brutha nu se simţise niciodată mai singur. Pustietatea fusese o adevărată petrecere în comparaţie cu asta. Noaptea trecută... noaptea trecută, cu Lu-Tze, totul păruse atât de clar. Noaptea trecută se simţise în stare să îl înfrunte pe Vorbis pe loc, în acel moment. Noaptea trecută păruse să existe o şansă. Orice era posibil noaptea trecută. Asta era problema cu nopţile trecute. Întotdeauna erau urmate de dimineţi.

Ajunse la nivelul bucătăriei, iar apoi în lumea de afară. Unul sau doi bucătari roboteau pe acolo, pregătind masa de sărbătoare formată din carne, pâine şi sare, dar nu îi dădură deloc atenţie.

Se aşeză în faţa unuia dintre abatoare.

Exista, ştia, o intrare prin spate pe undeva prin preajmă. Probabil că nimeni nu l-ar fi oprit, astăzi, dacă ar fi ieşit. Astăzi, urmăreau pe oamenii nedoriţi care intrau.

Ar fi putut să plece pur și simplu. Pustietatea păruse destul de plăcută, în afară de sete și de foame. Sf. Ungulant cu nebunia și ciupercile lui părea să fi înțeles viața exact așa cum era. Nu conta dacă te amăgeai atât timp cât nu îți permiteai să știi asta și o făceai bine. Viața era mult mai simplă în deșert.

Dar erau douăsprezece gărzi lângă poartă. Aveau o privire neînțelegătoare. Se întoarse la locul lui, care era într-un colț, și se uită posomorât în pământ.

Dacă Om era în viață, nu i-ar fi putut trimite un semn?

Un grilaj de lângă sandalele lui Brutha se ridică nițel și alunecă în lături. El se uită la gaură.

Un cap acoperit cu glugă apăru, îi întoarse privirea și dispăru iar. Se auziră șoapte subterane. Capul reapăru și fu urmat de un trup. Se trase pe pavaj. Gluga fu dată pe spate. Bărbatul rânji conspirativ la Brutha, își puse degetul la buze și apoi, fără avertisment, se aruncă asupra lui cu un scop violent.

Brutha se rostogoli pe pietre și își ridică mâinile înnebunit când văzu sclipirea metalului. O palmă jegoasă i se lipi pe gură. O lamă de cuțit se profilă teatral și foarte final în lumină...

– Nu!

– De ce nu? Am zis că mai întâi și întâi, trebuie să omorâm toți preoții!

– Nu pe ăsta!

Brutha îndrăzni să își rotească ochii într-o parte. Deși a doua siluetă care se ridica din gaură purta de asemenea o robă slinoasă, coafura ca o pensulă nu putea fi confundată.

Încercă să spună:

– Urn!

– Gura, zise celălalt bărbat, apăsându-i cuțitul de beregată.

– Brutha? se miră Urn. Ești viu?

Brutha își mișcă ochii de la atacatorul său la Urn într-un fel care, spera el, arăta că era prea curând să își ia vreun angajament în acest moment.

– E în regulă, zise Urn.

– În regulă? E preot!

– Dar e de partea noastră. Nu, Brutha?

Brutha încercă să dea aprobator din cap şi se gândi: sunt de partea tuturor. Ar fi drăguţ dacă, măcar o dată, ar fi cineva şi de a mea.

Palma i se descleştă de pe gură, dar cuţitul îi rămase lipit de gâtlej. Procesele de gândire de obicei grijulii ale lui Brutha erau acum ca argintul viu.

– Ţestoasa Se Mişcă? se aventură el.

Cuţitul se retrase, cu neplăcere evidentă.

– Nu am încredere în el, spuse bărbatul. Ar fi trebuit măcar să îl aruncăm în gaură.

– Brutha este unul de ai noştri, zise Urn.

– Aşa-i. Aşa *este*, spuse Brutha. Care dintre ei sunteţi voi?

Urn se aplecă spre el.

– Ce-ţi face memoria?

– Din păcate, e bine.

– Bun. Bun. Hm. Ar fi o idee bună să nu intri în bucluc, m-auzi... dacă se întâmplă ceva. Nu uita de Ţestoasă. Ei, bine-înţeles că n-o să uiţi.

– Ce să se întâmple?

Urn îl bătu pe umăr, făcându-l pe Brutha să se gândească o clipă la Vorbis. Vorbis, care niciodată nu atingea o persoană în mintea ei, era foarte bun la atins cu mâinile.

– Mai bine să nu ştii ce se întâmplă, zise Urn.

– Dar nu ştiu ce se întâmplă, spuse Brutha.

– Bravo. Aşa şi trebuie.

Bărbatul vânjos făcu un semn cu pumnalul spre tunelurile care pătrundeau în stâncă.

– Mergem sau ce? întrebă el.

Urn fugi după el, apoi se opri niţel şi se întoarse.

– Ai grijă, zise el. Avem nevoie de ce se află în capul tău!

Brutha îi urmări plecând.

– Și eu, murmură el.

Și apoi rămase iar singur.

Dar se gândi: „Stai așa. Nu trebuie să fiu singur. Sunt episcop. Cel puțin pot să privesc. Om s-a dus și curând lumea se va sfârși, așa că cel puțin aș putea să văd cum se întâmplă."

Lipăind din sandale, Brutha porni spre Loc.

Episcopii se mișcă pe diagonală[1]. De aceea adesea apar acolo unde nu se așteaptă regii să îi găsească.

– Idiot dobitoc! Nu te duce *acolo!*

Soarele se ridicase bine acum. De fapt, probabil că apunea, dacă teoriile lui Didactilos despre viteza luminii erau corecte, dar în problemele de relativitate punctul de vedere al observatorului este foarte important și din punctul de vedere al lui Om, soarele era o bilă aurie pe un cer portocaliu în flăcări.

Se târî pe altă pantă și se uită cu un ochi împăienjenit la Citadela îndepărtată. În minte, auzea vocile batjocoritoare ale tuturor zeilor mărunți.

Nu le plăcea un zeu care dădea greș. Deloc nu le plăcea. Îi dezamăgea pe toți. Le amintea de mortalitate. Avea să fie aruncat în adâncul deșertului, unde nu venea nimeni. Niciodată. Până la sfârșitul lumii.

Se înfioră în carapacea lui.

Urn și Fergmen mergeau nepăsători prin tunelurile Citadelei, folosind acel fel de mers nepăsător care, dacă ar fi fost cineva care să bage de seamă, ar fi atras asupra lor atenție puternică și ascuțită ca un vârf de săgeată în doar câteva

[1] În limba engleză, nebunul de la jocul de șah se numește „bishop" (episcop) (n.tr.).

secunde. Dar singurii oameni din preajmă erau cei cu treburi foarte importante. În plus, nu era o idee bună să te uiţi prea lung la gărzi, căci s-ar fi putut să îţi întoarcă privirea.

Simony îi spusese lui Urn că fusese de acord cu asta. El nu îşi amintea să fi făcut asta. Sergentul ştia o cale de intrare în Citadelă, asta era logic. Şi Urn ştia despre hidraulică. Bine. Acum mergea prin aceste tuneluri uscate cu uneltele din cingătoare zăngănindu-i. Exista o conexiune logică, dar fusese făcută de altcineva.

Fergmen făcu colţul şi se opri lângă un grilaj mare, care se întindea de la podea până în tavan. Era foarte ruginit. Se putea ca odată să fi fost o uşă – exista o idee de balamale ruginite în piatră. Urn se uită printre gratii. Dincolo de ele, în semiîntuneric, erau ţevi.

– Evrika, spuse el.

– Vrei să faci o baie? întrebă Fergmen.

– Stai de pază.

Urn alese o rangă scurtă din cingătoare şi o băgă între grilaj şi piatră. Dă-mi jumătate de metru de oţel bun şi un perete de care să... îmi... sprijin... piciorul – grilajul scrâşni şi apoi sări cu un sunet greoi – şi pot schimba lumea.

Păşi în încăperea lungă, întunecată şi umedă şi scoase un fluierat de admiraţie.

Nimeni nu mai făcuse muncă de întreţinere de – ei, de cât timp este nevoie pentru ca balamalele să devină un pumn de rugină sfărâmicioasă – dar toate astea încă funcţionau?

Se uită în sus la găleţi din fier şi din plumb mai mari decât el şi la o încâlceală de ţevi cât un stat de om.

Aceasta era răsuflarea Zeului.

Probabil că ultima persoană care ştia cum funcţiona fusese omorâtă în tortură cu ani întregi în urmă. Sau de îndată ce totul fusese instalat. Uciderea creatorului era o metodă tradiţională de păstrare a patentului.

Acolo erau manetele, iar *acolo,* atârnând deasupra unor gropi în podeaua de piatră, se aflau două seturi de contragreutăți. Probabil că nu era nevoie decât de câteva sute de litri de apă pentru a înclina balanța în oricare dintre părți. Firește, apa trebuia să fie pompată...

– Sergent?

Fergem apăru pe după ușă. Părea neliniștit, ca un ateu într-o furtună.

– Ce?

Urn arătă cu degetul.

– E un canal mare prin peretele de acolo, vezi? În fundul lanțului de transmisie.

– Fundul cui?

– Roțile mari și zimțate?

– Oh. Da.

– Unde duce canalul?

– Nu știu. Pe acolo este marea Roată a Pedepsei.

Ah.

Suflarea Zeului era, până la urmă, sudoarea oamenilor. „Didactilos ar fi apreciat gluma", se gândi Urn.

Băgă de seamă un sunet care se auzise tot timpul, dar care doar acum îi atraseră atenția. Era metalic, slab și plin de ecouri, dar erau voci. Din țevi.

Sergentul, judecând după expresia lui, le auzise și el.

Urn își lipi urechea de metal. Nu se puteau distinge cuvintele, dar ritmul religios general era destul de cunoscut.

– E doar slujba din Templu, spuse el. Probabil că rezonează din uși și sunetul e purtat de țevi.

Asta nu păru să îl încurajeze pe Fergmen.

– Nu e implicat nici un fel de zeu, traduse Urn. Își îndreptă iar atenția spre țevi.

– Un principiu simplu, zise el, mai mult pentru sine decât pentru Fergmen. Apa se varsă în rezervoarele din greutăți, stricând echilibrul. Un set de greutăți coboară și celălalt se

ridică prin puțul din perete. Greutatea ușii este imaterială. Când greutățile de la fund coboară, gălețile de *aici* se varsă, scoțând apa. Probabil că e o acțiune destul de lină. Echilibru perfect la oricare dintre capetele mișcării. Frumos gândit.

Zări expresia lui Fergmen.

– Apa curge înăuntru, se varsă și ușile se deschid, traduse el. Așa că tot ce trebuie să facem este să așteptăm... care a zis că o să fie semnalul?

– Or să sune din trompetă după ce trec de poarta principală, îi aminti Fergmen, încântat să fie de ajutor.

– Bun. Urn se uită la greutățile și la rezervoarele de deasupra. Țevile din bronz erau încărcate de cocleală.

– Dar poate că mai bine am verifica dacă știm ce facem, zise el. Probabil că e nevoie de un minut sau două până încep ușile să se miște.

Scotoci sub robă și scoase ceva care semăna foarte mult, pentru Fergmen, cu un instrument de tortură. Acest lucru trebuie să i se fi transmis lui Urn, care rosti foarte rar și blând:

– Aceasta este o che-ie re-gla-bi-lă.

– Da?

– Pentru desfăcut șuruburi.

Fergmen dădu din cap nefericit.

– Da? făcu el.

– Și aceasta este o sticlă de ulei acid.

– Oh, bine.

– Vrei să mă ajuți să mă sui acolo? O să dureze să desfac conexiunea la valvă, așa că am face bine să începem.

Urn se săltă în străvechea mașinărie, în timp ce deasupra, ceremonia continua în surdină.

Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna era pentru noii profeți. Era chiar în favoarea sfârșitului lumii, dacă putea obține concesiunea de a vinde statuete religioase, icoane la preț

redus, pateuri râncede, curmale fermentate și măsline în putrefacție pe băț oricărei mulțimi de privitori.

Prin urmare, aceasta era mărturia lui. Nu existase niciodată o Carte a Profetului Brutha, dar un scrib întreprinzător, în timpul a ceea ce mai apoi s-a numit Refacerea, a adunat câteva note, iar Dhblah avea acestea de spus:

„I. Stăteam chiar lângă statuia lui Osar, așa, când l-am văzut pe Brutha lângă mine. Toată lumea se ținea departe de el pentru că era episcop și pățești lucruri dacă îmbrâncești episcopi.

II. Eu i-am zis salut, Sfinția Voastră, și i-am oferit un iaurt practic gratis.

III. El a răspuns nu.

IV. I-am spus e foarte sănătos, e iaurt *viu.*

V. El a zis da, vedea.

VI. Se uita fix la uși. Era cam pe la vremea celui de al treilea gong, așa, deci toți știam că mai aveam ore întregi de așteptat. El părea cam abătut și nici măcar nu mâncase iaurtul, care, recunosc, era cam trecut, de la căldură. Adică, era mai viu ca de obicei. Adică, trebuia să îl lovesc tot timpul cu o lingură, să îl împiedic să iasă din... bine. Explicam și eu despre iaurt. *Bine.* Adică, vrei să îi dai un pic de culoare, nu? Oamenilor le place puțină culoare. Era verde.

VII. El doar stătea acolo și se zgâia. Așa că i-am zis: Ai vreo problemă, Sfinția Ta? La care el a declarat nu îl aud. Am zis ce este acesta asupra la care te referi? El a spus dacă ar fi aici, mi-ar da un semn.

VIII. Nu este nici un pic de adevăr în zvonul că aș fi fugit în acest moment. A fost doar presiunea mulțimii. Nu am fost niciodată un prieten al Chiziției. S-ar putea să le fi vândut mâncare, dar le-am luat întotdeauna mai mulți bani.

IX. Oricum, așa, apoi el și-a croit drum prin șirul de soldați care ținea mulțimea pe loc și s-a oprit chiar în fața ușilor, iar ei nu știau ce să facă în privința episcopilor și eu

l-am auzit spunând ceva că eu te-am cărat în deşert, am crezut în tine toată viaţa mea, dă-mi doar lucrul ăsta.

X. Cam aşa, oricum. Ce zici de nişte iaurt? La ofertă. Pe băţ."

Om se ridică peste un zid acoperit de iederă apucând cârceii în gură şi trăgându-se cu muşchii gâtului. Apoi căzu pe partea cealaltă. Citadela era la fel de departe.

Mintea lui Brutha ardea ca un far în simţurile lui Om. E o urmă de nebunie în oricine petrece timpul alături de zei, iar acum aceasta îl conducea pe băiat.

– E prea devreme! ţipă Om. Ai nevoie de adepţi! Nu se poate să fii doar *tu!* Nu poţi să o faci *singur!* Trebuie să ai credincioşi mai întâi!

Simony se întoarse să se uite în spatele Ţestoasei. Treizeci de oameni stăteau ghemuiţi sub carapace, arătând foarte îngrijoraţi.

Un caporal salută.

– Acul a ajuns unde trebuie, domnule sergent.

Fluierul de alamă fluieră.

Simony apucă frânghiile pentru cârmit. „Aşa ar trebui să fie războiul, se gândi el. Fără incertitudine. Dacă ar mai fi câteva Ţestoase ca asta, nimeni nu s-ar mai lupta vreodată."

– Fiţi gata, zise el.

Trase cu putere de maneta mare.

Metalul fragil i se rupse în mână.

Dă-i oricui o pârghie destul de mare şi poate schimba lumea. Pârghiile proaste sunt problema.

În adâncurile instalaţiei ascunse a Templului, Urn prinse bine o ţeavă de bronz cu cheia şi roti precaut racordul. Dar

țeava rezistă. Schimbă apoi poziția și mârâi atunci când folosi mai multă presiune.

Cu un sunet metalic slab și trist, țeava se roti – și se sparse...

Apa țâșni, lovindu-l în față. El aruncă unealta și încercă să oprească apa, dar aceasta izbucni pe lângă mâinile lui și bolborosi pe canal spre una dintre greutăți.

– Oprește-o! Oprește-o! strigă el.

– Ce? făcu Fergmen aflat la câteva picioare dedesubt.

– Oprește apa!

– Cum?

– S-a spart țeava!

– Nu asta voiai să faci?

– Nu încă!

– Nu mai striga, domnule! Sunt gărzi prin preajmă!

Urn lăsă apa să țâșnească o clipă în timp ce se lupta să își scoată roba, iar apoi înfipse materialul îmbibat în țeavă. Acesta fu aruncat înapoi cu ceva forță și se lipi cu un pleoscăit de pâlnia din plumb, alunecând până când bloca țeava care ducea la greutăți. Apa se adună pe el și apoi se revărsă pe podea.

Urn aruncă o privire la greutate. Nu începuse să se miște. Se liniști nițel. Acum, dacă mai era destulă apă pentru a face greutatea să coboare...

– Amândoi... nu mișcați.

Se uită în jur, cu mintea amorțită.

În cadrul ușii sparte, stătea un bărbat voinic în robă neagră. În spatele lui, un străjer ținea o sabie într-un fel plin de înțeles.

– Cine sunteți? Ce căutați aici?

Urn șovăi doar pentru o clipă.

Făcu un semn cu cheia.

– Păi, niplu-i, zău, spuse el. Aveți infiltrații uriașe pe la niplu. Mare minune că mai ține!

Bărbatul păşi în încăpere. Pentru o clipă, se uită nesigur la Urn, apoi îşi îndreptă atenţia spre ţeava din care ţâşnea apă. Şi apoi reveni la Urn.

– Dar tu nu eşti... începu el.

Se roti pe călcâie când Fergmen îl lovi cu putere pe soldat cu o bucată de ţeavă. Când se întoarse înapoi, cheia lui Urn îl nimeri drept în stomac. Urn nu era puternic, dar aceasta era o cheie lungă şi binecunoscutele principii ale pârghiei făcură restul. Se îndoi de mijloc şi căzu în spate lovindu-se de una dintre greutăţi.

Ceea ce urmă se întâmplă cu încetinitorul. Diaconul Cusp se prinse de greutate pentru sprijin. Aceasta coborî greoi, sarcina lui în plus adăugându-se la greutatea apei. El se prinse de mai sus. Greutatea coborî mai mult, sub buza gropii. El căută iar un punct de sprijin, dar de această dată era doar aer şi el se prăbuşi peste greutatea care cădea.

Urn îi văzu faţa privind în sus la el în timp ce greutatea cădea în beznă.

Cu o pârghie, putea schimba lumea. Cu siguranţă, o schimbase pentru diaconul Cusp. O făcuse să înceteze să existe.

Fergmen stătea deasupra străjerului cu ţeava ridicată.

– Îl ştiu pe ăsta, zise el. Să vezi ce-i...

– Lasă asta!

– Dar...

Deasupra lor, mecanismul intră în acţiune. Se auzi un scârţâit îndepărtat de bronz pe bronz.

– Să ieşim de aici, spuse Urn. Doar zeii ştiu ce se întâmplă acolo sus.

Şi loviturile cădeau asupra carapacei Ţestoasei Mişcătoare care nu se mişca.

– La naiba! La naiba! La naiba! strigă Simony, pocnind-o iar. Mișcă! Îți ordon să te miști! Nu înțelegi ephebiană! Mișcă!

Mașina care nu se mișca scăpă abur și rămase pe loc.

Și Om se târî pe panta unui mic deal. Deci asta e situația. Nu mai exista decât un singur mod de a ajunge în Citadelă acum.

Era o șansă de unu la un milion, asta dacă avea noroc.

Și Brutha stătea în fața ușilor uriașe fără să bage de seamă mulțimea și mormăitul gărzilor. Chiziția putea aresta pe oricine, dar gărzile nu erau sigure ce se întâmpla dacă ridicai un arhiepiscop, mai ales unul pentru care Profetul își arătase bunăvoința atât de curând.

„Doar un semn", se gândi Brutha, în singurătatea capului său.

Ușile tremurară și se deschiseră încetișor.

Brutha făcu un pas înainte. Acum nu era complet conștient, nu în vreun fel coerent așa cum înțelegeau oamenii normali. Doar o parte din el mai era capabilă să se uite la starea propriei minți și să se gândească: poate că Marii Profeți se simțeau așa *tot timpul.*

Miile de oameni din Templu se uitau în jur zăpăciți. Corurile de Iami mai mici se opriră din incantații. Brutha păși pe interval, singurul om cu un scop într-o mulțime dintr-odată uluită.

Vorbis stătea în centrul templului, sub cupola domului. Gărzile se grăbiră spre Brutha, dar Vorbis ridică o mână într-o mișcare ușoară, dar foarte fermă.

Acum Brutha putea privi scena. Iată toiagul lui Osar, mantia lui Abis și sandalele lui Cena. Și, sprijinind domul,

statuile masive ale primilor patru profeţi. Nu îi văzuse niciodată. Auzise despre ei în fiecare zi a copilăriei sale.

Şi ce însemna asta acum? Nu însemnau nimic. Nimic nu însemna nimic, dacă Vorbis era Profet. Nimic nu însemna nimic, dacă arhichinovitul era un om care nu auzise nimic în spaţiile interioare ale capului său în afară de propriile gânduri.

Îşi dădea seama că gestul lui Vorbis nu doar făcuse să se oprească gărzile, deşi îl înconjurau ca un gard viu. De asemenea, umpluse templul cu tăcere. În care Vorbis vorbi.

– Ah. Dragul meu Brutha. Te-am căutat în zadar. Iar acum chiar şi tu eşti aici...

Brutha se opri la câţiva metri. Momentul de... ce o fi fost... care îl propulsase prin uşi se terminase.

Acum tot ce era era Vorbis.

Zâmbind.

Acea parte din el capabilă încă de gândire îşi zicea: „nu poţi să spui nimic. Nimeni nu va asculta. Nimănui nu îi va păsa. Nu contează ce le spui oamenilor despre Ephebe, despre fratele Murduck şi despre deşert. Nu va fi *fundamental* adevărat."

Fundamental adevărat. Asta este lumea, cu Vorbis în ea.

Vorbis zise:

– S-a întâmplat ceva? Doreşti să spui ceva?

Ochii negru pe negru umpleau lumea, ca două găuri.

Mintea lui Brutha cedă, iar corpul lui preluă controlul. Îşi duse mâna în spate şi o ridică, indiferent la mişcarea grăbită a gărzilor.

Îl văzu pe Vorbis întorcându-şi obrazul şi zâmbind.

Brutha se opri şi îşi coborî mâna.

– Nu. N-o s-o fac, spuse el.

Apoi, pentru prima şi ultima dată, îl văzu pe Vorbis cu adevărat mânios. Mai existaseră dăţi când diaconul fusese furios, dar fusese ceva condus de creier, pornit şi oprit după

necesități. Asta era altceva, ceva necontrolat. Și îi trecu pe față doar pentru o clipă.

Când mâinile gărzilor se strânseră pe el, Vorbis păși înainte și îl bătu pe umăr. Îl privi o clipă pe Brutha în ochi și apoi rosti ușurel:

– Zvântați-l în bătaie până când e aproape mort, apoi omorâți-l.

Un Iam dădu să vorbească, dar se opri când văzu expresia lui Vorbis.

– *Acum!*

O lume a tăcerii. Nici un sunet aici sus, în afară de cel al vântului prin pene.

Aici lumea este rotundă, mărginită de o panglică de mare. Perspectiva este de la un capăt la celălalt al orizontului, soarele este mai aproape.

Și totuși, privind în jos, căutând forme...

... în ogoarele de la marginea pustietății...

... pe un deluşor...

... o cupolă mică se mișcă, expusă ridicol...

Nici un sunet, doar vâjâitul vântului prin pene când vulturul își strânge aripile și cade ca o săgeată, lumea învârtindu-se în jurul micii forme mișcătoare care este centrul întregii atenții a vulturului.

Mai aproape și...

... coboară ghearele...

... prinde...

... și se înalță.

Brutha își deschise ochii.

Spatele abia dacă îl durea. Se obișnuise demult să nu mai simtă rănile.

Dar era răşchirat pe o suprafaţă, cu braţele şi picioarele legate în lanţuri de ceva ce nu vedea. Deasupra, cerul. Faţada înaltă a templului într-o parte.

Întorcându-şi capul niţel, vedea mulţimea tăcută. Şi metalul cafeniu al ţestoasei din fier. Simţea mirosul fumului.

Cineva tocmai îi strângea cătuşele de la mână. Brutha se uită la inchizitor. Deci, ce trebuia să spună? Ah, da.

– Ţestoasa Se Mişcă? murmură el.

Omul oftă.

– Nu asta, amice, zise el.

Lumea se rotea în jurul lui Om în timp ce vulturul urca la înălţimea potrivită pentru spart carapace şi mintea îi era asaltată de groaza existenţială a ţestoasei de a nu fi pe pământ. Şi gândurile lui Brutha, luminoase şi clare atât de aproape de moarte...

„Sunt întins pe spate, e tot mai cald şi o să mor..."

Atenţie, atenţie. Concentrare, *concentrare*. O să-mi dau drumul dintr-o clipă în alta...

Om îşi întinse gâtul lung şi uscăţiv, se uită la corpul de deasupra lui, alese ceea ce spera că era locul potrivit, îşi înfipse gura printre penele cafenii dintre gheare şi *strânse*.

Vulturul clipi. Nici o broască ţestoasă nu făcuse vreodată asta unui vultur, nicicând în istorie.

Gândurile lui Om sosiră în mica lume argintie din mintea lui:

– Nu vrem să ne facem rău unul altuia, nu-i aşa?

Vulturul clipi iar.

Vulturii nu şi-au dezvoltat niciodată prea mult imaginaţia sau previziunea, dincolo de ce estę necesar pentru a şti că o broască ţestoasă se sparge când o laşi să cadă pe pietre. Dar îşi forma în minte o imagine a ce se întâmpla atunci când dădeai

drumul unei broaște țestoase grele care era încă într-o legătură intimă cu o parte extrem de importantă din tine.

Ochii i se umplură de lacrimi.

Un alt gând i se strecură în minte.

– Așa. Tu îmi arunci mie, ăă, biluța, eu îți arunc ție înapoi... biluța. Înțelegi? E important. Iată ce vreau să faci...

Vulturul se înălță pe un curent de aer cald venit de la stâncile fierbinți și se grăbi spre scânteierea îndepărtată a Citadelei.

Nici o broască țestoasă nu mai făcuse asta. Nici o broască țestoasă din întregul univers. Dar nici o broască țestoasă nu fusese vreodată zeu și nu cunoscuse mottoul nescris al Chiziției: „Cuius testiculos habes, habeas cardia et cerebellum".

Când le-ai prins toată atenția în strânsoarea ta, inimile și mințile te vor urma.

***

Urn își croia drum prin mulțime, cu Fergmen pe urmele lui. Acesta era cel mai bun și cel mai prost război civil, cel puțin la început – toată lumea purta aceeași uniformă. Era mult mai ușor când alegeai dușmani care erau de altă culoare sau care, cel puțin, vorbeau cu un accent ciudat. Puteai să le zici „gălbejiți" sau altcumva. Era mai simplu.

„Hei, se gândi Urn. Asta e aproape filosofie. Păcat că probabil nu o să trăiesc să o povestesc cuiva."

Ușile mari erau larg deschise. Mulțimea era tăcută și foarte atentă. Își întinse gâtul să vadă și atunci îl băgă de seamă pe soldatul de lângă el.

Era Simony.

– Parcă...

– N-a mers, zise Simony cu amărăciune.

– Ai...?

– Am făcut totul! S-a rupt ceva!

– Cred că e de la oţelul care se face aici, spuse Urn. Bolţurile de pe...

– Nu mai contează acum, zise Simony.

Tonul plat al vocii lui îl făcu pe Urn să urmărească ochii mulţimii.

Mai era o ţestoasă din fier acolo – un model cum se cuvine al unei ţestoase, montat pe un fel de grilaj din bare de metal în care chiar acum doi inchizitori aprindeau un foc. Şi legat în lanţuri pe spatele ţestoasei...

– Cine-i ăla?

– Brutha.

– *Ce?*

– Nu ştiu ce s-a întâmplat. L-a lovit pe Vorbis sau nu l-a lovit. Sau cam aşa. Oricum, l-a înfuriat. Vorbis a oprit ceremonia, pe loc, în aceeaşi clipă.

Urn aruncă o privire la diacon. Nu arhichinovit încă, aşa, neîncoronat. Printre Iamii şi episcopii care stăteau nesiguri în uşa deschisă, capul lui chel scânteia în lumina dimineţii.

– Haide, atunci, zise Urn.

– Haide unde?

– Putem să dăm năvală pe trepte şi să îl salvăm!

– Sunt mai mulţi decât noi, spuse Simony.

– Păi, nu aşa a fost întotdeauna? Nu sunt ca prin farmec mai mulţi decât noi doar pentru că l-au prins pe Brutha, nu?

Simony îl prinse de braţ.

– Gândeşte logic, vrei? zise el. Eşti filosof, nu? Uită-te la mulţime!

Urn se uită la mulţime.

– Păi?

– Nu le place. Simony se întoarse. Uite, Brutha oricum o să moară. Dar în acest fel va însemna ceva. Oamenii nu înţeleg, nu înţeleg cu adevărat, despre forma universului şi toate chestiile alea, dar o să îşi aducă aminte ce a făcut Vorbis unui om. Da? Putem face din moartea lui Brutha un simbol pentru oameni, nu înţelegi?

Urn se uită la silueta îndepărtată a lui Brutha. Era dezbrăcat, în afară de o cârpă în jurul mijlocului.

– Un simbol? rosti el. Gâtul îi era uscat.

– Trebuie să fie.

Îşi aduse aminte de Didactilos spunând că lumea era un loc ciudat. Şi, se gândi el absent, chiar era. Aici oamenii erau gata să prăjească pe cineva de viu, dar îi lăsau o cârpă în jurul mijlocului, din bună-cuviinţă. Trebuia să râzi. Altfel, ai fi luat-o razna.

– Ştii, spuse el întorcându-se către Simony. Acum *ştiu* că Vorbis este rău. Mi-a ars oraşul. Ei, şi tsorteeni o fac uneori, iar noi îl ardem pe al lor. E doar război. Face parte din istorie. Şi minte, înşală şi se luptă pentru putere, dar şi mulţi oameni fac asta. Dar ştii ce este deosebit? Ştii ce este?

– Firește, zise Simony. E ce face...

– E ce ţi-a făcut *ţie*.

– Ce?

– Îi transformă pe oameni în copii ale lui.

Strânsoarea lui Simony era ca o menghină.

– Vrei să spui că sunt ca *el?*

– Odată ziceai că vrei să-l omori, spuse Urn. Acum gândeşti ca el...

– Aşadar îi atacăm? zise Simony. Sunt sigur de... poate patru sute de partea noastră. Deci dau semnalul şi câteva sute dintre noi atacă mii dintre ei? Şi el moare oricum şi noi alături de el? Ce rezolvăm cu asta?

Acum faţa lui Urn era cenuşie de groază.

– Adică nu ştii? spuse el.

Câţiva dintre cei din mulţime se uitară curioşi la el.

– Nu *ştiţi?* zise el.

Cerul era albastru. Soarele nu se ridicase încă destul pentru a-l transforma în obişnuita cupolă din cupru a Omniei.

Brutha îşi întoarse iar capul, către soare. Era cam cu o palmă deasupra orizontului, deşi dacă teoriile lui Didactilos despre viteza luminii erau corecte, de fapt apunea, la mii de ani în viitor.

Fu eclipsat de capul lui Vorbis.

– Ţi-e cald deja, Brutha? spuse diaconul.

– Călduţ.

– O să se mai încălzească.

Se iscă agitaţie în mulţime. Cineva striga. Vorbis nu luă în seamă.

– Nu ai nimic de zis? spuse el. Nu poţi să scoţi nici măcar un blestem? Un blestem măcar?

– Nu l-ai auzit niciodată pe Om, rosti Brutha. Nu ai crezut niciodată. Nici măcar o dată nu i-ai auzit vocea. Tot ce ai auzit erau ecourile din mintea ta.

– Zău? Dar eu sunt arhichinovit, iar tu vei arde pentru trădare şi erezie, spuse Vorbis. S-a cam zis cu Om, poate?

– Se va face dreptate, zise Brutha. Dacă nu există dreptate, nu există nimic.

Era conştient de o mică voce din capul lui, prea slabă încă pentru a distinge vorbele.

– Dreptate? spuse Vorbis. Ideea părea să îl înfurie. Se întoarse brusc spre mulţimea de episcopi. L-aţi auzit? Se va face dreptate? Om a judecat! Prin *mine!* Asta *este* dreptate!

Acum în soare era un punctişor, gonind spre Citadelă. Şi vocea micuţă spunea *stânga stânga stânga sus sus dreapta un pic mai sus stânga...* Grămada de metal de sub el devenea neplăcut de fierbinte.

– Vine acum, zise Brutha.

Vorbis flutură din mână spre faţada măreaţă a templului.

– Oamenii au clădit asta. Noi am construit-o, spuse el. Şi Om ce a făcut? Vine Om? Să vină! Să judece între noi!

– Vine acum, repetă Brutha. Zeul.

Oamenii se uitară îngrijoraţi în sus. Era acel moment, o singură clipă, când lumea îşi ţine răsuflarea şi, în ciuda tuturor experienţelor, aşteaptă un miracol.

... sus stânga acum, la trei, unu, doi, TREI...

– Vorbis? cârâi Brutha.

– Ce? se răsti diaconul.

– O să mori.

Abia dacă era o şoaptă, dar răsună din uşile de bronz şi se auzi în tot Locul...

Îi făcu pe oameni să se simtă neliniştiţi, chiar dacă nu puteau spune exact de ce.

Vulturul zbură iute pe deasupra pieţei, atât de jos, încât oamenii se feriră. Apoi trecu peste acoperişul templului şi coti spre munţi. Privitorii se destinseră. Era doar un vultur. Pentru o clipă, doar pentru o clipă...

Nimeni nu văzu punctul minuscul, căzând din cer.

Nu-ţi pune încrederea în zei. Dar poţi crede în ţestoase.

O senzaţie de vâjâit al vântului în mintea lui Brutha şi un glas...

. . .

ohlanaibalanaibalanaibaajutoraaghnuNuNuAahLanaibaNUNUAAH...

Chiar şi Vorbis îşi veni în fire.

Fusese doar o clipă, când văzuse vulturul – dar nu.

Îşi desfăcu braţele şi zâmbi euforic spre cer.

– Îmi pare rău, spuse Brutha.

Unul sau doi oameni, care îl urmăriseră cu atenţie pe Vorbis, afirmară mai târziu că a fost timp doar să i se schimbe expresia înainte ca două livre de broască ţestoasă căzând cu trei metri pe secundă să îl lovească între ochi.

A fost o revelaţie.

Şi asta schimbă ceva în oamenii care privesc. Pentru început, cred din toată inima.

Brutha auzi picioare fugind pe trepte şi simţi mâini trăgând de lanţuri.

Iar apoi, un glas:

I. El este al Meu.

Marele Zeu Om se înălţă deasupra Templului, umflându-se şi preschimbându-se pe măsură ce credinţa a mii de oameni se scurgea în el. Erau forme acolo, de oameni cu cap de vultur, şi de tauri, şi de coarne de aur, dar se împleteau, ardeau şi se contopeau.

Patru săgeţi de foc ţâşniră din nor şi rupseră lanţurile care îl ţineau pe Brutha.

II. El Este Arhichinovit Şi *Profet Al Profeţilor.*

Glasul teofaniei răsună bubuind din munţii îndepărtaţi.

III. Aud Comentarii? Nu? Bine.

Norul se condensase acum într-o siluetă aurie strălucitoare, la fel de înaltă ca şi Templul. Se aplecă până când faţa îi ajunse la câţiva metri de Brutha şi, cu o şoaptă care tună peste tot Locul, rosti:

IV. Stai Liniștit. Ăsta Este Doar Începutul. Eu și cu Tine, Puștiule! Oamenii Vor Afla Ce Înseamnă Cu Adevărat *Jale și Scrâșnete din Dinți.*

O altă suliță de foc țâșni și lovi ușile Templului. Acestea se trântiră și apoi bronzul încins la alb se topi, ștergând poruncile vechi de secole.

V. Ce Să Fie, Profetule?

Brutha se ridică nesigur pe picioare. Urn îl sprijini de un braț, iar Simony de celălalt.

– Mm? făcu el, amețit.

VI. Poruncile tale?

– Credeam că trebuie să vină de la tine, zise Brutha. Nu știu dacă îmi vine vre...

Lumea așteptă.

– Cum ar fi „Gândește Singur"? spuse Urn, holbându-se la manifestare cuprins de o fascinație îngrozită.

– Nu, zise Simony. Încearcă ceva cum ar fi „Coeziunea Socială Este Cheia Progresului".

– N-aș spune că îți vine ușor pe limbă, zise Urn.

– Dacă vă pot fi de ajutor, spuse din mulțime Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna, ceva în beneficiul industriei mâncării conservate ar fi bine-venit.

– Să nu omori oameni. Ne-ar prinde bine una ca asta, zise altcineva.

– Ar fi un început bun, spuse Urn.

Se uitară la Ales. El se eliberă din strânsoare și stătu singur în picioare, legănându-se nițel.

– Nu-uu, făcu Brutha. Nu. Gândeam și eu așa odată, dar nu ar merge. Chiar nu.

Acum, zise el. Doar acum. Un singur punct din istorie. Nu mâine, nu luna viitoare, întotdeauna va fi prea târziu dacă nu este *acum.*

Se uitară la el.

– Haide, spuse Simony. Ce-are? Nu poţi să nu fi de acord.

– E greu de explicat, zise Brutha. Dar cred că are de a face cu felul în care se poartă oamenii. Cred... că ar trebui să faci lucruri pentru că sunt corecte. Nu pentru că aşa spun zeii. Altă dată s-ar putea să zică altceva.

VII. Mie Îmi Place *Cea Cu Să Nu Omori,* spuse Om de sus.

VIII. Sună Bine. Grăbeşte-te, Trebuie Să Lovesc Ceva.

– Vedeţi? zise Brutha. Nu. Fără lovit. Fără porunci dacă nu le respecţi şi tu.

Om lovi în acoperişul Templului.

IX. Îmi Comanzi Mie? Aici? ACUM? MIE?

– Nu. Te rog.

X. Asta-i Mai Rău Decât Să Îmi Comanzi!

– Totul funcţionează de ambele părţi.

Om îşi lovi iar Templu. Un perete se prăbuşi. Acea parte din mulţime care nu reuşise să iasă din Loc călcându-se în picioare îşi înteţi eforturile.

XI. Trebuie Să Existe Pedeapsă! Altfel Nu Va Exista Ordine!

– Nu.

XII. Nu Am Nevoie De Tine! Acum Am Destui Credincioşi!

– Însă doar prin mine. Şi, poate, nu pentru mult timp. Se va întâmpla iar. S-a mai întâmplat. Se întâmplă tot timpul. De aceea mor zeii. Ei nu cred niciodată în oameni. Dar tu ai o şansă. Tot ce trebuie să faci e... să crezi.

XIII. Ce? Să Ascult Rugăciuni Idioate? Să Apăr Copiii Mici? Să Fac Să Plouă?

– Uneori. Nu întotdeauna. Ar putea fi un târg.

XIV. TÂRG! Eu Nu Mă Târguiesc! Nu Cu Oamenii!

– Fă un târg acum, zise Brutha. Cât ai ocazia. Într-o zi va trebui să te târguieşti cu Simony sau cu cineva ca el. Sau cu Urn ori cu cineva ca *el.*

XV. Te-aş Putea Distruge Complet.

– Da. Sunt întru totul în puterea ta.

XVI. Te-aş Putea Zdrobi Ca Pe Un Ou!

– Da.

Om se opri.

Apoi spuse:

XVII. Nu Poţi Folosi Slăbiciunea Ca Armă.

– Este singura pe care o am.

XVIII. Atunci De Ce Ar Trebui Să Renunţ?

– Nu să renunţi. Să te târguieşti. Înţelege-te cu mine în slăbiciune. Sau într-o zi va trebui să te târguieşti cu cineva dintr-o poziţie de forţă. Lumea se schimbă.

XIX. Ha! Vrei O Religie Constituţională?

– De ce nu? Celălalt fel n-a funcţionat.

Om se sprijini de Templu, liniştindu-se.

Cap II. ver. I. Foarte Bine, Atunci. Însă Doar Pentru Un Timp. Un rânjet se întinse pe faţa enormă, fumegândă. *Pentru O Sută De Ani, Da?*

– Şi după o sută de ani?

II. Vom Vedea.

– De acord.

Un deget cât un copac de lung se întinse, coborî şi îl atinse pe Brutha.

III. Ai Un Mod De A Convinge. Vei Avea Nevoie De el. Se Apropie O Flotă.

– Ephebieni? zise Simony.

IV. Şi Tsorteeni. Si Djelibeybieni. Şi Klatchieni. Toate Ţările Libere De Pe Coastă. Vor Să Bată Omnia Bine. Sau Rău.

– Nu aveţi mulţi prieteni, nu? spuse Urn.

– Nici măcar mie nu îmi place prea mult de noi, iar eu *sunt* noi, zise Simony. Se uită în sus la zeu.

– Ne ajuţi?

V. Tu Nici Măcar Nu Crezi În Mine!

– Da, dar sunt un om practic.

VI. Şi Curajos. Să Îţi Declari Ateismul În Faţa Zeului Tău.

– Asta nu schimbă nimic, să ştii! spuse Simony. Să nu crezi că poţi să mă îmbunezi dacă exişti!

– Nici un ajutor, zise Brutha cu fermitate.

– Ce? făcu Simony. O să avem nevoie de o armată uriaşă împotriva ăstora!

– Da. Şi nu avem una. Aşa că o să facem altfel.

– Eşti nebun!

Calmul lui Brutha era ca un deşert.

– S-ar putea să fie aşa.

– Trebuie să luptăm!

– Nu încă.

Simony strânse pumnii de furie.

– Uite... *ascultă*... Am murit pentru minciuni, de *secole* întregi murim pentru minciuni. Făcu un semn cu mâna spre zeu. Acum avem un adevăr pentru care să murim!

– Nu. Oamenii ar trebui să moară pentru minciuni. Dar adevărul este prea preţios să mori pentru el.

Simony deschise şi închise gura fără zgomot, căutându-şi cuvintele. În cele din urmă, găsi unele de la începuturile educaţiei lui.

– Mi s-a spus că cel mai bun lucru este să mori pentru un zeu, mormăi el.

– Vorbis spunea asta. Şi el era... prost. Poţi să mori pentru ţară, pentru popor sau pentru familia ta, dar pentru un zeu ar

trebui să trăiești din plin și cu hărnicie, în fiecare zi dintr-o viață lungă.

– Și cât de lungă va fi?

– Vom vedea.

Brutha se uită la Om.

– Nu te vei mai arăta astfel?

Cap. III. v. I. Nu. O Dată Este Destul.

– Amintește-ți deșertul.

II. Îmi Voi Aminti.

– Mergi cu mine.

Brutha se duse la trupul lui Vorbis și îl apucă.

– Cred, zise el, că vor acosta pe plajă pe partea ephebiană a forturilor. Nu vor folosi țărmul de piatră și nu pot folosi stâncile. Îi voi aștepta acolo. Îi aruncă o privire lui Vorbis. Cineva ar trebui să o facă.

– Doar vrei să te duci singur?

– Zece mii nu ar fi suficient. Unul s-ar putea să fie de ajuns.

Coborî treptele.

Urn și Simony îl urmăriră plecând.

– O să moară, spuse Simony. Nu va rămâne nici măcar o pată de grăsime pe nisip. Se întoarse spre Om. Poți să-l oprești?

III. S-ar Putea Să Nu Pot.

Brutha ajunsese deja la jumătatea Locului.

– Ei, noi nu-l părăsim.

IV. Bine.

Om îi urmări și pe ei plecând. Și apoi rămase singur, în afară de miile de oameni care îl priveau, înghesuiți în marginile pieței cele mari. Își dori să știe ce să le spună. De aceea avea nevoie de oameni ca Brutha. De aceea toți zeii aveau nevoie de oameni ca Brutha.

– Pardon?

Zeul se uită în jos.

V. Da?

– Hm. Nu pot să-ţi vând nimic, nu?

VI. Cum Te Numeşti?

– Dhblah, zeule.

VII. Ah. Da. Şi Ce Doreşti?

Negustorul ţopăi neliniştit de pe un picior pe altul.

– N-ai putea să dai doar o mică poruncă? Ceva despre mâncat iarut miercurea, să zicem? E tare greu să vinzi în mijlocul săptămânii.

VIII. Stai În Faţa Zeului Tău Şi Cauţi Oportunităţi De Afaceri?

– Pă-ăi, făcu Dhblah, am putea ajunge la o înţelegere. Loveşte cât e fierul cald, cum zic inchizitorii. Haha. Douăzeci de procente? Ce părere ai? După cheltuieli, fireşte...

Marele Zeu Om surâse.

IX. Cred Că Vei Deveni Un Mic Profet, Dhblah, spuse el.

– Bine. Bine. Atâta vreau. Încerc şi eu să mănânc un hummus.

X. Ţestoasele Să Fie Lăsate În Pace.

Dhblah îşi lăsă capul într-o parte.

– Nu prea *sună,* nu? zise el. Dar... coliere de ţestoase... hmm... broşe, desigur. Carapa...

XI. NU!

– Scuze. Scuze. Te-nţeleg. În regulă. Statuete cu ţestoase. Da-aa. M-am gândit la ele. O formă drăguţă. Apropo, n-ai putea face o statuetă să se bălăngăne din când în când? Foarte bune pentru afaceri, statuetele astea care se bălăngăne. Statuia lui Osar se bălăngăne de fiecare Post al lui Osar, regulat. Prin intermediul unui mic dispozitiv cu piston acţionat din subsol, se zice. Dar foarte bun pentru profeţi, totuşi.

XII. Mă Faci Să Râd, Micule Profet. Vinde-ţi Ţestoasele, Te Rog.

– Să-ţi zic adevărul, spuse Dhblah, deja am făcut câteva schiţe...

Om dispăru. Se auzi un tunet scurt. Dhblah se uită la desenele lui.

– ... dar cred că va trebui să scot silueta micuţă de pe ele, zise el, mai mult sau mai puţin pentru sine.

Umbra lui Vorbis se uită în jur.

– Ah. Deşertul, spuse el. Nisipul negru era absolut nemişcat sub cerul luminat de stele.

Nu avusese de gând să moară, încă. De fapt... nu îşi putea aduce aminte cum murise exact...

– Deşertul, repetă el, iar de această dată era o urmă de nesiguranţă. Nu fusese niciodată nesigur despre nimic în... viaţa lui. Sentimentul era necunoscut şi înspăimântător. Oare aşa simţeau şi oamenii obişnuiţi?

Se stăpâni.

Moarte era impresionat. Foarte puţini oameni reuşeau asta, reuşeau să îşi păstreze forma vechii lor gândiri după moarte.

Moarte nu găsea nici o plăcere în munca lui. Era o emoţie care i se părea greu de priceput. Dar exista satisfacţie.

– Deci, zise Vorbis. Deşertul. Şi la capătul deşertului...?

– JUDECATA.

– Da, da, desigur.

Vorbis încercă să se concentreze. Nu putea. Simţea cum certitudinea se scurgea. Şi el *fusese* întotdeauna sigur.

Şovăi, ca un om care deschide o uşă spre o cameră cunoscută şi nu găseşte acolo decât un hău fără fund. Amintirile

erau tot acolo. Le simţea. Aveau forma corectă. Doar că nu îşi putea aminti ce *erau* ele. Se auzise un glas... Sigur se auzise un glas? Dar nu îşi putea aminti decât sunetul propriilor gânduri, răsunându-i în interiorul capului.

Acum trebuia să traverseze deşertul. De ce s-ar fi putut teme...

Deşertul era ceea ce credeai.

Vorbis privi în interiorul lui.

Şi continuă să se uite.

Căzu în genunchi.

– VĂD CĂ EŞTI OCUPAT, spuse Moarte.

– Nu mă părăsi! E atât de *gol!*

Moarte se uită în jur la deşertul nesfârşit. Pocni din degete şi un cal mare şi alb apăru la trap.

– EU VĂD O SUTĂ DE MII DE OAMENI, zise el, urcând în şa.

– Unde? Unde?

– AICI. CU TINE.

– Nu-i văd!

Moarte luă hăţurile.

– TOTUŞI, spuse el. Calul înaintă câţiva paşi.

– Nu înţeleg! ţipă Vorbis.

Moarte se opri.

– AI AUZIT POATE VORBA, spuse el, CĂ INFERNUL SUNT CEILALŢI OAMENI?

– Da. Da, firește.

Moarte dădu din cap.

– ÎN TIMP, zise el, VEI AFLA CĂ ESTE GREŞITĂ.

Primele corăbii acostară în apa mică şi soldaţii săriră în valurile înalte până la umăr.

Nimeni nu știa sigur cine conducea flota. Cele mai multe dintre țările de pe coastă se urau unele pe altele, nu într-un fel personal, ci doar dintr-un fel de motiv istoric. Pe de altă parte, cât de necesară era o astfel de conducere? Toată lumea știa unde era Omnia. Nici una dintre țările din flotă nu le ura pe celelalte mai mult decât pe Omnia. Acum era nevoie ca aceasta... să nu mai existe.

Generalul Argavisti din Ephebe considera că se afla la conducere, pentru că deși nu avea cele mai multe corăbii, răzbuna atacul asupra Ephebei. Dar Imperiatorul Borvorius din Tsort știa că *el* era la comandă, pentru că navele tsorteene erau cele mai multe. Și Amiralul Rham-ap-Efan din Djelibeybi știa că *el* era la conducere, pentru că era acel gen de persoană care crede tot timpul că se afla la comandă. De fapt, singurul căpitan care nu credea că el conducea flota era Fasta Benj, un pescar dintr-o națiune foarte mică de nomazi locuitori ai mlaștinilor, de a cărei existență toate celelalte țări nici nu aveau habar și a cărui mică barcă din trestie fusese în calea flotei și fusese luată cu ea. Cum tribul lui credea că pe lume existau doar cincizeci și unu de oameni, se ruga la o șopârlă uriașă, vorbea o limbă foarte personală pe care nu o înțelegea nimeni și nu mai văzuse niciodată metal sau foc, în mare parte a timpului el având un surâs zăpăcit pe față.

În mod clar ajunseseră la mal, care nu era făcut, cum se cuvine, din mâl și stufăriș, ci din bucățele foarte mici și nisipoase. Își trase bărcuța din trestie pe nisip și se așeză plin de interes să vadă ce aveau să facă oamenii cu pălării cu pene și veste lucitoare din solzi de pește.

Generalul Argavisti cercetă plaja.

– Cu siguranță ne-au văzut venind, spuse el. Deci de ce ne lasă să stabilim un cap de plajă?

Pâcla creată de căldură se legăna peste dune. Un punct apăru, crescând şi contractându-se în aerul strălucitor.

Mai mulţi soldaţi se revărsară pe plajă.

Generalul Argavisti îşi puse mâna streaşină la ochi.

– I-un tip care stă acolo, zise el.

– Ar putea să fie un spion, spuse Borvorius.

– Nu înţeleg cum ar putea fi spion în propria ţară, zise Argavisti. Oricum, dacă era spion, s-ar fi furişat. Aşa îi recunoşti.

Silueta se oprise la baza dunelor. Avea ceva care atrăgea atenţia. Argavisti se confruntase cu multe armate duşmane şi asta era normal. O singură siluetă care aştepta nu era. Se trezi că se tot întorcea să se uite la ea.

– Cară ceva, spuse el în cele din urmă. Sergent? Du-te şi adu-l aici pe omul ăla.

Câteva minute mai târziu, sergentul se întoarse.

– Zice să vă întâlniţi la mijlocul plajei, domnule, raportă el.

– Nu ţi-am spus să îl aduci aici?

– Nu a vrut să vină, domnule.

– Ai o sabie, nu?

– Da, să trăiţi. L-am împuns niţel, dar nu a vrut să se mişte, domnule. Şi cară un cadavru, domnule.

– Pe un câmp de bătălie? Nu trebuie să vii cu ele de acasă, să ştii.

– Şi... domnule?

– Ce?

– Zice că probabil el e arhichinovitul, domnule. Vrea să vorbească despre un tratat de pace.

– Oh, da? Tratat de pace? Ştim noi cum sunt tratatele de pace cu Omnia. Du-te şi spune-i... nu. Ia câţiva oameni şi adu-l aici.

Brutha mergea între soldați, prin haosul organizat al taberei. „Ar trebui să îmi fie frică, se gândi el. Mi-a fost frică în Citadelă. Dar nu și acum. Asta trece prin frică și e pe partea cealaltă a ei."

Din când în când, unul dintre soldați îi mai dădea câte un brânci. Nu este permis ca un dușman să pășească de bunăvoie prin tabără, chiar dacă el vrea.

Fu adus în fața unei mese improvizate, în spatele căreia ședeau șase bărbați solizi îmbrăcați în diferite stiluri militare și un bărbat micuț cu piele măslinie care curăța un pește și rânjea plin de speranță la toată lumea.

– Ei, așa, spuse Argavisti, arhichinovitul Omniei, ha?

Brutha lăsă corpul lui Vorbis să cadă pe nisip. Privirea lor îl urmări.

– Îl cunosc, zise Borvorius. Vorbis! Cineva l-a omorât până la urmă, ha? Și vrei să încetezi să încerci să îmi vinzi pește? Știe cineva cine e omul ăsta? adăugă el arătând spre Fasta Benj.

– A fost o broască țestoasă, spuse Brutha.

– Da? Nu mă mir. Niciodată n-am avut încredere în ele, tot timpul se furișează. *Uite,* am zis că nu vreau pește! Nu e dintre ai mei, asta știu. E de-ai voștri?

Argavisti flutură nervos dintr-o mână.

– Cine te-a trimis, băiete?

– Nimeni. Am venit singur. Dar ați putea zice că vin din viitor.

– Ești filosof? Unde ți-e buretele?

– Ați venit să purtați război cu Omnia. Asta nu ar fi o idee bună.

– Din punctul de vedere al Omniei, da.

– Din al tuturor. Probabil că ne veți înfrânge. Dar nu pe toți. Și apoi ce veți face? Lăsați aici o garnizoană? Pe vecie?

Şi în cele din urmă o nouă generaţie va riposta. De ce aţi făcut asta nu va însemna nimic pentru ei. Veţi fi opresorii. Se vor lupta. S-ar putea chiar să învingă. Şi va fi un alt război. Şi, într-o zi, oamenii vor spune: de ce nu s-au înţeles atunci? Pe plajă. Înainte să înceapă totul. Înainte ca toţi acei oameni să moară. Acum avem acea ocazie. Nu-i aşa că suntem norocoşi?

Argavisti se holbă la el. Apoi îi dădu un ghiont lui Borvorius.

– Ce a zis?

Borvorius, care se descurca mai bine la gândit decât celălalt, spuse:

– Vorbeşti despre predare?

– Da, acesta este cuvântul.

Argavisti explodă.

– Nu poţi să faci asta!

– Cineva tot va trebui să o facă. Vă rog să mă ascultaţi. Vorbis e mort. A plătit.

– Nu destul. Cum rămâne cu soldaţii voştri? Au încercat să ne jefuiască oraşul!

– Soldaţii tăi se supun ordinelor tale?

– Sigur!

– Şi m-ar doborî acum, pe loc, dacă le-ai ordona?

– Aşa aş zice!

– Şi sunt neînarmat, spuse Brutha.

Soarele căzu pe o pauză stânjenită.

– Când zic că m-ar asculta... începu Argavisti.

– Nu am fost trimişi aici să purtăm tratative, spuse Borvorius tăios. Moartea lui Vorbis nu schimbă nimic fundamental. Suntem aici pentru a ne asigura că Omnia nu mai reprezintă o ameninţare.

– Nu este. Vom trimite materiale şi oameni pentru a ajuta la reconstrucţia Ephebei. Şi aur, dacă vreţi. Ne vom reduce

armata. Și așa mai departe. Considerați că suntem înfrânți. Chiar vom deschide Omnia pentru orice alte religii doresc să își construiască aici locuri sfinte.

Un glas îi răsună în cap, ca persoana din spatele tău care zice „Pune tura albă în fața regelui negru", atunci când crezi că ai jucat tot timpul pe cont propriu...

I. Ce?

– Asta va încuraja... eforturile locale, spuse Brutha.

II. Alți Zei? Aici?

– Va exista liber-schimb pe coastă. Doresc să văd că Omnia își ocupă locul printre celelalte națiuni vecine.

III. Am Auzit Că Ai Pomenit Despre Alți Zei.

– Locul ei e la fund, zise Borvorius.

– Nu. Așa nu va merge.

IV. Poți Să Revii Te Rog La Problema Celorlalți Zei?

– Mă scuzați o clipă? spuse Brutha vesel. Trebuie să mă rog.

Nici măcar Argavisti nu obiectă atunci când Brutha merse nițel mai departe pe plajă. Așa cum sf. Ungulant predica oricui asculta, existau puncte în plus la a fi nebun. Oamenii șovăiau să te oprească, pentru a nu înrăutăți lucrurile.

– Da? zise Brutha încetișor.

V. De Ce Nu Reușesc Să Îmi Amintesc Nici O Discuție Despre Alți Zei Care Să Fie Slăviți În Omnia?

– Ah, dar va fi în avantajul tău, spuse Brutha. Curând oamenii vor vedea că ceilalți nu sunt buni de nimic, nu? Își încrucișă degetele la spate.

VI. Asta Este Religie, Băiete. La Naiba, Nu Faci Studii De Piață! Să Nu Îți Supui Zeul Forțelor Pieței!

– Îmi pare rău. Îmi dau seama că ai de ce să fii îngrijorat...

VII. Îngrijorat? Eu? De O Gărmadă De Femei Împopoţonate Şi De Fandosiţi Plini De Muşchi, Cu Bărbi Cârlionţate?

– Bine. Ne-am înţeles, atunci?

VIII. N-o Să Reziste Nici Cinci Minute!... ce?

– Şi acum ar trebui să mă duc să mai vorbesc o dată cu oamenii ăştia.

Privirea îi fu atrasă de o mişcare printre dune.

– Oh, nu, făcu el. Idioţii...

Se întoarse şi alergă disperat spre flota de pe plajă.

– Nu! Nu-i aşa! Ascultaţi! *Ascultaţi!*

Dar văzuseră şi ei armata.

Părea impresionantă, poate mai impresionantă decât era cu adevărat. Când se duce vestea că o uriaşă flotă inamică a sosit pe plajă cu intenţia serioasă de a jefui, a prăda şi – pentru că sunt din ţări civilizate – a fluiera şi a striga la femei, a le impresiona cu afurisitele lor de uniforme sclipitoare şi a le da pe spate cu afurisitele lor de bunuri de consum sclipitoare, nu ştiu, le arăţi o oglindă din bronz şlefuit şi le ia cu ameţeală, ai zice că băieţii de pe aici au păţit ceva... *atunci* oamenii fie se duc în munţi, fie iau un obiect util, cu care se poate lovi, o pun pe mamaie să ascundă bogăţiile familiei în izmene şi se pregătesc de bătălie.

Şi, în frunte, o căruţă din fier. Aburii i se revărsau din pâlnie. Trebuie că Urn o făcuse să meargă din nou.

– Idioţi! Idioţi! striga Brutha, spre lume în general, şi continua să alerge.

Flota forma deja linii de luptă, iar comandantul ei, oricare ar fi fost acestea, era uimit să vadă ceea ce părea a fi un atac din partea unui singur om.

Borvorius îl prinse tocmai când sărea spre un şir de suliţe.

– *Înțeleg,* zise el. Ne ții de vorbă cât timp soldații tăi își ocupă pozițiile, ha?

– Nu! Nu am vrut asta!

Borvorius mijii ochii. Nu fiindcă era prost supraviețuise atât de multor războaie din viața lui.

– Nu, spuse el, poate că nu ai vrut. Dar nu contează. Ascultă la mine, dragul meu preoțel inocent. Uneori trebuie să fie un război. Lucrurile merg prea departe pentru vorbe. Sunt... alte forțe. Acum... întoarce-te la oamenii tăi. Poate că vom fi amândoi în viață atunci când se vor termina toate astea și *atunci* putem să vorbim. Mai întâi luptăm, apoi vorbim. Așa merg lucrurile, băiete. Asta e *istoria.* Acum, du-te înapoi.

Brutha se întoarse.

I. Să Îi Lovesc?

– Nu!

II. I-aș Putea Face Praf Și Pulbere. Doar Să Zici.

– Nu. Asta-i mai rău decât războiul.

III. Dar Ai Spus Că Un Zeu Trebuie Să Își Apere Poporul...

– Cum ar fi dacă ți-aș spune să zdrobești oameni cinstiți?

IV. Să Nu-i Umplu De Săgeți?

– Nu.

Omnienii se grupau printre dune. Mulți dintre ei se strânseseră în jurul căruței blindate cu fier. Brutha se uită la ea cu ochii acoperiți de pâcla disperării.

– N-am zis că mă duc acolo singur? spuse el.

Simony, care stătea sprijinit de Țestoasă, îi zâmbi posomorât.

– A mers? zise el.

– Cred că... nu.

– Ştiam eu. Îmi pare rău că a trebuit să afli. Lucrurile au un fel de a vrea să se întâmple, înţelegi? Uneori ai oamenii faţă în faţă şi... asta e.

– Dar dacă oamenii ar...

– Da. Ai putea folosi *asta* ca poruncă.

Se auzi un zăngănit şi un chepeng se deschise pe o parte a Ţestoasei. Urn ieşi, cu spatele, ţinând în mână o cheie.

– Ce-i chestia asta? zise Brutha.

– Este o maşinărie de luptă, spuse Simony. Ţestoasa Se Mişcă, ha?

– Pentru a lupta cu ephebienii? zise Brutha.

Urn se întoarse.

– Ce? făcu el.

– Ai construit asta... chestia asta... ca să lupţi cu ephebienii?

– Cu toată lumea, spuse Simony.

– Dar eu nu... eu *sunt* un... eu n-aş...

Brutha se uită la roţile cu ţepi şi la plăcile cu margini zimţate ale Ţestoasei.

– Este un aparat care merge singur, zise Urn. Aveam de gând să îl folosim pentru... adică... uite, eu nu am vrut nici o clipă să...

– Avem nevoie de ea acum, spuse Simony.

– Care noi?

– Ce iese din chestia aia lungă ca un cioc din faţă? zise Brutha.

– Abur, rosti Urn sec. E conectată la valva de siguranţă.

– Oh.

– Iese foarte fierbinte, spuse Urn, pleoştindu-se şi mai mult.

– Oh?

– Arzător, de fapt.

Privirea lui Brutha se mută de la pâlnia de abur la cuţitele rotitoare.

– Foarte filosofic, zise el.

– Aveam de gând să o folosim împotriva lui Vorbis, spuse Urn.

– Şi acum nu o folosiţi. O să fie folosită împotriva ephebienilor. Ştii, obişnuiam să cred că *eu* eram prost, iar apoi i-am cunoscut pe filosofi.

Simony sparse tăcerea bătându-l pe Brutha pe umăr.

– Toate se vor rezolva, zise el. Nu vom pierde. Până la urmă, zâmbi el încurajator, *noi* avem Zeul de partea noastră.

Brutha se întoarse. Pumnul îi ţâşni înainte. Nu fu o lovitură ştiinţifică, dar fu destul de puternică pentru a-l face pe Simony să se învârtă pe loc. Acesta îşi prinse bărbia palmă.

– *Asta* pentru ce a fost? Nu asta voiai?

– Avem zeii pe care îi meritâm, spuse Brutha, şi cred că nu meritâm nici unul. Idioţi. Idioţi. Cel mai sănătos la cap om din câţi am cunoscut anul ăsta trăieşte pe un par în deşert. Idioţi. Cred că ar trebui să mă alătur lui.

I. De Ce?

– Zei şi oameni, oameni şi zei, rosti Brutha. Totul se întâmplă pentru că alte lucruri s-au întâmplat înainte. Idioţi.

II. Dar Tu Eşti Alesul.

– Alege pe altcineva.

Brutha porni cu paşi mari prin armata dezordonată. Nimeni nu încercă să îl oprească. Ajunse la drumul care urca spre stânci şi nici măcar nu se întoarse să se uite la liniile de luptă.

– Nu vrei să priveşti bătălia? Am nevoie de cineva care să privească bătălia.

Didactilos şedea pe o piatră, cu braţele încrucişate pe toiag.

– Oh, salut, zise Brutha amărât. Bun venit în Omnia.

– Te ajută dacă o iei filosofic, spuse Didactilos.

– Dar nu e nici un motiv de luptă!

– Ba da, este. Onoare, răzbunare, datorie şi alte chestii ca astea.

– Chiar crezi? Filosofii nu trebuia să fie logici?

Didactilos ridică din umeri.

– Păi, aşa cum văd eu lucrurile, logica e doar un fel de a fi ignorant ca la carte.

– Am crezut că o să se termine totul când Vorbis va fi mort.

Didactilos privi ţintă în lumea lui interioară.

– E nevoie de mult timp pentru ca oamenii ca Vorbis să moară. Lasă ecouri în istorie.

– Ştiu ce vrei să spui.

– Cum e maşinăria cu abur a lui Urn? zise Didactilos.

– Cred că e cam supărat din cauza ei, spuse Brutha.

Didactilos chicoti şi lovi cu bastonul în pământ.

– Ha! Învaţă! Toate lucrurile merge în ambele direcţii!

– Aşa ar trebui, zise Brutha.

Ceva ca o cometă aurie gonea pe cerul Lumii Disc. Om se înălţa ca un vultur, purtat de prospeţime, de *forţa* credinţei. Atât cât avea să dureze, totuşi. Credinţa atât de fierbinte, atât de disperată, nu dura niciodată mult. Minţile umane nu o puteau menţine. Dar cât dura, el era *puternic*.

Piscul central al Cori Celesti se înalţă din munţii din Miez, zece mile verticale de zăpadă şi gheaţă verde, având în vârf turlele şi domurile lui Dunmanifestiv.

Acolo trăiesc zeii Lumii Disc.

Cel puțin, orice zeu important. Și este ciudat că, deși este nevoie de ani întregi de efort, de muncă și de uneltiri pentru ca un zeu să ajungă acolo, odată ajuns nu pare să facă altceva în afară de a bea prea mult și de a se desfăta cu ceva păcate inofensive. Multe sisteme de guvernare urmează aceleași linii, în mare.

Joacă jocuri. Acestea sunt, de obicei, jocuri foarte simple, deoarece zeii se plictisesc repede de lucrurile complicate. Este ciudat că, deși zeii mărunți pot avea un scop în minte vreme de milioane de ani, deși *sunt*, de fapt, un scop, zeii mari par să aibă durata atenției pe care o are țânțarul obișnuit.

Și stilul? Dacă zeii Lumii Disc ar fi oameni, ar crede că trei rațe de ipsos reprezintă ceva cam avangardist.

La capătul sălii mari era o ușă dublă.

Se zgudui sub un ciocănit bubuitor.

Zeii își înălțară nițel privirile de la diferitele lor preocupări, ridicară din umeri și se întoarseră cu spatele.

Ușile bufniră înăuntru.

Om păși printre sfărâmături, uitându-se în jur cu aerul cuiva care trebuie să caute ceva și nu are destul timp să o facă.

– Bun, zise el.

Io, Zeul Tunetului, își ridică privirea din tronul lui și își flutură amenințător ciocanul.

– Cine ești tu?

Om merse către tron, îl ridică pe Io de togă și îl pocni scurt cu fruntea.

Aproape nimeni nu mai crede în zeii tunetului...

– Au!

– Ascultă, amice, nu am vreme să stau de vorbă cu un tântălău îmbrăcat în cearșaf. Unde sunt zeii din Ephebe și din Tsort?

Io, ţinându-se de nas, făcu un semn vag spre mijlocul sălii.

– Nu drebuia dă vaci asta! rosti el cu reproş în glas.

Om traversă sala.

În mijlocul încăperii era ceea ce la prima vedere părea a fi o masă rotundă, iar apoi arăta ca o machetă a Lumii Disc, cu Ţestoasă, elefanţi şi toate cele, iar apoi, într-un fel indescriptibil, arăta ca Lumea Disc *reală*, văzută de departe, dar adusă aproape. Era ceva greşit în mod subtil la distanţe, o senzaţie de spaţiu întins făcut ghem. Dar se putea ca adevărata Lume Disc să nu fie acoperită cu o reţea de linii strălucitoare, care plutea aproape de suprafaţă. Sau poate că era la kilometri întregi de suprafaţă?

Om nu o mai văzuse, dar ştia ce era. Şi undă, şi particulă; atât hartă, cât şi loc cartografiat. Dacă s-ar fi concentrat asupra micii cupole scânteietoare de deasupra micului Cori Celesti, fără îndoială s-ar fi văzut pe el, privind la o machetă şi mai mică... şi tot aşa, până în punctul în care universul se încolăcea asemenea cozii unui amonit, un fel de fiinţă care trăise în urmă cu milioane de ani şi care nu crezuse niciodată în zei...

Zeii se adunară în jurul machetei, privind cu atenţie.

Om o împinse cu cotul într-o parte pe o Zeiţă minoră a Belşugului.

Deasupra lumii pluteau zaruri, o grămadă de mici figurine din lut şi marcaje pentru joc. Nu trebuia să fii nici măcar puţin omnipotent pentru a şti ce se întâmpla.

– Mi-a sbard nazu!

Om se întoarse.

– Nu uit niciodată o faţă, amice. Ia-ţi-o pe a ta de aici, da? Cât o mai ai?!

Se întoarse înapoi la joc.

– Scuze, se auzi un glas de lângă talia lui. Se uită în jos la o șopârlă foarte mare.

– Da?

– Nu voie să faci asta aici. Fără Lovit. Nu *aici.* E regulile. Vrei bătaie, pui oamenii tăi să bată cu oamenii lui.

– Tu cine ești?

– P'Tang-P'Tang, eu.

– *Ești* zeu?

– Sigur.

– Da? Câți credincioși ai?

– Cincizeci și unu! Șopârla se uită la el plină de speranță și adăugă. E mulți? Nu știu să număr.

Arătă la o figurină cam prost modelată de plaja din Omnia și spuse:

– Dar joc și eu!

Om se uită la figurina micului pescar.

– Când o să moară, o să ai cincizeci de credincioși, zise el.

– E mai mult sau mai puțin de cincizeci și unu?

– Mult mai puțin.

– Sigur?

– Da.

– Nimeni nu spus asta mie.

Câteva zeci de zei priveau plaja. Om își aminti slab de statuile ephebiene. Iată și zeița cu bufnița prost sculptată. Da.

Om se scărpină în cap. Asta nu era gândire zeiască. Părea mai simplu când erai aici sus. Totul era un joc. Uitai că acolo jos nu era un joc. Oamenii mureau. Membre erau tăiate. Aici sus, suntem ca vulturii, se gândi el. Uneori îi arătăm unei broaște țestoase cum se zboară.

Apoi îi dăm drumul.

Zise, lumii oculte în general:

– Acolo jos o să moară oameni.

Un Zeul al Soarelui tsortean nici nu se obosi să privească în jur.

– Pentru asta sunt făcuți, spuse el. În mână ținea un pahar pentru zaruri care semăna foarte mult cu un craniu uman cu rubine în găvanele ochilor.

– Ah, da, zise Om. Am uitat asta, pentru o clipă. Se uită la craniu, apoi se întoarse către mica Zeiță a Belșugului.

– Ce-i asta, dragă? Un corn al abundenței? Pot să mă uit și eu? Mersi.

Om scoase câteva fructe din el. Apoi îi dădu un ghiont Zeului Șopârlă.

– Dacă aș fi în locul tău, amice, aș găsi ceva lung și rezistent, spuse el.

– Unu e mai puțin de cincizeci și unu? zise P'Tang-P'Tang.

– E la fel, spuse Om cu hotărâre. Se uită la ceafa Zeului tsortean.

– Dar tu ai mii, zise Zeul Șopârlă. Tu lupți pentru mii.

Om se frecă pe frunte. Am petrecut prea mult timp acolo, se gândi el. Nu pot să mă abțin să gândesc la nivelul solului.

– Cred, spuse el, cred că dacă vrei mii, trebuie să lupți pentru unul. Îl bătu pe umăr pe Zeul Solar. Hei, rază de soare?

Când Zeul se întoarse, Om îi sparse în cap cornul abundenței.

Nu era un bubuit de tunet obișnuit. Se bâlbâia ca sfiala supernovelor, uriașe talazuri de sunet care sfâșiară cerul. Nisipul țâșni în sus și trecu vâjâind peste trupurile întinse cu fața în jos pe plajă. Fulgerele se aruncară în jos, iar focul, solidar, țâșni din vârfuri de sulițe și de săbii.

Simony se uită în sus la bezna bubuitoare.

– Ce naiba se întâmplă? Îi dădu un ghiont trupului de lângă el.

Era Argavisti. Se holbară unul la altul.

Mai multe tunete se sparseră pe cer. Valurile se cățărară unul peste altul pentru a sfâșia flota. Carene intrau cu grație îngrozitoare în alte carene, dând ritmului de bas al tunetelor un contrapunct de lemn care gemea.

O traversă ruptă se prăbuși cu un bufnet în nisip, lângă capul lui Simony.

– Dacă rămânem aici, murim, zise el. Haide.

Se împleticiră printre jeturile de apă și de nisip, printre grupuri de soldați care se fereau și se rugau, oprindu-se la adăpostul a ceva dur, pe jumătate îngropat.

Se târâră în calmul de sub Ţestoasă.

Alți oameni avuseseră deja aceeași idee. Siluete întunecate ședeau sau stăteau întinse în întuneric. Urn se așezase descumpănit pe cutia lui de unelte. Se simțea un iz de pește curățat.

– Zeii sunt furioși, spuse Borvorius.

– Al naibii de furioși, zise Argavisti.

– Nici eu nu sunt prea bucuros, spuse Simony. Zei? Ha!

– Nu este momentul pentru blasfemii, zise Rham-ap-Efan.

Afară căzu o rafală de struguri.

– Nu găsesc altul mai bun, spuse Simony.

Un șrapnel de corn al abundenței ricoșă din acoperișul Ţestoasei, care se legănă pe roțile ei cu țepi.

– Dar de ce sunt furioși pe noi? se miră Argavisti. Facem ce vor ei.

Borvorius încercă să zâmbească.

– Zeii, eh? făcu el. Nu poți cu ei, nu poți nici fără ei.

Cineva îi dădu un ghiont lui Simony și îi întinse o țigară jilavă. Era un soldat tsortean. Deși nu avea chef, trase un fum.

– Bun tutun, zise el. Ce creştem noi are gust de balegă de cămilă.

O dădu mai departe următoarei siluete ghemuite.

MULŢUMESC.

Borvorius scoase de undeva o sticluţă.

– O să ajungi în iad dacă ai parte de ceva spirt? spuse el.

– Aşa se pare, zise Simony absent. Apoi observă sticluţa. A, adică alcool? Probabil. Dar cui îi pasă? Nu o să pot să ajung lângă foc din cauza preoţilor. Mersi.

– Dă-o mai departe.

MULŢUMESC.

Ţestoasa se legănă sub lovitura unui trăsnet.

– G'n y'himbe to?

Se uitară cu toţii la bucăţile de peşte crud şi la expresia plină de speranţă a lui Fasta Benj.

– Aş putea trage de aici nişte cărbuni din cutia de combustie, spuse Urn după o vreme.

Cineva îl bătu pe Simony pe umăr, provocându-i o furnicătură stranie.

MULŢUMESC. TREBUIE SĂ PLEC.

Când auzi, fu conştient de o pală de vânt, o răsuflare bruscă a universului. Se uită în jur la timp pentru a vedea cum un val ridică o corabie din apă şi o izbeşte de dune.

Un ţipăt îndepărtat coloră vântul.

Soldaţii se holbară.

– Erau oameni dedesubt, zise Argavisti.

Simony scăpă sticluţa.

– Haide, spuse el.

Şi nimeni, în timp ce ridicau lemnele în dinţii furtunii, în timp ce Urn aplica tot ce ştia despre pârghii, în timp ce îşi foloseau coifurile ca lopeţi pentru a săpa sub sfărâmături, nu

întrebă pentru cine săpau sau ce uniformă ar fi trebuit să poarte.

Ceața se rostogolea, purtată de vânt, fierbinte și pâlpâind de electricitate, iar marea lovea în continuare.

Simony ridică o traversă și apoi descoperi că greutatea scăzu, când cineva o prinse de capătul celălalt. Își ridică privirea și dădu de ochii lui Brutha.

– Nu spune nimic, zise Brutha.

– Zeii ne fac asta?

– Nu spune nimic!

– Trebuie să știu!

– E mai bine decât să ne facem *noi* asta, nu?

– Mai sunt oameni pe corăbii!

– N-a spus nimeni că o să fie frumos!

Simony trase în lături niște scânduri. Era un om acolo, armura și pielăria fiind atât de murdare, încât erau de nerecunoscut, dar era în viață.

– Ascultă, rosti Simony în timp ce vântul îl șfichiuia. Nu mă dau bătut! N-ai câștigat! Nu fac asta pentru nici un fel de zeu, indiferent dacă există sau nu! O fac pentru ceilalți oameni! *Și nu mai zâmbi așa!*

Două zaruri căzură pe nisip. Scânteiară și pârâiră o vreme, apoi se evaporară.

Marea se liniști. Ceața se zdrențui și se încolăci până când dispăru. Încă era o pâclă în aer, dar, cel puțin, acum se vedea iar soarele, chiar dacă doar ca o zonă mai luminoasă pe cupola cerului.

Încă odată, exista senzația că universul își trăgea răsuflarea.

Zeii își făcură apariția, transparenți și licărind, când deslușit când nedeslușit. Soarele sclipea de pe o idee de bucle aurii, de aripi și de lire.

Când vorbiră, o făcură la unison, glasurile luând-o înainte sau rămânând în urma celorlalte, aşa cum se întâmplă întotdeauna când un grup de oameni încearcă să repete întocmai ceva ce li s-a zis să spună.

Om era în mulţime, stând chiar în spatele Zeului tsortean al Tunetului, cu o expresie pierdută pe faţă. Era vizibil, chiar dacă doar pentru Brutha, că mâna dreaptă a Zeului Tunetului dispărea în spate într-un fel care, dacă un astfel de lucru n-ar fi fost de neînchipuit, ar fi sugerat că cineva i-o sucea până în pragul durerii.

Ceea ce zeii rostiră fu auzit de fiecare combatant în limba lui şi conform propriei înţelegeri. În esenţă, era:

I. Nu Este un Joc.

II. Aici şi Acum, Sunteţi Vii.

Şi apoi se termină.

***

– Ai fi un episcop bun, zise Brutha.

– Eu? făcu Didactilos. Sunt filosof!

– Bine. Era şi timpul să avem unul.

– Şi ephebian!

– Bine. Poţi să găseşti un mod mai bun de a conduce ţara. Preoţii n-ar trebui să o facă. Nu sunt în stare să se gândească la asta cum trebuie. Nici soldaţii.

– Mulţumesc, spuse Simony.

Stăteau în grădina arhichinovitului. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri, căutând ceva ce nu era o broască ţestoasă.

– Îmi place ideea de democraţie. Trebuie să ai pe cineva în care nu are nimeni încredere, zise Brutha. Aşa, toată lumea e fericită. Gândiţi-vă la asta. Simony?

– Da?

– Te fac şef al Chiziţiei.

– *Ce?*

– Vreau să fie oprită. Şi vreau să fie oprită în cel mai greu fel.

– Vrei să omor toţi inchizitorii? S-a făcut!

– Nu. Ăsta e felul simplu. Vreau cât mai puţine morţi posibil. Poate doar cei cărora le-a plăcut. Însă doar aceia. Acum... unde e Urn?

Ţestoasa Mişcătoare era tot pe plajă, cu roţile îngropate în nisipul suflat de furtună. Urn fusese prea ruşinat să încerce să o dezgroape.

– Ultima dată când l-am văzut, îşi făcea de lucru cu mecanismul uşii, zise Didactilos. Cel mai fericit e când îşi face de lucru cu tot felul de chestii.

– Da. Va trebui să găsim lucruri cu care să îl ţinem ocupat. Irigaţii. Arhitectură. Chestii din astea.

– Şi *tu* ce vei face? spuse Simony.

– Eu trebuie să copiez Biblioteca, zise Brutha.

– Dar nu ştii să scrii şi să citeşti, spuse Didactilos.

– Nu. Dar pot să văd şi să desenez. Două copii. Una care să rămână aici.

– O să avem o grămadă de loc după ce ardem Septuateuhul, zise Simony.

– Nu ardem nimic. Trebuie să faci câte un pas odată. Se uită la linia lucitoare a deşertului. Ciudat. În deşert fusese cel mai fericit din viaţa lui.

– Şi apoi... începu el.

– Da?

Brutha îşi coborî ochii spre ogoarele şi satele din jurul Citadelei. Suspină.

– Şi apoi am face bine să ne vedem de treabă. În fiecare zi.

Fasta Benj vâslea spre casă, într-o dispoziţie spirituală meditativă.

Fuseseră câteva zile foarte bune. Cunoscuse o grămadă de oameni şi vânduse ceva peşte. P'Tang-P'Tang, cu slujitorii lui mai mici, îi vorbise personal, punându-l să promită că nu va porni război împotriva unui loc de care nu auzise niciodată. Fusese de acord*.

Unii dintre oamenii noi îi arătaseră un fel uimitor de a face fulgere. Loveai piatra asta cu bucata asta de chestie tare şi obţineai bucăţele mici de trăsnet care cădeau pe o chestie uscată care se făcea roşie şi fierbinte ca soarele. Dacă puneai mai mult lemn pe ea, se făcea mai mare şi dacă puneai un peşte deasupra se făcea negru, dar dacă erai iute nu se făcea negru, ci brun şi era mai bun la gust decât orice gustase el în viaţa lui, deşi asta nu era greu. Şi primise nişte cuţite care nu erau făcute din piatră şi pânză care nu era făcută din stuf şi, una peste alta, viaţa deevenea mai bună pentru Fasta Benj şi poporul lui.

Nu era sigur de ce *o grămadă* de oameni ar fi vrut să îl lovească pe unchiul lui Pacha Moj cu o piatră mare, dar în mod clar asta accelerase ritmul progresului tehnologic.

Nimeni, nici măcar Brutha, nu băgă de seamă că bătrânul Lu-Tze nu mai era. A nu fi băgat de seamă, fie ca fiind

---

* Poporul lui Fasta Benj nu avea un cuvânt pentru război, de vreme ce nu avea cu cine să se lupte şi viaţa era şi aşa destul de grea. Vorbele lui P'Tang-P'Tang sosiseră astfel: „Mai ţii minte când Pacha Moj l-a pocnit pe unchiul lui cu piatră mare? Cam aşa, dar mult mai rău."

prezent ori absent, face parte din talentele necesare unui călugăr al istoriei.

De fapt, el îşi strânsese mătura şi munţii de bonsai şi mersese prin tuneluri secrete şi căi întortocheate în valea ascunsă dintre piscurile centrale, unde îl aştepta abatele. Acesta juca şah în balconul lung care dădea înspre vale. Fântâni clipoceau în grădini, iar rândunicile intrau şi ieşeau în zbor pe ferestre.

– Totul a mers bine? zise abatele fără a-şi ridica privirea.

– Foarte bine, domnule, spuse Lu-Tze. A trebuit să *împing* lucrurile niţel, totuşi.

– Aş dori să nu mai faci aşa ceva, zise abatele, punând un deget pe un pion. Într-o zi o să depăşeşti limita.

– De vină e istoria din zilele noastre, spuse Lu-Tze. E o chestie de foarte proastă calitate, domnule. A trebuit să o peticesc tot timpul...

– Da, da...

– Pe vremuri, aveam o istorie mult mai bună.

– Întotdeauna lucrurile au fost mai bune decât sunt în prezent. E în firea lucrurilor.

– Da, domnule. Domnule?

Abatele îşi ridică privirea, uşor exasperat.

– Ăă... ştiţi că spun cărţile că Brutha a murit şi că a urmat un secol de războaie îngrozitoare?

– Ştii că nu mai am vederea de pe vremuri, Lu-Tze.

– Păi... acum nu mai e chiar aşa.

– Doar să iasă totul bine în final, spuse abatele.

– Da, domnule, zise călugărul istoriei.

– Mai sunt câteva săptămâni până la următoarea ta însărcinare. De ce nu te odihneşti niţel?

– Mulţumesc, domnule. S-ar putea să mă duc până în pădure, să privesc nişte copaci cum cad.

– Bun exerciţiu. Foarte bun. Tot timpul îţi stă mintea la treabă, eh?

Când Lu-Tze plecă, abatele îi aruncă o privire oponentului său.

– Bun om, spuse el. Tu eşti la mutare.

Oponentul se uită îndelung şi cu atenţie la tablă.

Abatele aşteptă să vadă ce strategii complicate, pe termen lung, erau implicate. Apoi oponentul său atinse o piesă cu un deget descărnat.

– MAI SPUNE-MI O DATĂ, zise el, CUM SE MIŞCĂ CEA CA UN CAL.

În cele din urmă, Brutha muri, în circumstanţe neobişnuite.

Ajunsese la o vârstă foarte înaintată, dar cel puţin asta nu era neobişnuit în cadrul Bisericii. După cum spunea el, trebuia să îţi faci de lucru, în fiecare zi.

Se trezi la răsărit şi merse la fereastră. Îi plăcea să privească răsăritul.

Nu apucaseră să înlocuiască uşile Templului. Înainte de toate, nici măcar Urn nu reuşise să găsească un mod de a îndepărta grămada de metal topit ciudat contorsionat. Aşa că făcuseră trepte peste ele. Şi după un an sau doi, oamenii acceptaseră acest lucru şi spuneau că era probabil un simbol. Nu *a* ceva, exact, dar totuşi un simbol. În mod clar, simbolic.

Dar soarele chiar sclipea din cupola de cupru a Bibliotecii. Brutha îşi zise să nu uite să întrebe despre progresul noii aripi. Zilele astea erau prea multe plângeri despre aglomeraţie.

Oamenii veneau de peste tot pentru a vizita Biblioteca. Era cea mai mare bibliotecă ne-magică din lume. Se părea că jumătate dintre filosofii din Ephebe trăiau acolo, acum, iar Omnia chiar producea unul sau doi ai ei. Şi chiar şi preoţii

veneau să petreacă ceva timp în ea, datorită colecţiei de cărţi religioase. Erau o mie două sute şi optzeci şi trei de cărţi religioase acolo acum, fiecare – conform ei înseşi – singura carte pe care va trebui să o citească vreodată cineva. Era plăcut să le vezi pe toate la un loc. După cum obişnuia Didactilos să spună, nu puteai să nu râzi.

În timp ce Brutha îşi mânca micul dejun, subdiaconul a cărui treabă era să îi citească întâlnirile pentru acea zi şi să se asigure cu tact că nu îşi purta lenjeria peste haine, îi oferi cu timiditate felicitări.

– Mmm? spuse Brutha, fiertura de ovăz picurându-i din lingură.

– O sută de ani, zise subdiaconul. De când aţi mers în deşert, domnule.

– Zău? Credeam că au trecut, mm, cincizeci de ani? Nu se poate să fie mai mult de şaizeci de ani, băiete.

– Ăă, o sută de ani, domnule. Ne-am uitat în arhive.

– Zău. O sută de ani? Au trecut o sută de ani? Brutha îşi puse lingura jos foarte grijuliu şi se uită fix la peretele complet alb din faţa lui.

Subdiaconul se trezi întorcându-se pe jumătate pentru a vedea la ce se uita arhichinovitul, dar nu era nimic, doar albul zidului.

– O sută de ani, zise Brutha gânditor. Mmm. Doamne. Am uitat. Râse. Am *uitat*. O sută de an, eh? Dar aici şi acum, suntem...

Subdiaconul se întoarse.

– Domnule arhichinovit?

Păşi mai aproape, pălind.

– Domnule?

Se întoarse şi fugi după ajutor.

Trupul lui Brutha se prăbuşi în faţă aproape graţios, lovindu-se de masă. Bolul se răsturnă, iar fiertura de ovăz se scurse pe podea.

Şi atunci Brutha se ridică, fără să mai arunce vreo privire trupului său.

– Ha, nu te aşteptam, spuse el.

Moarte încetă să se mai sprijine de perete.

– CE NOROCOS EŞTI!

– Dar mai sunt atât de multe de făcut...

– DA. ÎNTOTDEAUNA SUNT.

Brutha urmă silueta slăbănoagă prin perete unde, în locul privatei care ocupa capătul opus al spaţiului normal, era...

... nisip negru.

Lumina era strălucitoare, cristalină, pe un cer negru plin de stele.

– Ah. Chiar *este* un deşert. Toată lumea primeşte asta? zise Brutha.

– CINE ŞTIE?

– Şi ce este la capătul deşertului?

– JUDECATA.

Brutha se gândi la asta.

– La *care* capăt?

Moarte rânji şi făcu un pas în lături.

Ceea ce Brutha crezuse că era un bolovan în nisip era o siluetă ghemuită, stând cu genunchii la gură. Părea împietrită de spaimă.

Se uită.

– Vorbis? spuse el.

Se uită la Moarte.

– Dar Vorbis a murit acum o sută de ani!

– DA. A TREBUIT SĂ MEARGĂ SINGUR. SINGUR, DOAR CU EL ÎNSUŞI. DACĂ ÎNDRĂZNEA.

– Stă aici de o sută de ani?

– POATE CĂ NU. TIMPUL ESTE DIFERIT AICI. ESTE... MAI PERSONAL.

– Ah. Adică o sută de ani pot trece ca şi cum ar fi câteva clipe?

– O SUTĂ DE ANI POT TRECE CA INFINITATEA.

Ochii negru pe negru se uitară rugători la Brutha, care întinse mâna automat, fără să gândească... apoi şovăi.

– A FOST UN CRIMINAL, zise Moarte. ŞI UN CREATOR DE CRIMINALI. UN CĂLĂU. FĂRĂ PASIUNE. CRUD. ASPRU. FĂRĂ MILĂ.

– Da. Ştiu. E Vorbis, spuse Brutha. Vorbis schimba oamenii. Uneori îi schimba în oameni morţi. Dar întotdeauna îi schimba. Aceasta era victoria lui.

Oftă.

– Dar eu sunt eu, zise el.

Vorbis se ridică, nesigur, şi îl urmă pe Brutha în deşert.

Moarte îi urmări depărtându-se.

SFÂRŞIT

La început, a fost Cuvântul. Şi cuvântul a fost:
„Hei, tu!" Căci Brutha novicele este Alesul.
Vrea pace, dreptate şi dragoste frăţească.
Mai vrea şi ca Inchiziţia să înceteze
să îl mai tortureze, acum, vă rog...

Cu siguranţă, cel mai bun roman
din câte a scris Terry Pratchett,
şi cea mai bună comedie.
JOHN CLUTE, *INTERZONE*

ZEI MĂRUNŢI ESTE
A TREISPREZECEA CARTE DIN SERIA LUMEA DISC —
CEA MAI AMUZANTĂ SERIE FANTASTICĂ
A TUTUROR TIMPURILOR.

Ilustraţia copertei: © Josh Kirby

ISBN 978-973-54-0210-5

9 789735 402105

www.rao.ro
www.raobooks.com

rao
international
publishing
company